

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Kateřina Šrytrová

**Princip non-refoulement v kontextu vydávání v judikatuře
Evropského soudu pro lidská práva a praxi českých soudů**

Rigorózní práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem rigorózní práci na téma Princip non-refoulement v kontextu vydávání v judikatuře Evropského soudu pro lidská práva a praxi českých soudů vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Praze dne 22. 6. 2020

.....
Kateřina Šrytrová

Na tomto místě bych chtěla poděkovat JUDr. Ondřeji Svačkovi, LL.M. Ph.D. za konstruktivní připomínky a podnětné komentáře, bez kterých by tato práce vznikala mnohem složitěji a zároveň za trpělivost, pečlivost a vstřícnost, kterou mi při jejím zpracování věnoval. Děkuji i Tomášovi a všem svým blízkým, kteří mi vždy jsou oporou.

Obsah

1 Úvod	1
1.1 Závaznost judikatury ESLP pro české soudy	5
2 Extradice.....	9
2.1 Právní základ vydáváníí	11
2.2 Postup českých orgánů činných v řízení o vydání osoby do cizího státu	18
2.4 Shrnutí	34
3 Princip non-refoulement.....	35
3.1 Non-refoulement jako pravidlo mezinárodního obyčejového práva.....	37
3.2 Non-refoulement jako norma <i>jus cogens</i>	38
3.3 Shrnutí	43
4 Princip non-refoulement v extradičním řízení	44
4.1 Právo na život (čl. 2 Úmluvy) a zákaz mučení (čl. 3 Úmluvy).....	50
4.2 Právo na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy) a právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 Úmluvy).....	53
4.3 Právo na respektování rodinného a soukromého života (čl. 8 Úmluvy), svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání (čl. 9 Úmluvy).....	55
4.4 Stížnosti k ESLP týkající se non-refoulement podané proti České republice ..	56
4.5 Shrnutí	59
5 Non-refoulement na poli čl. 3 Úmluvy v kontextu vydávání	61
5.1 Celková situace ve vyžadujícím státě	67
5.1.1 Zprávy o celkové situaci ve vyžadujícím státě	71
5.1.2 Podmínky v detenci	79
5.1.3 Shrnutí	89
5.2 Osobní situace vydávaného	90
5.2.1 Shrnutí	96

5.3 Diplomatické záruky	97
5.3.1 Shrnutí	107
5.4 Trest odnětí svobody na doživotí	108
5.4.1 Shrnutí	115
5.5 Trest smrti	115
5.5.1 Shrnutí	118
6 Závěr	119
Seznam literatury a pramenů.....	128

Seznam zkratk

ESLP	Evropský soud pro lidská práva
Úmluva	Evropská úmluva o ochraně lidských práv
OSN	Organizace Spojených národů
Výbor CPT	Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

1 Úvod

Extradice neboli vydávání je opatření státu, jímž tento stát vydá pachatele trestného činu, který se nachází na jeho území, cizímu státu k trestnímu stíhání, výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu ochranného opatření spojeného s odnětím svobody. Cílem extradice je tak znemožnit pachateli trestného činu, aby unikl trestnímu stíhání nebo výkonu trestu tím, že uprchne do jiného státu. Vydání osoby, která byla lokalizována na území České republiky, orgánům cizího státu, je tedy právním institutem, kterým Česká republika projevuje svou vůli dodržovat mezinárodní závazky. Vydání osoby je ale nepřipustné a nemůže být povoleno, pokud by znamenalo porušení zásady non-refoulement, tedy povinnosti státu nevydat osobu do země, kde by byla vystavena hrozbě porušení jejích základních lidských práv.

V řízení o vydání ale často dochází ke střetu právě těchto dvou závazků, tj. závazku vydat a závazku chránit základní lidská práva. Když se Ústavní soud zabýval tímto konfliktem, uvedl, že je třeba dát přednost závazkům ze smluv o ochraně lidských práv. Přednost závazků ze smluv o ochraně lidských práv totiž podle jeho závěru v případě kolize závazků z mezinárodních smluv vyplývá především z obsahu těchto smluv v návaznosti na ustanovení čl. 1 odst. 1 Ústavy, podle něž je Česká republika právním státem. Respekt a ochrana základních práv jsou pak definičními znaky materiálně chápaného právního státu, proto v případě, že vedle sebe existuje smluvní závazek chránící základní právo a smluvní závazek, který směřuje k ohrožení téhož práva, musí závazek první převážit.¹

Z výše uvedeného plyne České republice povinnost podrobit důslednému přezkumu veškeré okolnosti vydání osoby do cizího státu, včetně možné existence vážných důvodů domnívat se, že vydáním bude dotčena osoba ve vyžadujícím státě mučena nebo podrobena ponižujícímu zacházení anebo trestu. Pro posouzení přípustnosti, resp. povolení vydání do cizího státu pak není podstatné ani tak to, jak často dochází v dané zemi k excesům na poli základních práv a svobod a zda a jak jsou následně řešitelné. Podstatné je, zda je s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu důvodné se domnívat, že k takovému excesu, ať už v průběhu soudního řízení, anebo v průběhu omezení osobní svobody v souvislosti se soudním řízením, může

1 Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 15. dubna 2003, sp. zn. I. ÚS 752/02

dojít právě v dané věci.² Pouze ve velmi výjimečných případech extrémního násilí ve vyžadujícím státě může tamní obecná situace, kdy bude existovat reálné nebezpečí špatného zacházení již pouze tím, že jednotlivec bude po návratu vystaven tomuto násilí, stačit k porušení čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv (dále jen „Úmluva“).³ Za takových podmínek je zkoumání individuálních okolností vydání nadbytečné.

Při své praxi na mezinárodním odboru trestním Ministerstva spravedlnosti, do jehož působnosti spadá právě mimo jiné mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních se státy mimo Evropskou unii a Schengenský prostor, včetně vydávání, se občas setkávám s poměrně laxním přístupem soudů rozhodujících o přípustnosti vydání osob do cizího státu. Pokud mám na mysli laxní přístup, znamená to, že výrok i odůvodnění usnesení o přípustnosti vydání nejsou často formulovány tak, aby z nich bylo jednoznačně patrné, jak soud rozhodl, neboť jen tak se jeho rozhodnutí stává přezkoumatelným a chybí v nich důsledný přezkum podmínek přípustnosti vydání, a to zejména na poli čl. 3 Úmluvy. V naprosté většině případů soudy navíc opomíjí zkoumat relevantní judikaturu ESLP týkající se zásady non-refoulement a tuto adekvátně reflektovat ve svých rozhodnutích. V několika případech jsem se navíc osobně po neformální linii setkala i s postojem nejmenovaných soudců, že vydávaná osoba je bezpochyby pachatelem trestného činu, pro který se její vydání žádá, a vzhledem k vytíženosti českých soudů se tyto nemají čas zabývat „nějakými lidskými právy“, natož judikaturou ESLP.

Judikatura ESLP ale představuje pro české soudy obecně autoritativní výklad ustanovení Úmluvy. Ačkoliv se nejedná o závaznost judikatury v pravém smyslu slova, české soudy jsou povinny výklad stanovený orgány Úmluvy při vnitrostátní aplikaci jejích ustanovení respektovat. To však neznamená povinnost následovat vždy, a již vůbec ne následovat mechanicky. Judikaturu ESLP totiž může český soud odlišit, či zdůvodnit, proč není výklad podaný ESLP pro daný případ akceptovatelný. Nemůže však existující a známou judikaturu ESLP ignorovat.⁴ Více bude o závaznosti judikatury ESLP pojednáno v podkapitole 1.1 této práce, neboť mám za to, že rozhodnutí ESLP

2 Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 26. května 2015 sp. zn. II. ÚS 1017/14, § 37.

3 *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 28. června 2011, stížnost č. 8319/07 a č. 11449/07; § 250; *N. A. proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 17. července 2008, stížnost č. 25904/07, § 115.

4 BOBEK, Michal. Několik poznámek k práci s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. *Soudní rozhledy*, 2006, roč. 12, č. 5, s. 6.

představují důležité interpretační vodítko pro aplikaci Úmluvy, které je Česká republika jako její smluvní stát povinna respektovat.

Domnívám se, že jediným účinným nástrojem, jak nežádoucí praxi českých soudů změnit, pokud pominu aktivní přístup obhajoby, je v podmínkách českého právního řádu možnost ministra spravedlnosti podat návrh na přezkoumání rozhodnutí o (ne)přípustnosti vydání Nejvyššímu soudu.⁵ Takovýto návrh je připravován právě mezinárodním odborem trestním a následně schvalován ministrem spravedlnosti.⁶ Prostor pro strategickou litigaci tak není široký, v některých případech je navíc limitován i politickými prioritami, podle mého názoru ale představuje jediný efektivní nástroj změny rozhodování soudů v řízení o přípustnosti vydání.

S ohledem na shora uvedené, zejména postoj českých soudů ve vydávacím řízení, a záměr propojit praktické zkušenosti s akademickými poznatky jsem se rozhodla v rigorózní práci zkoumat dodržování principu non-refoulement podle Úmluvy v extradičním řízení vedeným českými soudy, a zejména pak otázku, do jaké míry a jakým způsobem je judikatura ESLP reflektována v usneseních o přípustnosti vydání dle ZMJS.

Z logiky věci se tak tato práce nejprve věnuje právním základům, na nichž lze vydání realizovat, a to jak vnitrostátním, tak mezinárodněprávním, neboť tyto jsou s českým extradičním řízením neoddiskutovatelně spjaté, a následně rozebírá základní aspekty řízení o vydání, jeho jednotlivé fáze a úkony příslušných orgánů, které tyto v každé jednotlivé fázi činí. Přestože se jedná o postup českých vnitrostátních orgánů, mám za to, že je nezbytné jej v této práci rovněž rozebrat, aby bylo zcela zjevné, jakou roli plní soudy a Ministerstvo spravedlnosti v řízení o vydání, kde se princip non-refoulement projevuje. Následně je hovořeno o principu non-refoulement v obecné rovině a jeho konkrétním uplatnění v řízení o vydání. Stěžejní částí této práce je potom interpretace a aplikace principu non-refoulement na poli čl. 3 Úmluvy v kontextu vydávání, kdy se věnuji třem vzájemně propojeným oblastem, které jsou při posuzování přípustnosti, potažmo povolení vydání, posuzovány. Jedná se o celkovou situaci ve vyžadujícím státě, osobní situaci vydávaného a diplomatické záruky. V navazujících kapitolách je rozebírán princip non-refoulement v souvislosti s možným uložením trestu odnětí svobody na doživotí a trestu smrti.

5 Srov. § 95 odst. 5 ZMJS

6 Bod 340 a 342, písm. h) Přílohy II k Organizačnímu řádu Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 2019, č. j. MSP-28/2019-ORLZ-ORG/15

Při hodnocení těchto jednotlivých oblastí je mým záměrem nejprve shrnout judikaturní přístup ESLP k dané otázce a poté jemu odpovídající praktickou reflexi českých soudů, která se postupem času a přibýváním meritorních rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu může měnit.

Přestože se domnívám, že je to z výše uvedeného zřejmé, považuji na tomto místě za důležité zdůraznit, že se tato práce zabývá principem non-refoulement výlučně tak, jak je inkorporován do čl. 3 Úmluvy výkladem ESLP v souvislosti se zákazem mučení nebo podobného nelidského nebo ponižujícího zacházení anebo trestu, nikoliv tak, jak je zakotven v mezinárodním uprchlickém právu nebo jiných mezinárodněprávních (lidskoprávních) dokumentech.

Jádrem této práce je tak princip non-refoulement v extradičním řízení. Z tohoto důvodu se proto na úvod věnuji pojmu extradice a následně principu non-refoulement tak, aby byla zjevná logická souvislost a provázanost obou pojmů. Je-li tak v této práci hovořeno o vyhoštění uprchlíka, je tak činěno za předpokladu, že tento uprchlík se dopustil spáchání trestného činu. Non-refoulement je tak v této práci spojováno výlučně s extradicí. Nicméně mám za to, že závěry týkající se pouze správního vyhoštění je možné v zásadě převést i na extradicí (tj. zákaz navracení osoby do státu, kde hrozí zásah do jejích základních lidských práv, se uplatní bez ohledu na to, zda jde o vyhoštění trestní či správní, nebo se jedná o extradiční řízení). Jak konstatoval i sám ESLP, pravidla k posuzování porušení čl. 3 Úmluvy se plně uplatní při posuzování jakéhokoliv návratu cizince, hrozí-li porušení zásady non-refoulement, postupuje se stejně u vyhoštění i u extradice.⁷

Co se týče zdrojů, na kterých je tato práce založena, vycházím především ze zahraniční literatury, a to ať už se jedná o monografie, články v odborných časopisech nebo internetové zdroje. Podle mého názoru je jednou z nejucelenějších, přehledných a jasným jazykem napsaných publikací věnujících se principu non-refoulement kniha vynikajícího nizozemského právníka v současnosti působícího u UNHCR, Keese Wouterese, s názvem *International Legal Standards for the Protection from Refoulement*.⁸ V české právní literatuře podobná publikace bohužel prozatím chybí. Opírám se tak proto zejména o komentáře k vybraným zákonům a odborné články. Jádrem celé práce je ale judikatura ESLP a českých soudů všech stupňů, které

⁷ *Trabelsi proti Belgii*, rozsudek ze dne 4. září 2014, stížnost č. 140/10, § 116.

⁸ WOUTERS, Kees. *International Legal Standards for the Protection from Refoulement*. Mortels: Intersentia, 2009. 639 s.

jsou z valné většiny dostupné ve veřejnoprávních databázích. Při rešerši judikatury českých soudů jsem nejprve z důvodu precizního zachování všech zásad zpracování práce a shromažďování zdrojů uvažovala o tom, že se obrátím na vybrané soudy se žádostí o poskytnutí rozhodnutí o přípustnosti a nepřípustnosti vydání a na Ministerstvo spravedlnosti o poskytnutí rozhodnutí o povolení a nepovolení vydání podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Nicméně adresovala-li bych takovou žádost ministerstvu, byla bych já sama osobou, která by ji byla pověřena vyřídit, jak vyplynulo z konzultace s mými nadřízenými. Obrátila jsem se proto na tiskový odbor ministerstva se žádostí o sdělení, jak za této situace nejlépe postupovat. Ředitelem tohoto odboru mi bylo sděleno, že za dodržení veškerých citačních zásad nic nebrání tomu, abych ke zpracování práce použila jak rozhodnutí soudů, tak rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání, popř. statistiky zpracované mezinárodním odborem trestním týkající se řízení o vydání, které mám k dispozici z pozice mého pracovního zařazení, neboť veškeré údaje použité v této práci by byly osobám, které by o jejich poskytnutí požádaly, dostupné právě na základě výše uvedeného zákona o svobodném přístupu k informacím. Většina případů, o kterých v této práci hovořím, jsou tak případy, které jsem v praxi sama řešila nebo je v současnosti vyřizují. Provázání praxe s odbornou teorií je i mojí hlavní motivací pro napsání této práce.

Vzhledem k tomu, že je předkládané téma dle mého názoru vysoce aktuální a nezaznamenala jsem žádnou studii, která by se mu podrobně věnovala, rozhodla jsem se v této práci sama analyzovat vybraná usnesení českých soudů o přípustnosti vydání a zkoumat, zda a do jaké míry zohledňují relevantní judikaturu ESLP týkající se principu non-refoulement. Metodika předkládané práce tak vychází z klasických postupů, kterými jsou analýza a syntéza zkoumané materie. Práce má podobu původní teoretické stati a podává rozbor judikatury ESLP týkající se principu non-refoulement v praxi českých soudů v řízení o přípustnosti vydání.

1.1 Závaznost judikatury ESLP pro české soudy

Závaznost a výkon rozsudků ESLP jsou upraveny v čl. 46 Úmluvy, podle kterého jsou smluvní státy zavázány řídit se konečnými rozsudky ESLP ve všech

sporech, jejichž jsou stranami.⁹ Nikterak však už neřeší problém vázanosti státu rozhodnutími adresovanými jinému státu ve věci podobného typu. V tomto ohledu je však možné zaprvé tvrdit, že judikatura ESLP odvozuje svoji vnitřní závaznost ze samotné Úmluvy, a tím pádem spadá do vnitrostátního práva spolu s Úmluvou prostřednictvím čl. 10 Ústavy. Zadruhé lze konstatovat, že rozhodovací praxi ESLP je možno chápat jako typ závazku vyplývajícího z mezinárodního práva ve smyslu čl. 1 odst. 2 Ústavy, s čímž se ztotožnil i Ústavní soud, když judikoval následující:

Ústavní soud nemá žádných pochybností o tom, že obsah závazného rozsudku Evropského soudu ve věci proti České republice představuje pro Českou republiku závazek, jenž pro ni vyplývá z mezinárodního práva. Česká republika je povinna nejen podle mezinárodního práva, ale i s odkazem na ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy takové závazky dodržovat. Ústavní soud je ústavním orgánem České republiky, a proto i jemu je ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy adresováno. Je tedy povinen závazky České republiky vyplývající z obsahu rozsudku Evropského soudu v rámci svých kompetencí dodržet. Stejný závěr vyplývá ostatně i z ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy, podle něhož Ústavní soud rozhoduje o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak. V dané věci není Ústavní soud povinen rozsudek "provést", neboť jeho obsah provedla v rámci svých kompetencí vláda České republiky. Uvedené ustanovení Ústavy je však možno interpretovat smysluplně toliko na pozadí všeobecné povinnosti Ústavního soudu "dodržovat" rozhodnutí mezinárodních soudů s tím, že obsah některých z nich je nad rámec této všeobecné povinnosti povinen dokonce "provést". Speciální povinnost "provádět" závazná rozhodnutí mezinárodního soudu bez současně přítomné všeobecné povinnosti "dodržovat" je coby mezinárodní závazky České republiky je pojmově nemyslitelná.¹⁰

K obecné povinnosti soudů zohledňovat v rozhodovací činnosti judikaturu ESLP, včetně judikatury v obdobných věcech v řízeních vedených proti České republice či jiným smluvním stranám, se pak Ústavní soud podrobně vyjádřil následovně: „Orgány veřejné moci mají obecnou povinnost přihlížet k interpretaci Evropské úmluvy prováděné ESLP. Rozhodnutí ESLP představují významné interpretační vodítko pro aplikaci Úmluvy. Orgány veřejné moci, na prvním místě pak soudy, jsou proto povinny přihlížet k judikatuře ESLP jak ve věcech, kde rozhodovaly v řízeních proti České republice, tak i ve věcech, které se týkají jiného členského státu Úmluvy, pokud tyto věci mají podle své povahy význam též pro interpretaci Úmluvy v českém kontextu. To platí tím spíše za situace, kdy takovouto judikaturou argumentuje

9 Čl. 46 Úmluvy; srov. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. září 2015, č. j. Nt 408/2014-1306
10 Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. II. ÚS 604/02

účastník řízení před českým obecným soudem. Pokud se k takovéto argumentaci obecný soud nijak nevyjádří, dopouští se pochybení, které může ve svých důsledcích vést až k porušení základního práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny, čl. 6 odst. 1 Evropské úmluvy, eventuálně příslušného dotčeného základního práva Úmluvy. V každém případě je pak také dotčen čl. 1 odst. 2 Ústavy.“¹¹

Jak dále uvádí Z. Kühn, rozhodnutí ESLP nelze považovat za rozhodnutí precedentně nebo obecně závazná, a to zejména z toho důvodu, že ESLP není součástí domácí soudní hierarchie.¹² Sám ESLP ale uvádí, že jeho rozsudky neslouží pouze k rozhodování případů, které mu jsou předloženy, ale obecně také „pro objasnění, zaručení a další vývoj pravidel uvedených v Úmluvě, čímž mají přispět k dodržování závazků, které převzaly státy jakožto smluvní strany.“¹³ Podle ESLP jeho předchozí judikatura také „objasňuje povahu a rozsah závazků stran vyplývajících z Úmluvy.“¹⁴

Podle německého Spolkového ústavního soudu má navíc judikatura ESLP „za všech okolností faktickou funkci návodu pro výklad Evropské úmluvy o lidských právech a orientaci v něm, a to dokonce nad rámec konkrétního individuálního případu, o němž se právě rozhoduje. Účinky rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve vnitrostátním právu se proto neomezují na povinnost řídit se jím [...] ve skutečných situacích reálného světa, na nichž se takové konkrétní rozhodnutí zakládá, neboť s ohledem na to, že rozhodování mezinárodních soudů má minimálně faktickou sílu precedentu, cílem základního zákona je, pokud možno, vyhnout se konfliktu mezi povinnostmi Německé spolkové republiky vyplývajících z mezinárodního práva a vnitrostátního práva.“¹⁵

I český Ústavní soud vyslovil, že obsah závazného rozsudku ESLP ve věci proti České republice „představuje pro Českou republiku závazek, jenž pro ni vyplývá z mezinárodního práva. Česká republika je povinna nejen podle mezinárodního práva, ale i s odkazem na ustanovení čl. 1 odst. 2 Ústavy takové závazky dodržovat. Ústavní soud je ústavním orgánem České republiky, a proto i jemu je ustanovení čl. 1 odst. 2

11 Nález Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05

12 KÜHN, Zdeněk. K otázce závaznosti rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro domácí soudnictví. *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 1, s. 7.

13 POLAKIEWICZ, Jörg. Mezi Res Judicata a Orientierungswirkung – Rozhodnutí ESLP před vnitrostátními soudy. In ŠÁMAL, Pavel, RAIMONDI, Guido, LENAERTS, Koen a kol. (ed). *Závaznost soudních rozhodnutí – vnitrostátní a mezinárodní náhledy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018, s. 127.

14 Ibidem.

15 Ibidem, s. 129-130.

Ústavy adresováno. Je tedy povinen závazky České republiky vyplývající z obsahu rozsudku Evropského soudu v rámci svých kompetencí dodržet. Stejný závěr vyplývá ostatně i z ustanovení čl. 87 odst. 1 písm. i) Ústavy, podle něhož Ústavní soud rozhoduje o opatřeních nezbytných k provedení rozhodnutí mezinárodního soudu, které je pro Českou republiku závazné, pokud je nelze provést jinak. V dané věci není Ústavní soud povinen rozsudek „provést“, neboť jeho obsah provedla v rámci svých kompetencí vláda České republiky. Uvedené ustanovení Ústavy je však možno interpretovat smysluplně toliko na pozadí všeobecné povinnosti Ústavního soudu „dodržovat“ rozhodnutí mezinárodních soudů s tím, že obsah některých z nich je nad rámec této všeobecné povinnosti povinen dokonce „provést“. Speciální povinnost „provádět“ závazná rozhodnutí mezinárodního soudu bez současně přítomné všeobecné povinnosti „dodržovat“ je coby mezinárodní závazky České republiky je pojmově nemyslitelná.¹⁶

Výklad Úmluvy ESLP je navíc relevantní právě při následné aplikaci Úmluvy domácími soudy. Jedná se o jakýsi druh autoritativního výkladu, který čerpá svoji závaznost z ustanovení, která vykládá.¹⁷

Z výše uvedeného tak plyne, že judikatura ESLP je pro rozhodovací činnost českých soudů, stejně jako další české orgány, závazná. Tato závaznost se přitom nevyčerpává provedením jednotlivého, konkrétního rozhodnutí ESLP, ale zahrnuje také širší normativní závaznost judikatury ESLP.¹⁸

16 Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. II. ÚS 604/02

17 BOBEK, Michal. Několik poznámek k práci s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. *Soudní rozhledy*, 2006, roč. 12, č. 5, s. 4.

18 KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 158.

2 Extradice

Extradice neboli vydávání je opatření státu, jímž stát vydá pachatele trestného činu, který se nachází na jeho území, cizímu státu k trestnímu stíhání, výkonu trestu odnětí svobody nebo výkonu ochranného opatření spojeného s odnětím svobody. Názory na institut vydávání pachatelů trestných činů se v průběhu staletí vyvíjely. Od zjednodušené doktríny *aut dedere, aut punire* (*aut dedere aut judicare*) Huga Grotia, až do současnosti můžeme zaznamenat především určitý posun od původně politicky založeného mezistátního aktu (dosud Francie) mezi suverény (vydávání nepřátel) až po krajní koncepci (USA), kdy extradice je součástí systému státní jurisdikce (vydávání tzv. obecných zločinců od 17. století).¹⁹ V každém případě je vždy účelem vydání znemožnit pachateli trestného činu uniknout trestnímu stíhání nebo trestu tím, že uprchne do cizího státu.²⁰

Vydávání je tak jedním z klíčových mechanismů mezinárodní spolupráce, jehož účelem je dopadení a potrestání pachatelů bez ohledu na hranice konkrétních států a představuje právní nástroj zasahující jak do oblasti mezinárodního práva trestního, tak vnitrostátního práva trestního. S ohledem na svou povahu však představuje institut práva mezinárodního zakotvený v mezinárodních smlouvách a nikoliv vyplývající z obyčejového práva.²¹ Podle P. Šturmy může mít ale povinnost vydat, resp. vydat nebo stíhat (*aut dedere aut judicare*) různé podoby, které závisejí na formulaci konkrétního smluvního závazku.²² Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii naopak v případě *Blaškić* uvedl, že vnitrostátní soudy jakéhokoli státu podléhají povinnosti podle mezinárodního obyčejového práva soudit nebo vydat osoby, které se údajně dopustily závažných porušení mezinárodního humanitárního práva.²³ Otázkou vydávání mezi státy se zabývala i Komise OSN pro mezinárodní

19 FENYK, Jaroslav. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, Akademie věd České republiky, 2005 [cit. 16. července 2017] Dostupné na <http://www.avcr.cz/opencms/export/sites/avcr.cz/cs/pro-verejnost/content/soubory/dsc-teze/fenyk_teze.pdf>.

20 HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009. Dostupné na <www.beckonline.cz>.

21 SHAW, Malcolm N. *International Law*. 6th edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2008, s. 668.

22 ŠTURMA, Pavel. Povinnost *aut dedere aut judicare* a nový smíšený trestní tribunál pro stíhání zločinců podle mezinárodního práva v Čadu. *Jurisprudence*, 2014, č. 4, s. 13.

23 *Prosecutor v. Tihomir Blaškić*, Case No. IT-95-14-AR, Judgement on the Request of the Republic of Croatia for Review of the Decision of Trial Chamber II of 18 July 1997 (29 October 1997), § 29.

právo, která do svého programu zařadila i povinnost vydat nebo stíhat (*aut dedere aut judicare*) již v roce 2005. Ve své zprávě z roku 2014 na téma Povinnost vydat nebo stíhat (*aut dedere aut judicare*) Komise shrnula, že celkové pojetí povinnosti vydat nebo stíhat vyvolávalo řadu pochybností mezi jejími členy i zástupci států již na šestém výboru Valného shromáždění OSN, kdy podle některých tento závazek pramení z mezinárodních smluv, podle jiných je obyčejové povahy.²⁴ Zpráva dále uvádí, že zvláštní zpravodaj Galicki v roce 2011 předložil Návrh článků, ve kterém se snažil uchopit povinnost vydat nebo stíhat jako závazek podle mezinárodního obyčejového práva. Toto pojetí ale vyvolalo mezi členy Komise i členy šestého výboru Valného shromáždění rozpory a Komise se proto shodla na tom, že další práce na tomto tématu, např. vypracování návrhu článků s komentářem, nemůže přinést očekávané výsledky.²⁵

Podle P. Šturmy totiž rozbor mnoha smluvních instrumentů ukazuje, že povinnost vydat nebo stíhat má své místo v kontextu s dalšími závazky, jako je např. závazek státu založit trestní jurisdikci nad určitými trestnými činy atp.²⁶ Komise ve své zprávě z roku 2014 rovněž uvedla, že Mezinárodní soudní dvůr se v roce 2012 ve sporu *Belgie proti Senegal*²⁷ ohledně otázek týkajících se povinnosti stíhat nebo vydat vůbec meritorně nevyjádřil k obyčejové povaze povinnosti vydat nebo stíhat. Rozhodl totiž, že nemá jurisdikci, aby se zabýval nároky Belgie týkajícími se údajných porušení závazků Senegal podle mezinárodního obyčejového práva, protože ke dni podání belgické žaloby se spor mezi oběma státy netýkal závazků podle mezinárodního obyčejového práva.²⁸ Otázka obyčejové povahy povinnosti vydat nebo stíhat tak prozatím zůstává nevyřešena.

Extradice je obecně chápána jako nejzávažnější a nejdůležitější institut mezinárodní justiční spolupráce, který má být využíván v závažných případech.²⁹

24 The obligation to extradite or prosecute (*aut dedere aut judicare*). Final Report of the International Law Commission 2014, § 49 [cit. 16. května 2020]. Dostupné na <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf>.

25 Ibidem, § 50-52.

26 ŠTURMA, P. Povinnost..., s. 14.

27 *Questions relating to the Obligation to Prosecute or Extradite (Belgium v. Senegal)*, Judgment of 20 July 2012, I.C.J. Reports 2012, p. 422.

28 The obligation to extradite or prosecute (*aut dedere aut judicare*). Final Report of the International Law Commission 2014, § 55. Dostupné na <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf>.

29 Důvodová zpráva k zákonu č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních [online]. beck-online.cz, [cit. 7. září 2017] Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mjgqrpwi6q&groupIndex=2&rowIndex=0>>, str. 52.

O vydání k trestnímu stíhání jde, vydává-li se stíhaná osoba v přípravném řízení, ve stadiu před soudem prvního stupně nebo v odvolacím řízení.³⁰ Pokud má být vydána osoba, proti níž byl vynesena pravomocný odsuzující rozsudek, jedná se o vydání k výkonu celého uloženého trestu odnětí svobody (popř. ochranného opatření) nebo jeho zbytku.

Stranami extradičního řízení jsou vyžadující stát, tj. ten žádající o vydání pachatele, na jehož území byl trestný čin spáchán, nebo ten, proti jehož zákonem chráněným zájmům byl trestný čin spáchán, anebo stát, jehož občanem je pachatel a který se domáhá vydání pachatele státem dožádaným, a dožádaný stát, tj. ten, který má pachatele vydat, resp. stát, na jehož území se pachatel zdržuje.

Důležitým je rovněž uvést, že vydání by nebylo možné bez tzv. materiálního (hmotného) prvku extradice, kterým je oboustranný projev vůle stran, tedy státu vyžadujícího a dožádaného.³¹ Je však rovněž nutno zabezpečit i vlastní procesní realizaci vydání. Souhrn těchto procesních opatření sloužících k vlastnímu uskutečnění extradice, je označován jako formální (procesní) prvek extradice.³²

Povinnost vydat pachatele a právo na jeho vydání jsou velice závažnými kroky nejen vůči pachateli, ale i v rámci mezinárodních vztahů. Nutno v této souvislosti ovšem zdůraznit, že povinnost k vydání není povinností bezpodmínečnou.³³

2.1 Právní základ vydávání

Právní rámec vydávání pachatelů je upraven jednak ve vnitrostátním právu, jednak v mezinárodním a evropském právu. S ohledem na zaměření a cíl této práce bude však pozornost věnována pouze právu vnitrostátnímu a mezinárodnímu.

Vnitrostátní úprava byla s účinností od 1. ledna 2013 vyčleněna ze zákona č. 141/1961 Sb., trestního řádu, (dále jen „trestní řád“) a zakotvena v samostatném předpise, kterým je zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních (dále též „ZMJS“). ZMJS tedy nahrazuje ustanovení hlavy XXV. trestního řádu, která upravovala tzv. právní styk s cizinou a která se zejména díky narůstajícímu

30 Srov. § 90 odst. 1 ZMJS, čl. 2 odst. 1 Evropské úmluvy o vydávání

31 Srov. čl. 18 Evropské úmluvy o vydávání

32 FENYK, Jaroslav, KLOUČKOVÁ, Renáta. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. Praha: Linde, 2003, s. 52.

33 Srov. § 97 ZMJS; SHAW: *International Law...*, s. 686.

množství implementací předpisů Evropské unie neustále zvětšovala. Materie tzv. právního styku s cizinou tedy zaujímala podstatnou část trestně procesního kodexu, což se ukázalo jako nevyhovující a nadále neúnosné. Kromě četných novelizací, jejichž potřeba vyvstala právě v souvislosti s členstvím České republiky v Evropské unii a závazky České republiky na základě mezinárodních smluv, bylo rovněž třeba vyhovět požadavku praxe orgánů činných v trestním řízení, která zřetelně vykazovala potřebu legislativních změn ve smyslu odstranění přílišných formalit a byrokratických překážek a průtahů tak, aby bylo umožněno efektivní potírání trestné činnosti na mezinárodním poli.³⁴

Dalšími důvody pro přijetí nového konceptu právní regulace mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních v samostatném zákoně byla místy vágní a kusá právní úprava hlavy XXV. trestního řádu, která vyvolávala potřebu řešit řadu zásadních otázek výkladem. Tato nejasnost a neurčitost byla proto hojena množstvím vnitřních předpisů, tj. předpisy Ministerstva spravedlnosti pro činnost soudů a předpisy Nejvyššího státního zastupitelství pro činnost státních zastupitelství,³⁵ což ovšem často vedlo až k zpochybnování zákonnosti výsledků jednotlivých forem mezinárodní justiční spolupráce z pohledu jejich použitelnosti v trestním řízení vedeném v České republice.

34 Srov. Důvodová zpráva k zákonu č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních [online]. beck-online.cz, [cit. 7. září 2017]. Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mjggrpwi6q&groupIndex=2&rowIndex=0>>, s. 179. „Internacionalizace mezinárodního zločinu, zejména organizovaného, pronikání zločineckých struktur do ekonomického a administrativního systému jednotlivých států, které ohrožuje podstatu demokratického fungování státního mechanismu a občanské společnosti, a volný pohyb zločineckých skupin přes hranice států přitom vyžaduje, aby byl vytvořen takový mezinárodní a vnitrostátní právní základ pro vzájemnou spolupráci, který by bez zbytečných formalit a byrokratických bariér garantoval součinnost příslušných orgánů jednotlivých států umožňující efektivní boj s trestnou činností.“

35 Např. pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 26. ledna 2005, kterým se upravuje postup státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech, poř. č. 1/2005 byl vydán ke sjednocení a usměrnění tohoto postupu státních zástupců na základě § 12 odst. 1 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů. Dále Ministerstvo spravedlnosti vydalo instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. prosince 2004, č. j. 66/2004-MO-J/89, o postupu soudů ve styku s členskými státy Evropské unie ve věcech trestních. Pokud není v této instrukci stanoveno jinak, podle jejího § 1 odst. 1 se užití ustanovení instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. února 2005, čj. 81/2002-MO-J/14, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních. Tato pak byla nahrazena současnou Instrukcí Ministerstva spravedlnosti z 9. dubna 2013, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních. Pro postup policejních orgánů byl jako interní normativní instrukce vydán závazný pokyn policejního prezidenta ze dne 4. března 2002, kterým se stanoví postup policejních orgánů při právním styku s cizinou ve věcech trestních a při trestním stíhání za účasti cizinců č. 41 vyhlášený v částce 48/2002, ve znění závazného pokynu č. 73 ze dne 30. dubna 2002.

Není proto nijak pozoruhodné, že jako nejvhodnější řešení dané situace bylo zákonodárci vyhodnoceno vyčlenění specifické problematiky mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech z trestního řádu a její úprava samostatným zákonem. Takové řešení navíc ani nebylo ve srovnání s ostatními státy řešením nestandardním, neboť samostatné zákony upravující mezinárodní justiční spolupráci existují i v řadě jiných evropských a mimoevropských zemí.³⁶

Aby ZMJS netrpěl stejnými nedostatky jako hlava XXV. trestního řádu, stalo se jeho cílem komplexně upravit spolupráci justičních orgánů České republiky s orgány cizích států, s mezinárodními trestními soudy a tribunály a dalšími institucemi zejména tak, aby tato právní regulace umožňovala rychlou, jednoduchou a hlavně efektivní spolupráci příslušných českých orgánů, které se podílejí na justiční spolupráci v trestním řízení s mezinárodním prvkem s příslušnými cizozemskými orgány a stala se tak účinným nástrojem při potírání mezinárodního organizovaného zločinu.³⁷

P. Polák s M. Kubíčkem³⁸ na ZMJS označují za „revoluční“ především samotný fakt, že úprava mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních je vyčleněna z trestního řádu do samostatného právního předpisu. Jinak ZMJS svým obsahem představuje spíše evoluci stávající právní úpravy v hlavě XXV. trestního řádu, zohledňující zejména potřeby aplikační praxe při zajištění odpovídající ochrany lidských práv. ZMJS tak přináší nespočet zlepšení současné úpravy. Ostatně „vedlejším produktem“ práce na ZMJS byly i novelizace stávající hlavy XXV. trestního řádu (např. zákonem č. 457/2008 Sb. či zákonem č. 459/2011 Sb.). Lze tak konstatovat, že oproti stávající hlavě XXV. trestního řádu je tak úprava v ZMJS o něco podrobnější, přehlednější a srozumitelnější.

I přes výše uvedené však právní úprava mezinárodní justiční spolupráce zůstává specifickým trestním řízením a má úzkou návaznost na trestní řád. Vzhledem k vyjmutí úpravy mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních z trestního řádu do zvláštního zákona ZMJS výslovně upravuje v § 3 odst. 1 subsidiární použití

36 Viz např. Extradition Act 2003 of the United Kingdom, Extradition Act of Canada (S.C. 1999, c. 18), Estatuto do Estrangeiro do Brasil, Lei no 6.815/1980, Extradition Law of the People's Republic of China (Order of the President No.42), Ley de cooperacion internacional en materia penal de Argentina, Ley 24.767.

37 Zákonná předloha o mezinárodní justiční spolupráci [online]. beck-online.cz, Právní rozhledy 5/2013, s. II. [cit. 7. září 2017] Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpxa4s7gvpxg5dsl5uws&groupIndex=0&rowIndex=0#>>.

38 POLÁK, Přemysl, KUBÍČEK, Miroslav. *Vybrané koncepční změny obsažené v návrhu zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních* [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [cit. 16. července 2017]. Dostupné na <http://www.ok.cz/iksp/docs/aidp_121018.pdf>.

trestního řádu i na postupy podle ZMJS. Současně jsou podle § 12 odst. 10 trestního řádu za trestní řízení považovány i postupy mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních podle ZMJS. Vztah ZMJS ve vztahu k trestnímu řádu je tedy vztahem předpisu speciálního k předpisu obecnému, kdy trestní řád jako *lex generalis* bude subsidiárně použitelný tam, kde ZMJS jako *lex specialis* nestanoví něco jiného nebo kde některou otázku neupravuje vůbec, a to zcela v souladu s kolizním pravidlem *lex specialis derogat lex generali*.³⁹

V této souvislosti je rovněž nutno zdůraznit, že z uvedeného rovněž vyplývá nepoužitelnost zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, i zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního, a vyloučení přezkumu postupů podle ZMJS, včetně postupů a rozhodnutí Ministerstva spravedlnosti, resp. ministra spravedlnosti, ve správním soudnictví.⁴⁰

Pro zachování právní kontinuity platí, že řízení zahájená před nabytím účinnosti ZMJS, tj. do 31. prosince 2013, se dokončí podle příslušných ustanovení hlavy dvacáté páté trestního řádu ve znění do nabytí účinnosti ZMJS,⁴¹ nestanoví-li ZMJS v přechodných a závěrečných ustanoveních jinak.⁴²

Konkrétní postup soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních je pak upraven v Instrukci Ministerstva spravedlnosti z 9. dubna 2013, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních, která svým členěním koresponduje se systematikou ZMJS a obsahuje mimo jiné detailní návod na zpracování žádosti o vyžádání osoby z cizího státu, extradičních materiálů a další.

Podrobnější úprava je dále obsažena v mnohostranných mezinárodních smlouvách,⁴³ a to zejména v Evropské úmluvě o vydávání ze 13. prosince 1957

39 Trestní řád je tedy subsidiárně použitelný tam, kde zákon nebo přímo aplikovatelná mezinárodní smlouva nestanoví jinak. V praxi se tak typicky jedná o obecná ustanovení týkající se formy rozhodnutí, počítání lhůt, doručování či vazebního a veřejného zasedání.

40 Srov. § 4 zákona č. 500/2004 Sb., správního řádu, a *contrario*

41 Viz § 357 odst. 8 ZMJS „Řízení o vydání do cizího státu a řízení o rozšíření vydání zahájená před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 141/1961 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona.“

42 Viz např. § 357 odst. 10 ZMJS „Řízení o uznání a výkonu cizozemského rozhodnutí zahájené před dnem nabytí účinnosti tohoto zákona se dokončí podle zákona č. 141/1961 Sb., ve znění účinném do dne nabytí účinnosti tohoto zákona, pokud již došlo k vyhlášení rozhodnutí o návrhu Ministerstva spravedlnosti na uznání cizozemského rozhodnutí. Pokud k vyhlášení rozhodnutí ještě nedošlo, vezme Ministerstvo spravedlnosti svůj návrh zpět a dále postupuje podle tohoto zákona.“

43 Viz Příloha č. 2 (Přehled Mnohostranných mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mimo mezinárodní smlouvy týkající se pouze členských států Evropské unie) Instrukce Ministerstva spravedlnosti z 9. dubna 2013, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních; srov. STEIN, Torsten. Extradition. [online]. Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2011, s. 1059 [cit. 9. června 2020]. Dostupné na

(č. 549/1992 Sb.), která u států, jež jí jsou vázány, včetně České republiky, nahradila ustanovení všech vzájemných dvoustranných smluv a smluvní státy mohou nadále sjednávat smlouvy jen k doplnění této úmluvy, a v mezinárodních dvoustranných smlouvách⁴⁴ (např. Smlouva mezi republikou Československou a Spojenými Státy Severoamerickými o vzájemném vydávání zločinců z 2. července 1925 (č. 48/1926 Sb. z. a n.), ve znění Dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojenými Státy Americkými o vzájemném vydávání zločinců z 29. dubna 1935 (č. 185/1935 Sb. z. a n.), Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních z 20. ledna 1964 (č. 207/1964 Sb.), Dohoda mezi Českou republikou a zvláštní administrativní oblastí Čínské lidové republiky Hongkong o předávání osob hledaných pro trestní řízení ze 4. března 2013 (č. 14/2015 Sb. m. s.) a dalších, ve vícestranných mezinárodních úmluvách týkajících se určitých forem zločinnosti (např. Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel z 16. prosince 1970 (č. 96/1974 Sb.), Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z 20. prosince 1988 (č. 462/1991 Sb.), Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu z 10. února 2000 (č. 18/2006 Sb. m. s., č. 9/2010 Sb. m. s.) atd.).⁴⁵

<https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e797?prd=EPIL>.

44 Viz Příloha č. 3 (Přehled Dvoustranných mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mimo mezinárodní smlouvy týkající se pouze členských států Evropské unie) Instrukce Ministerstva spravedlnosti z 9. dubna 2013, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních

45 Ibidem. Česká republika má v současnosti sjednáno 35 bilaterálních smluv upravujících vydávání, právní pomoc, předávání trestního řízení, předávání odsouzených, případně i předávání výkonu rozhodnutí. Většina smluv, jak vyplývá z výše uvedené přílohy č. 2 (Přehled Mnohostranných mezinárodních smluv v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mimo mezinárodní smlouvy týkající se pouze členských států Evropské unie) Instrukce Ministerstva spravedlnosti z 9. dubna 2013, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních, je v praxi běžně aplikována. Většinou se jedná o smlouvy sjednané se státy Evropy a bývalými sovětskými republikami, do kterých dnešní evropské a asijské státy sukcedovaly, případně o smlouvy sjednané se Spojeným královstvím Velké Británie a Irsko, do kterých sukcedovaly státy britského commonwealthu. V současnosti jsou nové mezinárodní smlouvy sjednávány s ohledem na aktuální požadavky z praxe. Kvůli četnosti žádostí o předání odsouzených vietnamské státní příslušnosti do jejich domovského státu byla sjednána Smlouva mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o předávání odsouzených osob (Hanoj, 7. června 2017). Ve Sbírce mezinárodních smluv je publikována pod č. 33/2019 Sb. m. s. a v platnost vstoupila dne 2. července 2019. V prosinci minulého roku byla Parlamentu ČR předložena k vyslovení souhlasu s ratifikací Smlouva o vydávání mezi Českou republikou a Argentinou republikou podepsaná v Praze dne 25. listopadu 2019. V únoru 2020 došlo k parafování finální verze textu Smlouvy mezi Českou republikou a Arménskou republikou o usnadnění aplikace Evropské úmluvy o vydávání z 13. prosince 1957. S ohledem na případy českých občanek odsouzených v zahraničí pro drogovou trestnou činnost probíhají jednání o návrhu Smlouvy mezi Českou republikou a Srílanskou demokratickou socialistickou republikou o předávání odsouzených,

Není-li mezinárodní justiční spolupráce mezi Českou republikou a cizím státem upravena mezinárodní smlouvou, vyhoví justiční orgán žádosti cizozemského orgánu o mezinárodní justiční spolupráci pouze tehdy, poskytne-li cizí stát ujištění o vzájemnosti, které ministr spravedlnosti přijme, nebo pokud cizí stát dříve přijal ujištění o vzájemnosti ze strany České republiky v obdobném případě. Stejně tak, podmiňuje-li cizí stát vyhovění žádosti o mezinárodní justiční spolupráci ujištěním o vzájemnosti, poskytne je ministr spravedlnosti po zvážení všech rozhodných skutečností.⁴⁶ Vyžádání či poskytnutí o vzájemnosti cizímu státu zajišťuje oddělení mezinárodního práva trestního v mezinárodním odboru trestním Ministerstva spravedlnosti.⁴⁷ Jinými slovy tedy není-li poskytování mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních upraveno mezinárodní smlouvou,⁴⁸ je vyhovění žádosti cizího státu nebo podání žádosti cizímu státu justičními orgány České republiky striktně vázáno na ujištění o vzájemnosti, neboli reciprocitě, které bývá zpravidla obsaženo v samotné žádosti o vydání, průvodní diplomatické nótě příslušného zastupitelského úřadu cizího státu,⁴⁹ anebo poskytnuto samostatnou nótou dodatečně. Česká republika si tak rozšiřuje vlastní možnosti žádat o obdobnou spolupráci v cizině.⁵⁰

Česká republika je připravena sjednat i Smlouvu mezi Českou republikou a Pákistánskou islámskou republikou o předávání odsouzených. Kromě toho probíhají jednání o smlouvách o právní pomoci např. s Čínskou lidovou republikou, Vietnamskou socialistickou republikou, Malajsií, nebo Seychelskou republikou, ve kterých budou upraveny i moderní instrumenty jako je např. výslech prostřednictvím videokonference, zajištění výnosů z trestné činnosti, a odstraněny administrativní průtahy, tzn. např. zavedení přímé komunikace ústředních orgánů. Kromě toho probíhají finální práce na Smlouvě o vydávání mezi Českou republikou a Austrálií. Absence smluvní úpravy je nejpálčivěji pociťována ve spolupráci se státy Blízkého východu, kdy je jakákoliv efektivní spolupráce bez smluvního základu vyloučena.

46 Viz § 4 odst. 1 a 2 ZMJS

47 Bod 342, písm. h) Přílohy II k Organizačnímu řádu Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 2019, č. j. MSP-28/2019-ORLZ-ORG/15

48 Viz § 2 písm. d) ZMJS

49 Srov. § 3 odst. 1 písm. a) Vídeňské úmluvy o diplomatických stycích ze dne 18. dubna 1961, (č. 157/1964 Sb.)

50 V praxi spolupráce na základě ujištění o vzájemnosti dlouhodobě funguje např. s Bolívarovskou republikou Venezuela, kde Ministerstvo spravedlnosti od roku 2008 eviduje pět úspěšně realizovaných extraditací do České republiky, ale i s řadou dalších zemí zejména Střední a Jižní Ameriky (Panama, Kostarika, Brazílie). V této souvislosti stojí za zmínku rozhodnutí Nejvyššího soudu Venezuely z roku 1953, kterým bylo povoleno vydání amerického státního příslušníka do Panamy, a to bez existence smluvního základu, neboť venezuelský Nejvyšší soud shledal, že vyhovění žádosti o vydání bylo v souladu s mezinárodním právem, podle kterého spřátelené státy uznávají vzájemný závazek vydat pachatele, které uprchly do cizího státu. (BASSIOUNI, Cherif, M. *International Extradition. United States Law and Practice*. Oxford: Oxford University Press, 2014, s. 8).

V případě neexistence smluvního základu však neexistuje podle mezinárodního obyčejového práva obecně přijímaná povinnost osobu vydat.⁵¹

Vzájemnost nemá z povahy věci jednostrannou, nýbrž vždy dvoustrannou povahu. Není proto dána již tím, že vyžadující stát ujištění o vzájemnosti poskytne, ale teprve až jeho přijetím státem dožádaným a zpravidla rovněž vyhověním žádosti.⁵² Nejedná se tak o svévolný systém výměny zdvořilostí, jak uvádí J. F. Rezek, ale o propracovaný systém zakotvený ve vnitrostátním právu.⁵³

F. Paris a N. Ghei označují vzájemnost jako opětování jednání.⁵⁴ Uvádějí, že mezinárodní právo samo o sobě vychází ze souboru dvoustranných vztahů založených na souhlasu států. Vzájemnost je tak podle nich základním aspektem bilateralismu, neboť každý dvoustranný vztah nevyhnutelně zahrnuje určitý prvek *quid pro quo*.⁵⁵ Zároveň je i důležitým aspektem mezinárodního obyčejového práva, které na rozdíl od smluvního práva vykazuje větší flexibilitu vytváření závazných pravidel.⁵⁶ Na podporu tvrzení, že prvkem každého obyčejového pravidla je vzájemné chování, citují rozsudek Mezinárodního soudního dvora ve věci *Německo proti Islandu*,⁵⁷ podle kterého je základním požadavkem pro to, aby se chování států stalo obyčejovou normou, vzájemnost, nepřetržitost a shoda.⁵⁸

Záruka vzájemnosti tak z hlediska mezinárodního práva představuje závazný příslib státu do budoucna, platného pro všechny obdobné případy, v nichž bude o takovou spolupráci nově žádáno. Obdobnost případu je přitom dána zejména jeho skutkovými okolnostmi a konkrétní povahou spolupráce (v předkládané rigorózní práci tedy vydání). V tomto ohledu se tedy záruka vzájemnosti podobá precedentu, a při její

51 WALLACE, Rebecca M. M., JANECZKO, Fraser A. W. The Concept of Asylum in International Law. In ISLAM, Rafiqul, BHUIYAN, Jahid Hossain (ed). *An Introduction to International Refugee Law*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013, s. 136.

52 Mezinárodní odbor trestní, oddělení mezinárodního práva trestního Ministerstva spravedlnosti vede od 1. ledna 2014 přehled ujištění o vzájemnosti poskytnutých příslušnými orgány cizích států, která byla Českou republikou přijata a současně také přehled ujištění o vzájemnosti, která Česká republika poskytla pro účely mezinárodní justiční spolupráce, a která byla cizími státy přijata a informaci tom, zda již v minulosti bylo vůči danému státu přijato či poskytnuto ujištění o vzájemnosti poskytuje soudům na vyžádání.

53 REZEK, José Francisco. Reciprocity as a Basis of Extradition. *British Yearbook of International Law*, 1981, roč. 52, č. 1, s. 171.

54 PARIS, Francesco. GHEI, Nita. The Role of Reciprocity in International Law. *Cornell International Law Journal*, 2003, roč. 36, č. 1, s. 94.

55 Ibidem, s. 120.

56 Ibidem, s. 121.

57 *Fisheries Jurisdiction (Federal Republic of Germany v. Iceland)*, Judgement of 2 February 1973, I.C.J. Reports 1973

58 PARIS, Francesco. GHEI, Nita. The Role of..., cit. výše, s. 121.

interpretaci lze analogicky vycházet z pravidel, kterými se řídí interpretace precedenčního práva, jak se vyvinula ve státech *common law*, v nichž se uplatňuje zásada *stare decisis*, tj. setrvání na dřívějších obdobných rozhodnutích soudů stejného nebo vyššího stupně.⁵⁹ S. Z. Feller např. namítá, že ujištění o vzájemnosti znamená, že v obdobném případě a za obdobných skutkových okolností dojde k vydání osoby, a že v případě odmítnutí vydání se reciprocita projeví tím, že i druhý stát v budoucnu vydání nepovolí.⁶⁰ S tímto závěrem ale nesouhlasím, protože podle mého názoru je ujištění o vzájemnosti právním základem pro vydání a zhodnocení podmínek, za kterých může být vydání povoleno, nikoliv *a priori* příslibem toho, že za obdobných podmínek bude v budoucnu druhým státem vydání rovněž povoleno. Tak například v případě vydání z Mexika do České republiky První okresní soud pro federální trestní řízení v Mexico City rozhodl v roce 2017 na základě ujištění o vzájemnosti o nepovolení vydání osoby, neboť osoba, o jejíž vydání bylo žádáno, nebyla totožná s osobou, vůči níž mexické orgány vedly řízení o vydání.⁶¹ Za takových okolností je zcela nelogické, aby pouze z tohoto důvodu v obdobném případě v budoucnu Česká republika odmítla žádost o vydání podanou mexickými úřady.

2.2 Postup českých orgánů činných v řízení o vydání osoby do cizího státu

Za účelem komplexního pochopení problematiky principu non-refoulement v kontextu vydávání považuji za nezbytné stručně se v této práci věnovat i postupu českých orgánů činných v extradičním řízení, aby bylo zjevné, kdo a jak v jaké fázi vydávacího řízení konkrétně postupuje a rozhoduje. Mám totiž za to, že chci-li popsat za jakých podmínek není vydání osoby do cizího státu možné, resp. kdy dojde k naplnění principu non-refoulement, musím z povahy věci vysvětlit postup soudů v řízení o vydání, jakož i rozhodování ministra spravedlnosti o povolení či nepovolení vydání a další úkony s těmito postupy spojenými. Přestože jsem si vědoma toho, že

59 KUBÍČEK, Miroslav, POLÁK, Přemysl. *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014, s. 15.

60 FELLER, S. Z. The Scope of Reciprocity in Extradition. *Israel Law Review*, 1975, roč. 10, č. 4, s. 440.

61 Rozsudek Prvního okresního soudu pro federální trestní řízení v Mexico City ze dne 18. dubna 2017, sp. zn. 4/2016-II.

se jedná veskrze o vnitrostátní právní úpravu, která není pramenem mezinárodního práva veřejného, domnívám se, že se jedná o proceduru, která je využívána pro naplňování mezinárodně právních závazků a má tedy v této práci své místo.⁶²

Orgány činnými v řízení o vydání osoby do cizího státu jsou podle ZMJS krajský soud, v jehož obvodu byla osoba, o jejíž vydání jde, zadržena, popř. krajský soud, v jehož obvodu má tato osoba pobyt.⁶³ Dále pak krajské státní zastupitelství, které působí u soudu uvedeného výše⁶⁴ a oddělení mezinárodního práva trestního v mezinárodním odboru trestním Ministerstva spravedlnosti ČR,⁶⁵ přičemž ministerstvo je ústředním orgánem.⁶⁶

Řízení o vydání osoby do cizího státu je zahájeno přijetím žádosti cizího státu o vydání,⁶⁷ k čemuž je v České republice příslušné právě Ministerstvo spravedlnosti, a to bez ohledu na stadium trestního řízení ve vyžadujícím státu, pro jehož účely se o vydání osoby žádá.⁶⁸ V praxi se ovšem nezřídka stává, že k doručení extradiční žádosti dochází diplomatickou cestou.⁶⁹ V takovém případě je orgánem, kterému může být extradiční žádost doručena, Ministerstvo zahraničních věcí, a to má-li vyžadující stát zastupitelský úřad se sídlem na území České republiky, nebo zastupitelský úřad České republiky v zahraničí, včetně akreditovaného zastupitelského úřadu pro třetí stát.⁷⁰ Některé mezinárodní smlouvy navíc umožňují i doručení žádosti o vydání i zastupitelskému úřadu České republiky ve vyžadujícím státu.⁷¹ Je-li extradiční žádost doručena nepříslušnému orgánu, například nejčastěji

62 Viz *German Interests in Polish Upper Silesia (Germany v. Poland)*, Judgment of 7 May 1926, P.C.I.J. (ser. A) No. 7, s. 19: „From the standpoint of International Law and of the Court which is its organ, municipal laws are merely facts which express the will and constitute the activities of States, in the same manner as do legal decisions or administrative measures.“

63 Viz § 87 odst. 1 ZMJS

64 Viz § 87 odst. 2 ZMJS

65 Viz § 88 odst. 1 ZMJS a Bod 342, písm. b) Přílohy II k Organizačnímu řádu Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 2019, č. j. MSP-28/2019-ORLZ-ORG/15

66 Viz § 2 písm. b) ZMJS

67 Srov. STEIN, Torsten. Extradition. [online]. Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2011, s. 1064 [cit. 9. června 2020]. Dostupné na <<https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e797?prd=EPIL>>.

68 Viz § 88 odst. 1 ZMJS

69 Srov. čl. 12 Evropské úmluvy o vydávání; čl. 7 Druhé dodatkové úmluvy o vydávání mezi Českou republikou a Spojenými státy americkými z 16. května 2006 (č. 8/2010 Sb. m. s.; č. 27/2010 Sb. m. s.), čl. 8 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irsko o vzájemném vydávání zločinců z 11. listopadu 1924 s Protokolem ze 4. června 1926 (č. 211/1926 Sb. z. a n., č. 22/1928 Sb. z. a n.)

70 Srov. KUBÍČEK: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních...*, s. 252.

71 Viz např. čl. XI odst. 2 věta druhá Smlouvy mezi republikou Československou a Spojenými Státy Severoamerickými o vzájemném vydávání zločinců z 2. července 1925 (č. 48/1926 Sb. z. a n.), ve znění Dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojenými Státy Americkými o vzájemném

Nejvyššímu státnímu zastupitelství, není takové doručení spojeno se zákonem předpokládanými účinky.⁷² V takovém případě musí být extradiční žádost bez prodlení postoupena Ministerstvu spravedlnosti ČR.

V praxi je ale naprosto běžné, že pracovníci mezinárodního odboru trestního Ministerstva spravedlnosti osobně dohlíží na řádný průběh doručení extradiční žádosti, a to zejména tehdy, byla-li vyžádaná osoba vzata do předběžné vazby.⁷³ V takovém případě je i cizí stát pravidelně urgován o včasné doručení extradiční žádosti a upozorněn na důsledky s pozdním doručením spojenými.⁷⁴

Po přijetí žádosti o vydání a souvisejících dokumentů, specifikovaných v příslušné mezinárodní smlouvě nebo vnitrostátní právní úpravě,⁷⁵ mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti ČR extradiční žádost a související podklady přezkoumá za účelem zjištění, zda žádost splňuje veškeré předepsané náležitosti,⁷⁶ tj. zejména, že je k ní přiložen originál nebo ověřená kopie pravomocného rozsudku nebo rozhodnutí o uložení ochranného opatření, nebo příkaz k vzetí do vazby, nebo jiného dokladu, který má stejný účinek a byl vydán v souladu s právním řádem vyžadující strany; popis skutku s přesným vyznačením doby, místa a způsobu jeho spáchání; právní kvalifikace včetně zákonného pojmenování trestného činu s doslovným zněním příslušných zákonných ustanovení, včetně stanovené trestní sazby pro daný trestný čin; sdělení, že podle práva vyžadujícího státu nedošlo k promlčení trestní odpovědnosti nebo výkonu trestu, popř. co nejpřesnější popis vyžádané osoby spolu s jakoukoliv další informací, která může přispět k její identifikaci a určení jejího občanství. V případě, že některé informace chybí nebo jsou nedostatečné, mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti ČR vyžádá jejich doplnění. Za tímto účelem stanoví cizozemskému orgánu žádajícímu o vydání lhůtu a

vydávání zločinců z 29. dubna 1935 (č. 185/1935 Sb. z. a n.) a Druhé dodatkové úmluvy z 16. května 2006 (č. 8/2010 Sb.m.s.); Takto byla například Velvyslanectví Spojených států amerických doručena 12. července 2013 žádost o vydání Kevina Dahlgrena k trestnímu stíhání do České republiky pro zločin vraždy podle § 140 odst. 2, 3, písm. a), písm. i) trestního zákoníku, což reflektovala i řada médií, např. *Česko předalo USA žádost o vydání Dahlgrena, obviněného z vraždy* [online]. Lidovky.cz, 12. července 2013 [cit. 7. září 2017]. Dostupné na <http://www.lidovky.cz/cesko-pozadalo-usa-o-vydani-dahlgrena-je-obvinen-z-vrazdy-v-brne-pst-zpravy-domov.aspx?c=A130712_173953_in_domov_ml>.

⁷² Srov. § 94 odst. 3 ZMJS, čl. 16 odst. 4 Evropské úmluvy o vydávání

⁷³ Viz § 94 ZMJS

⁷⁴ Viz čl. 16 odst. 4 Evropské úmluvy o vydávání

⁷⁵ Srov. STEIN, Torsten. Extradition. [online]. Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2011, s. 1064 [cit. 9. června 2020]. Dostupné na <<https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e797?prd=EPIL>>.

⁷⁶ § 88 odst. 3 ZMJS a čl. 12 Evropské úmluvy o vydávání

zároveň jej vyrozumí, že nebude-li žádost doplněna v předepsané lhůtě, bude odmítnuta nebo bude řízení o vydání ukončeno.⁷⁷ V této souvislosti konstatoval Mezinárodní soudní dvůr ve sporu *Belgie proti Kongu* ve věci Mezinárodního zatýkacího rozkazu z 11. dubna 2000, že stát, který uvažuje o tom, že vznesе obvinění, musí nejprve umožnit domovskému státu dotčené osoby, aby sám vzhledem k připravovaným obviněním jednal.⁷⁸

V praxi se nejčastěji stává, že k extradiční žádosti není například připojena právní kvalifikace skutku nebo citace právních předpisů, popř. chybí sdělení, zda došlo k promlčení trestní odpovědnosti nebo výkonu trestu. Tento problém ale bývá většinou rychle odstraněn, neboť zejména se státy bývalého Sovětského svazu (nejčastěji Ruská federace, Ukrajina), Spojenými státy americkými a Kanadou jsou extradiční materiály podle ustálené praxe zasílány nejprve elektronicky, popř. i faxem,⁷⁹ čímž je mezinárodnímu odboru trestnímu Ministerstva spravedlnosti dána možnost přezkoumat extradiční žádost a související podklady s dostatečným předstihem tak, aby její originál mohl být v předepsané lhůtě řádně doplněn.

Zároveň Ministerstvo spravedlnosti zkoumá, zda není dán některý z důvodů pro odmítnutí žádosti o vydání předepsaných v ustanovení § 89 ZMJS nebo příslušné mezinárodní smlouvě tj. mimo jiné, zda osobu, o jejíž vydání jde, lze zadržet kvůli výsadě nebo imunitě,⁸⁰ pro kterou je vyňata z pravomoci orgánů činných v trestním

77 Ibidem

78 *Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*, Joint Separate Opinion of Judges Higgins, Kooijmans and Buergenthal, Judgement of 14 February 2002, I.C.J. Reports 2002, p. 3, § 59.

79 Zejména Ruská federace a Ukrajina zjevně nehodlají od této praxe i v dnešní době upustit.

80 Tématem imunit státních představitelů vůči cizí trestní jurisdikci se v roce 2007 začala zabývat Komise pro mezinárodní právo, kdy byl také jmenován první zvláštní zpravodaj R. Kolodkin, který k tématu představil celkem tři zprávy. V roce 2012 pak byla jmenována nová zvláštní zpravodajka C. Escobar Hernández, která mezi lety 2012 – 2016 připravila celkem pět zpráv, na základě kterých probíhají o tomto druhu imunit, jejich právním ukotvení a samotné kodifikaci rozsáhlé diskuze a připravují se jednotlivá ustanovení Návrhu článků o imunitě státních představitelů vůči cizí trestní jurisdikci. Jako prvními v pořadí byla úvodní ustanovení, poté byly vymezeny imunity *ratione personae* a *ratione materiae* včetně jejich aplikačního rozsahu. V roce 2017 bylo pokračováno v diskusi nad výjimkami a ohraničením aplikačního rozsahu imunity *ratione materiae* a dále předpoklady a pravidly aplikace obou typů imunit. V prosinci 2019 měla Komise před sebou šestou zprávu, o níž nebyla debata na sedmém zasedání ukončena, a sedmou zprávu zvláštní zpravodajky. Sedmá zpráva shrnula předešlou diskusi v Komisi a dokončila přezkum procesních aspektů imunity týkajících se vztahu mezi příslušností a procesními aspekty imunity. Dále byly Komisí navrženy dva návrhy článků týkající se posouzení imunity státem soudu a určení imunity. Sedmá zpráva se navíc zabývala zbyvajících proceduralními aspekty uvedenými ve zprávě šesté, včetně otázek týkajících se uplatnění imunity a vzdání se imunity. Rovněž byly zkoumány aspekty týkající se procesních záruk státu soudu a státu cizího státního představitele, komunikace mezi státem fóra a státem cizího státního představitele, včetně povinnosti oznámit státu představitele úmysl vykonávat soudní pravomoc. Dále byla diskutována otázka mezinárodní právní pomoci, a to zejména předávání trestního řízení ze státu

řízení, zda je známo, kde se vydávaná osoba na území České republiky nachází a další.⁸¹

Po přezkoumání extradičních materiálů, jak bylo uvedeno výše, postoupí tyto Ministerstvo spravedlnosti příslušnému státnímu zastupitelství⁸² za účelem provedení předběžného šetření, jehož cílem je zejména zjistit, zda vydání osoby do cizího státu nebrání některý z důvodů nepřipustnosti vydání.⁸³ Předběžné šetření může být ovšem zahájeno i zadržením osoby, o jejíž vydání jde, nebo vyžádáním potřebných zpráv.⁸⁴ Co se týče zadržení osoby pro účely vydání, Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii ve věci *Nikolić* prohlásil za nepřipustný výkon pravomoci státu v případě, že zadržení domnělého pachatele (pro účely vydání) proběhlo za vážného porušení jeho základních lidských práv.⁸⁵ Jako případ takového porušení tribunál v odsuzujícím rozsudku uvedl podrobení nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo mučení.⁸⁶

Státní zástupce v první řadě vydávanou osobu vyslechne, pokud tak ovšem neučinil již v průběhu zadržení, seznámí ji s důvodem vydání a zároveň ji poučí o možnosti souhlasit se svým vydáním⁸⁷ a podmínkách a následcích s takovým souhlasem spojenými.⁸⁸ Poté zkoumá, zda jsou na základě extradiční žádosti a souvisejících materiálů, výsledku vydávaného a dalších podkladů splněny podmínky pro podání návrhu na vyslovení přípustnosti vydání příslušnému soudu. Nutno je především zjistit, zda osoba, o jejíž vydání jde, není občanem České republiky,⁸⁹ zda a případně v jakém rozsahu, vůči jakému státu a z jakého právního důvodu požívá mezinárodní ochrany⁹⁰ a rovněž opatřit nezbytné zprávy o úrovni dodržování

soudu do státu cizího státního příslušníka. V tomto ohledu byly navrženy čtyři návrhy článků. Závěrem zpráva diskutovala procesní práva cizího státního představitele, zejména spravedlivé zacházení. Srov. Summaries of the Work of the International Law Commission. Immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction. [online] [cit. 17. května 2020]. Dostupné na <https://legal.un.org/ilc/summaries/4_2.shtml>.

81 Viz § 89 ZMJS

82 Viz § 87 odst. 2 ZMJS

83 Viz § 91 ZMJS

84 Viz § 92 odst. 2 ZMJS

85 *Prosecutor v. Dragan Nikolić*, Decision on Interlocutory Appeal Concerning Legality of Arrest of 5 Jun 2003, Case No. IT-94-2, § 29-§30.

86 *Prosecutor v. Dragan Nikolić*, Judgement of 18 December 2003, Case No. IT-94-2, § 27.

87 Viz § 92 odst. 4 ZMJS

88 Viz § 96 ZMJS

89 Viz výše s. 10

90 K vyřizování těchto dotazů je příslušný odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra ČR. V této souvislosti chci poukázat na stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2013, sp. zn. Pl. ÚS–st.37/13, a jeho náleze ze dne III. ÚS 665/11 ze dne 10. září 2013, týkající se konfliktu řízení o udělení mezinárodní ochrany a řízení o vydání. Ústavní soud v něm stanovil, že na rozdíl od soudu, který mohl o přípustnosti vydání rozhodnout před skončením řízení o udělení mezinárodní ochrany, ministr spravedlnosti nemůže povolit vydání do doby, než bude toto řízení pravomocně

základních lidských práv ve vyžadujícím státu (viz kapitola 5.1.1 této práce). Nežádka se rovněž stává, že se příslušné státní zastupitelství obrátí na Ministerstvo spravedlnosti ČR se žádostí o vyžádání dodatkových informací od vyžadujícího státu.⁹¹ Nejčastěji se taková žádost týká doplnění skutkového děje, a to zejména s ohledem na nové skutečnosti, které mohou vyjít najevo během výsledku v předběžném šetření, popř. i následně v průběhu řízení před soudem.⁹²

Nutno v této souvislosti rovněž zdůraznit, že účelem předběžného šetření, resp. celého řízení o vydání, není v žádném případě zjištění, zda osoba, o jejíž vydání je, spáchala trestný čin, pro který je její vydání žádáno.⁹³ Důkazy, které tak lze

skončeno, včetně případného navazujícího soudního přezkumu. Tento konflikt řešený Ústavním soudem se na základě stížnosti podané vydávanou osobou dostal i před ESLP, který o něm ale meritorně nerozhodl. Stížnost totiž ESLP odmítl s tím, že stěžovatel, resp. vydávaný, ztratil postavení oběti. Srov. *Atsae v. České republiky*, rozhodnutí ze dne 7. července 2015, stížnost č. 14021/10. Z mého zkoumání vyplývá, že se ESLP k tomuto konfliktu meritorně nevyjádřil ani v žádné jiné jemu předložené věci. Lze se tak domnívat, že řešení takového procesního souběhu by šlo nad rámec Úmluvy, potažmo jejího čl. 3 a 6, když ani procesní působnost ESLP v tomto případě z čl. 6 jasně nevyplývá. S. Kapferer k otázce souběhu těchto dvou řízení uvádí, že rozhodnutí o vydání musí předcházet konečné rozhodnutí ve věci řízení o udělení mezinárodní ochrany. To ovšem neznamená, že by vydávací řízení mělo být pozastaveno, obě řízení mohou probíhat současně, o povolení vydání však může být rozhodnuto až v návaznosti na rozhodnutí o mezinárodní ochraně. KAPFERER, Sybille. *The Interface between Extradition and Asylum*. [online]. Legal and protection policy research series. PPLA/2003/05 [online]. § 289-291. unhcr.org, listopad 2003. [cit. 21. května 2020] Dostupné na <<https://www.unhcr.org/3fe84fad4.pdf>>.) Stejný přístup zastává i řada států Rady Evropy, jak vyplývá mimo jiné např. i z jednání Výboru odborníků na provádění evropských úmluv o spolupráci v trestních věcech (PC-OC), srov. Information received from states on practical problems encountered and good practice as regards the interaction between extradition and asylum procedures [online] CDPC, PC-OC, 8 December 2014 [cit. 21. května 2020] Dostupné na <<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048bce4>>.) Naopak ve spojených státech amerických se řízení o vydání a řízení o udělení mezinárodní ochrany nijak vzájemně neovlivňují, neboť vnitrostátní právní úprava ani judikatura nestanovují podmínku nevydání po dobu běhu řízení o udělení mezinárodní ochrany. V jednom případě dokonce americký soud vyslovil, že nelze připustit, aby azylové řízení jakýmkoliv způsobem zasahovalo do citlivých aspektů zahraniční politiky ve vydávacím řízení. (BASSIOUNI, Cherif, M. *International Extradition...*, s. 208-209.)

91 Viz § 98 ZMJS

92 Např. v případě vydání do Turecka k výkonu trestu odnětí svobody, kdy z popisu skutku poskytnutého tureckou stranou nebylo zjevné, jakým způsobem byla vydávanému způsobena zranění při zásahu policie v důsledku rvačky, kterou vydávaný vyvolal, a zda tito policisté byli totožní s policisty, vůči kterým vydávaný v Turecku následně podal žalobu, si Krajský soud v Praze vyžádal podrobnosti týkající se způsobu vzniku zranění vydávaného a informace, zda některý z policistů, na které měla být vydávaným podána žaloba, zasahoval vydávanému v souvislosti trestnou činností, pro kterou bylo žádáno o jeho vydání, usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11. září 2015, sp. zn. Nt 653/2015, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 12. listopadu 2015, sp. zn. 14 To 136/2015.

93 KUBÍČEK: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních...*, s. 327. Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 24. února 2015, sp. zn. I. ÚS 3/15, § 11 „Ústavní soud připomíná, že smyslem extradičního řízení, a tím spíše jeho dílčího úkonu, spočívajícího v rozhodování o předběžné vazbě, není posuzování viny osoby, o jejíž vydání se jedná. Takovou kompetenci soudu dožádaného státu nesvěřuje ani Smlouva mezi republikou Československou a Spojenými Státy Severoamerickými o vzájemném vydávání zločinců ze dne 2. července 1925 č. 48/1926 Sb., ve znění dodatkových úmluv č. 185/1935 Sb. a č. 8/2010 Sb. m. s. (dále jen "Smlouva o vydávání"), o kterou se opírá žádost Ministerstva spravedlnosti Spojených států amerických ze dne 26. září 2014, jež ve svém čl. XI označuje

v extradičním řízení provádět, se mohou týkat výlučně důvodů nepřipustnosti vydání a dalších otázek s vydáním spojenými, jako je např. identita vydávané osoby atp.⁹⁴

Po skončení předběžného šetření rozhodne na návrh státního zástupce ve veřejném zasedání⁹⁵ krajský soud, v jehož obvodu osoba, o jejíž vydání jde, má pobyt nebo byla zadržena, zda je vydání přípustné.⁹⁶ V obecné rovině je nutno konstatovat, že v rámci rozhodování o přípustnosti vydání soud posuzuje splnění všech právních podmínek pro vydání konkrétní osoby do ciziny, a to právních podmínek vyplývajících

vazbu jako prozatímní nehledě na to, že v rámci řízení o vydání soud neprovádí a ani nemá možnost provádět důkazy ke zjištění, zda a za jakých okolností se stal skutek uvedený v extradiční žádosti a zda jej spáchala osoba, o jejíž vydání se žádá. Shora citovaná dvoustranná mezinárodní Smlouva o vydávání ve znění "Druhé dodatkové úmluvy" publikované pod č. 8/2010 Sb. m. s. ve svém čl. I pouze vyžaduje, aby byl podán takový důkaz o trestném činu, který podle zákonů platných v místě dopadení postačí, aby ospravedlnil zatčení vyžadované osoby a její dodání k soudu, kdyby tento trestný čin byl spáchán na tomto území."

94 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. dubna 1997, sp. zn. 11 To 32/97; Žádost o dodatkové informace se může týkat i procesních aspektů řízení ve vyžadujícím státě. Např. v řízení o vydání k výkonu trestu odnětí svobody na Ukrajinu vedeném pod sp. zn. 3 Nt 131/2011 si Krajský soud v Ostravě opakovaně vyžádal informace týkající se průběhu trestního řízení na Ukrajině, neboť měl za to, že vydávanému nebylo řádně doručeno usnesení o zahájení trestního stíhání a následně nebyl předvolán k hlavnímu líčení u Vrchního soudu Ukrajiny, přestože se na území státu prokazatelně zdržoval.

95 Srov. usnesení Ústavního soudu ze dne 14. března 2012, sp. zn. I. ÚS 529/12 „Ústavní soud nepovažuje za opodstatněnou ani námitku stěžovatele, že odvolací soud rozhodl v neveřejném zasedání. Taková námitka by byla podstatná jen v případě, pokud by stěžovatel nemohl, ve smyslu zásady kontradiktornosti, reagovat na argumentaci státního zástupce ve stížnosti proti rozhodnutí soudu prvního stupně a rozhodnutí druhé instance by pro něj mělo ráz překvapivosti. V projednávané věci však takovýto překvapivý charakter napadeného usnesení není dán. Soud prvního stupně rozhodoval v posuzované věci ve veřejném zasedání a proti jeho rozhodnutí podal stížnost pouze stěžovatel, státní zástupce stížnost nepodal. Na tom nemůže ničeho změnit ani námitka, že o vydání rozhodoval u soudu prvního stupně stejný soudce jako o vzetí stěžovatele do předběžné vazby.“ Dále i např. usnesení Ústavního soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. III. ÚS 2816/11 a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. srpna 2012, sp. zn. 11 Tcu 41/2012, kterým byla zrušena rozhodnutí obecných soudů o přípustnosti vydání osoby k trestnímu stíhání na Ukrajinu, neboť krajský soud o věci rozhodl v neveřejném zasedání a vrchní soud toto pochybení nenapravit, když pouze konstatoval, že „[...] pokud by krajský soud rozhodoval ve veřejném zasedání, na celé situaci by se změnilo pouze to, že by se s obsahem výhrad, vznesených obhájcem ve stížnosti, mohl seznámit již v průběhu zasedání. Zrušení napadeného usnesení jen z tohoto důvodu, že je třeba projednání návrhu státního zástupce opakovat v procesní formě veřejného a nikoli neveřejného zasedání, by bylo v daném případě formalismem, který by nevedl k jinému výsledku.“ K tomu Nejvyšší soud uvedl, že „Podle § 402 odst. 1 písm. a) tr. ř. se ustanovení tohoto oddílu (tzn. oddílu druhého hlavy dvacáté páté) přiměřeně užijí na řízení o žádosti cizího státu, jemuž byla určitá osoba vydána, o udělení souhlasu ke stíhání pro jiný trestný čin spáchaný před vydáním, než pro který bylo vydání povoleno. Jak správně uvádí ministr spravedlnosti, ustanovení § 397 odst. 1 tr. ř. ukládá soudu rozhodovat ve veřejném zasedání. Nejvyšší soud se ztotožňuje s názorem ministra i v tom ohledu, že se jedná o důležitou součást práva na spravedlivý proces, tím spíše, že v daném případě obviněný není přítomen v České republice a jeho práva zde hájí pouze jeho obhájce. Nedostatek v podobě rozhodnutí v neveřejném zasedání nelze zhojit tím, že obhájce má možnost jménem obviněného proti rozhodnutí podat stížnost. Právo podat stížnost proti rozhodnutí soudu prvního stupně náleží obviněnému ze zákona a postupem, ke kterému došlo v projednávané věci, byl de facto zbaven možnosti se v jedné instanci účinně hájit.“ a usnesení obecných soudů o přípustnosti vydání zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Plzni k novému projednání.

96 Viz § 95 odst. 1 ZMJS

ze ZMJS⁹⁷ nebo z příslušné mezinárodní smlouvy, podle které je extradiční řízení vedeno. Avšak rovněž tak se musí zabývat splněním právních podmínek vyplývajících z jiných v úvahu přicházejících inkorporovaných mezinárodních smluv, kterými je Česká republika vázána, pokud jsou tyto mezinárodní smlouvy svojí povahou přímo aplikovatelné. Splnění právních podmínek pro rozhodnutí o přípustnosti vydání je tedy třeba posuzovat také z hlediska dodržení jiných mezinárodněprávních závazků České republiky. Jde zejména o závazky České republiky vyplývající ze smluv v oblasti dodržování lidských práv a základních svobod. Rozhodnutí o vydání nesmí tímto mezinárodněprávním závazkům odporovat a v případě, že dojde ke kolizi v úvahu přicházejících mezinárodních smluv, musí soudy vyřešit i tuto otázku.⁹⁸

Po právní moci rozhodnutí, že vydání je přípustné, stejně tak i pro právní moci rozhodnutí, že vydání přípustné není, předloží krajský soud spis Ministerstvu spravedlnosti.⁹⁹ Na základě přezkoumání příslušného rozhodnutí a spisového materiálu může ministr spravedlnosti v případě pochybností o správnosti rozhodnutí soudu, nejpozději do třech měsíců ode dne, kdy byla věc Ministerstvu spravedlnosti předložena, podat návrh Nejvyššímu soudu na přezkoumání takového rozhodnutí.¹⁰⁰ Uvedená lhůta běží od doručení spisu Ministerstvu spravedlnosti, neboť pouze na jeho základě může ministr kvalifikovaně posoudit, zda rozhodnutí soudu o přípustnosti nebo nepřípustnosti vydání vzbuzuje pochybnosti o své správnosti.¹⁰¹ Nutno ovšem zdůraznit, že tato lhůta se vztahuje pouze k předložení věci Nejvyššímu soudu, nikoliv k samotnému rozhodnutí ministra o povolení nebo nepovolení vydání. Pro rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení nebo nepovolení vydání není formálně stanovena žádná lhůta, avšak je nutno brát ohled na případnou trvajících předběžnou vazbu vydávané osoby.¹⁰²

Ministr spravedlnosti může věc předložit Nejvyššímu soudu k přezkoumání pouze v případě, že zjištěné nesprávnosti v postupu soudu v rámci řízení o přípustnosti

97 Viz § 91 odst. 1 ZMJS

98 Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2007, sp. zn. 11 Tcu 7/2007, náleží Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016, sp. zn. 11 Tcu 1/2016.

99 Viz § 95 odst. 5 ZMJS

100 Ibidem

101 V praxi mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti ČR předkládá ministrovi návrh na předložení věci Nejvyššímu soudu i povolení nebo nepovolení vydání zpravidla do jednoho měsíce od obdržení spisu, aby, zejména jedná-li se o věc vazební, byla tato vyřízena

102 Viz § 94 ZMJS a § 9 odst. 3 ZMJS, dle kterého orgány České republiky, a tedy z povahy věci i ministr spravedlnosti, jejichž rozhodování může mít vliv na délku vazby podle ZMJS, postupují s nejvyšším urychlením

vydání mohly mít vliv na jeho výsledek. Tj. tedy pokud např. soud zvolil nesprávný procesní způsob ke zjištění určitých skutečností, na nichž založil svůj závěr o přípustnosti či nepřípustnosti vydání, který samotný však ministr spravedlnosti nezpochybňuje, nejedná se o důvod, pro který by Nejvyšší soud mohl rozhodnutí soudu zrušit.¹⁰³ Může se však také jednat o zásadní chyby ve výroku¹⁰⁴ rozhodnutí, chybějící označení nebo popis skutku,¹⁰⁵ nebo např. formální nepřezkoumatelnost daného rozhodnutí.¹⁰⁶

Při přezkumu správnosti rozhodnutí soudu o přípustnosti či nepřípustnosti vydání je Nejvyšší soud vázán rozsahem pochybností vyjádřených ministrem spravedlnosti (princip vázanosti přezkumného orgánu rozsahem a důvody obsaženými v podaném mimořádném opravném prostředku), neuplatňuje se tedy tzv. revizní princip. Není však vázán návrhem ministra spravedlnosti na konkrétní způsob rozhodnutí, tj. i v případě, že ministr spravedlnosti navrhuje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí nižších soudů zrušil a sám ve věci rozhodl, může Nejvyšší soud věc vrátit příslušnému soudu k novému projednání a rozhodnutí. V případě zrušení rozhodnutí nižších soudů bude Nejvyšší soud zpravidla moci sám ve věci rozhodnout, pokud nebude zapotřebí opatřovat a provádět další důkazy. Proti rozhodnutí Nejvyššího soudu, zda je vydání přípustné, není možno podat stížnost.¹⁰⁷

Pokud Nejvyšší soud sám rozhodne o nepřípustnosti vydání, je ministr rozhodnutím vázán.¹⁰⁸

Po právní moci rozhodnutí o tom, že vydání je přípustné a za předpokladu, že ministr spravedlnosti dospěje k závěru, že nejsou dány důvody pro předložení věci Nejvyššímu soudu k přezkoumání,¹⁰⁹ může ministr vydání osoby do cizího státu povolit.¹¹⁰ Rovněž, i když bylo pravomocně rozhodnuto, že vydání je přípustné, může ministr spravedlnosti rozhodnout, že vydání nepovolí.¹¹¹

103 KUBÍČEK: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních...*, s. 346.

104 Viz Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 1999, sp. zn. IV. ÚS 427/98, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 1995, sp. zn. Tcnu 8/95

105 Viz např. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 4. srpna 1995, sp. zn. 1 To 41/95

106 Viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2002, sp. zn. 11 Tcu 144/2002

107 KUBÍČEK: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních...*, s. 347.

108 Srov. § 97 odst. 1 ZMJS

109 Viz § 95 odst. 5 ZMJS

110 Viz § 97 odst. 1 ZMJS

111 Viz § 97 odst. 2 ZMJS; Obligatorním důsledkem takového rozhodnutí ministra je propuštění osoby, o jejíž vydání jde, z předběžné vazby, pokud v době rozhodování ministra v této vazbě je – viz § 97 odst. 6 ZMJS.

Rozhodnutí ministra ohledně vydání je přitom rozhodnutím *sui generis* a představuje „politický rozměr státní suverenity v extradičním řízení“.¹¹² V rámci svého uvážení tak ministr spravedlnosti „zkoumá i další, tj. politické, a v jejich rámci především zahraničně politické, aspekty vydání konkrétní osoby do cizího státu, které z povahy věci nemohou být zákonem blíže vymezeny a jejichž kontrola či hodnocení z hlediska účelnosti přirozeně není věcí moci soudní, nýbrž se uplatňuje v rovině ústavně politické odpovědnosti.“¹¹³ Jedná-li se v dané věci o závažnou trestnou činnost, která by mohla mít dopad na zajištění bezpečnosti České republiky, může ministr konzultovat svůj záměr i s Bezpečnostní radou státu. Každé jeho rozhodnutí je ale vždy založeno na konkrétních okolnostech daného případu.

V praxi návrh na předložení věci Nejvyššímu soudu k přezkoumání a na povolení nebo nepovolení vydání zpracovává oddělení mezinárodního práva trestního v mezinárodním odboru trestním Ministerstva spravedlnosti,¹¹⁴ které jej ministři předkládá ke schválení. Toto je pak osobním oprávnění ministra spravedlnosti a při takovém rozhodování ho nikdo nemůže zastoupit, např. náměstek sekce mezinárodně právní a ústavněprávní,¹¹⁵ a ministr sám ani nemůže nikoho tímto rozhodováním pověřit.¹¹⁶

Rozhodnutí ministra spravedlnosti týkající se vydání není vydáváno ve správním řízení¹¹⁷ a nepodléhá přezkumu ve správním soudnictví.¹¹⁸ Jedinou vnitrostátní možností jeho soudního přezkumu je tak přezkum Ústavním soudem v rámci rozhodování o ústavní stížnosti proti takovému rozhodnutí.¹¹⁹ Jak k této skutečnosti konstatoval Ústavní soud¹²⁰ „Rozhodnutí ministra spravedlnosti [...], kterým bylo povoleno vydání osoby z České republiky do cizího státu za účelem trestního stíhání nebo výkonu již uloženého trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spočívajícího ve zbavení svobody, není rozhodnutím o opravném prostředku proti rozhodnutí soudu, kterým byla [...] vyslovena přípustnost jejího vydání. Zatímco

112 Nález Ústavního soudu ze dne 29. ledna 2008, sp. zn. Pl. ÚS 63/06, § 26

113 Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, § 50

114 Bod 340 a 342, písm. h) Přílohy II k Organizačnímu řádu Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 2019, č. j. MSP-28/2019-ORLZ-ORG/15

115 Ibidem, bod 500

116 KUBÍČEK: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních...*, s. 361.

117 Viz § 97 ZMJS ve spojení s § 1 a 3 ZMJS a § 12 odst. 10 trestního řádu

118 KUBÍČEK: *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních...*, s. 361.

119 Viz § 72 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu; Podle § 79 odst. 1 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu nemá ústavní stížnost odkladný účinek, ale Ústavní soud může na návrh rozhodnout o odkladu vykonatelnosti rozhodnutí ministra spravedlnosti o vydání

120 Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2013, sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13

soud rozhoduje o tom, zda není dán některý z důvodů uvedených [...], jenž by činil vydání nepřipustným, ministr spravedlnosti tyto závěry soudu sám dále nepřehodnocuje a jejich věcnou správností se zabývá pouze s ohledem na možnost využití svého oprávnění předložit věc v případě svých pochybností k přezkoumání Nejvyššímu soudu [...]. Vlastní rozhodování ministra spravedlnosti o povolení vydání se kromě posouzení jeho politických aspektů, jejichž hodnocení soudům zásadně nepřísluší, omezuje na zjištění, zda soud pravomocně rozhodl, že vydání je přípustné, dále zda nenastala některá ze skutečností [pro ukončení vydávacího řízení] a zda případně nenastala jiná skutečnost, která by představovala právní překážku povolení vydání. Z těchto důvodů může osoba, o jejíž vydání jde, podat ústavní stížnost jak proti rozhodnutí vrchního soudu o stížnosti proti usnesení krajského soudu, kterým bylo o přípustnosti vydání rozhodnuto v prvním stupni, tak proti rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání. Obě tato rozhodnutí se totiž navzájem odlišují svým účelem a předmětem posouzení, protože mají z hlediska řízení před Ústavním soudem povahu rozhodnutí o posledním procesním prostředku, který zákon poskytuje této osobě k ochraně jejího práva (§ 72 odst. 3 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů). Lhůta k podání ústavní stížnosti se v případě každého z nich posuzuje samostatně.¹²¹ Jinými slovy tedy zatímco ústavní stížnost proti pravomocnému rozhodnutí soudu, že vydání je přípustné, může směřovat co do důvodů týkajících se přípustnosti, tj. právních podmínek, vydání, ústavní stížnost proti rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání může být podána v zásadě pouze z důvodu procesního pochybení ministra spravedlnosti, tj. pokud by ministr spravedlnosti o povolení vydání rozhodl, aniž by existovalo pravomocné a vykonatelné rozhodnutí soudu, že vydání je přípustné, anebo pokud by o povolení vydání rozhodl, přestože dosud např. nebylo skončeno řízení o mezinárodní ochraně. V praxi mohou být též připuštěny námitky, které jsou založeny na skutečnostech, které nastaly v mezidobí, tedy po rozhodnutí soudů o přípustnosti vydání jako je např. zhoršení situace ve vyžadujícím státu.

Na možnosti podat proti rozhodnutí ministra o vydání ústavní stížnost přitom nic nemění ani specifický charakter řízení o vydání, který předpokládá, že osoba, o jejíž

121 Ibidem

vydání jde, uplatňuje svá procesní práva především v relativně samostatném soudním řízení.¹²²

Ministr spravedlnosti při svém rozhodování vychází nejen ze samotného rozhodnutí krajského soudu, popř. i vrchního soudu, a obsahu soudního spisu (spisů), ale i z dalších informací, důkazů a podkladů, které si opatří, a to i případně od vyžadujícího státu.¹²³

Forma ani náležitosti rozhodnutí ministra spravedlnosti nejsou ZMJS upraveny, bližší náležitosti ale stanovuje spisový řád Ministerstva spravedlnosti ČR.¹²⁴ V současné praxi rozhodnutí o povolení nebo nepovolení vydání neobsahuje odůvodnění, ale pouze konstatuje, že ministr povoluje, popř. nepovoluje vydání vyžádané osoby do cizího státu, na základě jakého rozhodnutí vyžadujícího státu a pro jaký trestný čin.¹²⁵

O rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení nebo nepovolení vydání je následně mezinárodním odborem trestním vyrozuměn vyžadující stát, příslušný krajský soud, Národní ústředna Interpolu, odbor azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra, správní odbor Generálního ředitelství vězeňské služby, příslušná vazební věznice,¹²⁶ Ředitelství Služby cizinecké policie, příslušné krajské státní

122 Ibidem, § 11

123 Viz § 98 ZMJS, např. v jednom případě vydání osoby do Vietnamské socialistické republiky, který byl řešen i před Ústavním soudem pod sp. zn. IV. ÚS 2779/15 (usnesení Ústavního soudu ze dne 2. února 2016) mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti ČR dospěl k závěru, že v řízení o přípustnosti vydání soudy nezohlednily skutečnost, že osobě v případě vydání hrozí uložení trestu odnětí svobody až na doživotí, jak plyne z žádosti o vydání a doplňujících materiálů. Soudy v řízení o přípustnosti vydání přitom nezkoumaly, zda vietnamské právo obsahuje mechanismus přezkumu podle předem stanovených kritérií, zda pro pokračování výkonu trestu stále existuje legitimní penologický důvod, či zda existuje možnost jeho změny, odpuštění, ukončení nebo podmíněného propuštění, jak je k tomu zavazuje judikatura Evropského soudu pro lidská práva. Opomenutí soudů rozhodujících o přípustnosti vydání v posouzení této otázky však nebylo takového charakteru, že by bylo třeba předložit věc ministrem spravedlnosti Nejvyššímu soudu k přezkoumání, když jinak rozhodnutí o přípustnosti vydání nezbuzovalo pochybnosti o své správnosti. S ohledem na vazební povahu věci a zásadu hospodárnosti se proto mezinárodní odbor trestní obrátil podle čl. 65 Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních z 12. října 1982 (č. 98/1984 Sb.) na Nejvyšší lidovou prokuraturu Vietnamské socialistické republiky se žádostí o sdělení, zda vietnamský právní řád obsahuje možnost redukovatelnosti, potažmo přezkumu doživotního trestu odnětí svobody, a že osobě v případě vydání a následném případném odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody včetně odnětí svobody na doživotí, bude zaručena možnost požádat o podmíněné propuštění.

124 Pokyn Ministerstva spravedlnosti ze dne 28. srpna 2015, č. j. MSP-3/2015-OP-ORG, ve znění Pokynu č. j. MSP-3/2016-ORLZ-ORG ze dne 1. června 2016, Pokynu č. j. MSP-6/2017-ORLZ-ORG ze dne 1. srpna 2017, Pokynu ze dne 7. května 2018, č. j. MSP-11/2018-ORLZ-ORG, pokynu č. 3/2019 č. j. MSP-6/2019-ORLZ-ORG ze dne 29. května 2019 a pokynu č. 7/2019 č. j. MSP-29/2019-ORLZ-ORG ze dne 2. září 2019 kterým se vydává Spisový řád Ministerstva spravedlnosti

125 Ibidem, Příloha č. 31 a Příloha č. 32

126 Pouze v případě, vykonává-li vyžadovaná osoba v době rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání předběžnou vazbu dle § 94 ZMJS

zastupitelství, vydávaný a jeho právní zástupce. Fyzickou stránku realizace vydání zajišťuje Policie České republiky, která následně o provedení vydání informuje mimo jiné předsedu senátu příslušného krajského soudu a mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti.

Dokud není vydání realizováno, může ministr spravedlnosti rozhodnutí o jeho povolení s ohledem na změnu okolností změnit a vydání nepovolit vůbec, anebo je povolit v jiném rozsahu.¹²⁷

Na rozdíl od rozhodnutí o povolení vydání, které je vykonáno až realizací vydání a až do realizace vydání je tedy lze změnit, jak je uvedeno výše, rozhodnutí o nepovolení vydání je realizováno již oznámením tohoto rozhodnutí vyžadujícímu státu a jeho následná změna tedy již není možná,¹²⁸ a to především v zájmu právní jistoty pro osobu, o jejíž vydání jde. O nepovolení vydání Ministerstvo spravedlnosti informuje stejné osoby a orgány, které by informovalo o povolení vydání.

Nutno v této souvislosti rovněž zmínit subsidiární zásadu univerzality upravenou v ustanovení § 8 trestního zákoníku. Tato spočívá v tom, že za splnění určitých podmínek lze podle trestního zákona České republiky posuzovat jakékoliv trestné činy spáchané v cizině cizím státním příslušníkem nebo osobou bez státní příslušnosti, která nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt.¹²⁹ Všechny podmínky pro uplatnění této zásady musí být splněny současně a spočívají v (i) bezvýjimečné oboustranné trestnosti činu,¹³⁰ tzn. čin je trestný jak podle trestního zákona,¹³¹ tak podle zákona cizího státu, na jehož území byl čin spáchán; (ii) pachatel byl dopaden na území České republiky a je i nadále v reálné moci českých orgánů činných v trestním řízení, neboť doposud nebyl vydán k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu odnětí svobody do cizího státu, kterým je zpravidla stát, na jehož území čin spáchal, nebo jinému oprávněnému subjektu¹³² a (iii) nelze mu přitom uložit trest přísnější, než jaký stanoví zákon státu, na jehož území byl trestný čin spáchán. Nejdůležitější je ovšem v případě nepovolení vydání, v důsledku čehož se může subsidiární zásada univerzality uplatnit, že cizí stát nebo jiný oprávněný subjekt, který

127 Viz § 99 odst. 8 věta druhá ZMJS, § 101 odst. 7 věta druhá ZMJS

128 Ibidem *a contrario*

129 Srov. DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník (č. 40/2009 Sb.) – Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015, s. 31.

130 Viz výše str. 9

131 Viz § 110 trestního zákoníku

132 Např. Mezinárodní trestní soud, *ad hoc* tribunály apod.

neúspěšně žádal o vydání pachatele k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu, sám požádal o provedení trestního stíhání pachatele v České republice.¹³³ V praxi se tak ovšem děje velmi ojediněle.¹³⁴

Důležitým institutem, který je dále nutno zmínit a který se uplatňuje při postupu českých orgánů činných v řízení o vydání osoby do cizího státu je předběžná¹³⁵ a vydávací vazba.¹³⁶

Předběžná vazba je zvláštním druhem vazby, pročež se neuplatní žádný z vazebních důvodů a podmínek stanovených trestním řádem pro běžnou vazbu.¹³⁷ Jejím účelem je zajistit dosažitelnost osoby, o jejíž vydání jde, v průběhu extradičního řízení, neboť se ve většině případů jedná o cizince bez jakéhokoliv, tj. rodinného nebo pracovního, vztahu k České republice. V případě, že by tato osoba území České republiky opustila, nebylo by možné dosáhnout účelu extradičního řízení a toto by muselo být ukončeno.¹³⁸

Jak v této souvislosti konstatoval Ústavní soud¹³⁹ „Důvodem k omezení osobní svobody předběžnou vazbou může být toliko obava z útěku osoby, o niž se jedná, přičemž důvodnost této obavy musí být založena jeho jednáním nebo dalšími konkrétními skutečnostmi.“ Není tak možné, aby obecné soudy pouze posoudily důvodnost vazby tak, že u vydávané osoby je obava z možného útěku silnější než v počátečních fázích extradičního řízení, aniž by však uvedly konkrétní důvody, jež by takové obavě nasvědčovaly, a aniž zdůvodnily, jak tyto obavy z útěku vydávaného v průběhu extradičního řízení zesílily proti době, kdy bylo extradiční řízení vedeno bez omezení jeho osobní svobody.¹⁴⁰

133 § 8 odst. 1 písm. c) trestního zákoníku

134 Případ vydání osoby do Čínské lidové republiky k trestnímu stíhání pro trestný čin vraždy, kdy bylo Městským soudem v Praze vzhledem ke skutečnosti, že čínská strana nedodala ujištění, že vydávané nebude v případě vydání uložen trest smrti, resp. takový trest, bude-li uložen, nebude vykonán, usnesením ze dne 29. prosince 2009, sp. zn. Nt 459/2009, rozhodnuto o nepřípustnosti vydání. Na základě této skutečnosti bylo Městským státním zastupitelstvím v Praze v roce 2010 zahájeno trestní stíhání dané osoby na základě zásady *aut dedere aut iudicare*, avšak k dnešnímu dni nebylo s konečnou platností ukončeno, neboť do současné doby nebyla vyřízena žádost o právní pomoc adresovaná příslušným čínským justičním orgánům, přičemž všechny dostupné úkony na území České republiky již byly provedeny.

135 Viz. § 94 ZMJS

136 Viz. § 101 ZMJS

137 Viz § 94 odst. 1 ZMJS „[...] ustanovení § 67 a 68 trestního řádu se neužijí.“

138 Viz § 97 odst. 7 písm. f) ZMJS

139 Nález Ústavního soudu ze dne 19. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1801/14, § 30.

140 Ibidem

Je třeba zdůraznit, že předběžná vazba není opatřením, které by bylo vždy nezbytné a tudíž přiměřené ve vztahu k zásahu do osobní svobody, k provedení extradičního řízení, a tím ke splnění mezinárodních závazků České republiky. Takovým opatřením je až vydávací vazba, následující po rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání.¹⁴¹

O vzetí osoby do předběžné vazby rozhoduje na návrh státního zástupce předseda senátu ve veřejném zasedání.¹⁴² Co se týče délky jejího trvání, žádné zákonné lhůty, jež by celkovou délku předběžné vazby omezovaly, nejsou stanoveny. S ohledem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva¹⁴³ však musí obecné soudy při posuzování, zda jsou v konkrétním případě dány důvody předběžné vazby, s ohledem na současnou právní úpravu postupovat restriktivně tak, aby celková délka vazby nebyla z hlediska zachování práva na osobní svobodu zcela nepřiměřená, a nebyla tak porušována základní práva a svobody osoby, o jejíž vydání jde. V rozhodnutí *Mathloom proti Řecku*¹⁴⁴ ESLP vyslovil požadavek, aby právní úprava detence cizinců v podobných případech stanovila maximální lhůtu zajištění a splnila tak požadavek předvídatelnosti podle čl. 5 odst. 1 Úmluvy. Obecné soudy tedy při posuzování, zda jsou v konkrétním případě dány důvody předběžné vazby, musí s ohledem na současnou právní úpravu postupovat restriktivně tak, aby celková délka vazby nebyla z hlediska zachování práva na osobní svobodu zcela nepřiměřená a nebyla tak porušována základní práva a svobody osoby, o jejíž vydání jde.

V poměrně nedávném nálezu ze dne 5. září 2017¹⁴⁵ Ústavní soud v návaznosti na relevantní judikaturu ESLP konstatoval, že na předběžnou vazbu trvající více než tři roky nelze pohlížet tak, že by byla bez dalšího akceptovatelná. Dále zdůraznil, že konečné rozhodnutí obecných soudů o přípustnosti vydání a následné povolení vydání ministrem spravedlnosti v dané věci nelze v nejbližší době s ohledem na dosavadní průběh extradičního řízení předpokládat, že předběžná vazba vydávaného trvá již více než tři roky, takže nelze v dané věci uvažovat o tom, že by snad mohl setrvávat ve vazbě i nadále až do konečného, tj. pravomocného rozhodnutí, a to zvláště pak za

141 Ibidem

142 § 73d a násl. trestního řádu

143 Např. *Bordovskiy proti Rusku*, rozsudek ze dne 8. února 2005, č. 49491/99, *Nasrullojev proti Rusku*, rozsudek ze dne 11. října 2007, stížnost č. 656/06, *Shakurov proti Rusku*, rozsudek ze dne 5. června 2012, stížnost č. 55822/10, *Solijev proti Rusku*, rozsudek ze dne 5. června 2012, stížnost č. 62400/10

144 *Mathloom proti Řecku*, rozsudek ze dne 24. července 2012, stížnost č. 48883/07

145 Nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2017, sp. zn. II. ÚS 1301/17

situace, kdy nejsou stanoveny žádné zákonné lhůty, jež by celkovou délku předběžné vazby omezovaly. K uvedenému konstatování Ústavní soud vedly rovněž konkrétní skutečnosti projednávaného případu, zejména skutečnost, že vydávaný byl odsouzen v Turecké republice pro majetkový trestný čin a nikoliv pro čin násilný, že byl odsouzen k trestu odnětí svobody v celkové výměře 6 roků, přičemž v Turecké republice část trestu již vykonal a zbývající část výkonu trestu činí 4 roky, 7 měsíců a 6 dnů. V době rozhodování soudu nebylo ani jisté, zda bylo trestní řízení vedené proti vydávanému v Turecké republice v souladu se všemi zárukami spravedlivého procesu. V závěru svého nálezu Ústavní soud upozornil, že rovněž judikatura ESLP vyžaduje, aby právní úprava detence cizinců v podobných případech stanovila maximální lhůtu zajištění a splnila tak požadavek předvídatelnosti podle čl. 5 odst. 1 Úmluvy.¹⁴⁶ Vzhledem k tomu, že v daném případě se tak nestalo, Ústavní soud v uvedeném nálezu konstatoval, že bylo porušeno právo stěžovatele, tj. vydávaného, na osobní svobodu zaručené čl. 8 odst. 1, 2 a 5 Listiny a právo na spravedlivý proces zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny. Z toho důvodu následně příslušný krajský soud rozhodl o propuštění vydávaného z předběžné vazby.¹⁴⁷

Propuštění z předběžné vazby je dále obligatorní, jestliže bylo zahájeno bez doručení žádosti cizího státu o vydání a tato žádost nebyla ministerstvu doručena do čtyřiceti dnů ode dne vzetí do předběžné vazby. Propuštění z předběžné vazby ovšem nevylučuje nové vzetí do předběžné vazby, pokud je žádost o vydání doručena dodatečně.¹⁴⁸

Jak již bylo uvedeno výše, po rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání rozhodne soud o vzetí osoby do vydávací vazby nebo o přeměně předběžné vazby na vazbu vydávací.¹⁴⁹ Obligatornost vydávací vazby je přitom projevem vůle státu dodržovat mezinárodní závazky.¹⁵⁰ Jejím účelem je tak zajištění realizace vydání, ledaže by toto bylo odloženo,¹⁵¹ přičemž ani v tomto případě není soud při rozhodování o vzetí do této vazby vázán zákonnými vazebními důvody.¹⁵² K vydání má navíc dojít

146 Viz *Mathloom proti Řecku*, rozsudek ze dne 24. července 2012, stížnost č. 48883/07

147 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. října 2017, sp. zn. 1 Nt 202/2014

148 Viz § 94 odst. 3 ZMJS

149 Viz § 101 odst. 1 ZMJS

150 Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 29. ledna 2008, sp. zn. Pl. ÚS 63/06, nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06 a nález Ústavního soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. III. ÚS 383/04

151 Viz § 99 odst. 1 ZMJS, v praxi ale takový případ nebyl zaznamenán

152 Viz § 101 odst. 1, 3 ZMJS, nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06, *Umirov proti Rusku*, rozsudek ze dne 18. září 2012, stížnost č. 17455/11

co nejrychleji a proto ZMJS obsahuje i limit maximálního trvání této vazby, který činí nejdéle tři měsíce, přičemž nedojde-li k vydání, musí být vydávaná osoba z této vazby propuštěna na svobodu nejpozději poslední den této lhůty.¹⁵³

K dohodnutí konkrétního místa a doby realizace vydání dochází cestou Interpolu prostřednictvím mezinárodního odboru trestního Ministerstva spravedlnosti ČR.

2.4 Shrnutí

Vydávání je opatření státu, kterým v případě splnění veškerých podmínek vydá pachatele trestného činu, který se nachází na jeho území, vyžadujícímu cizímu státu pro účely trestního stíhání nebo výkonu trestu, případně výkonu ochranného opatření.¹⁵⁴ Právním základem pro tuto formu mezinárodní justiční spolupráce jsou jak mnohostranné, tak dvoustranné mezinárodní smlouvy. V případě neexistence smluvního základu lze vydání uskutečnit na bezesmluvním základě za poskytnutí ujištění o vzájemnosti, pokud to vnitrostátní právní řád dožadného i vyžadujícího státu připouští. O přípustnosti vydání nejprve rozhodují soudy, následně vydání povoluje ministr spravedlnosti. V případě, že soudy shledají vydání nepřipustným, ministr spravedlnosti vydání nemůže povolit. Má-li ministr spravedlnosti pochybnosti o správnosti rozhodnutí o přípustnosti nebo nepřipustnosti vydání, může jej předložit Nejvyššímu soudu k přezkoumání. Pro účely vydávacího řízení může být dotčená osoba vzata do předběžné vazby, která se po případném rozhodnutí ministra spravedlnosti o povolení vydání přeměňuje na vazbu vydávací.

153 Viz § 101 odst. 5 ZMJS

154 Tento účel extradice nebyl podle praxe mezinárodního odboru trestního doposud nikdy úspěšně realizován.

3 Princip non-refoulement

Přestože doktrína ani normy mezinárodního práva terminologicky precizně pojem non-refoulement neboli nenavrácení přesně nedefinují,¹⁵⁵ lze tento v obecné rovině charakterizovat jako závazek státu nevyhostit, nevydat nebo jakýmkoliv jiným způsobem nenavrátil cizince ze svého území na hranice státu, kde by mu hrozila vážná újma na jeho lidských právech.¹⁵⁶

V mezinárodním uprchlickém právu je princip non-refoulement zakotven v čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 doplněné v roce 1967 o Newyorský protokol týkající se právního postavení uprchlíků, který v odstavci 1 stanovuje, že „Žádný smluvní stát nevyhostí jakýmkoliv způsobem nebo nevrátí uprchlíka na hranice zemí, ve kterých by jeho život či osobní svoboda byly ohroženy na základě jeho rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politickému přesvědčení.“ Uvedená definice však naznačuje jisté limity non-refoulement, který se v daném případě vztahuje pouze na případy, kdy je vydávaná osoba uprchlíkem nebo žadatelem o azyl.¹⁵⁷ Mimo to v odstavci 2 uvedený článek uvádí výjimky ze zásady non-refoulement. Charakter non-refoulement v tomto pojetí, a to i přes to, že představuje základní stavební kámen a vůdčí princip mezinárodního uprchlického práva,¹⁵⁸ tak není absolutní. Využití čl. 33 odst. 2 Úmluvy o právním postavení uprchlíků musí ovšem být v souladu s principem proporcionality, nezbytnosti a požadavkem na spravedlivý proces.¹⁵⁹

Na druhou stranu ale non-refoulement zakotvený v různých instrumentech mezinárodního práva lidských práv je zcela bez limitů, vztahuje se na každou

155 Second report on the expulsion of aliens, By Mr. Maurice Kamto, Special Rapporteur, A/CN.4/573, s. 246 [online]. [cit. 20. července 2017]. Dostupné na <https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/a_cn4_573.pdf&lang=EF SX>.

156 WOUTERS, Kees. *International Legal Standards for the Protection from Refoulement*. Mortels: Intersentia, 2009, s. 25. ÇUKAJ, Lisjana. Non-Refoulement principle according to article 3 of the ECHR. *Advanced Research in Scientific Areas*, 2015, roč. 1, č. 4, s. 156.

157 Srov. Definice uprchlíka v čl. 1(A)(2) Úmluvy o právním postavení uprchlíků, Council of Europe Committee of Ministers. Rec. No. R (84) 1, Recommendation on the Protection of Persons satisfying the Criteria in the Geneva Convention who are not Formally Recognized as Refugees 25 January 1984 [online] [cit. 24. května 2020]. Dostupné na <<https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b3816c.pdf>>.

158 Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 65 (XLII) – 1991, § c [online]. unhcr.org, 11. října 1991 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c404/general-conclusion-international-protection.html>>.

159 KLEČKOVÁ, Renáta. Terorismus, extradice a princip non-refoulement. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, č. 3, s. 311.

vydávanou osobu bez ohledu na (ne)přiznaný status, včetně osob pobývajících na území daného státu nelegálně¹⁶⁰ a má absolutní charakter, tzn. neexistují z něho výjimky. Tak např. čl. 3 Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984 stanovuje, že „Žádný stát, který je smluvní stranou této Úmluvy, nevypoví, nevrátí či nevydá osobu jinému státu, jsou-li závažné důvody domnívat se, že by jí v něm hrozilo nebezpečí mučení.“¹⁶¹ Čl. 6 a 7 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech z roku 1966 pak říká, že „Nikdo nebude zbaven svého života“ a „[n]ikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu.“ Rovněž i čl. 9 odst. 2 Listiny základních práv Evropské unie z roku 2000 zakotvuje princip non-refoulement přímo ve svém textu v čl. 19 odst. 2, a to poměrně široce tak, že „Nikdo nesmí být vystěhován, vyhoštěn ani vydán do státu, v němž mu hrozí vážné nebezpečí, že by mohl být vystaven trestu smrti, mučení nebo jinému nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

Co se týče EÚLP, tato princip non-refoulement výslovně nezakotvuje, ale tento je inkorporován do čl. 3 Úmluvy výkladem ESLP v souvislosti se zákazem mučení nebo podobného nelidského nebo ponižujícího zacházení anebo trestu. ESLP také sám konstatoval, že ochrana podle čl. 3 Úmluvy je v každém případě širší, než ochrana podle čl. 32 a 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951.¹⁶²

Jak je uvedeno výše, obecně lze konstatovat, že podstatou zákazu non-refoulement je zabránit porušení lidských práv jednotlivců, resp. zabránit pravděpodobné újmě, která by mohla vzniknout v budoucnu. Zákaz se však nevztahuje na všechny kategorie lidských práv bez rozdílu. Společným nominativem non-refoulement zakotveným ve výše vyjmenovaných mezinárodních smlouvách je tak újma definovaná jako pronásledování, mučení, nelidské nebo ponižující zacházení nebo trest. V každém případě je však třeba dosáhnout minimální úrovně závažnosti. Ta je ovšem v případě non-refoulement podle Evropské úmluvy o vydávání jiná proti klasickým případům¹⁶³ a podrobněji o ní bude pojednáno níže.

160 Srov. Rozsudek ICTY ve věci *Prosecutor v. Momčilo Krajišnik*, Judgement of 27 September 2006, Case No. IT-00-39-T, § 505, § 529, § 682.

161 Nutno upozornit, že rozsah non-refoulement v tomto smyslu je velmi úzký, neboť je limitován pouze na nebezpečí mučení.

162 *Khaydarov proti Rusku*, rozsudek ze dne 20. května 2010, stížnost č. 21055/09, § 109.

163 Rozsudek ESLP *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, stížnosti č. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 a 67354/09, § 177.

3.1 Non-refoulement jako pravidlo mezinárodního obyčejového práva

Čl. 38 odst. 1 písm. b) Statutu Mezinárodního soudního dvora řadí mezinárodní obyčej, jakožto důkaz obecné praxe uznávané za právo, mezi prameny mezinárodního práva.¹⁶⁴ K tomu, aby se určité pravidlo chování mohlo stát součástí mezinárodního obyčejového práva, resp. mohlo být kvalifikováno jako obyčej, je pak nezbytné splnění dvou konstitutivních prvků, kterými jsou ustálená praxe států (*usus longaevis*) a přesvědčení o právní závaznosti daného pravidla (*opinio iuris*).¹⁶⁵

Přestože se názory expertů na obyčejovou povahu non-refoulement liší,¹⁶⁶ lze ho podle mnohých považovat za normu mezinárodního obyčejového práva.¹⁶⁷ Co se týče prvního z výše uvedených kritérií, podle závěrů UNHCR většina států, které jsou smluvními stranami jak uprchlických, tak lidskoprávních úmluv zakotvujících non-refoulement, uvádí, že uznávají zásadu non-refoulement jako závaznou. Uvedené vyplývá i z doložených případů provedeného nebo zamýšleného navrácení osoby a tedy implicitně potvrzuje obecné přijímání principu non-refoulement.¹⁶⁸ Platnost přesvědčení o právní závaznosti non-refoulement pak lze dovodit např. i z rezoluce Valného shromáždění OSN z 6. února 2003, ve které Valné shromáždění zdůraznilo dodržování principu non-refoulement nejen vůči smluvním státům.¹⁶⁹ Mimo to se

164 Čl. 38 odst. 1 písm. b) Statutu Mezinárodního soudního dvora ze dne 26. června 1945 (č. 30/1947 Sb.)

165 Viz Rozsudek Mezinárodního soudního dvora ve věci *Kontinentální šelf Severního moře - North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany v. Denmark and the Netherlands)*, Judgement of 20 February 1969, I.C.J. Reports 1969, p. 3, § 74; a *Vojenské a polovojenské aktivity v Nikaragui - Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, Jurisdiction and Admissibility, Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports 1984, p. 392, § 77.

166 Srov. např. BATTJES, Hemme. *European Asylum Law and International Law*, Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2006, s. 13: „*The customary rule or „principle of non-refoulement“, then, is not identical to these treaty obligations, but their greatest common denominator. Thus, the personal scope of this rule of custom could not exceed the scope of the prohibition in the treaty law. Next to obligations under those treaties, the rule of custom would therefore have no meaning.*“

167 UNHCR Note on the Principle of Non-Refoulement [online]. refworld.org, listopad 1997 [cit. 9. srpna 2017] Dostupné na <<http://www.refworld.org/docid/438c6d972.html>>; Guidance Note on Extradition and International Refugee Protection [online]. refworld.org, duben 2008 [cit. 9. srpna 2017] Dostupné na <<https://www.refworld.org/docid/481ec7d92.html>>.

168 Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol [online]. unhcr.org, 26. ledna 2007 [cit. 9. srpna 2017] Dostupné na <<http://www.unhcr.org/4d9486929.pdf>>.

169 UN General Assembly, Office of the United Nations High Commissioner for Refugees: Resolution adopted by the General Assembly, 6 February 2003, A/RES/57/187, bod 4.

k obyčejové povaze non-refoulement přiřklání i řada expertů,¹⁷⁰ jak bylo již výše uvedeno, když například P. Šturma uvádí, že princip non-refoulement představuje výjimku z jinak čistě smluvního práva uprchlíků, neboť se stal, jakožto obyčejová norma, součástí obecného mezinárodního práva.¹⁷¹ Naopak Kees se hodnocení non-refoulement v tomto směru zdržuje.¹⁷²

3.2 Non-refoulement jako norma *jus cogens*

Přestože uprchlické ani lidskoprávní úmluvy definici normy *jus cogens* neobsahují, tato je podle čl. 53 Vídeňské úmluvy o smluvním právu z 23. května 1969¹⁷³ charakterizována jako „[...] imperativní norma obecného mezinárodního práva přijatá a uznaná mezinárodním společenstvím států jako celkem za normu, od níž není dovoleno se odchýlit a která může být změněna pouze novou normou obecného mezinárodního práva stejné povahy.“ Jinými slovy je tedy za účelem určení, zda non-refoulement dosáhlo normativní povahy *jus cogens*, nutno zkoumat duální požadavky jeho přijetí „mezinárodním společenstvím států jako celkem“ a jako normy „od níž není dovoleno se odchýlit“ neboli jeho začlenění do *corpus juris gentium* prostřednictvím mezinárodního obyčejového práva.¹⁷⁴

170 ZIMMERMANN, Andreas. *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol. A Commentary*. New York: Oxford University Press, 2011, s. 150, 1344, 1345; LAUTERPACHT, Elihu, BETHLEHEM, Daniel. The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinion. In FELLER, Erika, TÜRK, Volker, NICHOLSON, Frances (ed). *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003, § 53, s. 107. „[...] the fundamental humanitarian character and primary importance of non-refoulement as a cardinal principle of refugee protection has also been repeatedly affirmed more generally in Conclusions of the Executive Committee over the past twenty-five years. Thus, for example, in 1980, the Executive Committee '[r]eaffirmed the fundamental character of the generally recognized principle of non-refoulement'. In 1991, it emphasized 'the primary importance of non-refoulement and asylum as cardinal principles of refugee protection'. In 1996, it again reaffirmed 'the fundamental importance of the principle of non-refoulement'. Numerous other simile statements to this effect are apparent. The fundamental importance of non-refoulement within the scheme of refugee protection has also been repeatedly affirmed in resolutions of the General Assembly.“; ALLAIN, Jean. The *jus cogens* nature of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law*, roč.2001, č. 13, s. 538; BRUINS, Rene, WOUTERS, Kees. Terrorism and the non derogability of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law*, roč. 15, č. 1, s. 5-25.

171 ŠTURMA, Pavel. Mezinárodněprávní úprava postavení uprchlíků. *Právník*, 1991, č. 4. s. 345.

172 KEES: *International Legal Standards...*, s. 5.

173 Vídeňská úmluva o smluvním právu z 23. května 1969 (č. 15/1988 Sb.)

174 Srov. ALLAIN, Jean. The *jus cogens* nature of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law*, 2001, č. 13, č. 4, s. 538.

Jako první označil non-refoulement za normu *jus cogens* Výkonný výbor UNHCR, který ve svém Závěru z roku 1982 výslovně uvedl, že non-refoulement postupně nabylo povahy kogentní normy mezinárodního práva.¹⁷⁵ Následně Výkonný výbor konstatoval, že všechny státy jsou povinny zdržet se navrácení osoby, neboť takové jednání by bylo v rozporu se základními zákazy směřujícími vůči takové praxi.¹⁷⁶ V roce 1996 Výkonný výbor potom s konečnou platností uzavřel, že non-refoulement získalo úroveň normy *jus cogens*, když není možno se od něho odchýlit.¹⁷⁷

Další argument pro označení non-refoulement jako *jus cogens* lze nalézt v praxi států Latinské Ameriky, pramenící zejména z Cartagenské deklarace o uprchlících z roku 1984,¹⁷⁸ která výslovně označuje význam a smysl non-refoulement za základní kámen mezinárodní ochrany uprchlíků, který by měl být za současného stavu mezinárodního práva uznáván a dodržován jako norma *jus cogens*. Obdobný závěr pak lze nalézt i v Mexické deklaraci z roku 2004¹⁷⁹ nebo Plánu na posílení mezinárodní ochrany uprchlíků v Latinské Americe.¹⁸⁰

S odkazem na výše uvedené závěry Výkonného výboru a praxi států činí z jeho pohledu jednoznačný závěr o povaze non-refoulement jako normy *jus cogens* J. Allain,¹⁸¹ když uvádí, že účelem klasifikace non-refoulement jako normy *jus cogens*

175 Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 25 (XXXIII) – 1982, § b: [online]. unhcr.org, 20. října 1982 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c434c/general-conclusion-international-protection.html>>.

„[...]principle of non-refoulement which was progressively acquiring the character of a peremptory rule of international law“.

176 Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 55 (XL) – 1989, § d [online]. unhcr.org, 13. října 1989 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c43c/general-conclusion-international-protection.html>>.

„[...]Expressed deep concern that refugee protection is seriously jeopardized in some States by expulsion and refoulement of refugees or by measures which do not recognize the special situation of refugees and called on all States to refrain from taking such measures and in particular from returning or expelling refugees contrary to fundamental prohibitions against these practices.“

177 Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 79 (XLVII) – 1996, § i [online]. unhcr.org, 11. října 1996 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c430/general-conclusion-international-protection.html>>.

„Distressed at the widespread violations of the principle of non-refoulement and of the rights of refugees, in some cases resulting in loss of refugee lives, and seriously disturbed at reports indicating that large numbers of refugees and asylum-seekers have been refouled and expelled in highly dangerous situations; recalls that the principle of non-refoulement is not subject to derogation.“

178 § III(5) Cartagena Declaration on Refugees, Colloquium on the Protection of Refugees in Central America, Mexico and Panama. Adopted by the Colloquium on the International Protection of Refugees in Central America, Mexico and Panama, held at Cartagena, Colombia from 19 - 22 November 1984

179 Mexico Declaration and Plan of Action to Strengthen the International Protection of Refugees in Latin America Mexico City, 16 November 2004

180 ZIMMERMANN: *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees...*, s. 1345.

181 ALLAIN, Jean. The *jus cogens* Nature of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law*, 2001, roč. 13, č. 4, s. 533 - 558.

je snaha zdůraznit, že se jedná o normu, od které se nelze za žádných okolností odchýlit. Smluvní strany Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951 jsou tedy povinny dodržovat závazek nevydat jednotlivce, a to ať jednostranně nebo ve spolupráci s jinými státy na bilaterálním nebo multilaterálním smluvním základu. Přestože tuto možnost ani J. Allain neuvádí, mám za to, že tento závazek jsou státy povinny dodržovat nejen jednostranně, bilaterálně nebo na mnohostranném smluvním základu, ale i tehdy, je-li právním základem vydání ujištění o vzájemnosti, které absenci smluvního základu nahrazuje.

R. Klečková například s odkazem na případ *Suresh proti Kanadě*¹⁸² uvádí, že v mezinárodním kontextu existují tři indicie, že zákaz mučení je kogentní normou mezinárodního práva. Za prvé je to velký počet mnohostranných nástrojů zakazujících mučení, dále to, že žádný stát nikdy nelegalizoval mučení nebo ho neuznal jako úmyslnou praxi a že mnoho mezinárodních orgánů tvrdí, že zákaz mučení se stabilizoval do kogentní normy.¹⁸³

Argument pro charakter non-refoulement jako kogentní normy lze nalézt i v závěru, že zákaz mučení má kogentní charakter, přičemž non-refoulement je jeho nedílnou součástí.¹⁸⁴ Za kogentní normu a součást mezinárodního obyčejového práva označil zákaz mučení Mezinárodní soudní dvůr v rozsudku *Belgie proti Senegalu*,¹⁸⁵ přičemž své tvrzení odůvodnil existencí rozsáhlé mezinárodní praxe a přesvědčením států o její právní závaznosti. Poukázal i na řadu mezinárodních instrumentů, ve kterých je zákaz mučení obsažen, jakož i na fakt, že tento závazek byl převzat do vnitrostátních právních řádů téměř všech států. Svůj názor ohledně povahy kogentních norem Mezinárodní soudní dvůr zopakoval i v případě *Ozbrojených aktivit na území Konga (nové podání: 2002)*, kde konkrétně potvrdil kogentní zákaz genocidy.¹⁸⁶ Tento

182 Rozsudek Nejvyššího soudu Kanady ve věci *Suresh v Canada (Minister of Citizenship and Immigration)*, [2002] 1 S.C.R. 3, 2002 SCC 1

183 KLEČKOVÁ: *Terorismus...*, s. 312.

184 Srov. MAY, Larry. *Global Justice and Due Process*. New York: Cambridge University Press, 2011, s. 177. Dále srov. PADMANABHAN, Vijay M. To Transfer Or Not To Transfer: Identifying and Protecting Relevant Human Rights Interests In Non-Refoulement. *Fordham Law Review*, roč. 2011-2012, č. 80, s. 76. NOWAK, Manfred, McARTHUR, Elizabeth. *The United Nations Convention Against Torture. A Commentary*. New York: Oxford University Press, 2008, s. 147: „[...] non-refoulement must be recognized as a peremptory norm under international law, and not merely as a principle enshrined in Article 3 CAT“.

185 *Questions relating to the Obligation to Prosecute or Extradite (Belgium v. Senegal)*, Judgment of 20 July 2012, I.C.J. Reports 2012, p. 422, § 99.

186 *Armed Activities on the Territory of the Congo (New Application: 2002) (Democratic Republic of the Congo v. Rwanda)*, Jurisdiction and Admissibility, Judgment, I.C.J. Reports 2006, p. 6, § 64, § 125.

svůj názor zopakoval i v případě *Aplikace Úmluvy o zabránění a trestání zločinu genocidia*.¹⁸⁷

Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii ve svém rozsudku ve věci *Furundžija*¹⁸⁸ rovněž dospěl k závěru, že non-refoulement, resp. alespoň jeho část týkající se zákazu mučení, má povahu *jus cogens* jako normy mezinárodního práva,¹⁸⁹ když judikoval, že „zákaz mučení je kogentní normou (*peremptory norm*) neboli *jus cogens*. Tento zákaz je přitom tak široký, že státy jsou dokonce povinny nevyhostit, nenavrátit nebo nevydat osobu do státu, ve kterém existují objektivní důvody domnívat se, že by byla vystavena nebezpečí mučení.“¹⁹⁰ Zároveň vyslal jasný signál, že státy mají povinnost nikoliv pouze zakázat a trestat mučení, ale všemi prostředky mu předcházet.¹⁹¹ Nadto označil zákaz mučení za normu *erga omnes*, tj. za normu, která ukládá závazky všem státům mezinárodního společenství a zároveň znamená, že se povinnosti naplnění závazku z této normy plynoucího i jeho porušení mohou dovolávat všechny státy.¹⁹²

ESLP označuje zákaz mučení za normu *jus cogens* s odkazem na obecné mezinárodní právo, přičemž však nikdy konkrétně nejudikoval, že čl. 3 Úmluvy je normou *jus cogens*.¹⁹³ V případě *Al-Adsani proti Spojenému království*¹⁹⁴ ovšem zdůraznil, že musí být učiněn rozdíl mezi mučením a jinými formami špatného zacházení obsaženými v čl. 3 Úmluvy, neboť zatímco mučení je uznáno za normu *jus cogens*,¹⁹⁵ ponižující a nelidské zacházení takovouto povahu v mezinárodním právu nemá.¹⁹⁶

187 *Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro)*, Judgment of 26 February 2007, I.C.J Reports 2007, p. 43, § 147 a § 162; srov. ORAKHELASHVILI, Alexander. Case concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v Rwanda), Jurisdiction and Admissibility, Judgment of 3 February 2006. *The International and Comparative Law Quarterly*, 2006, roč. 55, č. 3, s. 760.

188 Rozsudek ICTY ve věci *Prosecutor v. Anto Furundžija*, Trial Chamber Judgement, Judgement of 10 December 1998, Case No. IT-95-17/1-T.

189 Srov. MAY, *Global Justice ...*, s. 175.

190 Rozsudek ICTY ve věci *Prosecutor v. Anto Furundžija*, cit. výše § 144.

191 Ibidem, § 148.

192 Ibidem, § 151; srov. čl. 48 UN Doc. A/56/10, Návrh článků o odpovědnosti států (2001), ILC

193 HEIJER den, Maarten. Whose Rights and Which Rights? The Continuing Story of Non-refoulement under the European Convention on Human Rights. *European Journal of Migration and Law*, 2008, roč. 10, č. 9, s. 299.

194 *Al-Adsani proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 21. listopadu 2001, stížnost č. 35763/97.

195 Srov. Ibidem, § 59-61; Dále srov. rozsudek ESLP ve věci *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království* ze dne 12. ledna 2012, stížnost č. 8139/09, § 253.

196 *Al-Adsani proti Spojenému království*, cit. výše, § 59-61.

Mimo to i Ústavní soud České republiky konstatoval, že „Právo nebýt mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení či trestání i princip non-refoulement patří mezi práva, jejichž derogace není dovolena [...] jsou současně normami obecného mezinárodního práva kogentní povahy.“¹⁹⁷

Komise pro mezinárodní právo ve své nedávné zprávě z léta 2019 týkající se kogentních norem v mezinárodním právu uvedla, že praxe států a rozhodnutí mezinárodních soudů spojují povýšení norem na normy absolutního charakteru s přijetím a uznáním ze strany států. Odkázala v tomto směru na rozhodnutí Mezinárodního trestního soudu ve věci *Katanga*, podle kterého absolutnost principu non-refoulement nachází vzrůstající uznání mezi státy,¹⁹⁸ resp. že kogentní normou je norma přijatá a uznaná mezinárodním společenstvím států jako celkem a od níž není dovoleno se odchýlit.¹⁹⁹

Lze tak shrnout, že většina argumentů svědčí pro uznání non-refoulement jako *jus cogens*, neboť je nedílnou součástí zákazu mučení obsaženého zejména v čl. 3 Úmluvy, který je absolutní povahy. Od tohoto závazku se tudíž nelze odchýlit za žádných okolností, ani jej nelze žádným smluvním ujednáním mezi stranami derogovat pod sankcí neplatnosti takového ujednání. Jako nederogovatelnou právní normu jej také nelze za žádných okolností jakkoli omezit nebo vyloučit, a to ani ve výjimečných situacích. Platí tak absolutní zákaz jakékoli formy násilného návratu, resp. vydání, v případě nebezpečí hrozby mučení. Tento zákaz je závazný pro všechny státy, včetně těch, které se nestaly stranami příslušných mezinárodních smluv.²⁰⁰ Nutno ovšem zdůraznit, že tento závěr platí, jedná-li se o zákaz mučení, nikoliv jde-li například o flagrantní odepření spravedlnosti, které by vedlo k porušení čl. 6 Úmluvy nebo

197 Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. prosince 2004, sp. zn. II. ÚS 543/03

198 *Prosecutor v. Germain Katanga*, Case No. ICC-01/04-01/07-3405-tENG, Decision on the Application for the Interim Release of Detained Witnesses of 1 October 2013, Trial Chamber II, International Criminal Court, § 30.

199 Chapter V: Peremptory norms of general international law (*jus cogens*). Report of the International Law Commission: Seventy-first session (29 April-7 June and 8 July-9 August 2019). A/74/10, s. 166 [online] [cit. 23. května 2020]. Dostupné na <<https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/reports/2019/english/chp5.pdf&lang=EFSSRA>>; srov. čl. 53 Vídeňské úmluvy o smluvním právu z 23. května 1969 (č. 15/1988 Sb.)

200 *Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol* [online]. unhcr.org, 26. ledna 2007 [cit. 23. května 2020] Dostupné na <<http://www.unhcr.org/4d9486929.pdf>>.

flagrantnímu odepření práva na svobodu a osobní bezpečnost podle čl. 5 Úmluvy (podrobněji viz následující kapitola 4 této práce).²⁰¹

3.3 Shrnutí

Zásada non-refoulement je závaznou kogentní normou mezinárodního obyčejového práva, která dožádanému státu zakazuje vyhostit nebo povolit vydání osoby do státu, v němž by byl ohrožen její život nebo osobní svoboda na základě rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení,²⁰² resp. v němž by jí hrozilo, že bude porušeno její právo na život,²⁰³ nebo že bude vystavena mučení nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.²⁰⁴

201 Srov. WILT van der, Harmen. On the Hierarchy between Extradition and Human Rights. In DE WET, Erika, VIDMAR, Jure (ed). *Hierarchy in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2012, kap. 1.1.

202 Čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků z roku 1951

203 Čl. 2 Úmluvy

204 Čl. 3 Úmluvy a čl. 3 Úmluvy OSN proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984

4 Princip non-refoulement v extradičním řízení

V souvislosti s principem non-refoulement v extradičním řízení je v první řadě nutno zmínit, že základem extradice je vztah dvou suverénních států, z nichž jeden svým rozhodnutím vydat vyžádanou osobu umožňuje realizaci trestního řízení ve vyžadujícím státě. Od tohoto mezinárodněprávního vztahu mezi dvěma státy (potažmo v případě předání vztahu státu a mezinárodního trestního soudu či tribunálu) je však nutno odlišit lidskoprávní vztah dožádaného státu vůči jednotlivci, tj. vyžádané osobě. Zatímco v prvním případě se jedná o horizontální poměr mezi rovnocennými subjekty, ve druhém jde o vertikální poměr mezi státem a jednotlivcem, který podléhá jeho svrchované moci.²⁰⁵

Při rozhodování o extradiční žádosti však může dojít ke střetu těchto závazků, tj. závazku vydat a závazků podle mezinárodního práva lidských práv. V případě takovéto kolize však lidskoprávní závazky musí vždy převážet. Ch. Van den Wyngaert uvádí, že ze samotné povahy mezinárodních smluv o lidských právech lze usuzovat o jejich nadřazenosti smlouvám jiným. Dalším vodítkem k řešení tohoto normativního konfliktu může podle jejího názoru být kogentnost norem. Takováto hierarchizace ale představuje problém, neboť ne všechna lidská práva jsou kogentní povahy. Pro nadřazenost lidskoprávních závazků nad závazky extradičními proto nejspíše hovoří čl. 103 ve spojení s čl. 55 písm. c) a čl. 56 Charty OSN ukládající státům povinnost podporovat a respektovat lidská práva a zároveň stanovující, že závazky z lidskoprávních smluv převáží nad závazky ze smluv jiných (čl. 55 písm. c) a 56 Charty OSN) a upravující přednostní použití závazků plynoucích z Charty OSN (čl. 103 Charty OSN).²⁰⁶

Článek 103 je specifický ve třech ohledech, které z něj činí v podstatě jediné smysluplné ustanovení, podle kterého je konflikt závazků možné vyřešit. Zaprvé, podle

205 Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 15. dubna 2003, sp. zn. I. ÚS 752/02: „V případě stěžovatele pak stojí v rozporu dva mezinárodní závazky České republiky. Na jedné straně je to závazek České republiky jakožto smluvní strany Evropské úmluvy o vydávání (č. 549/1992 Sb.), jíž se zavázala vydávat všechny osoby, proti kterým vedou příslušné orgány vyžadující strany trestní stíhání pro trestný čin (čl. 1). Na straně druhé je Česká republika rovněž vázána zmíněnými mezinárodními smlouvami o lidských právech a základních svobodách. Ústavní soud zde konstatuje, že v takovém případě je namístě dát přednost závazkům ze smluv o ochraně lidských práv.“

206 WYNGAERT Van den, Christine. Applying the European Convention on Human Rights to Extradition: Opening Pandora's Box? *The International and Comparative Law Quarterly*, 1990, roč. 39, č. 4, s. 762.

podmínek v něm stanovených povinnost vyplývající z Charty převládá nad jakoukoli kolidující povinností. To ovšem neznamená, že kolidující norma je neplatná, stejně jako v případě kolize s normou *jus cogens*. Konfliktní norma zůstává platná a nadále existuje, i když v jakémsi „pozastaveném módu“, kdy státu je pouze zakázáno se touto normou řídit. Zadruhé, přestože jiné potenciálně kolidující ustanovení může být odstraněno jednoduše tím, že smluvní strany smlouvy obsahující takové ustanovení uzavřou smlouvu novou, žádná taková smlouva uzavřená mezi některými, nebo dokonce všemi státy OSN, nemůže převážet nad Chartou bez toho, aby byl pozměněn čl. 103 Charty prostřednictvím řádné pozměňovací procedury. Jinými slovy stát nemůže být odpovědný za plnění závazků podle Charty, a to i v případě, že plněním takového závazku poruší závazek jiný, ovšem s výjimkou pravidel *jus cogens*.²⁰⁷

Například rezoluce Rady bezpečnosti 1373 (2001) přijatá na základě Kapitoly VII Charty OSN, která je závazná pro všechny členy OSN, stanovuje, že jakýkoliv čin mezinárodního terorismu je ohrožením pro mezinárodní mír a bezpečnost a ukládá státům závazek k dosažení výsledku v podobě nezneužití uprchlického statusu pro pachatele a organizátory teroristických činů. Současně však stanovuje, že všechny kroky států musí být v souladu s jejich mezinárodněprávními závazky. Tímto, ačkoliv má tato rezoluce aplikační přednost před ostatními mezinárodními smlouvami, dává do souladu požadavky, které plynou z lidskoprávních instrumentů a mezinárodního práva obecně.²⁰⁸

Podobný názor o střetu lidskoprávních a extradičních závazků jako Ch. Van den Wyngaert zastává i H. van der Wilt, který ale zároveň jako na možné vodítko při řešení tohoto konfliktu výslovně odkazuje i na čl. 30 Vídeňské úmluvy o smluvním právu²⁰⁹ upravující provádění po sobě uzavřených smluv, které se týkají téhož předmětu, a jenž v odst. 1 přímo odkazuje na výše zmíněný čl. 103 Charty OSN a v odst. 2 stanovuje, že smlouvy mohou upravovat svoje hierarchické uspořádání samy. Poukazuje i na skutečnost, že extradiční smlouvy, jako je např. Evropská úmluva o vydávání, neobsahují konkrétní úpravu, která by nadřazenost lidskoprávních smluv utvrzovala. Evropská úmluva o vydávání totiž pouze obsahuje překážky vydání, mezi které řadí

207 MILANOVIĆ, Marko. Norm Conflict in International Law: Whither Human Rights? [online]. Duke Journal of Comparative & International Law, 2009, roč. 20, č. 1, s. 10-11. [cit. 29. března 2019]. Dostupné na <<https://ssrn.com/abstract=1372423>>.

208 KLEČKOVÁ, Renáta. Terorismus, extradice a princip non-refoulement. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, č. 3, s. 315.

209 cit. výše

stíhání nebo trestání dotčené osoby z důvodů její rasy, náboženství, národnosti nebo politických názorů (čl. 3 odst. 2) nebo možnost uložení trestu smrti (čl. 11). Posledně jmenovaná překážka vydání navíc podle H. van der Wilta ani nepředstavuje nadřazenost práva na život vydávané osoby nad závazkem vydat, ale spíše odráží závazek dodržování veřejného pořádku smluvních stran. Takové vakuum podle něho není nijak překvapivé, neboť pouze odráží vzájemnou důvěru smluvních stran v řádný výkon spravedlnosti.²¹⁰ S tímto názorem nemohu než souhlasit, protože v případech, kdy Česká republika předložila druhé straně (v poslední době zejména státům jihovýchodní Asie) návrh extradiční smlouvy (případně i smlouvy o právní pomoci) upravující jako důvod odmítnutí vydání skutečnost, že za trestný čin, pro který se o vydání žádá, je možné v cizím státu uložit trest smrti a cizí stát neposkytne ujištění, že trest smrti nebude uložen nebo vykonán, nebo důvodnou obavu, že by osoba, o jejíž vydání jde, byla v cizím státu vystavena pronásledování z důvodu svého původu, rasy, náboženství, pohlaví, příslušnosti k určité národnostní nebo jiné skupině, státního občanství nebo pro své politické názory či jiných obdobných důvodů nebo že by se zhoršilo její postavení v trestním řízení nebo při výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody anebo ochranného opatření spojeného se zbavením osobní svobody,²¹¹ státy s takovým návrhem nesouhlasily. V mnoha případech ani nebyly a nejsou ochotny přistoupit na kompromisní znění, že např. vydání bude odmítnuto v případě, kdy by bylo v rozporu s lidskoprávními závazky vydávajícího státu a dovolávají se toliko vzájemné důvěry a fungujících diplomatických vztahů.

ESLP k řešení tohoto konfliktu přistoupil bez výslovného vyzdvižení potřeby jeho řešení, když připustil, že určitá lidská práva mohou být samostatnými překážkami vydání, které mohou vyvstat, i když nejsou výslovně stanoveny v příslušné extradiční smlouvě. Evropská komise pro lidská práva již na počátku šedesátých let stanovila, že Úmluva může za určitých okolností vydání zakázat.²¹² Ve svém doporučení týkajícím se vydávání do třetích států zaujal stejné stanovisko i Výbor ministrů Rady Evropy.²¹³ V případě *Soering proti Spojenému království* ESLP dodal, že celá Úmluva je součástí

210 Srov. WILT van der, Harmen. *On the Hierarchy...*, kap. 2.

211 Srov. § 91 odst. 1, písm. h) a p) ZMJS

212 *Kuzbari proti Německu*, rozhodnutí ze dne 26. března 1963, stížnost č. 1802/62, § 26; srov. WYNGAERT Van den. *Applying the European Convention...*, srov. 763.

213 Council of Europe, Committee of Ministers. Rec. No. R (80) 9 concerning Extradition to States not Party to the European Convention on Human Rights, Strasbourg, 27 June 1980 [online] [cit. 24. května 2020]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/09000016804f8303>>.

hledání spravedlivé rovnováhy mezi požadavky obecného zájmu společnosti a požadavky na ochranu základních práv jednotlivce. Jelikož se pohyb po světě stává snazším a zločinnost nabývá mezinárodního rozměru, dostává se do popředí zájmu všech států postavit před soud pachatele, kteří ve snaze vyhnout se trestnímu řízení uprchnou do zahraničí. Naopak vytvoření bezpečných přístavů pro uprchlé pachatele by nejen vedlo k ohrožení státu, do kterého dotčená osoba uprchla, ale zároveň by narušilo základní principy vydávání. Tyto úvahy proto musí být zahrnuty mezi skutečnosti, které je třeba brát v potaz při výkladu a aplikaci pojmů jako je nelidské a ponižující zacházení nebo trestání v extradičních případech.²¹⁴

Ústavní soud v tomto kontextu připomněl, že „podstatou zásady non-refoulement je zákaz státu vyhostit nebo povolit vydání uprchlíka do jiného státu, v němž by byl ohrožen jeho život nebo osobní svoboda na základě rasy, náboženství, národnosti, příslušnosti k určité společenské vrstvě či politického přesvědčení (čl. 33 odst. 1 Úmluvy o právním postavení uprchlíků), resp. v němž by mu hrozilo, že bude porušeno jeho právo na život (čl. 2 Úmluvy) nebo že bude vystaven mučení nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu (čl. 3 Úmluvy, čl. 3 Úmluvy proti mučení) [...]. Pakliže se přitom tento závazek z mezinárodních smluv dostane do kolize se závazkem k extradici, uplatní se zde v minulosti vyslovený závěr, že "respekt a ochrana základních práv jsou definičními znaky materiálně chápaného právního státu", pročež "v případě, že vedle sebe existuje smluvní závazek chránící základní právo a smluvní závazek, který směřuje k ohrožení téhož práva, musí závazek první převážit".²¹⁵ Podle Ústavního soudu potom „přednost závazků ze smluv o ochraně lidských práv v případě kolize závazků z mezinárodních smluv vyplývá především z obsahu těchto smluv v návaznosti na ustanovení čl. 1 odst. 1 Ústavy, podle nějž je Česká republika právním státem. Respekt a ochrana základních práv jsou definičními znaky materiálně chápaného právního státu, proto v případě, že vedle sebe existuje smluvní závazek chránící základní právo a smluvní závazek, který směřuje k ohrožení téhož práva, musí závazek první převážit.“²¹⁶

Mimo to Nejvyšší soud v této souvislosti s poukazem na rozhodnutí ve věci *Soering proti Spojenému království*, uvedl, že „jak vyplývá z čl. 5 odst. 1 písm. f),

214 *Soering proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 7. července 1989, stížnost č. 14038/88, § 33 a § 89.

215 Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, § 43.

216 Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 15. dubna 2003, I. ÚS 752/02

Úmluva nechrání žádné právo nebýt vůbec vydán. Čl. 1 nelze interpretovat jako by odůvodňoval obecnou zásadu, že bez ohledu na své extradiční závazky smluvní strana osobu nemůže předat nebo vydat, ledaže dojde k závěru, že podmínky na ni čekající v cílové zemi jsou v naprostém souladu s každou zárukou stanovenou Úmluvou. Užitek při zabraňování uprchlým pachatelům trestných činů ve vyhýbání se spravedlnosti, který je účelem extradice, nemůže být ignorován při stanovení rozsahu použití Úmluvy, zvláště pak čl. 3 Úmluvy.²¹⁷

Nejvyšší správní soud obdobně konstatoval, že „úlohou extradičního řízení je povinnost státu navrátit osobu prchající před spravedlností do dožadujícího státu, která je vtělením závazku České republiky jakožto smluvní strany Evropské úmluvy o vydávání, jíž se zavázala vydávat všechny osoby, proti kterým vedou příslušné orgány dožadující strany trestní stíhání pro trestný čin, zatímco azylovým právem je chráněna toliko nejvlastnější existence lidské bytosti a práva a svobody s ní spojené, jež je zakotvena jak v právu udělení azylu, tak v zásadě non-refoulement, jež je zobrazena ve vnitrostátním právu v institutu doplňkové ochrany.“²¹⁸

Opačný a s ohledem na shora uvedené podle mého názoru nesprávný výklad zaujal soudce V. Sládeček v jednom svém odlišném stanovisku, když uvedl, že závazek vydat a závazek podle mezinárodního práva lidských práv představuje kolizi dvou mezinárodněprávních závazků, a to závazků vyplývajících z Evropské úmluvy o vydávání a Úmluvy o právním postavení uprchlíků, kdy převáží závazek extradiční.²¹⁹

V praxi toto jinými slovy znamená, že na vydání není právní nárok a v případě, že dožádaný stát shledá, že je dán některý z důvodů nepřípustnosti vydání,²²⁰ zejména shledá-li, že by vydání bylo v rozporu se závazky vyplývajících pro Českou republiku z mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách,²²¹ vydání je nepřípustné, resp. nelze ho ministrem spravedlnosti povolit.

Chtěla bych ovšem zdůraznit, že posuzování těchto závazků, resp. non-refoulement, musí být naprosto důkladné. Nelze totiž špatnými rozhodnutími vytvářet jakési bezpečné přístavy, kde by pachatelé trestné činnosti z důvodu nepřípustnosti

217 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12

218 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2010, č. j. 4 Azs 10/2010-99

219 Odlišné stanovisko soudce Vladimíra Sládečka ke stanovisku pléna Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2013, sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13

220 Srov. § 91 ZMJS

221 Srov. § 91 odst. 1 písm. o) ZMJS

vydání unikli pravděpodobnému trestu. Jak argumentuje M. Bossuyt, nevydáním může dojít k situaci, kdy osoba, která pro stát představuje nebezpečí, získá právo v něm žít a nemůže být stíhána, zadržena ani deportována.²²²

Soudy na základě podaného návrhu, jak bylo rozvedeno výše v této práci, posuzují, zda jsou pro vydání splněny podmínky obsažené v příslušné mezinárodní smlouvě i ve vnitrostátní právní úpravě vydávání, včetně toho, zda neexistuje nějaký důvod, který by vydání činil nepřipustným (viz § 91 ZMJS). Rozhodnutí o přípustnosti vydání do ciziny je pak z hlediska splnění všech právních podmínek vyplývajících jak z vnitrostátní úpravy, tak z mezinárodních smluv vždy nutno posuzovat ve vztahu ke konkrétnímu trestně právně relevantnímu jednání vydávané osoby a ve vztahu ke konkrétnímu vydávanému. Nejde v žádném případě o rozhodování abstraktní v tom smyslu, že vydání do některého státu je obecně nepřipustné. Rozhodnutí soudu o vydání proto s ohledem na lidskoprávní mezinárodní závazky nemůže představovat nějaké paušální stanovisko ohledně vydávání osob k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu do vyžadujícího státu.²²³

Někteří autoři argumentují, že v principu veškerá práva zaručená Úmluvou mohou představovat zákaz *refoulement*, jiní naopak tvrdí, že takový zákaz mohou představovat pouze normy *jus cogens*.²²⁴

Ch. Van den Wyngaert rozděluje lidská práva, která mohou být překážkou extradice, do třech skupin. Do první skupiny řadí práva, která mohou být omezena za určitým účelem, jako je například bezpečnost společnosti, ochrana veřejného pořádku, nebo prevence zločinnosti. Mezi ně řadí právo na respektování rodinného a soukromého života (čl. 8 Úmluvy), svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání (čl. 9 Úmluvy), svobodu projevu (čl. 10 Úmluvy) a svobodu shromažďování a sdružování (čl. 11 Úmluvy). Do druhé skupiny zahrnuje práva, jež nemohou být omezena, jako je právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 Úmluvy) a právo na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy). Uvádí, že jedině přípustné omezení souvisí

222 BOSSUYT, Marc. The European Court of Human Rights and Irreducible Life Sentences. The *Trabelsi v. Belgium* Judgement of 4 September 2014. *Human Rights Law Journal*, 2014, roč. 34, č. 7-12, s. 274.

223 Srov. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. května 2016, sp. zn. 14 To 57/2016, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2012, sp. zn. 11 Tcu 25/2012, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 11 Tcu43/2009, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 11 Tcu 19/2010

224 HEIJER den, Maarten. Whose Rights and Which Rights – The Continuing Story of Non-Refoulement under the European Convention on Human Rights. *European Journal of Migration and Law*, 2008, roč. 10, č. 9, s. 279.

s odstoupením od závazků obsažených v těchto ustanoveních, jakož i závazků uvedených v první kategorii, a to v případě ohrožení za výjimečných situací, jak je uvedeno v čl. 15 Úmluvy. Za „normálních okolností“ není žádná odchylka možná.²²⁵ Do třetí kategorie zařazuje tzv. absolutní práva, od kterých se není možno podle čl. 15 Úmluvy odchýlit za žádných okolností, tj. např. v době války nebo jiného ohrožení státní existence. Tato kategorie zahrnuje právo na život (čl. 2 Úmluvy), zákaz mučení (čl. 3 Úmluvy), zákaz otroctví a nucených prací (čl. 4, odst. 1 Úmluvy) a zákaz trestu bez zákona (čl. 7 Úmluvy).²²⁶ O jednotlivých kategoriích je pojednáno níže v následujících podkapitolách.

4.1 Právo na život (čl. 2 Úmluvy) a zákaz mučení (čl. 3 Úmluvy)

ESLP v případech vydání, kdy by osobě hrozila smrt, nebezpečí špatného zacházení nebo nedostatek zdravotní péče, nikdy neshledal porušení jiných práv, než

225 Srov. KMEC, J. a kol.: *Evropská úmluva...*, cit. výše, kapitola IV, § 89 a násl.: Ústavní soud hovoří o ústavně imanentních omezeních základních práv, což jsou práva, která výslovně neobsahují žádnou limitační klauzuli ani nepředvídají žádná omezení (např. čl. 3, čl. 6 Úmluvy, čl. 3 Protokolu č. 4 nebo čl. 4 Protokolu č. 4). To však automaticky neznamená, že tato práva jsou imunní proti jakémukoli omezení. Většinu těchto práv lze totiž za určitých okolností omezit i přes skutečnost, že jsou tato práva formulována na první pohled jako práva nepodléhající žádným omezením (výjimkou je ale např. zákaz mučení). Lze rozlišovat čtyři kategorie imanentních omezení, a to 1) implicitní omezení v užším slova smyslu, 2) omezení plynoucí z kolize práv, 3) omezení plynoucí z principu dělby moci a 4) omezení plynoucí z norem mezinárodního práva. 1) Implicitní omezení lze rozdělit na dvě skupiny: a) implicitní omezení vztahující se na tzv. nekvalifikovaná práva, která výslovně omezení nepředvídají (např. právo na spravedlivý proces či právo na svobodné volby); a b) implicitní omezení vztahující se na tzv. kvalifikovaná práva, která obsahují limitační klauzuli nebo jiný druh výslovného omezení (např. právo na soukromý a rodinný život, právo na svobodu náboženského vyznání či právo na pokojné užívání majetku). 2) Omezení plynoucí z kolize práv je typem imanentního omezení, kdy v kolizi mohou stát jak práva kvalifikovaná (tj. práva obsahující výslovné zmocnění k omezení tohoto práva), tak práva nekvalifikovaná (tj. práva, která výslovné zmocnění k omezení neobsahují, jinými slovy práva, jež zákon nemůže omezit z jiných důvodů, než pro kolizi se základním právem jiného nebo pro kolizi s jiným ústavním pořádkem chráněným právním statkem (viz MADEJ, Martin. *Meze základních práv v České republice*. Praha: Leges, 2018, s. 127). 3) Princip dělby moci může být podle ESLP legitimním důvodem pro omezení práv zakotvených v Úmluvě, jedná-li se například o střet parlamentní imunity s právem na přístup k soudu (viz např. *A. proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 17. prosince 2002, stížnost č. 35373/97) § 76-77). 4) ESLP akceptoval, že dodržení závazků plynoucích z mezinárodního obyčejového práva může sloužit jako legitimní důvod pro omezení práva jednotlivce na přístup k soudu (viz *Al-Adsani proti Spojenému království*, rozsudek velkého senátu ze dne 21. listopadu 2001, stížnost č. 35763/97, § 56-67). V budoucnu hrozí i kolize s mezinárodním smluvním právem, typicky např. s čl. 103 Charty OSN. ESLP se však této kolizi pomocí sporného výkladu Charty OSN zatím úspěšně vyhýbá [viz *Al-Jedda proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 7. července 2011, stížnost č. 27021/08, § 101-103).

226 WYNGAERT Van den: *Applying the European...*, cit. výše, s. 764-765.

těch zakotvených v čl. 2 a 3 Úmluvy.²²⁷ Nebezpečí, že na vydávané osobě bude vykonán trest smrti, může rovněž představovat závazek podle čl. 1 Protokolu 6, včetně čl. 1 Protokolu 13.²²⁸ Přestože lze z judikatury ESLP a jeho přístupu ke stížnostem posuzovaným na čl. 2 Úmluvy a Protokolu 6 nebo Protokolu 13 dovozovat, že těmto ustanovením může přikládat do jisté míry autonomní postavení, ESLP se opakovaně odmítl zabývat těmito stížnostmi odděleně od čl. 3 Úmluvy, přičemž tento přístup odůvodnil „neodlučitelností“ těchto ustanovení.²²⁹ Poměrně odlišný přístup ale ESLP později zaujal ve věci *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království*,²³⁰ o které bude blíže hovořeno na str. 116 této práce, když konstatoval, že druhá věta čl. 2 odst. 1 Úmluvy nadále představuje překážku výkladu čl. 3 Úmluvy v tom smyslu, že zahrnuje i trest smrti²³¹ a zdůraznil, že z čl. 3, ale stejně tak z čl. 2 a čl. 1 Protokolu č. 13 k Úmluvě, smluvním stranám vyplývá zákaz vyhoštění, resp. vydání stěžovatele do země, ve které existuje reálné riziko, že bude následně podroben zakázanému zacházení či trestu smrti. Na roveň s čl. 3 tak postavil i odpovědnost smluvních stran za vydání osob do třetích zemí, kde jim hrozí uložení a vykonání trestu smrti.²³² V daném případě ESLP ve výrokové části rozsudku shledal pouze porušení čl. 3 a nikoliv i čl. 2 Úmluvy, což lze považovat za poměrně zvláštní, když v odůvodnění uvedl, že Spojené království nerespektovalo ani své závazky z čl. 2 EÚLP a čl. 1 Protokolu č. 13.²³³ Tento přístup snad lze vysvětlit tím, že ESLP považuje trest smrti za nelidský trest a nelidské zacházení za zakázané čl. 3 Úmluvy, ale ne jako porušení čl. 2, který jej výslovně připouští. Rozsudek je proto možno interpretovat tak, že vyhoštění do země, kde stěžovateli reálně hrozí trest smrti, je zakázáno za všech okolností. V praxi tedy není poté příliš podstatné, zda je to z důvodu porušení čl. 3 či

227 Srov. *Bader a Kanbor proti Švédsku*, rozsudek ze dne 8. února 2006, stížnost č. 13284/04, § 41: „Odpovědnost smluvního státu může vzniknout pod čl. 2 Úmluvy nebo čl. 1 Protokolu č. 6, pokud je cizinec deportován do země, kde mu hrozí vážné nebezpečí, že bude popraven.“; ve věci *Cipriani proti Itálii*, rozhodnutí ze dne 30. března 2010, stížnost č. 22142/07, ESLP již bez jakýchkoliv pochybností vyslovil, že vyhoštění do země, kde by stěžovateli reálně hrozilo uložení trestu smrti, bude v rozporu s čl. 1 Protokolu č. 6.

228 Např. *S. R. proti Švédsku*, rozhodnutí ze dne 23. dubna 2002, stížnost č. 62806/00, *Tekdemir proti Nizozemsku*, rozhodnutí ze dne 1. října 2002, stížnost č. 49823/99; *Bader a Kanbor proti Švédsku*, cit. výše, § 42.

229 HEIJER den, Maarten. *Whose Rights and Which Rights...*, s. 280.

230 *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 3. února 2010, stížnost č. 61498/08.

231 *Ibidem*, § 120.

232 *Ibidem*, § 123.

233 MILANOVIĆ, Marko. *Al-Saadoon and Mufdhi Merits Judgment* [online]. ejiltalk.org, 2. března 2010 [cit. 26. května 2020]. Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/al-saadoon-and-mufdhi-merits-judgment/>>.

čl. 2 EÚLP nebo čl. 1 Protokolu č. 13.²³⁴ Lze tak namítat, že neodlučitelnost čl. 2 a 3 Úmluvy byla ESLP ve věci *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království* byla, byť ne explicitně, potvrzena.²³⁵

Povinností státu na poli čl. 2 Úmluvy se ESLP zabýval i v poměrně nedávném rozsudku *Romeo Castaño proti Belgii*.²³⁶ Předmětem stížnosti však nebylo jako ve většině případů vydání, ale naopak nevydání, resp. nepředání podle evropského zatýkacího rozkazu, členky komanda hlásící se k teroristické organizaci ETA k trestnímu stíhání z Belgie do Španělska, kterým bylo nepřípustně zasaženo do práva příbuzných oběti (která byla komandem ETA zavražděna) na ochranu práva na život. ESLP konstatoval, že Belgie nedostála své povinnosti spolupracovat, která vyplývá z procesní větve čl. 2 Úmluvy, a že došlo k porušení tohoto ustanovení. ESLP však zdůraznil, že toto konstatování porušení čl. 2 Úmluvy nutně neznamená, že by Belgie měla povinnost vydat stíhanou osobu španělským orgánům. Je to naopak nedostatečnost skutkového základu důvodu pro odmítnutí vydání, která ESLP vedla k závěru o porušení čl. 2 Úmluvy. To podle ESLP nijak neubírá povinnosti belgických státních orgánů ubezpečit se, že v případě vydání španělským státním orgánům by předávaná osoba nebyla vystavena riziku zacházení, které by bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Obecněji řečeno tento rozsudek nemůže být interpretován tak, že by umenšoval povinnost států nevydávat dotčenou osobu do země, která její vydání žádá, jestliže existují vážné důvody k domněnce, že této osobě v případě vydání do této země v ní hrozí reálné nebezpečí, že bude vystavena zacházení, které je v rozporu s čl. 3 Úmluvy, a ubezpečit se tedy, že takové nebezpečí neexistuje.²³⁷

Jak bylo uvedeno výše, ESLP princip non-refoulement inkorporuje do čl. 3 Úmluvy výkladem. Nicméně považuji za vhodné zmínit, že ESLP v případě *Soering proti Spojenému království*,²³⁸ ve kterém poprvé rozhodl, že vznikne odpovědnost státu, jestliže kladně rozhodne o extradici osoby, která je vystavena nebezpečí, že bude ve vyžadujícím státě podrobena nebezpečí špatného zacházení a v případě

234 KMEC, J. a kol. *Evropská úmluva...*, cit. výše, kapitola XI, § 66.

235 Srov. Bourloyannis-Vrailas, Christiane. *Al-Saadoon & Mufdhi v. United Kingdom* (Eur. Ct. H.R.), Introductory Note by Christiane Bourloyannis-Vrailas. *International Legal Materials*, 2010, roč. 49, č. 3, s. 763.

236 *Romeo Castaño proti Belgii*, rozsudek ze dne 9. července 2019, stížnost č. 8351/17; dále viz např. ZAMBONI, Matteo. *Romeo Castaño v Belgium and the Duty to Cooperate under the ECHR* [online]. ejiltalk.org, 19. srpna 2019 [cit. 27. května 2020]. Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/romeo-castano-v-belgium-and-the-duty-to-cooperate-under-the-echr/>>.

237 Ibidem, § 91-92.

238 *Soering proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 7. července 1989, stížnost č. 14038/88

vydání tedy dojde k porušení čl. 3 Úmluvy, mimo jiné nevyločil, že i jiná práva zaručená Úmluvou by takovým postupem dožádaného státu mohla být dotčena.²³⁹ Čl. 3 Úmluvy však zůstává výlučným ustanovením, které poskytuje ochranu před refoulement samo o sobě.

4.2 Právo na spravedlivý proces (čl. 6 Úmluvy) a právo na svobodu a osobní bezpečnost (čl. 5 Úmluvy)

Právo na spravedlivý proces podle čl. 6 Úmluvy může být důvodem nepřipustnosti vydání jen v mimořádných případech, kdy je prokázáno reálné nebezpečí, že v případě vydání bude vyžadujícím státem vydávané osobě flagrantním způsobem (*flagrant denial of justice*), který popírá samotné základy práva na spravedlivý proces, odepřena spravedlnost.²⁴⁰

Není přitom samo o sobě rozhodující, že standard procesní ochrany obviněných je v cílové zemi v některých ohledech, jako je např. právo na právní pomoc nižší.²⁴¹ Nutno tak konstatovat, že test „flagrantního odepření spravedlnosti“ aplikovaný ESLP je velmi přísným, když flagrantní odepření spravedlnosti představuje podle ESLP více než pouhé porušení jednotlivých aspektů práva na spravedlivý proces, které, pokud by k němu došlo v průběhu soudního řízení ve vyžadujícím státě, mohlo vést ke konstatování porušení čl. 6 Úmluvy. Flagrantní odepření spravedlnosti je tedy takovým porušením principů spravedlivého procesu, které je natolik zásadní, že představuje zrušení nebo zničení samotné podstaty práva zaručeného v čl. 6 Úmluvy.²⁴²

Test flagrantního porušení spravedlnosti v kontextu vydávání ESLP aplikuje i na poli čl. 5 Úmluvy, když například konstatoval, že vydávající stát může být odpovědný za porušení tohoto čl., pokud by vydal osobu do státu, kde jí hrozí flagrantní porušení práv jím zaručených.²⁴³ Podobně jako v případě čl. 6 Úmluvy, jak je uvedeno výše, je i v tomto případě práh posuzování nastaven poměrně vysoko. K flagrantnímu porušení

239 Ibidem, § 85: „[I]n so far so far as a measure of extradition has consequences adversely affecting the enjoyment of a Convention right, it may, assuming that the consequences are not too remote, attract the obligations of a Contracting State under the relevant Convention guarantee.“

240 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, §113. Dále např. *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, cit. výše, § 284; *Al-Moayad proti Německu*, rozhodnutí ze dne 20. února 2007, stížnost č. 35865/03, §101.

241 *King proti Spojenému království*, rozhodnutí ze dne 26. ledna 2010, stížnost č. 9742/07, § 23.

242 *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, cit. výše, § 260.

243 Ibidem, § 233.

čl. 5 Úmluvy by tak podle ESLP došlo pouze tehdy, pokud by např. vydávaný byl v cílové zemi svévolně zadržován po mnoho let bez jakékoli snahy státních orgánů předvést jej před soud nebo pokud by mu hrozilo, že bude na podstatnou dobu zbaven svobody na základě odsouzení ve flagrantně nespravedlivém procesu.²⁴⁴

S ohledem na tuto skutečnost bude velmi zajímavé sledovat vývoj řízení o historicky první stížnosti²⁴⁵ podané stěžovatelem, jenž byl vydán k trestnímu stíhání do Ruské federace, proti České republice, týkající se práva na svobodu a osobní bezpečnost ve smyslu čl. 5 odst. písm. f) Úmluvy, kterou bude ESLP posuzovat především na základě otázky, zda byla vazba stěžovatele v souladu s uvedeným čl. Úmluvy, zejména zda byla vazba stěžovatele vzhledem k délce a průběhu

244 Ibidem, § 260. Při řešení otázky flagrantně nespravedlivého procesu lze odkázat i na rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. července 2018 ve věci C-216/18 PPU, který řešil případ polského státního příslušníka, na kterého byly polskými soudy vydány tři evropské zatýkácí rozkazy pro účely trestního stíhání pro drogovou trestnou činnost. Předávaný byl zatčen v Irsku, přičemž vyslovil nesouhlas se svým předáním do domovského státu, neboť v důsledku reformy polského soudního systému by byl dle svých námitek vystaven skutečnému nebezpečí, že mu v Polsku nebude zajištěno právo na spravedlivý proces. Soudní dvůr přitom v rozsudku *Aranyosi a Căldăraru* (rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. května 2016 ve spojených věcech C-404/15 PPU a C-659/15 PPU) rozhodl, že pokud vykonávající justiční orgán konstatuje, že ve vztahu k osobě, na kterou byl vydán evropský zatýkácí rozkaz, existuje skutečné nebezpečí nelidského nebo ponižujícího zacházení ve smyslu Listiny základních práv Evropské unie, musí být výkon tohoto zatýkácího rozkazu odložen. Takovýto odklad je však možný až po provedení dvoufázového přezkumu. Zaprvé musí vykonávající justiční orgán konstatovat, že ve vystavujícím členském státě existuje skutečné nebezpečí nelidského nebo ponižujícího zacházení, zejména z důvodu systémových nedostatků. Zadruhé se musí tento orgán ujistit, že jsou dány vážné a prokazatelné důvody se domnívat, že osoba, na kterou se vztahuje evropský zatýkácí rozkaz, bude takovému nebezpečí vystavena. (Soudní dvůr EU k výkonu Evropského zatýkácího rozkazu. [online]. Bulletin-advokacie.cz, 29. června 2018 [cit. 27. května 2020] Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/soudni-dvur-eu-k-vykonu-evropskeho-zatykaciho-rozkazu>>.) Soudní dvůr proto v rozsudku ze dne 25. července 2018 rozhodl, že pokud vykonávající justiční orgán, který má rozhodnout o předání osoby, proti níž je vydán evropský zatýkácí rozkaz za účelem trestního stíhání, má důkazy, které mohou prokazovat existenci skutečného nebezpečí, že z důvodu systémových nebo celoplošných nedostatků, pokud jde o nezávislost soudní moci ve vystavujícím členském státě, dojde k porušení základního práva na spravedlivý proces, musí uvedený orgán konkrétním a přesným způsobem ověřit, zda s ohledem na osobní situaci této osoby, povahu protiprávního jednání, za které je stíhána, a skutkové okolnosti, za nichž byl vydán evropský zatýkácí rozkaz a vzhledem k informacím od vystavujícího členského státu existují závažné a prokazatelné důvody se domnívat, že v případě předání do posledně uvedeného členského státu hrozí uvedené osobě takové nebezpečí. (viz § 76, § 78, 79). Kromě toho Soudní dvůr v uvedené věci stanovil, že vysoký stupeň důvěry mezi členskými státy, na němž spočívá mechanismus evropského zatýkácího rozkazu, je založen na předpokladu, že trestní soudy ostatních členských států, které v důsledku výkonu evropského zatýkácího rozkazu budou muset vést trestní stíhání nebo řízení o výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranného opatření spojeného s odnětím osobní svobody, jakož i trestní řízení ve věci samé, splňují požadavky na účinnou soudní ochranu, mezi které patří zejména nezávislost a nestrannost uvedených soudů. Je tedy třeba mít za to, že existuje-li při předání osoby, proti níž je vydán evropský zatýkácí rozkaz, vystavujícímu justičnímu orgánu skutečné nebezpečí, že bude porušeno její základní právo na nezávislý soud, a tudíž podstata jejího základního práva na spravedlivý proces, může vykonávající justiční orgán ve výjimečných případech tomuto evropskému zatýkácímu rozkazu nevyhovět. (§ 58 a § 59).

245 *Komissarov proti České republice*, stížnost č. 20611/17 ze dne 8. 3. 2017

azylového řízení zákonná a nikoliv svévolná a zda bylo vydávací řízení vedeno s náležitou péčí.

4.3 Právo na respektování rodinného a soukromého života (čl. 8 Úmluvy), svobodu myšlení, svědomí a náboženského vyznání (čl. 9 Úmluvy)

Obdobně, tedy testem „flagrantního porušení“ ESLP postupuje i na poli čl. 8 Úmluvy,²⁴⁶ když například judikoval, že „z čistě pragmatických důvodů nelze po vyhošťujícím smluvním státu požadovat, aby cizince vyhostil pouze do země, která plně a účinně dodržuje všechna práva a svobody v Úmluvě.“²⁴⁷ Přestože však v této věci dále konstatoval, že zákaz homosexuálních styků v Íránu by porušoval čl. 8 Úmluvy, kdyby tato praxe existovala ve smluvním státě Úmluvy, není tato skutečnost dostatečným důvodem pro nevyhoštění osoby pod tímto ustanovením.

Podobně postupoval ESLP například i v případě stěžovatele, který namítal, že zajištěním za účelem realizace jeho vyhoštění v okamžiku, kdy jeho partnerka byla v sedmém měsíci rizikového těhotenství, došlo k porušení čl. 5 a 8 Úmluvy chránících právo na svobodu a právo na respektování rodinného života. ESLP dospěl jednomyslně k závěru o zjevné neopodstatněnosti stěžovatelových námitek a stížnost tak pro zjevnou neopodstatněnost odmítl.²⁴⁸

Takto přísně nastavený test flagrantního porušení má však za následek, že stížnosti podávané v důsledku extradičního řízení pod tímto článkem jsou vesměs neúspěšné.

Nejinak je tomu i v českém právním kontextu, když ve vydávacím řízení byly doposud na poli čl. 8 Úmluvy a čl. 10 odst. 2 Listiny podány pouze tři ústavní stížnosti, které byly Ústavním soudem odmítnuty pro zjevnou neopodstatněnost.²⁴⁹

246 Srov. např. *Z a T proti Spojenému království*, rozhodnutí ze dne 28. února 2006, stížnost č. 27034/05.

247 *F. proti Spojenému království*, rozhodnutí ze dne 22. června 2004, stížnost č. 17341/03, oddíl 3.

248 *Muzamba Oyaw proti Belgii*, rozhodnutí ze dne 28. února 2017, stížnost č. 23707/15.

249 Např. se jednalo o případ vydání do Ruské federace, kdy vydávaný namítal, že vydáním dojde mimo jiné k porušení jeho práva na respektování rodinného života, neboť nebude moci pečovat o svou těžce nemocnou dceru. Ústavní soud jeho stížnost odmítl jako zjevně neopodstatněnou, když shledal, že vydávaný disponoval odpovídajícími procesními možnostmi k objasnění, zda nemocné dítě je jeho dcera nebo pouze dcera jeho přítelkyně, přesto tuto možnost nevyužil a ani ničeho nedodal ve vztahu k závěrům soudů, že odpovídající péči může poskytnout matka dítěte. Viz usnesení Ústavního soudu

Co se dále týče stížností podaných k ESLP v kontextu non-refoulement na poli čl. 9 Úmluvy, ESLP se jimi odmítl meritorně zabývat. Tak například v případě *Razaghi proti Švédsku*²⁵⁰ konstatoval, že stěžovatel, původně islámského vyznání, který konvertoval ke křesťanství, může být v případě vydání do Íránu vystaven zacházení toliko v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Podle ESLP vydání v tomto případě nemůže zavdat odpovědnost vydávajícího státu samostatně na poli čl. 9 Úmluvy. Ke stejnému závěru došel například i v případě *Gomes proti Švédsku*²⁵¹ nebo *Z. a T. proti Spojenému království*,²⁵² z čehož lze dovodit, že čl. 9 Úmluvy sám o sobě neposkytuje ochranu v případě vydávání.

Ze shora uvedeného lze shrnout, že největší míru ochrany před refoulement představuje čl. 3 Úmluvy, následován čl. 6 a 5 Úmluvy, což plyne i z počtu stížností podávaných v kontextu vydávání dostupných v databázi judikatury ESLP HUDOC.

4.4 Stížnosti k ESLP týkající se non-refoulement podané proti České republice

I v případech, ve kterých ESLP rozhodoval o namítaném porušení non-refoulement v kontextu řízení o vydání z České republiky, byly stížnosti podané výlučně na poli čl. 3 Úmluvy a v jednom jediném případě i na poli čl. 6 a 8 Úmluvy.²⁵³ Takto podané stížnosti, o kterých bude diskutováno níže, byly doposud celkem tři, přičemž pouze v jednom případě se jednalo o meritorní rozhodnutí. V dalším případě byla podaná stížnost vyškrtuta ze seznamu stížností podle čl. 37 odst. 1 písm. c) Úmluvy, neboť ESLP neshledal konkrétní důvody odůvodňující pokračování v projednávání stížnosti z hlediska dodržování lidských práv stanovených Úmluvou a jejími protokoly.²⁵⁴

ze dne 30. června 2016, sp. zn. III. ÚS 2726/15, § 43. Dále usnesení Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2013, sp. zn. II. ÚS 1144/13 a usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. IV. ÚS 530/18 a náleží Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2019, sp. zn. III. ÚS 1924/18

250 *Razaghi proti Švédsku*, rozhodnutí ze dne 26. října 2010, stížnost č. 64599/01.

251 *Gomes proti Švédsku*, rozhodnutí ze dne 12. října 2004, stížnost č. 34566/04.

252 *Z. a T. proti Spojenému království*, cit. výše.

253 V této souvislosti považují za nutné upozornit i na znění § 393 písm. k) trestního řádu ve znění účinném do 31. prosince 2013, podle kterého bylo vydání osoby do cizího státu mimo jiné nepřípustné, jestliže „je důvodná obava, že by trestní řízení ve vyžadujícím státě neodpovídalo zásadám článků 3 a 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, anebo trest odnětí svobody uložený nebo předpokládaný ve vyžadujícím státě by nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 této Úmluvy.“

254 *Nadiradze proti České republice*, stížnost č. 6904/17

Prvním a zároveň jediným případem, kdy ESLP rozhodl meritorně, jak je shora uvedeno, byl případ *Budrevich*.²⁵⁵ V roce 2009 Generální prokuratura Běloruské republiky požádala o jeho vydání k trestnímu stíhání pro drogovou trestnou činnost. Usnesením Krajského soudu Plzně²⁵⁶ bylo následně v souladu s návrhem státního zástupce rozhodnuto, že vydání osoby do Běloruska není přípustné, a to z důvodu uvedeného v § 393 písm. k) trestního řádu, tedy existence důvodné obavy, že by trestní řízení ve vyžadujícím státě neodpovídalo zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy a že by trest odnětí svobody předpokládaný ve vyžadujícím státě nebyl vykonán v souladu s požadavky čl. 3 Úmluvy.

Současně byl stěžovatel v České republice opakovaně odsouzen za trestné činy krádeže, přičemž mu byly kromě trestů odnětí svobody uloženy i dva tresty vyhoštění. Po vykonání uložených trestů odnětí svobody stěžovatel v říjnu 2010 znemožnil realizaci vyhoštění sebeпоškozením. V roce 2011 mu pak byla Ministerstvem vnitra udělena doplňková ochrana, která byla v červnu 2013 prodloužena o 24 měsíců. ESLP v tomto případě jednomyslně dospěl k závěru, že v souvislosti se zamýšleným vydáním či vyhoštěním stěžovatele do Běloruska došlo k porušení práva na účinné prostředky nápravy ve smyslu čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy. Stěžovatelovy námitky na poli samotného čl. 3 Úmluvy Soud odmítl pro ztrátu postavení oběti Úmluvy a zároveň zrušil předběžné opatření podle čl. 39 jednacího řádu Soudu zakazující vyhoštění nebo vydání stěžovatele do Běloruska.

Následoval případ *Sabadosh*,²⁵⁷ ve kterém bylo vedeno řízení o vydání pro účely trestního stíhání pro trestný čin obchodování s lidmi na Ukrajinu. Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem²⁵⁸ bylo v roce 2011 nejprve rozhodnuto, že vydání osoby není přípustné podle § 393 písm. g), k) trestního řádu. Ke stížnosti státního zástupce ale bylo toto usnesení zrušeno usnesením Vrchního soudu v Praze²⁵⁹ a soudu prvního stupně bylo uloženo, aby ve věci znovu rozhodl.

Krajský soud v Ústí nad Labem poté rozhodl,²⁶⁰ že vydání na Ukrajinu není přípustné podle § 393 odst. 1 písm. k) trestního řádu. Ke stížnosti státního zástupce

255 *Budrevich proti České republice*, rozsudek ze dne 23. června 2011, stížnost č. 65303/10.

256 Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23. dubna 2010, č. j. 1 Nt 101/2010-32

257 *Sabadosh proti České republice*, rozhodnutí ze dne 17. června 2014, stížnost č. 76192/13.

258 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. června 2011, sp. zn. 56 Nt 103/2010

259 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. listopadu 2011, sp. zn. 14 To 169/2011

260 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 56 Nt 103/2010.

bylo toto usnesení zrušeno usnesením Vrchního soudu v Praze,²⁶¹ který zároveň rozhodl, že vydání k trestnímu stíhání na Ukrajinu je přípustné, a to mimo jiné s ohledem na poskytnuté diplomatické záruky. Proti tomuto usnesení podal vydávaný ústavní stížnost, která byla odmítnuta pro zjevnou neopodstatněnost.²⁶² Následně v roce 2014 však tehdejší ministryně spravedlnosti rozhodla o nepovolení jeho vydání k trestnímu stíhání na Ukrajinu podle § 399 odst. 2 trestního řádu.

Pokud jde o čl. 3 Úmluvy, vydávaný před ESLP namítal, že by byl v případě vydání vystaven špatnému zacházení zejména díky nevyhovujícím podmínkám v ukrajinských věznicích. Ve vztahu k čl. 6 poukazoval na hrozící porušení záruk spravedlivého trestního řízení na Ukrajině a ve vztahu k čl. 8, že by jeho vydáním došlo k porušení práva na respektování jeho rodinného a soukromého života, když poukazoval na pevné rodinné vazby, které si v České republice vytvořil.

Vzhledem k tomu, že k podání stížnosti ESLP došlo až poté, co vydání nebylo tehdejší ministryní spravedlnosti povoleno, jak je výše uvedeno, vláda ve svém stanovisku mimo jiné argumentovala tím, že vzhledem k již vydanému rozhodnutí o nepovolení vydání nelze stěžovatele (vydávaného) dále považovat za oběť namítaných porušení Úmluvy.

ESLP zároveň připomněl, že výraz „oběť“ v smyslu čl. 34 Úmluvy označuje osobu, jež je přímo dotčena jednáním nebo opomenutím, které představuje namítané porušení Úmluvy, nebo jí musí hrozit, že jí bude dotčena. Není proto možné tvrdit, že určitá osoba je „obětí“ opatření, které je trvale nebo dočasně zbaveno veškerých právních účinků. V případech, kdy stěžovatel čelil vyhoštění nebo vydání, Soud opakovaně rozhodl, že stěžovatel o sobě nemůže tvrdit, že je „obětí“ opatření, jež není vykonatelné. Stejný právní názor zaujal i v případech, kdy byl výkon rozhodnutí o vyhoštění nebo vydání odložen na neurčito nebo jinak zbaven právních účinků a kdy rozhodnutí příslušných orgánů o provedení deportace bylo možno napadnout u příslušných soudů.²⁶³

K projednávané věci ESLP dále uvedl, že rozhodnutí ministryně spravedlnosti o nepovolení vydání z roku 2014 je překážkou pro vydání stěžovatele na Ukrajinu. Podotkl, že stěžovatel disponuje povolením k trvalému pobytu, což mu umožňuje

261 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. března 2013, sp. zn. 14 To 23/2013

262 Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2013, sp. zn. II. ÚS 1144/13 – viz výše pozn. pod čarou č. 233.

263 Viz i např. *Sisojeva a ostatní proti Lotyšsku*, rozsudek velkého senátu o vyškrtnutí stížnosti ze dne 15. ledna 2007, stížnost č. 60654/00, § 92-93.

setrvat na území České republiky. Uzavřel, že za současného stavu věcí stěžovatel nečelí reálnému a bezprostřednímu nebezpečí vydání. Proto nelze tvrdit, že by byl nadále v postavení oběti namítaných porušení čl. 3, 6 a 8 Úmluvy.²⁶⁴

Posledním případem je prozatím *Atsaev*,²⁶⁵ jehož stížnost, ve které namítal, že by jeho vydání k trestnímu stíhání do Ruské federace bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy, ESLP jednomyslně odmítl. Své rozhodnutí odůvodnil tím, že na vnitrostátní úrovni neexistovalo v době jeho rozhodování žádné rozhodnutí, na základě něhož by stěžovatel mohl být vydán. Nebylo proto možné na něj nahlížet jako na „oběť“ ve smyslu Úmluvy.

I přes vzrůstající kvalitu rozhodnutí o přípustnosti vydání českých soudů, kterou lze vyznívat, je dle mého názoru takto malý počet meritorně rozhodnutých stížností poměrně závažnější, když z praxe plyne, že vydávané osoby jsou velmi často zastupovány obhájci, kteří jsou odborníci na cizinecké právo a trestní právo s mezinárodním prvkem, a v tomto směru se bezpochyby otvírá velký a zajímavý prostor pro strategickou litigaci.

4.5 Shrnutí

Mezi povinnosti státu v řízení o vydání patří, aby při rozhodování bylo přihlíženo k tomu, zda vydávanému v důsledku realizace vydání nehrozí mučení či nelidské ponižující zacházení zakázané čl. 3 Úmluvy, a zda by trestní řízení ve vyžadujícím státě zcela odpovídalo zásadám obsaženým v čl. 6 Úmluvy.²⁶⁶ V případě, že se závazek z mezinárodních smluv o lidských právech dostane do kolize se závazkem k extradici, uplatní se závěr, že respekt a ochrana základních práv jsou definičními znaky materiálního právního státu, přičemž v případě, že vedle sebe existuje smluvní závazek chránící základní právo a smluvní závazek, který směřuje k ohrožení téhož práva, musí závazek první převážit.²⁶⁷

V případě, že dožádaný stát shledá, že je dán některý z důvodů nepřipustnosti vydání, zejména shledá-li, že by vydání bylo v rozporu se závazky vyplývajícími pro

264 Viz *mutatis mutandis*, *I. M. proti Francii*, rozsudek ze dne 2. února 2012, stížnost č. 9152/09, § 95; *Budrevich proti České republice*, cit. výše, § 70.

265 *Atsaev proti České republice*, rozhodnutí ze dne 7. července 2015, stížnost č. 14021/10.

266 Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, § 10.

267 Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 15. dubna 2003, sp. zn. I. ÚS 752/02

tento stát, v našem případě pro Českou republiku, z mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách, vydání je nepřípustné, resp. nelze ho ministrem spravedlnosti povolit.

ESLP se doposud zabýval problematikou non-refoulement v kontextu vydávání zejména na poli čl. 3 Úmluvy, nicméně nevyločil, že i jiná práva zaručená Úmluvou by mohla být vydáním osoby v rozporu s touto zásadou dotčena. Důvodem nepřípustnosti vydání v kontextu non-refoulement tak může být i rozpor s čl. 2 Úmluvy (právo na život). Soud však často spojuje jeho přezkoumání s čl. 3 Úmluvy. Dále pak rozpor s čl. 5 Úmluvy (flagrantní odepření práva na svobodu), čl. 6 Úmluvy (flagrantní odepření spravedlnosti), čl. 8 Úmluvy (flagrantní porušení práva na respektování soukromého a rodinného života), nebo čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy (právo na účinný prostředek nápravy).

Ve vztahu k České republice ESLP rozhodoval o non-refoulement v kontextu vydávání meritorně pouze v jednom případě. V dané věci v souvislosti se zamýšleným vydáním stěžovatele do Běloruské republiky shledal, že došlo k porušení práva na účinné prostředky nápravy ve smyslu čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy zakazujícím mučení a nelidské nebo ponižující zacházení či trestání. Ve druhém případě rozhodl o nepřijatelnosti stížnosti, ve které bylo namítáno, že by v případě vydání osoby na Ukrajinu došlo k porušení čl. 3, 6 a 8 Úmluvy, a to pro ztrátu postavení oběti.

V dalším a posledním do současnosti evidovaném vyřízeném případě odmítl stížnost, ve které bylo namítáno, že vydání osoby do Ruské federace by bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Na vnitrostátní úrovni totiž podle něho neexistovalo v době rozhodování žádné rozhodnutí, na základě něhož by vydání mohlo být realizováno. Nebylo proto možné na stěžovatele nahlížet jako na „oběť“ ve smyslu Úmluvy.

V březnu roku 2017 byla ESLP osobou již vydanou od Ruské federace podána další stížnost, a to na poli čl. 5 odst. písm. f) Úmluvy. Tuto bude ESLP posuzovat především na základě otázky, zda byla vazba stěžovatele v souladu s uvedeným čl. Úmluvy, zejména zda byla vazba stěžovatele vzhledem k délce a průběhu azylového řízení zákonná a nikoliv svévolná a zda bylo vydávací řízení vedeno s náležitou péčí.

5 Non-refoulement na poli čl. 3 Úmluvy v kontextu vydávání

Jak bylo již výše uvedeno, zásada non-refoulement není v Úmluvě explicitně zmíněna. Nicméně ESLP interpretací Úmluvy shledal, že zákaz navrácení osoby ze svého území za určitých okolností existuje a výkladem jej inkorporoval zejména do čl. 3 Úmluvy. Tento závěr odůvodnil tím, že pokud by se státy mohly zbavit svých závazků zajistit každému práva zakotvená v Úmluvě jednoduše tím, že by danou osobu odeslaly do jiného státu, ochrana poskytovaná Úmluvou by byla zcela iluzorní a nikoliv účinná.²⁶⁸ Odpovědnost dožádaného státu je v takovém případě založena na příčinné souvislosti mezi rozhodnutím osobu vydat a porušením lidských práv osoby, o jejíž vydání se žádá.²⁶⁹

Nutno rovněž zdůraznit, že při aplikaci čl. 3 Úmluvy ESLP nečiní rozdíly mezi extradicí a jinými formami nedobrovolného navrácení.²⁷⁰

Historicky prvním případem, kdy ESLP závazek zákazu vydání shledal, resp. kdy poprvé rozhodl, že vznikne odpovědnost státu, pokud rozhodne o přípustnosti vydání osoby, které by hrozilo, že bude vystavena nebezpečí špatného zacházení ve vyžadujícím státě, byl případ *Soering proti Spojenému království*.²⁷¹ ESLP konkrétně uvedl, že „[...] rozhodnutí smluvního státu vydat uprchlou osobu může vyvolat otázku pod čl. 3, a v důsledku tak odpovědnost státu podle Úmluvy tam, kde existují závažné důvody se domnívat, že dotyčné osobě, bude-li vydána, hrozí ve vyžadující zemi reálné nebezpečí mučení nebo nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání. Zavedení této odpovědnosti nevyhnutelně zahrnuje posouzení podmínek ve vyžadující zemi podle standardů čl. 3 Úmluvy. Nicméně v žádném případě nejde o rozhodování o odpovědnosti přijímající země, ať už podle obecného mezinárodního práva, podle Úmluvy, nebo jinak. Do té míry, do které vznikla nebo může vzniknout odpovědnost podle této Úmluvy, jde o odpovědnost odesílajícího smluvního státu z důvodu přijetí opatření, které má za přímý důsledek vystavení jednotlivce zakázanému špatnému zacházení.“²⁷²

268 *Soering proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 7. července 1989, stížnost č. 14038/88, § 87.

269 *Srov. Mamutkolov a Askarov proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ze dne 4. února 2005, stížnost č. 46827/99, § 87.

270 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 168, § 176.

271 *Soering proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 7. července 1989, stížnost č. 14038/88

272 *Ibidem*, § 91.

Nelidským a ponižujícím zacházením je chápáno nejen fyzické a duševní utrpení, ale též vyvolání pocitu strachu, úzkosti a méněcennosti, schopné pokořit, ponížit a případně zlomit fyzickou nebo morální odolnost osoby, o jejíž vydání se jedná.²⁷³

V kontextu non-refoulement ESLP nerozlišuje mezi jednotlivými formami špatného zacházení podle čl. 3 Úmluvy.²⁷⁴ Při posuzování míry zásahu do práv zaručených tímto článkem však požaduje, aby zacházení, kterému může být vydávaná osoba vystavena, dosáhlo alespoň „minimálního stupně závažnosti“ (*minimum level of severity*),²⁷⁵ která je však v kontextu non-refoulement jiná oproti klasickým případům, neboť zacházení, které by mohlo být porušením čl. 3 Úmluvy z důvodu konání či opomenutí smluvní strany Úmluvy, nemusí dosáhnout minimální úrovně závažnosti, která je požadována pro porušení čl. 3 v případech vyhoštění či extradice²⁷⁶ Tento stupeň je v kontextu non-refoulement relativní a jeho posouzení závisí na všech okolnostech daného případu, jako je trvání daného zacházení, jeho fyzické a psychické dopady na danou osobu a případně též pohlaví postižené osoby, její věk a zdravotní stav. Pokud jde o osobu zbavenou svobody, užití fyzické síly, která není v závislosti na jednání dané osoby nezbytně nutná, zasahuje do lidské důstojnosti a představuje v zásadě porušení práva zaručeného čl. 3 Úmluvy.²⁷⁷ Pouhá možnost špatného zacházení k porušení čl. 3 však nepostačuje.²⁷⁸

Za nelidské považoval ESLP například zacházení, které bylo v daném případě vykonáváno promyšleně po několik hodin a které, pokud danému jedinci nepřivodilo skutečná zranění, v něm vyvolalo značné psychické a duševní utrpení. Zacházením ponižujícím je potom podle ESLP takové zacházení, které v obětech vyvolává pocity strachu, úzkosti a méněcennosti nebo zacházení mající potenciál jedince ponížit a pokořit. Aby určité tresty nebo zacházení mohly být považovány za nelidské či ponižující, musí utrpení nebo ponížení, kterému je určitá osoba vystavena, přesáhnout hranici, která je daným legitimním zacházením a trestům vlastní.

273 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, § 100.

274 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 171.

275 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, § 100.

276 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 177.

277 *Tekin proti Turecku*, rozsudek ze dne 9. června 1998, stížnost č. 22496/93, § 52–53.

278 *Vilvarajah a další proti Spojenému Království*, rozsudek ze dne 30. října 1991, stížnost č. 13163/87, č. 13164/87, č. 13165/87, č. 13447/87 a č. 13448/87, § 111.

Dalším aspektem, který je třeba vzít v úvahu, je otázka, zda mělo dané zacházení za cíl obět' ponížít nebo pokořit. Jinými slovy pojmovým znakem nelidského a ponižujícího zacházení není úmysl, resp. úmysl podrobit jiného nelidskému nebo ponižujícímu zacházení není nezbytnou podmínkou, aby se o nelidské či ponižující zacházení skutečně jednalo.²⁷⁹ Absence tohoto účelu zacházení by nicméně neměla definitivním způsobem vyloučit, aby ESLP dospěl k závěru o porušení čl. 3 Úmluvy.²⁸⁰ Na rozdíl od mučení, nelidské ani ponižující zacházení nemusí být úmyslné, lze je spáchat i z nedbalosti, a nevyžaduje se sledování nějakého účelu.²⁸¹

Na rozdíl od nelidského a ponižujícího zacházení mučení obsahuje čtyři definiční znaky, kterými je úmysl, resp. úmyslné jednání, působení silné bolesti veřejným činitelem a s daným účelem.²⁸²

Z judikatury ESLP na poli čl. 3 Úmluvy dále vyplývá konkrétní závazek smluvních států Úmluvy chránit fyzickou integritu osob zbavených svobody. Pokud je určitá osoba v okamžiku zbavení, resp. omezení, svobody zdravá a v době propuštění na svobodu prokazuje známky fyzického násilí, je stát zatížen důkazním břemenem spočívajícím v poskytnutí věrohodného vysvětlení původu těchto zranění. Ohledně tvrzení, že jedinec byl podroben zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, ESLP ve své judikatuře zdůrazňuje potřebu takové tvrzení prokázat příslušnými důkazy, přičemž při hodnocení těchto důkazů používá standard „nade vši rozumnou pochybnost“.²⁸³ Příslušné důkazy mohou nicméně spočívat i v souhrnu ukazatelů nebo nevyvrácených domněnek, které jsou dostatečně závažné, přesné a souhlasné. V případě, že znalosti o předmětných událostech jsou zcela nebo alespoň z velké části ve výlučné dispozici státních orgánů, jako je tomu v případě osob podléhajících jejich kontrole, vyvstanou ohledně zranění, ke kterým v průběhu této doby došlo, silné skutkové domněnky.²⁸⁴

Podle ESLP je tedy nutné, aby tvrzení o hrozbě špatného zacházení bylo podepřeno dostatečnými důkazy. Přestože vyžaduje, jak je shora uvedeno, aby byla

279 viz např. *Farbtuhs proti Lotyšsku*, rozsudek ze dne 2. prosince 2004, stížnost č. 4672/02, § 50; nebo *V. proti Spojenému království*, rozsudek velkého senátu ze dne 16. prosince 1999, stížnost č. 24888/94, § 71.

280 *Rupa proti Rumunsku*, rozsudek ze dne 16. prosince 2008, stížnost č. 58478/00, § 94–95.

281 *Denizci a další proti Kypru*, rozsudek ze dne 23. května 2001, stížnost č. 25316/94, § 384–386.

282 *Selmouni proti Francii*, rozsudek velkého senátu ze dne 28. července 1999, stížnost č. 25803/94, § 97 a 98.

283 *Garabayev proti Rusku*, rozsudek ze dne 7. června 2008, stížnost č. 38411/02, § 78.

284 *Chitayev a Chitayev proti Rusku*, rozsudek ze dne 18. ledna 2007, stížnost č. 59334/00, § 148–149; *Gäfgen proti Německu*, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010, stížnost, č. 22978/05, § 92.

hrozba prokázána nade vši rozumnou pochybnost, důkazy mohou být postaveny i na dostatečně přesvědčivé a jasné dedukci z nevyvratitelných předpokladů a faktů.²⁸⁵

Z judikatury ESLP dále vyplývá, že nebezpečí špatného zacházení musí být nejen reálné, ale i osobní a předvídatelné, v každém případě ovšem překračující hranici pouhé možnosti být vystaven špatnému zacházení, které je Úmluvou zakázáno.²⁸⁶

Rozhodným obdobím pro zkoumání existence takového nebezpečí je v případech, kdy doposud nedošlo k vydání osoby, doba řízení před ESLP.²⁸⁷

V řízení o (ne)přípustnosti vydání jsou s ohledem na judikaturu ESLP soudy povinny dostatečně zkoumat všechny právně relevantní okolnosti, jež se mohou stát překážkou vydání, včetně existence závažných důvodů zakládajících domněnku, že dotyčné osobě, bude-li vydána, hrozí ve vyžadujícím státě skutečné nebo „reálné nebezpečí“ (*real risk*) špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy.²⁸⁸ Reálné nebezpečí přitom neznamena jistotu, ale určitou míru pravděpodobnosti, že porušení stěžovatelových práv v cílové zemi nastane. ESLP požadovaný standard vyjadřuje slovy „existují závažné důvody se domnívat“.

Pokud tedy existují „závažné důvody domnívat se“, že vydávané osobě hrozí „reálné nebezpečí“, potom je nutno konstatovat, že vydání je nepřípustné, neboť by jeho realizací došlo k porušení čl. 3 Úmluvy (z hlediska vnitrostátních právních předpisů je relevantní ustanovení § 91 odst. 1 písm. o) ZMJS), a to i když k vydání ještě nedošlo a namítané porušení se *de facto* ještě neudálo. ESLP v této souvislosti opakovaně připomněl, že v případech, které se týkají hrozícího vydání, neřeší otázku, zda k porušení již došlo, ale zda by k němu došlo, pokud by bylo vydání provedeno.²⁸⁹ Předmětem řízení tedy není porušení, ke kterému již došlo, nýbrž budoucí porušení v případě, že dojde k vydání osoby do vyžadujícího státu.

Vzhledem k významu, který ESLP přikládá čl. 3 Úmluvy, a k nenapravitelnosti újmy, jež může vzniknout, pokud se nebezpečí mučení nebo jiného špatného zacházení projeví, ESLP klade důraz na povinnost pečlivého přezkumu na vnitrostátní

285 *Jalloh proti Německu*, rozsudek ze dne 11. července 2006, stížnost č. 54810/00, § 67.

286 srov. *Vilvarajah a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 108 a § 111; *Saadi proti Itálii*, rozsudek velkého senátu ze dne 28. února 2008, stížnost č. 37201/06, §130.

287 viz např. *Ahorugeze proti Švédsku*, rozsudek ze dne 27. října 2011, stížnost č.37075/09, § 86.

288 *Ibidem*, § 91.

289 *Budrevich proti České republice*, cit. výše, § 64. Dále viz např. *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše, § 216-219.

úrovni,²⁹⁰ tj. zejména na důkladnost zkoumání tvrzení, že osobě hrozí reálné nebezpečí špatného zacházení a dostupnost opravného prostředku s automatickým odkladným účinkem rozhodnutí o přípustnosti, resp. povolení vydání.²⁹¹ Soudy jsou proto v řízení o vydání povinny i řádně odůvodnit svá rozhodnutí a vypořádat se se všemi důkazy, což zároveň odpovídá principu práva na spravedlivý proces.²⁹²

Žádný test proporcionality se tak neaplikuje,²⁹³ neboť reálné nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy nelze vyvažovat žádným veřejným zájmem, a to ani nebezpečím, které představuje vydávaná osoba pro dožádaný stát.

Tak například již v roce 1996 v případě *Chahal proti Spojenému království*,²⁹⁴ kdy stěžovatel podle tvrzení britské vlády představoval nebezpečí pro národní bezpečnost, neboť byl podezřelý z plánování několika atentátů, a to i na indického premiéra při jeho návštěvě Velké Británie, ESLP konstatoval, že „aktivity dané osoby, jakkoliv nežádoucí nebo nebezpečné, nejsou (...) relevantní“.²⁹⁵

Tento princip byl po teroristických útocích 11. září 2001 napadán jako nadále neudržitelný, nicméně v rozsudku *Saadi proti Itálii* z roku 2008, který se týkal stěžovatele podezřelého z mezinárodního terorismu, ESLP absolutní zákaz non-refoulement na základě rozsudku *Chahal proti Spojenému království* potvrdil,²⁹⁶ když odmítl argumentaci vlád dotčených států, že pokud vydávaná osoba představuje hrozbu pro národní bezpečnost, musí být předloženy podstatné důkazy (*stronger evidence*) k prokázání rizika špatného zacházení a tzv. princip *quid pro quo*, tedy princip vyvažování rizika špatného zacházení a nebezpečnosti jednotlivce pro společnost. Tu označil za nevhodnou, neboť dospěl k závěru, že se jedná o dva rozdílné pojmy, které musí být posuzovaný zásadně odděleně.²⁹⁷

Při rozhodování o vydání jsou tak dotčené orgány povinny zkoumat, zda existují závažné důvody se domnívat, že dotyčné osobě, bude-li vydána, hrozí ve vyžadujícím

290 Viz čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy

291 *Budrevich proti České republice*, cit. výše, § 104. Srov. i *Jabari proti Turecku*, rozsudek ze dne 11. července 2000, stížnost č. 40035/98, § 50; *M. S. S. proti Belgii a Řecku*, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 2011, stížnost č. 30696/09, § 293; *Diallo proti České republice*, rozsudek ze dne 23. června 2011, stížnost č. 20493/07, § 74.

292 Nález Ústavního soudu ze dne 4. září 2002, sp. zn. I. ÚS 113/02

293 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 173. Srov. i *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 87.

294 *Chahal proti Spojenému království*, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 1996, stížnost č. 22414/93.

295 *Ibidem*, § 80.

296 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 138.

297 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 139.

státě skutečné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy, jak je uvedeno výše.²⁹⁸ Zároveň musí vzít v potaz předvídatelné důsledky vydání osoby do vyžadujícího státu s ohledem na (i) tamní celkovou situaci, (ii) osobní situaci stěžovatele, jakož i (iii) diplomatické záruky, byly-li tyto vyžadujícím státem poskytnuty.²⁹⁹ Již na tomto místě však považuji za nutné zdůraznit, že poskytnuté diplomatické záruky nejsou a ani nemohou být jediným či rozhodujícím faktorem pro rozhodnutí o vydání dotyčné osoby.³⁰⁰

Při určování, zda byla prokázána existence podstatných důvodů k domněnce, že existuje reálné nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, se ESLP danou otázkou zabývá ve světle všech jemu předložených dokumentů nebo v případě potřeby i materiálů získaných z vlastní iniciativy, tzv. *proprio motu*.³⁰¹

Je však zpravidla na vydávané osobě, aby předložila důkazy o tom, že existují závažné důvody se domnívat, že pokud by bylo napadené opatření provedeno, byla by vystavena skutečnému riziku, že bude podrobena zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy. V případě pochybností je na příslušných státních orgánech, aby je vyvrátily.³⁰² S ohledem na absolutní charakter zákazu mučení pak ESLP nevylučuje, že porušení čl. 3 Úmluvy může hrozit i ze strany jednotlivce nebo skupiny osob, kteří nejsou úředními osobami. Musí však být prokázáno, že riziko je skutečné a že vnitrostátní orgány nejsou schopny dané nebezpečí eliminovat poskytnutím adekvátní ochrany.³⁰³

Posouzení, zda existuje skutečné nebezpečí porušení čl. 3 Úmluvy, musí být důkladné³⁰⁴ a vzhledem k tomu, že povaha odpovědnosti smluvních států podle tohoto článku v případech tohoto druhu spočívá ve vystavení jednotlivce nebezpečí špatného

298 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, § 91. Posouzení souladu případného vydání osoby do vyžadujícího státu mimo jiné i se závazky České republiky vyplývajícími z mezinárodních smluv o lidských právech a základních svobodách podle § 91 odst. 1 písm. o) ZMJS je nutno provést již v rámci předběžného šetření podle § 92 ZMJS, resp. nejpozději v rámci rozhodování o přípustnosti vydání podle § 95 ZMJS. Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2007, sp. zn. 11 Tcu 7/2007, nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 11 Tcu 43/2009, nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. října 2012, sp. zn. 11 Tcu 138/2012.

299 *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, cit. výše, § 187-189.

300 *Ibidem*.

301 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 128-133; *Tershiyev proti Ázerbájdžánu*, rozsudek ze dne 31. července 2014, stížnost č. 10226/13, § 47-50.

302 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 129.

303 *J. K. a ostatní proti Švédsku*, rozsudek velkého senátu ze dne 23. srpna 2016, stížnost č. 59166/12, § 80.

304 *Chahal proti Spojenému království*, cit. výše, § 96.

zacházení, existence takového nebezpečí musí být posouzena primárně s odkazem na ty skutečnosti, které byly nebo měly být známy smluvnímu státu v době vydání.³⁰⁵

Lze tedy shrnout, že při rozhodování o přípustnosti a povolení vydání je třeba se vždy zaměřit komplexně ve světle veškerých okolností případu na to, zda dotyčné osobě v daném státě nehrozí reálné nebezpečí špatného zacházení.³⁰⁶ V následujících podkapitolách tak budou rozebrány jednotlivé aspekty, resp. důsledky vydání osoby do vyžadujícího státu s ohledem na riziko reálného nebezpečí špatného zacházení, jak již bylo shora naznačeno, a to (i) celková situace ve vyžadujícím státu, (ii) osobní situace vydávané osoby a (iii) diplomatické záruky. V potaz bude vzata i skutečnost, zda vydávanému hrozí uložení trestu odnětí svobody na doživotí, případně trestu smrti.

5.1 Celková situace ve vyžadujícím státě

Co se týče celkové situace ve vyžadujícím státě, pouze důsledné zhodnocení tamních podmínek a z nich pramenící nebezpečí špatného zacházení představuje jedinou záruku, že nedojde k porušení principu non-refoulement, tedy navrácení vydávané osoby na území státu, ve kterém jí hrozí trest smrti, mučení, nebo jiné nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, včetně případů, kdy je taková újma způsobena všeobecným nerozlišujícím násilím panujícím v zemi, do níž má být navrácena, resp. vydána.³⁰⁷

Ačkoliv nelze a priori vyloučit, že by v některých oblastech mohla nastat natolik závažná situace, že by vydání kohokoliv do tohoto státu nebylo s ohledem na ochranu shora označených práv přípustné, půjde spíše o výjimečné situace, nikoliv o široce aplikované pravidlo.³⁰⁸

Obecně špatná situace ve vyžadujícím státu však zpravidla k porušení čl. 3 Úmluvy nepostačí.³⁰⁹ Muselo by jít pouze o „extrémní případ obecného násilí“³¹⁰ jako tomu bylo například v roce 2011 v Somálském Mogadišu, kdy islamistické hnutí Šabáb

305 *Diallo proti České republice*, cit. výše, § 66.

306 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, § 91; *Saadi proti Itálii*, cit. výše, §125.

307 Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. dubna 2016, č. j. 9 Azs 28/2016-31, § 25.

308 Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2016, sp. zn. III. ÚS 2726/15, § 32.

309 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 131.

310 *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše, § 250.

napojené na teroristickou síť Al-Káida bojovalo proti přechodné vládě podporované OSN. Za účelem zhodnocení, zda v daném případě násilí dosahovalo extrémní intenzity, ESLP aplikoval čtyřstupňový test, kde zkoumal (i) způsob a taktiku vedení boje a zda tyto měly za následek nárůst počtu obětí mezi civilním obyvatelstvem nebo zda bylo civilní obyvatelstvo jejich přímým cílem (ii) zda byl takový způsob a taktika boje obecně rozšířený mezi stranami konfliktu (iii) celkové rozšíření konfliktu (iv) počet zabitých, zraněných nebo násilně vystěhovaných civilních obyvatel.³¹¹ Na základě těchto kritérií ESLP dospěl k závěru, že plošné bombardování, masové vystěhování, nepředvídatelný a rozšířený výskyt násilí, absence jakékoli státní ochrany nelze označit jinak, než jako reálné ohrožení životů veškerého civilního obyvatelstva v Mogadišu v rozporu s čl. 3 Úmluvy.³¹²

V současné době z aktuální judikatury ESLP ani českých soudů neplyne, že stav v některém státě by byl natolik závažný, aby vyžadoval úplný zákaz vydávání. Platil-li by takový závěr, tedy že poměry v některém státě v oblasti respektování lidských práv jsou natolik katastrofální, že bez dalšího nepřichází v úvahu jakékoliv vydání vyžádané osoby do tohoto státu, měla by tomu odpovídat nejen soudní praxe v řadě dalších extradičních případů mezi daným státem a Českou republikou, ale i postoj ostatních států, zejména států Evropské unie a Rady Evropy při posuzování žádostí o vydání do tohoto státu. Z rozhodovací praxe jak českých, tak evropských soudů však takový důsledek v současné době nevyplývá.³¹³

Tak například ve věci *K.A.B. proti Švédsku*,³¹⁴ kde se jednalo o vyhoštění státního příslušníka Somálska, který zároveň pocházel z hlavního města Mogadiša, byl člen Sheikalského klanu a namítal, že vyhoštěním bude vystaven nebezpečí vážného ublížení od skupiny Al-Šabáb,³¹⁵ ESLP rozhodl, že realizací vyhoštění stěžovatele do Somálska by nedošlo k porušení čl. 2 a 3 Úmluvy, protože tamní celková situace se zlepšila. Pokud jde o obecnou situaci v Somálsku ESLP navázal na svůj rozsudek ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království*,³¹⁶ ve kterém konstatoval, že násilí ve městě Mogadišu dosahovalo takové intenzity, že kdokoliv ve městě byl

311 Ibidem, § 241.

312 Ibidem, § 248.

313 Srov. Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. května 2016, sp. zn. 14 To 57/2016, usnesení Ústavního soudu ze dne 22. března 2016, sp. zn. IV. ÚS 422/16

314 *K.A.B. proti Švédsku*, rozsudek ze dne 5. září 2013, stížnost č. 886/11.

315 Srov. opačný závěr v *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše § 295.

316 *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše.

v reálném nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy.³¹⁷ ESLP však v tomto případě zdůraznil, že jen v extrémních případech obecného násilí bude jednotlivec samotným návratem do tohoto prostředí vystaven skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy³¹⁸ a dodal, že závěr vyslovený v rozsudku ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království* je neoddělitelně spjat se situací v Somálsku v době vynesení tohoto rozsudku. Rozhodující jsou však současné podmínky v cílové zemi, které se od roku 2011 podstatně zlepšily.³¹⁹ Porušení čl. 3 Úmluvy tak neshledal.

Na tento rozsudek ESLP dále navázal rozsudkem *R. H. proti Švédsku*,³²⁰ který se týkal žadatelky o azyl ve Švédsku, která namítala, že Somálsko opustila se svým přítelem po nuceném sňatku se starším mužem, kterému se odmítala podvolit, za což byla svými mužskými rodinnými příslušníky opakovaně zbita. V případě vyhoštění by se musela vrátit ke svému manželovi a byla by vystavena společenskému vyloučení, dalšímu násilí ze strany rodiny a sexuálním útokům, před kterými by ji neměl kdo ochránit, neboť její rodiče i přítel, se kterým ze Somálska uprchla, v mezidobí zemřeli.

ESLP v tomto případě opětovně navázal na rozsudek *Sufi a Elmi proti Spojenému království*³²¹ i předešle uvedený rozsudek *K.A.B. proti Švédsku*,³²² když uvedl, že k porušení čl. 3 Úmluvy vyhošťujícím, resp. vydávajícím státem dochází i tehdy, když původcem nebezpečí jsou osoby, které nejsou nositeli veřejné moci. Musí být ovšem prokázáno, že orgány státu původu nejsou schopny poskytnout odpovídající ochranu.³²³ Ohledně obecné situace v Mogadišu připomněl, že již v září 2013 tato nedosahovala takové intenzity, aby každé osobě, která by byla do Mogadiša navracena, hrozilo skutečné nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, jak je uvedeno výše. Ze zpráv nevládních organizací poté dospěl k závěru, že i přestože celková bezpečnostní situace sice v oblasti zůstala vážná a nestabilní, nedošlo v mezidobí k jejímu zhoršení.³²⁴

Přestože v obou případech proti Švédsku soud vyjmenoval čtyřbodový test, který aplikoval ve věci *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, argumentaci v něm předestřenou v nich nepřejal.

317 Ibidem, § 250.

318 *K.A.B. proti Švédsku*, cit. výše, § 76.

319 Ibidem, § 79-88.

320 *R. H. proti Švédsku*, rozsudek ze dne 10. září 2015, stížnost č. 4601/14.

321 *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše.

322 *K.A.B. proti Švédsku*, cit. výše.

323 *R. H. proti Švédsku*, cit. výše, § 86.

324 Ibidem, § 67-68.

Na rozdíl od případu *K. A. B. proti Švédsku*, kde byl stěžovatelem dospělý muž narozený v roce 1960, ESLP alespoň zohlednil, že v případě *R. H. proti Švédsku* je stěžovatelka mladou ženou narozenou v roce 1988. Zprávy nevládních organizací totiž poukazují na složitou situaci žen v Somálsku, včetně široce rozšířeného sexuálního násilí a označují ženy za zvláště zranitelnou skupinu, které státní orgány nejsou schopny poskytnout potřebnou ochranu. Na základě těchto informací ESLP shledal, že navrácení samotné ženy do Mogadiša bez přístupu k ochraně „mužské sítě“ by bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy.³²⁵ S ohledem na konkrétní okolnosti tohoto případu tento závěr ale ESLP nemohl použít. Její podání se totiž podle jeho názoru vyznačovala zjevnými nesrovnalostmi a označil je za nevěrohodná.³²⁶ Rozhodl proto, že navrácením stěžovatelky do Mogadiša by k porušení čl. 3 Úmluvy nedošlo.

V této souvislosti Ústavní soud v případě vydání osoby do Ruské federace k trestnímu stíhání pro trestný čin podvodu konstatoval, že „ačkoliv nelze a priori vyloučit, že by v některých oblastech mohla nastat natolik závažná situace, že by vydání kohokoliv do tohoto státu [Ruské federace] nebylo s ohledem na ochranu shora označených práv přípustné, půjde spíše o výjimečné situace, nikoliv o široce aplikované pravidlo. Pro posouzení přípustnosti vydání totiž není podstatné ani tak to, jak často dochází v určité zemi k excesům na poli základních práv a svobod a zda a jak jsou následně řešitelné, nýbrž to, zda je s ohledem na konkrétní okolnosti daného případu důvodné se domnívat, že k takovému excesu, ať už v průběhu soudního řízení anebo v průběhu omezení osobní svobody v souvislosti se soudním řízením, může dojít právě v dané věci.“³²⁷

Krajský soud v Ostravě v případě vydání osoby k trestnímu stíhání na Ukrajinu v tomto směru zdůraznil, že špatné zacházení s jednotlivci v několika případech není důkazem, že i všechny ostatní stíhané osoby budou podrobeny zacházení neslučitelnému s čl. 3 Úmluvy. Nelze tak dovodit existenci trvalého, hrubého, zřejmého nebo masového porušování lidských práv na Ukrajině.³²⁸

Nutno ovšem zdůraznit, že došlo-li ve vyžadujícím státě ke změně okolností, jež dříve odůvodňovaly nepřípustnost vydání, nelze automaticky konstatovat, že neexistuje reálné nebezpečí, že vydávaný nebude vystaven mučení nebo nelidskému

325 *R. H. proti Švédsku*, cit. výše, § 70.

326 *Ibidem*, § 73.

327 Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2016, sp. zn. III. ÚS 2726/15, § 32.

328 Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. května 2017, č. j. 3 Nt 131/2016-688

či ponižujícího zacházení anebo trestu, případně i nebezpečí flagrantního odepření spravedlnosti.³²⁹

V případě *L. M. a ostatní proti Rusku*³³⁰ proto ESLP připomněl, že samotná špatná situace v cílové zemi postačí pro shledání porušení pouze tehdy, pokud jde o extrémní případy obecného násilí, kdy bude existovat skutečné nebezpečí jen tím, že jednotlivec bude při návratu vystaven tomuto násilí.³³¹ Dále uvedl, že se jedná o první přezkum namítaného špatného zacházení a ohrožení života v kontextu současného konfliktu v Sýrii, což je způsobeno tím, že podle materiálů UNHCR většina evropských států nevykonává nedobrovolné návraty do Sýrie. Nejnovější zprávy OSN označují tamní situaci za „humanitární krizi“ a hovoří o „nezměrném utrpení“ civilistů, masivním porušování lidských práv a humanitárního práva všemi stranami a výsledném nuceném odsunutí téměř poloviny obyvatelstva. ESLP také poznamenal, že stěžovatelé pocházeli z Aleppa a Damašku, kde probíhaly obzvláště těžké boje. Jedná se o mladé muže, což je skupina, které dle Human Rights Watch hrozilo zjevné nebezpečí zbavení svobody a špatného zacházení. Jeden ze stěžovatelů navíc uvedl, že jeho příbuzní byli zabiti ozbrojenými milicemi. Další byl bez státní příslušnosti, čímž náležel ke skupině vyžadující dle UNHCR mezinárodní ochranu. ESLP z těchto důvodů dospěl k závěru, že stěžovatelé předložili důvodná tvrzení, že by jejich návratem do Sýrie došlo k porušení článku 2 a 3 Úmluvy. Vláda přitom nepředložila žádné relevantní informace, kterými by rozptýlila tvrzení stěžovatelů, ani nepoukázala na zvláštní okolnosti, které by nasvědčovaly tomu, že by stěžovatelé po návratu požívali dostatečné ochrany.³³²

5.1.1 Zprávy o celkové situaci ve vyžadujícím státě

Při posuzování reálného rizika mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání, resp. pro posouzení celkové situace ve vyžadujícím státě je v praxi nezbytné vycházet především z pokud možno aktuálních informací o situaci v daném cizím státě,³³³ které lze získat zejména ze zpráv mezivládních a nevládních

329 Nález Ústavního soudu ze dne 29. ledna 2014, sp. zn. II. ÚS 1221/13

330 *L. M. a ostatní proti Rusku*, rozsudek ze dne 15. října 2015, stížnost č. 40081/14, č. 40088/14 a č. 40127/14

331 *Ibidem*, § 119, srov. *N. A. proti Spojenému království*, cit. výše, § 115.

332 *Ibidem*, § 123-125.

333 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 130.

organizací o stavu dodržování lidských práv. V rámci rozhodování o přípustnosti nebo nepřípustnosti vydání by se tak soudy mají opírat o informace a důkazy, které považují za spolehlivé a objektivní, přičemž ESLP mezi ně počítá informace od smluvních i nesmluvních států Úmluvy, zprávy orgánů OSN nebo uznávaných mezinárodních nevládních organizací³³⁴ jako je např. Amnesty International, nebo vládních zdrojů.³³⁵ V pilotním rozsudku *N. A. proti Spojenému království* pak ESLP stanovil kritéria hodnocení těchto informací a zpráv, mezi která řadí zdroj, ze kterého informace pochází, jeho nezávislost, spolehlivost a objektivnost.³³⁶ Při posuzování nezávislosti, spolehlivosti a objektivnosti autora zprávy je podle ESLP důležité taktéž vzít v úvahu i to, jakou měrou je autor zprávy zastoupen v zemi původu a jaké jsou jeho schopnosti získávat informace přímo na místě.³³⁷

V podmínkách ČR platí, že zprávy o stavu dodržování lidských práv ve vyžadujícím státě by měl obstarat již státní zástupce v předběžném šetření.³³⁸ Jedná se i o čistě logický požadavek, když bez relevantních podkladů a primárního zhodnocení celkové a lidskoprávní situace ve vyžadujícím státu by nemohl podat řádně odůvodněný návrh na přípustnost nebo nepřípustnost vydání příslušnému soudu. V praxi ovšem nezřídka i samy soudy v řízení o vydání vyžadují další zprávy o stavu dodržování lidských práv a celkové situaci ve vyžadujícím státě, a to především prostřednictvím Ministerstva zahraničních věcí nebo Ministerstva vnitra. Mezinárodní odbor trestní při přípravě návrhů na povolení či nepovolení vydání využívá jak informací získaných v předběžném šetření, potažmo v řízení před soudem, tak sám dále využívá informací z relevantních veřejně dostupných zdrojů,³³⁹ jako jsou tzv. Country Reports on Human Rights Practices³⁴⁰ vypracovávané každoročně ve vztahu k jednotlivým státům světa Ministerstvem zahraničních věcí Spojených států amerických. Dále využívá zejména zprávy orgánů Rady Evropy, jako je Evropský výbor pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání (dále jen „Výbor CPT“), či Komisař pro lidská práva, zprávy orgánů OSN, mezi které

334 *Salah Sheek proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 11. ledna 2007, stížnost č. 1948/04, § 136.

335 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 131.

336 *N. A. proti Spojenému království*, cit. výše § 120; *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše, § 230.

337 *Ibidem*, § § 120-122

338 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 11 Tcu 43/2009

339 Srov. *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 130.

340 U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices. [online]. Dostupné na <<https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/>>.

patří Úřad vysokého komisaře OSN pro uprchlíky, Rada OSN pro lidská práva a zprávy nevládních organizací Amnesty International a Human Rights Watch.

V praxi ovšem nezdědka dochází k tomu, že soudy při hodnocení celkové situace ve vyžadujícím státě vychází pouze ze zpráv vypracovávaných Ministerstvem zahraničních věcí ve spolupráci s příslušným zastupitelským úřadem České republiky o stavu dodržování lidských práv ve vyžadujícím státě, jejichž závěry jsou často velmi strohé, a aniž by jejich konzistentnost ověřily, resp. potvrdily z dalších zdrojů.³⁴¹ Tento postup vytkl i Ústavní soud, který navíc vyslovil, že pro důkladné posouzení lidskoprávní situace je namístě opatřit si plné znění zpráv, na něž Ministerstvo zahraničních věcí ve svých shrnutích často odkazuje, a nikoliv při rozhodování o přípustnosti vydání vycházet z jejich pouhých částí, týkajících se široké skupiny osob a přímo nedopadajících na případ vydávané osoby.³⁴²

V případě vydání tureckého státního příslušníka k výkonu trestu odnětí svobody do Turecké republiky pro majetkovou trestnou činnost tak Krajský soud v Brně a následně i odvolací Vrchní soud v Olomouci vycházely při hodnocení celkové situace pouze ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí České republiky o úrovni dodržování lidských práv v trestním řízení a při výkonu trestu odnětí svobody v Turecké republice a ze zprávy Amnesty International Česká republika ke stavu lidských práv v Turecké republice.³⁴³

Závěry vyvozené z těchto zpráv byly navíc zavádějící, když Krajský soud v Brně v usnesení o přípustnosti vydání uvedl, že podle zprávy Amnesty International turecké úřady propustily dva dozorce vykonávající službu ve věznici v Adaně, kde byl vydávaný dříve vězněn a kam měl být umístěn do výkonu trestu odnětí svobody po svém vydání do Turecké republiky, což svědčí o zlepšení podmínek výkonu trestu odnětí svobody v této věznici, aniž by zdůvodnil souvislost, kterou spatřuje mezi propuštěním dvou dozorců a zlepšením podmínek výkonu trestu odnětí svobody v dané věznici. Jinými slovy tak soud patrně dovodil, že zlepšení podmínek výkonu trestu odnětí svobody ve věznici v Adaně, ze které vydávaný dříve utekl, lze vyvozovat z toho, že došlo k propuštění dvou dozorců ze služby v souvislosti se stížnostmi na orgány činné v trestním řízení z důvodů týrání dětí nebo znásilnění.³⁴⁴ Ze zprávy Ministerstva

341 Srov. *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit výše, § 230-234

342 Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, § 76.

343 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2015, sp. zn. 1 Nt 202/2014, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Olomouci ze dne 29. července 2015, sp. zn. 2 To 62/2015

344 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2015, sp. zn. 1 Nt 202/2014

zahraničních věcí Krajský soud v Brně vyvodil, že reforma vězeňského systému pokračovala a byla doprovázena zlepšením podmínek ve věznicích a úsilím bojovat s přelidněním zvyšování kapacity věznic a používáním podmíněného propuštění, aniž by se v této souvislosti vypořádal s námitkami vydávaného ohledně konkrétních podmínek v dané věznici a podmínek výkonu trestu odnětí svobodu v Turecké republice obecně. Vrchní soud v Olomouci tuto nesouvislou argumentaci navíc vůbec nerozporoval.

Mimo jiné i na základě tohoto pochybení podal ministr spravedlnosti návrh na přezkoumání daných usnesení o přípustnosti vydání Nejvyššímu soudu podle ustanovení § 95 odst. 5 ZMJS. Nejvyšší soud se s jeho návrhem ztotožnil a napadená usnesení zrušil a krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc znovu projednal a rozhodl. Podle Nejvyššího soudu totiž dané zprávy a informace o poměrech v tureckých věznicích samy o sobě nemohou být důvodem pro vydání osoby k výkonu trestu odnětí svobody do Turecké republiky, neboť tyto mají pouze obecný charakter, ani z nich neplyne, zda nebezpečí porušení základních práv a svobod hrozí přímo vydávanému, a to i s přihlédnutím k povaze jeho trestné činnosti a obsahu jeho tvrzení. Krajský soud v Brně tak podle Nejvyššího soudu posuzoval stav dodržování lidských práv v Turecké republice pouze v obecné rovině a nedostatečně se zabýval skutečností, zda konkrétně v případě vydávaného hrozí reálné riziko mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání. Nevyužil ani možnost vyžádání zpráv i od dalších nevládních organizací zabývajících se dodržováním lidských práv a svobod, např. od Českého helsinského výboru a Úřadu vysokého komisaře pro uprchlíky k aktuálnímu stavu dodržování lidských práv v Turecké republice, aby si na jejich základě mohl vytvořit lepší předpoklady pro posouzení, zda současná situace v Turecku představuje pro vydávaného reálnou hrozbu i při zakotvení práv obviněných a vězněných osob.

Podle Nejvyššího soudu lze teprve na podkladě takovýchto zpráv objektivně zvážit, zda vydávanému v případě jeho vydání do Turecké republiky hrozí reálné nebezpečí špatného zacházení ve výkonu trestu odnětí svobody, zda hrozí zásah do jeho práva na zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení nebo trestání. Nejvyšší soud v této souvislosti zdůraznil, že nelze vycházet pouze ze zpráv nevládních organizací, ale že další poznatky lze získat též od vládních či mezinárodních institucí, např. lze vyžádat zprávy i dalších českých orgánů – mimo zmiňované zprávy Ministerstva zahraničí České republiky, též Ministerstva vnitra,

příslušného zastupitelského úřadu, či od jiných institucí jako je např. Rada Evropy, Výbor CPT.³⁴⁵ V současné době řízení o vydání v tomto případě probíhá před Krajským soudem v Brně.³⁴⁶

Obdobného pochybení se dopustil i Krajský soud v Ústí nad Labem, a to rovněž při rozhodování o přípustnosti vydání osoby do Turecké republiky k výkonu trestu odnětí svobody pro trestný čin členství v ilegální teroristické organizaci PKK. Při posuzování celkové situace v Turecké republice vycházel pouze a toliko ze zprávy Ministerstva zahraničních věcí z roku 2015 „o organizaci Kurdská strana pracujících a dodržování lidských práv ve věznicích v Turecku“.³⁴⁷ I v tomto případě podal ministr spravedlnosti návrh na přezkoumání věci Nejvyššímu soudu, neboť mimo jiné shledal, že tato zpráva však je zcela bagatelní, když je v ní navíc výslovně uvedeno, že „konzul zastupitelského úřadu nepřichází do kontaktu s představiteli vězeňské služby [a] zastupitelský úřad tak nemůže objektivně posoudit životní podmínky v tureckých věznicích.“ Takto strohá informace tak nemůže poskytovat dostatečný podklad k řádnému posouzení přípustnosti vydání z hlediska možného rozporu s mezinárodními závazky České republiky v oblasti lidských práv a základních svobod ze strany Krajského soudu v Ústí nad Labem.

Ministr spravedlnosti v této souvislosti zároveň podotknul, že v lednu 2016 Ministerstvo zahraničních věcí ČR vydalo aktuální Zprávu o dodržování základních lidských práv a svobod v trestním řízení a při výkonu trestu odnětí svobody v Turecké republice. Krajský soud v Ústí nad Labem tak pochybil, když se spokojil se shora uvedenou stručnou informací Ministerstva zahraničních věcí ČR a nevyžádal si alespoň ještě tuto podrobnou zprávu za účelem posouzení přípustnosti vydání z hlediska možného rozporu s mezinárodními závazky České republiky v oblasti lidských práv a základních svobod. Tato aktuální zpráva Ministerstva zahraničních věcí

345 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016, č. j. 11 Tcu 1/2016-22

346 Krajský soud v Brně sice usnesením ze dne 19. června 2019, č. j. 1 Nt 202/2014-1253, vázán právním názorem Nejvyššího soudu a po přezkoumání relevantních skutečností, rozhodl o nepřípustnosti vydání, ale ve výroku usnesení opomněl uvést popis skutku. Tato skutečnost byla důvodem, proč ministryně spravedlnosti podala návrh na přezkum tohoto usnesení s tím, že v předmětném usnesení nebylo sice shledáno žádné meritorní pochybení Krajského soudu v Brně, tento však pochybil, jestliže ve výroku uvedeného usnesení o nepřípustnosti vydání, neuvedl popis skutku, pro který je vydání osoby k výkonu trestu odnětí svobody do Turecké republiky nepřípustné. Nejvyšší soud tomuto návrhu svým usnesením ze dne 23. ledna 2020, č. j. 11 Tcu 169/2019-1295, vyhověl, když judikoval, že pokud výrok usnesení Krajského soudu v Brně vůbec neobsahuje popis skutku, pro který je vydání nepřípustné, jde o výrok nesprávný. Krajský soud navíc nepostupoval důsledně podle zásady speciality, což by následně mohlo vést k jejímu nerespektování.

347 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. dubna 2016, č. j. 4 Nt 1606/2016-100

ČR přitom z části čerpá především z Výroční zprávy Ministerstvem zahraničních věcí Spojených států amerických o stavu lidských práv v Turecké republice v roce 2014, Zprávy Evropské komise hodnotící připravenost Turecka na členství v EU z roku 2014, a informace Velvyslanectví ČR v Ankaře, týkající se i aktuální pozice Kurdů v Turecku. Nejvyšší soud se i v tomto případě ztotožnil s argumentací ministra spravedlnosti, když shledal, že uvedená zpráva je zcela nedostatečná, neboť představuje pouze stručné shrnutí a v podstatných bodech obsahuje pouze obecné informace bez odkazu na konkrétní zdroj. Samotná zpráva např. uvádí, že zastupitelský úřad České republiky v Ankaře nemůže objektivně posoudit životní podmínky v Tureckých věznicích a jako na zdroj informací odkazuje pouze nekonkrétně na „zastupitelské úřady jiných států, jejichž představitelé navštěvují své občany ve vazbě“.

Nejvyšší soud tedy jako ve shora uvedeném případě shrnul, že si měl Krajský soud v Ústí nad Labem vyžádat podrobnou zprávu Ministerstva zahraničních věcí z roku 2016, na kterou ministr spravedlnosti odkazoval ve svém návrhu, stejně jako další zprávy nevládních organizací, které situaci v oblasti dodržování lidských práv v Turecku mapují. Krajský soud v Ústí nad Labem tedy při svém rozhodování o přípustnosti vydání nerespektoval závazky vyplývající z mezinárodních smluv a relevantní judikatury a nezabýval se podstatnými aspekty předloženého případu, neboť k tomu neměl dostatečné podklady, ačkoli si je mohl opatřit. Vzhledem k tomu, že Krajský soud v Ústí nad Labem nevěnoval dostatečnou pozornost otázce závazku vyplývajících z mezinárodních smluv o lidských právech, zejména zákazu mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání a nezjistil v tomto smyslu aktuální situaci v Turecké republice, nemohl podle Nejvyššího soudu ani logicky dostatečně posoudit riziko hrozící konkrétně vydávanému s ohledem na jeho příslušnost ke kurdské menšině a další relevantní okolnosti případu, jako např. údajné prohlášení vydávaného učiněné v Turecké republice, kterým se měl distancovat od Kurdské strany pracujících.

Tyto důvody tak mimo jiné vedly Nejvyšší soud k závěru, že napadené rozhodnutí je vadné, takže je nutné jej zrušit.³⁴⁸ V následujícím řízení státní zástupkyně na základě provedených důkazů, zejména dodatečně obstaraných zpráv

348 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. června 2016, č. j. 11 Tcu 36/2016-12

o lidských právech podle pokynu Nejvyššího soudu, změnila svůj návrh na rozhodnutí tak, že vydání dané osoby do Turecké republiky je nepřípustné.³⁴⁹

Naopak v případě vydání osoby k trestnímu stíhání do Ruské federace pro trestný čin podvodu, kdy ministr spravedlnosti rovněž podal návrh na přezkoumání rozhodnutí o přípustnosti, neboť se domníval, že si Vrchní soud v Praze nevyžádal dostatečné zprávy o situaci v oblasti ochrany lidských práv ve vězeňství a justičním systému Ruské federace,³⁵⁰ Nejvyšší soud shledal, že Vrchní soud v Praze vycházel z obecně známých faktů, na jejichž základě konstatoval existenci deficitů v justičním systému a v oblasti vězeňství v Ruské federaci, přičemž podle něho zohlednil dostatečné zprávy orgánů a organizací sledujících tuto problematiku.³⁵¹

Nejvyšší soud tak dospěl k závěru, že vzhledem k tomuto Vrchní soud v Praze zřejmě považoval za nadbytečné vyžadování dalších zpráv o celkové situaci ve vyžadujícím státě, které by nutně pouze obecně konstatovaly ne příliš dobrou situaci. Zdůraznil rovněž, že Vrchní soud v Praze současně poukazyval na relevantní judikaturu Ústavního soudu, z níž nevyplývá, že by vydání do Ruské federace bylo obecně nepřípustné, ale že nepřípustnost vydání je dána až na základě zcela konkrétních závažných zjištění v dané věci. Pokud jde o další zprávy k situaci ohledně ochrany lidských práv v Ruské federaci, které si měl Vrchní soud v Praze podle námítky ministra spravedlnosti obstarat, Nejvyšší soud konstatoval, že z judikatury ESLP plyne, že je zejména na vyžádané osobě, aby předložila důkazy, že existují vážné důvody domnívat se, že pokud bude vydána, bude vystavena zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy.³⁵² Takovou zprávu ale podle Nejvyššího soudu vydávaný předložil až v průběhu řízení před Nejvyšším soudem. Tato zpráva sice popisovala obecné známé nedostatky ve fungování justice Ruské federace včetně faktu, že mučení a jiné špatné zacházení nadále zůstává v Ruské federaci rozšířenou praktikou, neplyne z ní však, že by v této konkrétní věci hrozilo vydávané osobě specifické nebezpečí. Takto tedy Nejvyšší soud v dané věci v podstatě potvrdil důvodnost výše zmíněného postoje a postupu Vrchního soudu v Praze a návrh ministra spravedlnosti zamítl.³⁵³ Následně došlo k vydání osoby do Ruské federace, kde trestní řízení v době sepsání této práce stále probíhá.

349 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. srpna 2017, sp. zn. 4 Nt 1606/2016

350 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. července 2015, sp. zn. 14 To 57/2015

351 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12

352 srov. *Saadí proti Itálii*, cit. výše a *Othman proti Spojenému království*, cit. výše.

353 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12

V případě vydání osoby k trestnímu stíhání do Čínské lidové republiky pro trestný čin podvodu se soudy například opřely o zprávu Human Rights Watch z roku 2018, která ale byla v daném případě zcela irelevantní, protože se týkala zejména zacházení s obránci lidských práv, svobodou projevu a vyznání, právy žen a dívek, postižených osob, problematikou sexuální orientace a genderové identity a uprchlictví a žádným způsobem se nedotýkala zacházení s vydanými osobami, podmínkami ve výkonu vazby a trestu, případně fungováním trestního řízení v Čínské lidové republice.³⁵⁴

Uvedené případy demonstrují, že krajské soudy i vrchní soudy při rozhodování o nepřípustnosti vydání ne vždy vyvíjí dostatečné úsilí k tomu, aby si obstaraly dostatečné podklady k objektivnímu posouzení celkové situace ve vyžadujícím státě, a to i přes to, že je k tomu zavazuje jak judikatura Nejvyššího soudu, tak judikatura ESLP. Případně, obstarají-li si nějakou zprávu, přikládají ji vyšší relevanci, než sama o sobě má, aniž by pravdivost a konzistenci závěrů v ní obsažených ověřily i z jiných zdrojů. Z praxe lze ale vysledovat, že se tento laxní přístup soudů zejména s ohledem na vyvíjející se judikaturu Nejvyššího i Ústavního soudu postupně minimalizuje. Za poslední rok tak Nejvyššímu soudu bylo z důvodů nesprávného posouzení celkové situace ve vyžadujícím státě předloženo osm návrhů na přezkoumání rozhodnutí, ovšem týkajících se osmi spolupachatelů a jedné trestní věci. V návaznosti na zrušení shora uvedeného rozhodnutí o přípustnosti vydání osoby do Turecké republiky se Krajský soud v Brně obrátil po neformální linii na mezinárodní odbor trestní Ministerstva spravedlnosti se žádostí o součinnost při obstarávání potřebných zpráv o celkové situaci ve vyžadujícím státě, případně sdělení zdrojů, ze kterých by si takovéto zprávy mohl obstarat. Toto tak jednoznačně hodnotím jako pozitivní vývoj, ke kterému by měl vývoj judikatury v této oblasti a její aplikace obecnými soudy v konkrétních případech směřovat.

354 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018, a Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 134/2018; dále srov. nálezy Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, § 76.

5.1.2 Podmínky v detenci

Velká část porušení čl. 3 Úmluvy v extradičních případech pramení z nevyhovujících podmínek detenčních a vězeňských zařízení ve vyžadujícím státě. Již v roce 2001 ESLP konstatoval, že podmínky detence mohou někdy představovat nelidské nebo ponižující zacházení.³⁵⁵

Soudy jsou tak na poli čl. 3 Úmluvy povinny přezkoumávat jednotlivé podmínky ve vězeňských zařízeních. V kontextu vydávání ale záleží na tom, zda je příslušným orgánům známo, v jakém konkrétním detenčním či vězeňském zařízení bude vydávaný umístěn.

Detailní přezkum v tomto směru ESLP provedl ve věci *Babar Ahmad proti Spojenému království*,³⁵⁶ kde vláda potvrdila, že pokud bude stěžovatel odsouzen, hrozí mu reálné nebezpečí, že k výkonu trestu dojde v konkrétní věznici v USA. Ten přitom namítal, že v případě vydání bude umístěn do věznice ADX Florence, což je vězeňské zařízení s nejvyšší možnou ostrahou a s jedněmi z nejtvrdějších vězeňských podmínek v USA, kde bude podroben tvrdému režimu zahrnujícímu extrémní sociální izolaci a smyslovou deprivaci.³⁵⁷ ESLP přitom již dříve konstatoval, že sociální izolace a smyslová deprivace mohou nenávratně poškodit osobnost odsouzeného a představují tak jednu z forem nelidského zacházení, která nemůže být ospravedlněna požadavky veřejného zájmu a bezpečnosti.³⁵⁸ ESLP ale v této věci neshledal, že by vydáním došlo k porušení čl. 3 Úmluvy, neboť v případě omezení osobní svobody je nutné počítat s určitou úrovní ponížení a utrpení, přičemž však v daném případě tato úroveň nepřekračuje minimální míru.³⁵⁹

Z uvedeného lze rovněž dovodit, že minimální standard úrovně závažnosti se bude v praxi lišit v závaznosti na tom, zda bude příslušným orgánům rozhodujícím o vydání známo, v jakém konkrétním detenčním či vězeňském zařízení bude osoba v případě realizace vydání umístěna, či nikoliv.³⁶⁰

355 *Dougoz proti Řecku*, rozsudek ze dne 6. března 2001, stížnost č. 40908/98, § 46.

356 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše.

357 *Ibidem*, § 190.

358 *Van der Ven proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 4. února 2003, stížnost č. 50901/99, § 51.

359 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše, § 202.

360 Srov. výše uvedené usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016, sp. zn. 11 Tcu 1/2016, týkající se vydání osoby do Turecké republiky a opominutí obecných soudů řádně zhodnotit podmínky ve věznici v Adaně.

V řízení o přípustnosti vydání tří osob stíhaných na území USA pro velmi závažnou trestnou činnost, včetně terorismu, Městský soud v Praze shledal v rámci zkoumání podmínek detence za dostatečné, že dotčené osoby budou v případě vydání vězněny pouze na území USA a budou umístěni v civilním vězeňském zařízení. Vzal přitom za prokázané, že umístění do tzv. samovazby je opatřením toliko přechodného rázu, sloužící k ochraně ostatních vězněných osob před konfliktním vězněm, případně jako ochrana tohoto vězně před ostatními konfliktními vězni a nemá v žádném případě donucovací charakter a neslouží ani tzv. ke zlomení vězně a není tedy součástí nátlaku na vězně, aby se například doznal ke spáchání trestné činnosti.³⁶¹ S tímto závěrem se následně ztotožnil i Vrchní soud v Praze při přezkoumávání stížnosti proti usnesení Městského soudu v Praze, když výslovně uvedl, že v otázce zacházení s vydávanými v případě, že budou do USA vydáni, je ze shromážděných podkladů zřejmé, že povinností příslušných amerických úřadů je držet vězně v humánním a bezpečném prostředí a není důvod věřit tomu, že s kterýmkoliv z vydávaných bude špatně zacházeno.³⁶² Dále dovodil, že je zřejmé, že „do speciální ubytovací jednotky (samotky) je vězeň umístěn po vyčerpání všech ostatních možností. V první řadě se vězeňský úřad snaží držet všechny vězně mezi obecnou populací vězňů. Pokud to není možné z důvodů jeho ohrožení nebo proto, že on ohrožuje ostatní, neposílá jej automaticky do speciální ubytovací jednotky, ale nejprve jej převezve do jiného zařízení, kde takový vězeň může zůstat mezi obecnou populací. Umístění do speciální ubytovací jednotky není obvykle trvalé. Zde vězeň zůstává pouze do doby, dokud nemůže být umístěn zpět mezi obecnou populaci bez ohrožení jeho bezpečnosti nebo bezpečnosti ostatních. Ve speciální ubytovací jednotce není s vězněm žádným způsobem špatně zacházeno, protože taková jednotka nemá represivní status. Vězeň může své umístění do jednotky napadnout prostřednictvím procesu přezkumu takového rozhodnutí.“³⁶³ Podle Vrchního soudu v Praze tak nelze uzavřít, že by vydávaným hrozilo v USA odůvodněné nebezpečí porušování jejich práv nebo se svévolným způsobem zhoršilo jejich postavení v případě omezení osobní svobody.³⁶⁴

361 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. září 2015, sp. zn. Nt 408/2014

362 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. listopadu 2015, sp. zn. 14 To 149/2015

363 Ibidem

364 Ibidem; ESLP rozlišuje dva druhy samovazby, a to naprostou smyslovou izolaci nebo absolutní sociální izolaci a izolaci částečnou a relativní, viz např. *Messina proti Itálii* č. 2, rozhodnutí ze dne 8. června 1999, stížnost č. 25498/94, *Ramirez Sanchez proti Francii*, rozsudek velkého senátu ze dne

V aktuálních případech vydání osmi osob tchajwanské národnosti a čínské státní příslušnosti do Čínské lidové republiky k trestnímu stíhání pro trestný čin podvodu Městský soud v Praze a Vrchní soud v Praze rovněž věděly, v jakém konkrétním vězeňském zařízení bude osoba v případě svého vydání umístěna. Čínské orgány totiž sdělily, že v případě vydání a vzetí do vazby bude vydávaný umístěn ve věznici Wuhan v provincii Hubei a v případě odsouzení k trestu odnětí svobody ve věznici Hongshan ve Wuhanu. Soudy tuto skutečnost ale zcela opomněly a podmínky panující právě v těchto věznicích vůbec nezkontrolovaly. Ohledně podmínek v detenčních zařízeních pouze konstatovaly, že horší materiální podmínky v čínských věznicích nelze samy o sobě považovat za překážku vydání.³⁶⁵

Toto pochybení se stalo i jedním z důvodů, proč se ministryně spravedlnosti rozhodla věci předložit Nejvyššímu soudu k přezkoumání. Nejvyšší soud ale tento návrh zamítl mimo jiné s odůvodněním, že „nelze dospět k jednoznačnému závěru, že z nízkých standardů panujících v čínských věznicích, včetně nevyhovujících materiálních, zejména hygienických a stravovacích podmínek, bylo možné a priori dovozovat plošné popření požadavků na dodržování základních lidských práv odsouzené osoby.“³⁶⁶ Proti usnesením o přípustnosti vydání Městského a Vrchního soudu v Praze podaly dotčené osoby ústavní stížnosti, na jejichž základě Ústavní soud usnesení o přípustnosti směřující vůči všem vydávaným zrušil, neboť shledal, že jimi bylo porušeno základní právo stěžovatelů nebýt mučen ani podroben krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu podle čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy. Ústavní soud totiž na rozdíl od Nejvyššího soudu v tomto ohledu vytknul Vrchnímu soudu v Praze, že nepovažoval horší materiální podmínky provozu čínských věznic popsané ve zprávách založených ve spisu bez dalšího za překážku extradice. Podle Ústavního soudu stěží může obstát jeho závěr ve světle informací, které popisují potíže zásadnějšího charakteru, než pouze „horší materiální podmínky“

4. července 2006, stížnost č. 59450/00. S ohledem na podmínky slučitelnosti samovazby s Úmluvou definované ESLP mimo jiné ve výše uvedených rozhodnutích se domnívám, že citovaný závěr Městského soudu v Praze je správný a nezanechává pochybnosti o rozporu s čl. 3 Úmluvy. Nad to např. J. Murdoch argumentuje, že dlouho trvající odloučení jednotlivce od zbytku vězeňské populace je obecně nežádoucí. Takové opatření musí být posuzováno s ohledem na okolnosti konkrétního případu, přísnost, délku jeho trvání a dopad, jaký má na dotčenou osobu, ale zároveň i na státní zájmy, jako jsou např. bezpečnostní rizika a naplnění účelu trestního řízení. Převážení těchto hledisek tak může ospravedlnit i např. smyslovou izolaci. (viz. MURDOCH, Jim. *The Work of the Council of Europe's Torture Committee. European Journal of International Law*, 1994, roč. 5, č. 2, s. 241).

365 Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018, a Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 134/2018

366 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2019, sp. zn. 11 Tcu 105/2019, § 47.

ve věznicích.³⁶⁷ Nadto Vrchní soud v Praze podle Ústavního soudu nastolil „[...] vysoký důkazní standard neodpovídající požadavkům judikatury ESLP tím, že uvedl, že by se negativní poznatky musely týkat „buď“ takové skupiny obviněných a odsouzených, do níž lze podřadit i vyžadovanou osobu nebo musí být tak rozvinutým a v dožadujícím státě samozřejmým jevem, že je vysoce pravděpodobné, že v rámci trestního řízení nebo výkonu trestu by postihly i tuto osobu.“³⁶⁸

V pilotním rozsudku *Ananyev a ostatní proti Rusku*³⁶⁹ ESLP stanovil relevantní standardy pro rozhodnutí, zda došlo k porušení čl. 3 Úmluvy s ohledem na nedostatek osobního prostoru, či nikoli. V řízení o vydání je tak třeba zejména zohlednit následující tři aspekty: a) každý vězeň musí mít v cele své vlastní místo na spaní; b) každý musí mít k dispozici alespoň 3 m² podlahové plochy; c) celková podlahová plocha cely musí být taková, aby umožnila vězňům se volně pohybovat mezi jednotlivými kusy nábytku. Absence kteréhokoli z těchto prvků zakládá sama o sobě silnou domněnku, že podmínky zbavení svobody představovaly ponižující zacházení a znamenaly porušení čl. 3 Úmluvy.³⁷⁰

Při posuzování podmínek zbavení svobody je třeba vždy vzít v úvahu jejich kumulativní účinek stejně jako konkrétní tvrzení stěžovatele, resp. vydávaného.³⁷¹ Podle ESLP tak není možné určit konkrétní počet metrů čtverečních podlahové plochy na odsouzeného, jehož nedodržení bude vždy znamenat porušení Úmluvy. Existuje totiž celá řada dalších aspektů, které je při posuzování podmínek zbavení svobody nutné zohlednit.³⁷²

Extrémní nedostatek osobního prostoru je nicméně aspektem, který hraje v tomto ohledu velkou roli. Dosavadní přístup ESLP určuje minimální standard ubytovací plochy na odsouzeného ve sdílené cele výměrou 3m².³⁷³ Nutno podotknout, že přístup ESLP se v tomto liší od standardů Výboru CPT, který stanoví minimální podlahovou plochu výměrou 4 m². Je tomu tak zejména z důvodu, že ESLP musí brát v úvahu nejen podlahovou plochu, ale i všechny další relevantní okolnosti případu. Role ESLP je nadto zcela jiná než úloha Výboru CPT. Aktivity Výboru CPT totiž směřují

367 Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, § 66.

368 Ibidem, § 67.

369 *Ananyev a ostatní proti Rusku*, rozsudek ze dne 10. ledna 2012, stížnost č. 42525/07 a 60800/08

370 Ibidem, § 148.

371 *Torreggiani a ostatní proti Itálii*, rozsudek ze dne 8. ledna 2013, stížnost č. 43517/09, § 66.

372 *Samaras a ostatní proti Řecku*, rozsudek ze dne 28. února 2012, stížnost č. 11463/09, § 57.

373 *Idalov proti Rusku*, rozsudek velkého senátu ze dne 22. května 2012, stížnost č. 5826/03, § 101.

k prevenci špatného zacházení do budoucna a úroveň ochrany, o kterou Výbor CPT usiluje, je tak z podstaty věci vyšší než ochrana poskytovaná ESLP v jeho rozsudcích v individuálních věcech.³⁷⁴

Ohledně závěrů CPT Ústavní soud připomněl, že při posuzování porušení zákazu špatného zacházení je tyto povinen při svém rozhodování zohlednit, a to i přes to, že se jedná o závěry nezávazné. Ostatně tak činí i sám ESLP.³⁷⁵ Byť nezávazné, Ústavní soud tyto závěry, resp. výklad CPT, označuje jako autoritativní, poskytovaný orgánem zřízeným za účelem posílení ochrany osob zbavených svobody.³⁷⁶ Dodává, že „výkladu podaného CPT se lze sice na rozdíl od závazného výkladu odchýlit, avšak taková odchylka musí být velmi důkladně a přesvědčivě odůvodněna. V opačném případě, pokud nějaký orgán veřejné moci relevantní výklad podaný CPT ignoruje či se s ním nedostatečně vypořádá, ohrožuje základní ústavní hodnotu, již je podle čl. 1 odst. 2 Ústavy vázanost České republiky závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.“³⁷⁷

V případě *Chankayev proti Ázerbájdžánu*,³⁷⁸ který se týkal vydání člena čečenské povstalecké skupiny z Ázerbájdžánu do Ruské federace k výkonu trestu odnětí svobody do Ruské federace, ESLP v návaznosti na výše citovaný rozsudek *Ananyev a ostatní proti Rusku* potvrdil obecně špatnou situaci ve vazebních věznicích v Ruské federaci. Na druhou stranu však konstatoval, že ke stejnému závěru nelze dospět v případě věznic pro výkon trestu odnětí svobody. Neexistují navíc zprávy, které by strukturální problémy ve věznicích pro výkon trestu na požadovaný důkazní standard dokládaly.³⁷⁹ V tomto případě tak uzavřel, že neexistují závažné důvody domnívat se, že by stěžovateli hrozilo reálné nebezpečí špatného zacházení v případě jeho vydání do výkonu trestu a k porušení čl. 3 Úmluvy tedy nedošlo.

Ke stejnému závěru ESLP dospěl i v případě vydání osoby čečenské národnosti z Ázerbájdžánu do Ruské federace pro účely trestního stíhání, když opět potvrdil špatnou situaci v ruských vazebních věznicích. Přesto ale uvedl, že samotná špatná situace v ruských vazebních věznicích nevede k porušení čl. 3 Úmluvy. Možné

374 *Muršić proti Chorvatsku*, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2016; stížnost č. 7334/13, § 113.

375 *Kummer proti České republice*, rozsudek ze dne 25. července 2013, stížnost č. 32133/11, § 67.

376 Nález Ústavního soudu ze dne 27. října 2015, sp. zn. I. ÚS 860/15, § 59.

377 *Ibidem*.

378 *Chankayev proti Ázerbájdžánu*, rozsudek ze dne 14. listopadu 2013, stížnost č. 56688/12

379 *Ibidem*, § 73-75.

porušení tak bude podle ESLP záležet na konkrétních okolnostech případu.³⁸⁰ V daném případě bylo navíc reálné nebezpečí sníženo tím, že se jednalo o dočasné předání na dobu tří měsíců.³⁸¹

Ze shora uvedených případů lze dovodit mimo jiné to, že vždy záleží na okolnostech každého konkrétního případu a že ve vztahu k Ruské federaci ESLP nikdy nevyslovil plošný zákaz vydávání jak pro účely trestního stíhání, kdy by osoba byla vzata do vazby, tak pro účely výkonu trestu odnětí svobody.

Tento postoj sdílely i sdílí i české soudy. Z judikatury Nejvyššího soudu a Ústavního soudu totiž nevyplývá, že by vydání do Ruské federace bylo obecně nepřípustné. Nepřípustnost vydání je podle jejich závěrů dána až na základě zcela konkrétních závažných zjištění v konkrétní věci.³⁸² Ústavní soud navíc doslova uvedl, že pro vyslovení nepřípustnosti vydání nepostačí popis dílčích incidentů, k nimž docházelo v minulosti, ale musí být dáno konkrétní nebezpečí ve vztahu k vydávané osobě.³⁸³

Například v případě vydání osoby k trestnímu stíhání do Ruské federace pro trestný čin podvodu ministr spravedlnosti dospěl k závěru, že Vrchní soud v Praze pochybil, když rozhodl o přípustnosti vydání a pouze konstatoval, že nebyly zjištěny žádné skutečnosti, které by mohly vést k závěru, že trestní řízení vedené vůči vyžádanému nebude v Ruské federaci odpovídat zásadám čl. 3 a 6 Úmluvy, aniž by jakkoliv odůvodnil, na základě jakých důkazů a okolností k takovému závěru dospěl,³⁸⁴ a to i přesto, že podle judikatury ESLP musí při vydání vydávající stát zkoumat, zda existují závažné důvody se domnívat, že dotyčné osobě, bude-li vydána, hrozí ve vyžadujícím státě skutečné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy.³⁸⁵

Jeho návrh na zrušení usnesení o přípustnosti vydání však Nejvyšší soud odmítl s tím, že Vrchní soud v Praze vycházel při svém rozhodování z obecně známých faktů, na jejichž základě konstatoval nedostatky v justičním systému a v oblasti vězeňství v Ruské federaci. Poukázal přitom na zprávy orgánů a organizací sledujících tuto problematiku, přičemž zřejmě považoval za nadbytečné vyžadování dalších zpráv

380 *Tershiyev proti Ázerbájdžánu*, rozsudek ze dne 31. července 2014, stížnost č. 10226/13, § 54-55; srov. *Zarmayev proti Belgii*, rozsudek ze dne 27. února 2014, stížnost č. 35/10, § 67.

381 *Tershiyev proti Ázerbájdžánu*, cit. výše, § 56.

382 Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12

383 Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. III. ÚS 2816/11

384 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. července 2015, sp. zn. 14 To 57/2015

385 Např. *Soering proti Spojenému království*, rozsudek pléna ze dne 7. července 1989, stížnost č. 14038/88, § 91

k této otázce, které by nutně pouze obecně konstatovaly ne příliš dobrou situaci.³⁸⁶ Ke stejnému závěru následně dospěl i Ústavní soud, který zamítl ústavní stížnost vydávaného, podanou proti těmž rozhodnutím, když žádné pochybení Vrchního soudu v Praze neshledal a uzavřel, že obecná úroveň praktické ochrany lidských práv v Ruské federaci není důvodem pro paušální odmítání vydat vyžádané osoby do této země, přičemž vydávaný ani neprokázal reálné nebezpečí porušení svých základních práv, které by vyplývalo z jeho konkrétních osobních poměrů.³⁸⁷

Opačný přístup, než jaký je shora popsán ve vztahu k Ruské federaci, však ESLP zaujal v případě *Kaboulov proti Ukrajině*³⁸⁸ týkajícímu se vydání osoby k trestnímu stíhání do Kazachstánu pro trestný čin vraždy. Samotná obecně špatná situace ve vězeňských zařízeních v Kazachstánu totiž ESLP stačila ke konstataci porušení čl. 3 Úmluvy. Každý podezřelý z trestné činnosti držený v Kazachstánu ve vazbě, byl totiž podle ESLP vystaven vážné hrozně mučení nebo nelidského nebo ponižujícího zacházení, a to navíc za situace, kdy vazba postrádala jakéhokoliv důvodu nebo zvláštního účelu.³⁸⁹

Podobný závěr vyslovil i v případě *Baysakov a další proti Ukrajině*,³⁹⁰ kde se ale jednalo o vydání vrcholných představitelů politické opozice vůči tehdejšímu kazašskému režimu, kteří byli obviněni ze závažné trestné činnosti čítající účast na organizované zločinecké skupině, organizátorství vraždy, daňové a majetkové trestné činy. I v tomto případě ESLP dospěl k závěru, že vydání by představovalo reálné nebezpečí mučení, potažmo porušení čl. 3 Úmluvy.

Na rozdíl od výše uvedených případů vydání do Ruské federace, kam je možné vydávat s ohledem na konkrétní okolnosti každého případu, a ve kterých ESLP nekonstatoval obecně špatné podmínky, v případě Kazachstánu po roce 2009 v návaznosti na rozsudek *Kaboulov proti Ukrajině* ESLP zaujal negativní postoj. Tento ale o dva roky později přehodnotil a zákaz vydávání do Kazachstánu zrušil, když v rozsudku *Dzhaksybergenov (aka Jaxybergenov) proti Ukrajině*³⁹¹ konstatoval, že špatná situace ve vězeňských zařízeních v Kazachstánu sama o sobě nadále

386 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, 11 Tcu 106/2015-12

387 Usnesení Ústavního soudu ze dne 30. června 2016, sp. zn. III. ÚS 2726/15, § 41.

388 *Kaboulov proti Ukrajině*, rozsudek ze dne 19. listopadu 2009, stížnost č. 41015/04

389 *Ibidem*, § 112.

390 *Baysakov a další proti Ukrajině*, rozsudek ze dne 18. února 2010, č. 54131/08

391 *Dzhaksybergenov (aka Jaxybergenov) proti Ukrajině*, rozsudek z 10. února 2011, stížnost č. 12343/10

nedostačuje k porušení čl. 3 Úmluvy, resp. že celková lidskoprávní situace v Kazachstánu není již natolik závažná, aby zavaděla příčinu k plošnému zákazu vydávání do tohoto státu. Pouhý odkaz na obecné lidskoprávní problémy ve vyžadujícím státě tak nemůže být důvodem nepřípustnosti vydání.³⁹²

Z rozsudku *Dzhaksybergenov (aka Jaxybergenov) proti Ukrajině* vycházel i Vrchní soud v Praze³⁹³ v řízení o přípustnosti vydání osoby do Kazachstánu k trestnímu stíhání pro majetkový trestný čin, když zrušil rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem o nepřípustnosti vydání. Krajský soud v Ústí nad Labem totiž dovedl, že je dána důvodná obava, že by trestní řízení v Kazachstánu neodpovídalo zásadám čl. 3 i 6 Úmluvy, neboť na základě vyhodnocení zpráv o celkové situaci v Kazachstánu shledal, že existují poznatky o mučení obviněných a obžalovaných, o nelidském zacházení ve vazebních věznicích, a to i přesto, že navenek je kazašskými státními orgány deklarována snaha tyto negativní jevy omezit, resp. zcela vymýtit. Na tomto závěru krajského soudu nemohla nic změnit ani diplomatická záruka poskytnutá kazašskou generální prokuraturou, neboť podle jeho názoru se jednalo o pouhou deklaraci, neodpovídající reálnému stavu.³⁹⁴

Vrchní soud ale s odkazem na rozsudek *Dzhaksybergenov (aka Jaxybergenov) proti Ukrajině* dospěl k závěru, že „odkaz na obecný problém týkající se dodržování lidských práv ve vyžadujícím státě nemůže sám o sobě sloužit jako důvod odmítnutí vydání. Tvrzení stěžovatele, že každému podezřelému v Kazachstánu hrozí nebezpečí špatného zacházení, je příliš široké a není podpořeno žádnými dalšími důkazy. Nelze proto tvrdit, že stěžovatel poukázal na jakékoli osobní okolnosti, které by mohly odůvodnit jeho obavy ze špatného zacházení. Podobně jako stěžovatelova tvrzení podle čl. 3, tato stížnost podle čl. 6 také odkazuje na obecnou lidskoprávní situaci v Kazachstánu a neodkazuje na žádné osobní okolnosti, které by mohly odůvodnit stěžovatelovy obavy, že bude čelit flagrantnímu odepření spravedlivého procesu. Aniž by tedy Evropský soud pro lidská práva situaci v Kazachstánu na rozdíl od [...] zpráv, z nichž vycházel krajský soud, považoval obecně za příznivou a bezproblémovou, je zřejmé, že pro posouzení extradiční žádosti považuje za významné i to, zda byly prokázány nějaké okolnosti spojené s osobou vyžádaného, pro které by bylo možné se důvodně obávat toho, že vyžadující stát jí odepře právo na spravedlivý proces

392 Ibidem, § 37.

393 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne ze dne 20. srpna 2015, sp. zn. 14 To 14/2015

394 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. února 2012, č. j. 51 Nt 304/2012-374

a bude porušovat i její další základní práva.³⁹⁵ Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem proto zrušil a rozhodl znovu tak, že vydání je přípustné.³⁹⁶

Naopak Městský soud v Praze rozhodl v obdobném případě, že vydání do Kazachstánu pro trestní stíhání pro trestný čin podvodu není přípustné,³⁹⁷ neboť vydání by bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Konkrétně městský soud shledal, že podle dostupných zpráv o stavu dodržování lidských práv v Kazachstánu dochází zejména ze strany orgánů činných v trestním řízení k mučení podezřelých osob pochybení, a to zejména s cílem získat „dobrovolná doznání“ a podmínky výkonu vazby jsou špatné.³⁹⁸

Dle mého názoru však toto usnesení vykazuje značné nedostatky, neboť se Městský soud v Praze vůbec nezabýval konkrétními okolnostmi daného případu, nezajímal se, v jakém detenční zařízení by byl vydávaný umístěn a jaké konkrétní podmínky v tomto zařízení panují. Nevyžádal si ani dostatečné zprávy o stavu kazašského vězeňství, vycházel pouze víceméně z obecné zprávy Ministerstva zahraničních věcí o stavu dodržování lidských práv v Kazachstánu, ze které plyne toliko, že kazašské soudnictví není nezávislé soudnictví a všudypřítomná je korupce a porušování lidských práv ze strany policistů a soudců.³⁹⁹ Ministr spravedlnosti ale v tomto směru žádné pochybnosti neměl a nesprávnost rozhodnutí neshledal.

V této souvislosti stojí za upozornění i poměrně nedávný rozsudek ve věci *D. L. proti Rakousku*,⁴⁰⁰ kde se jednalo o případ vydání osoby k trestnímu stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu vraždy do Kosovské republiky. ESLP v něm uvedl, že míra násilí mezi vězni se dle zprávy Výboru CPT z roku 2015 snížila a vězeňská zařízení s nedostatečnými materiálními podmínkami jsou postupně zavírána a nahrazována novými, ač před tím situace v kosovských detenčních zařízeních nebyla obecně špatná.⁴⁰¹ Mimo to dospěl ESLP v uvedené věci k závěru, že ani nelze dovodit, že v Kosovu dochází k systematickému či rozšířenému násilí dozorců vůči vězňům, které by činilo jakoukoli extradici do Kosova neslučitelnou s čl. 3 Úmluvy. Při přezkumu individuálních okolností projednávané věci ESLP navíc

395 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne ze dne 20. srpna 2015, sp. zn. 14 To 14/2015

396 Ibidem

397 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. října 2015, č. j. Nt 403/2015-218

398 Ibidem

399 Ibidem

400 *D. L. proti Rakousku*, rozsudek ze dne 7. prosince 2017, stížnost č. 34999/16

401 Srov. např. OSCE, Department of Human Rights and Communities. The Conditions in Detention Facilities in Kosovo, 2010, s. 11-16. Dostupné na <https://www.ecoi.net/en/file/local/1250009/1788_1291403793_47954-en.pdf>.

konstatoval, že vydávaný poukazoval pouze na zprávy mezinárodních orgánů o situaci v kosovských věznicích a nenamítal, že by on sám v konkrétní kosovské věznici čelil špatnému zacházení ze strany dozorců.⁴⁰²

Na tomto místě považuji za vhodné zmínit i případ Lord Advocate proti Zain Taj Dean⁴⁰³ řešený skotskými soudy, který se týkal žádosti čínských orgánů o vydání britského státního příslušníka na Tchaj-wan a otázky odpovědnosti nestátních aktérů a non-refoulement. Poté, co skotský odvolací soud příslušný k rozhodnutí v dané věci nesouhlasil s rozhodnutím prvoinstančního soudu o přípustnosti vydání, byl případ předložen britskému Nejvyššímu soudu k posouzení, zda vydáním osoby nedojde k porušení čl. 3 Úmluvy a to zejména z toho důvodu, že vydávanému v případě vydání na Tchaj-wan k výkonu trestu odnětí svobody hrozilo nebezpečí ze strany ostatních vězňů. Nejvyšší soud vyhodnotil, že nejvyšší riziko újmy hrozí vydávanému ze strany ostatních vězňů a nikoliv ze strany státních orgánů a neplyne ani ze samotných detenčních podmínek. Obecné soudy tak při rozhodování o přípustnosti vydání měly především posoudit, zda vyžadující stát poskytl ujištění, že takovému riziku bude zabráněno. Za tímto účelem bylo podle britského Nejvyššího soudu třeba rozlišovat mezi státními a nestátními aktéry a to i přes to, že příslušná věznice, ve které měl být vydávaný umístěn, by spadala pod přímou pravomoc a kontrolu státních orgánů. Zároveň soud zdůraznil, že čínská strana poskytla ujištění, že dotčená osoba bude moci být na svoji žádost umístěna v izolaci od ostatních vězňů, kteří by pro ni mohli znamenat namítané nebezpečí, a ze všech těchto důvodů vydáním nedojde k porušení čl. 3 Úmluvy. Jak ale namítá S. Allen, takovýto přístup představuje nesprávnou aplikaci judikatury ESLP týkající se principu non-refoulement⁴⁰⁴ a já s ním nemohu nesouhlasit. Zároveň se ale domnívám, jak je výše uvedeno, že samovazba je z dlouhodobého hlediska nežádoucí a zároveň chování ostatní vězňů by nemělo být přímo přičitatelné státu. V opačném případě se obávám, že by ochrana vydávaného jednotlivce mohla přerůst nad zájem a bezpečnost společnosti, a to i přes to, že ESLP stanovil, že reálné nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy nelze vyvažovat žádným veřejným zájmem, a to ani nebezpečím, které vydávaná osoba představuje pro dožádaný stát.

402 Ibidem, § 67-68.

403 Lord Advocate v. Zain Taj Dean [2017] UKSC 44

404 ALLEN, Stephen. Non-State Actors and Non-Refoulement: The Supreme Court's Decision in Zain Taj Dean. [online]. ejiltalk.org, 28. července 2017 [cit. 1. května 2020] Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/non-state-actors-and-non-refoulement-the-supreme-courts-decision-in-zain-taj-dea/>>.

Každý takový případ by proto měl být podroben důslednému přezkumu. Souhlasím proto s S. Allenem, který se domnívá, že by bylo zajímavé sledovat rozhodování ESLP o této věci a napravení dezinterpretace jeho judikatury britským Nejvyšším soudem.

5.1.3 Shrnutí

V řízení o přípustnosti vydání jsou soudy povinny důsledně hodnotit celkové podmínky panující ve vyžadujícím státě a z nich vyplývající nebezpečí špatného zacházení s vydanou osobou. Jedině takovýto postup představuje záruku, že nedojde k porušení principu non-refoulement.

Aby soudy byly schopny objektivně posoudit situaci ve vyžadujícím státě, jsou povinny vyžádat si spolehlivé informace a důkazy v tomto směru, pokud tak neučinil státní zástupce v předběžném šetření, popřípadě jsou-li informace jím získané nedostatečné nebo nadále neaktuální. Podle ESLP mezi tyto informace patří zprávy od smluvních i nesmluvních států Úmluvy, zprávy orgánů OSN nebo uznávaných mezinárodních nevládních organizací. České soudy však tuto povinnost v praxi často nerespektují, v poslední době se ale tento přístup začíná zlepšit. Přestože je totiž podle ustálené judikatury ESLP, jak bylo již shora uvedeno, v zásadě na vydávané osobě, aby předložila důkazy způsobilé prokázat, že existují závažné důvody domnívat se, že by byla vystavena skutečnému nebezpečí zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, je úkolem státu vyvrátit pochyby o tomto nebezpečí.⁴⁰⁵ I přes to, že důkazní břemeno leží na jednotlivci, ESLP uznává, že za určitých situací může být obtížné pro dotčenou osobu takové důkazy získat.⁴⁰⁶ Při hodnocení věrohodnosti tvrzení, k nimž nebyly doloženy přímé důkazy, je proto zapotřebí rozhodovat ve prospěch dotčených osob, a to zejména s ohledem na jejich specifickou situaci. Zároveň, lze-li tvrzení předložená dotčenou osobou považovat za věrohodná ve světle informací o zemi původu, je na vládě, aby taková tvrzení vyvrátila.⁴⁰⁷

S celkovou situací ve vyžadujícím státě jsou jednoznačně spjaty i podmínky v detenci. Tyto podle ESLP i judikatury českých soudů někdy mohou představovat

405 *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 129, *R. K. proti Francii*, rozsudek ze dne 9. července 2015, stížnost č. 61264/11, §59.

406 *Bahaddar proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 19. února 1998, stížnost č. 25894/94, § 45, *Mawajedi Shikpohkt proti Nizozemsku*, rozhodnutí ze dne 27. ledna 2005, stížnost č. 39349/03

407 *R. C. proti Švédsku*, rozsudek ze dne 9. března 2010, stížnost č. 41827/07, § 50, *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 129

nelidské nebo ponižující zacházení. V kontextu vydávání vždy záleží na tom, zda je soudům známo, do jakého konkrétního detenčního zařízení bude dotčená osoba v případě vydání umístěna. Podle mého názoru nelze z praxe vysledovat, že v současnosti existuje stát, do kterého nelze obecně vydávat pouze z důvodu obecně špatné situace ve vězeňských zařízeních. Vždy je totiž třeba zkoumat konkrétní okolnosti každého případu, což české soudy v praxi zpravidla činí.

5.2 Osobní situace vydávaného

Osobní situace vydávané osoby jako důvod nepřípustnosti vydání zahrnuje zejména věk, osobní poměry a závažnost skutku, pro který se vydání žádá,⁴⁰⁸ nebo původ, rasu, náboženství, pohlaví, příslušnost k určité národnostní nebo jiné skupině, státní občanství nebo politické názory.⁴⁰⁹ Někteří autoři mezi tyto faktory řadí i následky, které by vydání mělo pro rodinu vydávaného nebo fyzický a psychický stav vydávaného.⁴¹⁰

V naprosté většině případů musí vydávaná osoba doložit zvláštní rizikové faktory, které by odůvodňovaly skutečnou hrozbu porušení čl. 3 Úmluvy. Mezi takové se řadí zejména příslušnost k rizikové skupině, tj. například příslušnost k opozici⁴¹¹ či separatistické skupině,⁴¹² příslušnost k minulému režimu,⁴¹³ příslušnost k pronásledované menšině.⁴¹⁴ Může se jednat i o předchozí jednání dané osoby.⁴¹⁵ V případě *Jabari proti Turecku*⁴¹⁶ tak ESLP například shledal, že v případě vyhoštění stěžovatelky z Turecka do Íránu by jí hrozilo nebezpečí špatného zacházení v důsledku cizoložství, kterého se v Íránu předešle dopustila.

408 Viz § 91 odst. 1, písm. c) ZMJS

409 Viz § 91 odst. 1, písm. p) ZMJS, srov. čl. 3, písm. b) Revised Manuals on the Model Treaty on Extradition and on the Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters Dostupné na <https://www.unodc.org/pdf/model_treaty_extradition_revised_manual.pdf>.

410 NICHOLLS, Clive, MONTGOMERY, Clare, KNOWLES, Julian B. The Law of Extradition and Mutual Assistance. Oxford: Oxford University Press, 2013, s. 83.

411 *Hilal proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 6. března 2001, stížnost č. 45276/99

412 *Chahal proti Spojenému království*, cit. výše; dále např. *N. A. proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 17. července 2008, stížnost č. 25904/07, v tomto případě ESLP shledal, že by mohlo dojít k porušení čl. 3 Úmluvy, kdyby došlo k vyhoštění stěžovatele na Srí Lanku, a to s ohledem na jeho zapojení mezi Tamsilské tygry

413 *N. proti Finsku*, rozsudek ze dne 26. července 2005, stížnost č. 38885/02

414 *Salah Sheekh proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 11. ledna 2007, stížnost č. 1948/04

415 *Jabari proti Turecku*, cit. výše.

416 Ibidem

I podle Nejvyššího soudu je zejména na vyžádané osobě, aby předložila důkazy, že existují vážné důvody věřit, že pokud bude vydána, bude vystavena zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy.⁴¹⁷ V případě vydání do Ruské federace Nejvyšší soud v tomto směru zamítl jako nedůvodnou zprávu Amnesty International předloženou vydávaným, neboť podle jeho závěru zpráva sice popisovala obecně známé nedostatky ve fungování justice Ruské federace včetně faktu, že mučení a jiné špatné zacházení nadále zůstává rozšířenou praktikou, neplynulo z ní však, že by v této konkrétní věci hrozilo vydávané osobě konkrétní nebezpečí.⁴¹⁸

Ústavní soud navíc shledal, že z hlediska zásady proporcionality zásahů státní moci je třeba brát v úvahu i věk a zdravotní stav osoby, o jejíž vydání se jedná a konstatoval, že případné rozhodnutí o nepřípustnosti vydání na základě úvah o nepřiměřeně citelném zásahu do práv osoby není v žádném rozporu s mezinárodně právními závazky a zhodnocení uvedených skutečností náleží z povahy věci státu dožadnému.⁴¹⁹

V praxi jedním z těchto důvodů bývá převážně zdravotní stav vydávané osoby. Vydání osoby v závažném zdravotním stavu může podle ESLP představovat porušení čl. 3 Úmluvy pouze jsou-li v daném případě dány velmi výjimečné okolnosti a závažné humanitární důvody.⁴²⁰ Ve věci *D. proti Spojenému království* jako takový důvod ESLP uvedl kritickou fáze smrtelné nemoci dotčené osoby.⁴²¹ Zdůraznil ovšem, že vydávaná osoba, případně osoba, která má být vyhoštěna, se nemůže dovolávat práva setrvat na území vydávajícího státu, který je smluvní stranou Úmluvy, za účelem využívání výhod plynoucích z poskytování zdravotní, sociální a další péče poskytované vydávajícím státem v průběhu vazby nebo výkonu trestu.⁴²² Žádné výjimečné okolnosti ani závažné humanitární důvody však ESLP neshledal v případě *N. proti Spojenému království*, kdy stěžovatelka trpící HIV namítala, že její vyhoštění do Ugandy by vedlo k jejímu utrpení a předčasné smrti. Podle ESLP totiž nelze vydávajícímu státu přičítat tvrzenou budoucí újmu, která neplyne z úmyslného jednání nebo opomenutí orgánů veřejné moci, ale z přirozeně se vyvíjející nemoci a nedostatku zdrojů pro potřebnou zdravotní péči v přijímající zemi. Pokud by členské státy Rady Evropy musely

417 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12

418 Ibidem.

419 Nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06

420 *D. proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 2. května 1997, stížnost č. 30240/96, § 54.

421 Ibidem, § 53.

422 Ibidem, § 54.

neoprávněně pobývajícím cizincům poskytovat bezplatnou a neomezenou zdravotní péči, představovalo by to pro ně příliš těžké břemeno.⁴²³

V rozsudku *Paposhvili proti Belgii*,⁴²⁴ kde se jednalo o vyhoštění osoby, u níž bylo diagnostikováno několik vážných onemocnění, zejména chronická lymfatická leukémie a tuberkulóza, z Belgie do Gruzie, velký senát ESLP konstatoval, že vyhoštění takto těžce nemocné osoby by bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy, neboť belgické úřady neposoudily veškerá rizika, která by vyhoštění mohlo mít na její zdravotní stav, ani dostupnost vhodné zdravotní péče v Gruzii. V této souvislosti ESLP připomněl, že utrpení způsobené nemocí může spadat pod čl. 3 Úmluvy, pokud je nebo může být opětovně vyvoláno špatným zacházením, ať už je způsobené podmínkami v detenčním zařízení, vyhoštěním nebo jiným opatřením, za něž může nést dotyčný stát odpovědnost. Při posuzování, zda by vyhoštění osoby v konkrétním případě znamenalo její vystavení nelidskému a ponižujícímu zacházení z důvodu jejího zdravotního stavu, musí vnitrostátní orgány zkoumat, zda existují „velmi výjimečné okolnosti a závažné humanitární důvody“, které by mohly vést k závěru o porušení čl. 3 Úmluvy.⁴²⁵ Ve věci *Paposhvili proti Belgii* ESLP navázal na rozsudek *N. proti Spojením království* když předně upřesnil, že „velmi výjimečné případy“, ve kterých čl. 3 Úmluvy znemožňuje vyhoštění, případně vydání, těžce nemocné osoby do státu s nedostatečnou zdravotní péčí, je nutno chápat tak, že se vztahují na situace, kdy je vyhošťována vážně nemocná osoba, u níž podstatné důvody zakládají domněnku, že ačkoliv není v bezprostředním ohrožení života, tak by z důvodu nedostatku vhodné péče či nedostatečného přístupu k takové péči v přijímající zemi hrozilo vystavení reálnému nebezpečí vážného, rychlého a nevratného zhoršení jejího zdravotního stavu. To by v důsledku mohlo vést až k intenzivnímu utrpení nebo k výraznému snížení předpokládané délky jejího života. ESLP tak zdůraznil, že takovéto situace odpovídají vysokému standardu pro aplikaci zákazu vyhoštění cizinců trpících závažnou nemocí podle čl. 3 Úmluvy. V této souvislosti ESLP dále konstatoval, že je na stěžovateli, aby předložil důkazy prokazující, že takové podstatné důvody existují a na příslušných státních orgánech, aby ve vnitrostátním řízení veškeré z nich vyvstávající pochybnosti vyvrátily.⁴²⁶

423 *N. proti Spojením království*, rozsudek velkého senátu ze dne 27. května 2008, č. 26565/05, § 44.

424 *Paposhvili proti Belgii*, rozsudek velkého senátu ze dne 13. prosince 2016, stížnost č. 41738/10

425 *D. proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 2. května 1997, stížnost č. 30240/96, § 52-53

426 *Paposhvili proti Belgii*, cit. výše.

V souladu s výše uvedenou judikaturou rozhodl Městský soud v Praze v případě izraelského státního příslušníka do Ruské federace o nepřipustnosti jeho vydání k trestnímu stíhání, neboť shledal, že by tento byl vydáním vzhledem ke svému věku, osobním poměrům a závažnosti skutku, pro který se o vydání, žádá, nepřiměřeně postižen.⁴²⁷ Vydávaný totiž již v průběhu předběžného šetření upozorňoval na svůj špatný zdravotní stav, který doložil lékařskými zprávami. Nadto Městský soud v Praze vyžádal i lékařské zprávy od ošetřujícího lékaře vydávaného, do jehož péče byl tento ve věznici při výkonu předběžné vazby svěřen. Z těchto zpráv Městský soud v Praze zjistil, že vydávaný byl po operaci srdce, bylo u něho provedeno několik bypassů, byl v péči kardiologa a trpí cukrovkou. Navíc ihned po příjmu do vazební věznice prodělal kolapsový stav a byl hospitalizován ve vězeňské nemocnici na interním oddělení. Městský soud v Praze tudíž dospěl k závěru, že z provedených důkazů plyne možnost ohrožení života vydávaného v případě nedostatečné péče při výkonu vazby, případně následně trestu v Ruské federaci.

Nikoliv zdravotním stavem svým, ale své dcery argumentoval vydávaný v extradičním řízení do Ruské federace. Konkrétně tvrdil, že dcera trpí závažnou srdeční vadou a musí tedy o ni pečovat a hradit její nákladnou léčbu. Toto tvrzení doložil soudům i Ministerstvu spravedlnosti lékařskými zprávami. Obecné osudy rozhodující o přípustnosti vydání a i Nejvyšší soud ovšem shledaly, že v případě vydání zůstane dcera vydávaného v České republice spolu se svojí matkou, která je schopna péči a pomoc při řešení zdravotních problémů dostatečně zajistit. V době rozhodování o vydání byla navíc dcera vydávaného v podstatě zletilou ženou, z čehož Nejvyšší soud usoudil, že si tyto potřeby bude schopna zajistit i sama. Tato námitka vydávaného tak byla zamítnuta jako neopodstatněná.⁴²⁸

Někteří autoři v této souvislosti argumentují, že vydání by mělo být odloženo do doby, než bude zdravotní stav dotčené osoby stabilizovaný natolik, že se ve vyžadujícím státě v případě vydání nebude moci zhoršit.⁴²⁹

Kromě zdravotního stavu v praxi ČR vydávané osoby nejčastěji argumentují příslušností k určité skupině nebo pro své politické názory, viděno optikou vnitrostátní úpravy tedy namítají nepřipustnost vydání podle § 91 odst. 1, písm. p) ZMJS.

427 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2015, sp. zn. Nt 406/2015

428 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12.

429 NICHOLLS, Clive, MONTGOMERY, Clare, KNOWLES, Julian B.: *The Law of ...*, s. 93.

Tak například osoba, vůči níž bylo vedeno řízení o vydání do Turecké republiky, argumentovala pro nepřipustnost vydání svojí příslušností ke kurdské národnosti menšině. V Turecku totiž byla odsouzena k trestu odnětí svobody pro skutky spojené se členstvím v Maoistické komunistické straně, která je názorově blízká Straně kurdských pracujících a jejímž deklarovaným cílem je svrhnout současný ústavní pořádek pomocí ozbrojených občanských rebelií a zavést socialistické zřízení, které zahrnuje diktaturu proletariátu, jež je založena na marxisticko-leninsko-maoistických principech. V prosinci 2015 přitom dle zprávy Velvyslanectví v Ankaře z ledna 2016 eskalovaly boje mezi vládními bezpečnostními složkami a armádou na straně jedné a členy a příznivci Strany kurdských pracujících na straně druhé. Státní zástupce Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové, který vedl předběžné šetření, z toho dovodil, že existuje důvodná obava, že by se zhoršilo postavení vydávaného v trestním řízení nebo při výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody v Turecké republice a podal tak návrh na nepřipustnost vydání, kterému bylo Krajským soudem v Hradci Králové vyhověno.⁴³⁰

Příslušností ke kurdské národnosti argumentoval i další vydávaný do Turecka. Konkrétně uvedl, že když mu bylo asi 13 let, byl odveden vojáky z rodné vesnice, aby se stal členem Strany kurdských pracujících. Po nějaké době se mu však podařilo uprchnout, přičemž celou událost nahlásil tureckým vojákům na hraničním přechodu. Obával se, že pokud by byl dopaden příslušníky Strany kurdských pracujících, znamenalo by to pro něho v podstatě trest smrti.

V jeho případě bylo nejprve usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem rozhodnuto o přípustnosti vydání,⁴³¹ toto bylo ale na návrh ministra spravedlnosti zrušeno Nejvyšším soudem,⁴³² neboť tento shledal, že krajský soud adekvátně nezjistil aktuální situaci v Turecké republice a nemohl tedy ani dostatečně posoudit riziko hrozící konkrétně vydávanému s ohledem na jeho příslušnost ke kurdské menšině. Krajský soud ani neověřil pravdivost tvrzení vydávaného o tom, že není členem Strany kurdských pracujících, resp. že se členem této skupiny nestal dobrovolně.⁴³³ Z tohoto důvodu tak Nejvyšší soud rozhodnutí o přípustnosti vydání zrušil. V dalším řízení potom krajský soud rozhodl o nepřipustnosti vydání, když dospěl k závěru, že existuje

430 Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. února 2016, č. j. 11 Nt 52/2015- 246

431 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. dubna 2016, č. j. 4 Nt 1606/2016-100

432 Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2016, č. j. 11 Tcu 36/2016-12

433 Ibidem

důvodná obava, že by vydávaný byl v Turecké republice vystaven pronásledování pro jeho příslušnost ke kurdské národnosti a s tím spojenými aktivitami.⁴³⁴

V dalším obdobném případě vydání osoby k výkonu trestu odnětí svobody do Turecké republiky bylo ale Krajským soudem v Brně třikrát rozhodnuto o přípustnosti vydání, avšak tato rozhodnutí byla zrušena, a to nejprve Vrchním soudem v Olomouci,⁴³⁵ Nejvyšším soudem⁴³⁶ a následně opět Vrchním soudem v Olomouci.⁴³⁷ Následně si Krajský soud v Brně, vázán právními názory soudu vyšší instance opakovaně vyžádal od Turecké republiky dodatkové informace, týkající se zejména podmínek výkonu trestu odnětí svobody v konkrétním detenčním zařízení, do kterého by měl být vydávaný případně umístěn a rozhodl o nepřípustnosti vydání.⁴³⁸

V případě vydání osoby tchajwanské národnosti do Čínské lidové republiky vydávaný již v průběhu předběžného šetření namítal, že je tchajwanské národnosti, z čehož dovozoval reálné riziko, že jeho postavení v trestním řízení vedeném čínskými orgány bude v případě jeho vydání zásadně zhoršeno a tudíž v této skutečnosti spatřoval důvod nepřípustnosti vydání podle § 91 odst. 1, písm. p) ZMJS. Soudy se ale s touto námitkou vypořádaly velmi stroze tak, že konstatovaly, že ze zpráv z oblasti lidských práv založených ve spise se nepotvrzuje nezákonný postih příslušníků jiných než čínských národů a národností v oblasti trestního řízení. Z jakých zpráv tento závěr dovodily, však v odůvodnění usnesení neupřesnily a ani nezkoumaly, proč by k takovému zacházení nemělo dojít právě v případě vydávaného. Dle mého názoru soudy v tomto případě nezjistily dostatečné informace k tomu, aby mohly bez pochybností vyloučit, že tchajwanská národnost vydávaného nezbuzuje důvodnou obavu, že vydávaný bude v případě svého vydání vystaven špatnému zacházení a že se nezhorší jeho postavení v trestním řízení nebo při výkonu trestu, bude-li mu tento uložen. Argumentaci soudů v tomto směru obsaženou v jednom krátkém odstavci proto považuji za nedostatečnou k dovození závěru, že „se nepotvrzuje tvrzení o snaze o přísnější, resp. nezákonný postih příslušníků jiných národů a národností v oblasti trestního řízení.“⁴³⁹ Tento závěr, který byl mimo jiné předložen Nejvyššímu soudu

434 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. srpna 2017, č. j. 4 Nt 1606/2016-209.

435 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci 17. prosince 2014, sp. zn. 2 To 118/2014

436 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016, sp. zn. 11 Tcu 1/2016.

437 Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 31. května 2018, č. j. 4 To 21/2018-1106.

438 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. 6. 2019, č. j. 1 Nt 202/2014-1253.

439 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. 8. 2018, sp. zn. Nt 408/2018, a Vrchního soudu v Praze ze dne 18. 4. 2019, sp. zn. 14 To 134/2018

v návrhu ministryně spravedlnosti na přezkum usnesení o přípustnosti,⁴⁴⁰ nakonec potvrdil i Ústavní soud v nálezu o stížnosti stěžovatele proti usnesení o přípustnosti vydání, když dospěl k závěru, že dostupná zjištění potvrzují snahu čínských orgánů o přísnější postih osob tchajwanského původu a naznačují možný politický rozměr zacházení se stěžovatelem podle jeho původu.⁴⁴¹

5.2.1 Shrnutí

Jak vyplývá z výše uvedené judikatury ESLP, reflektované rovněž v citované judikatuře vnitrostátních soudů, osobní situace vydávané osoby je jedním z faktorů, který musí být vzat v potaz při posuzování, zda jsou splněny veškeré podmínky vydání. Nejčastějším argumentem tohoto charakteru je zdravotní stav vydávané osoby. Ten ale podle ESLP může být důvodem porušení čl. 3 Úmluvy pouze v případě, kdy existují zcela výjimečné okolnosti a závažné humanitární důvody pro nevydání osoby do vyžadujícího státu. V praxi českých soudů lze jako další argument tohoto typu vyzorovat příslušnost k určité národnostní skupině. Nutno ale podotknout, že taková námitka je zpravidla posuzována v těsné souvislosti s celkovou lidskoprávní situací ve vyžadujícím státě a nikoliv izolovaně, což adekvátně koresponduje s pravidly předepsanými příslušnou judikaturou ESLP.⁴⁴²

440 Usnesením Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2019, sp. zn. 11 Tcu 105/2019, byl tento návrh zamítnut, srov. str. 72 této práce.

441 Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, § 75.

442 Pro úplnost považuji za vhodné zároveň zmínit, že v české extradiční praxi se neuplatňuje koncept možnosti vnitřní ochrany, platný v řízení o udělení mezinárodní ochrany, který bývá označován i jako možnost vnitřního útěku (internal flight alternative) nebo možnost vnitřního přesídlení (international relocation alternative). Tento koncept spočívá v tom, že žadatel není uprchlíkem ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků, pokud mu hrozí pronásledování pouze v části země původu, tj. pokud může vyhledat ochranu v jiném regionu, městě, či státě (pokud jde o federaci). Koncept možnosti vnitřní ochrany se tak opírá o základní princip prolínající se celou definicí uprchlíka v Úmluvě o právním postavení uprchlíků, tj. že žadatel má nárok na mezinárodní ochranu pouze tehdy, pokud nemůže vyhledat ochranu ve své zemi původu. (KOSAŘ, David. *Nestátní subjekty v definici uprchlíka*. Brno: Masarykova univerzita, 2013, s. 68.) Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 24. ledna 2008, sp. zn. 4 Azs 99/2007, nelze možnost vnitřní ochrany odůvodňovat možností žadatele o udělení mezinárodní ochrany přejít do jiného státu, neboť v takovém případě se jedná o opuštění země původu a nikoliv o přesídlení a vyhledání bezpečného útočiště v rámci hranic země původu. V případě, kdy je možnost vnitřního útěku reálnou alternativou, je podle Nejvyššího správního soudu nezbytné zhodnotit především faktickou i právní reálnost, přiměřenost, rozumnost a smysluplnost tohoto řešení. V české extradiční praxi tento postup zatím aplikován nebyl, a to i přes to, že ESLP se jím zabýval ve věci *Salah Sheek proti Nizozemsku*, rozsudek ze dne 11. ledna 2007, stížnost č. 1948/04. V tomto rozsudku ESLP shledal, že samotný čl. 3 Úmluvy nebrání smluvním státům, aby se ve svém hodnocení žádosti osoby odvolaly na možnost vnitřního přesídlení, když zkoumají, zda návrat do její země původu by ji vystavil skutečnému riziku, že bude vystavena zacházení zakázanému tímto ustanovením. ESLP v tomto případě neviděl důvod, proč by měl dospět k jinému názoru, když bude

5.3 Diplomatické záruky

Diplomatické záruky poskytnuté ve vydávacím řízení jsou ESLP považovány za standardní způsob, kterým lze odvrátit, anebo alespoň zmírnit reálné nebezpečí špatného zacházení, které by bylo v rozporu se zákazem mučení nebo jiného krutého či nelidského zacházení, pod úroveň porušení čl. 3 Úmluvy. Jinými slovy tedy mohou, za předpokladu, že splňují stanovené požadavky, představovat dostatečné ujištění, že dotčená osoba bude v případě vydání do vyžadujícího státu chráněna před nebezpečím zacházení v rozporu s Úmluvou. Diplomatické záruky tak mají vliv na posuzování existence reálného nebezpečí a ESLP jim v případech vydání přisuzuje určitou, často dosti zásadní, váhu. Ta vždy závisí na okolnostech každého jednotlivého případu v daném čase.⁴⁴³ Diplomatické záruky však nejsou rozhodujícím faktorem pro posouzení, zda vydáním osoby nedojde k porušení čl. 3 Úmluvy. Samotné k vyloučení tohoto nebezpečí nestačí a navíc mohou být často převáženy dalšími důkazy.⁴⁴⁴

Poskytnutá ujištění jsou pro přijímající stát mezinárodněprávně závazná.⁴⁴⁵ Z praxe pak plyne, že při hodnocení účinnosti poskytnutých záruk je třeba především posoudit, zda obecná lidskoprávní situace ve vyžadujícím státě naprosto nevylučuje přijetí jakýchkoli záruk. Pouze ve výjimečných případech však bude obecná situace ve vyžadujícím státě znamenat, že zárukám nemůže být dána vůbec žádná váha. Na diplomatické záruky tak například nelze spoléhat, pokud jde o vydání do států, kde špatné zacházení je systematické a běžné.⁴⁴⁶

Při posuzování kvality poskytnutých záruk a toho, zda se na ně ve světle praxe ve vyžadujícím státě lze spolehnout, ESLP bere v potaz řadu faktorů, mezi které patří to, zda jsou záruky dostatečně konkrétní, kdo je poskytl a zda je zárukami od tohoto

osoba vyhoštěna, podobně jako v tomto případě, nikoli do třetí země, ale do konkrétní oblasti země původu. Domnívá se, že podmínkou toho, aby se mohly smluvní státy odvolat na alternativu vnitřního přesídlení, je zajistit některé záruky jako např. ty, že vyhošťovaná osoba musí být schopna cestovat do dané země, musí jí tam být povolen vstup a musí mít možnost se v ní usídlit. Pokud tyto záruky nebudou zajištěny, může vzniknout odpovědnost podle čl. 3 Úmluvy, tím spíš proto, že bez těchto záruk je možné, že vyhoštěná osoba skončí v části země původu, kde může být vystavena špatnému zacházení. (§ 141)

443 *Saadi proti Itálii*, rozsudek velkého senátu ze dne 28. února 2008, stížnost č. 37201/06, § 148, srov. McCARTHY, Conor. *Diplomatic Assurances, Torture and Extradition: The Case of Othman (Abu Qatada) v. the United Kingdom*. [online]. ejiltalk.org, 18. ledna 2012 [cit. 25. dubna 2020] Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/diplomatic-assurances-torture-and-extradition-the-case-of-othman-abu-qatada-v-the-united-kingdom/>>.

444 HARRIS, David, O'BOYLE, Michael, BATES, ED, BUCKLEY, Carla: *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 249.

445 *Al-Moayad proti Německu*, rozhodnutí ze dne 20. února 2007, stížnost č. 35865/03, § 69.

446 Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 29. ledna 2014, sp. zn. II. ÚS 1221/13, § 20.

orgánu, případně osoby, vyžadující stát vázán, zda v případě, že jsou vydávány centrální vládou, lze očekávat, že jimi bude vázána i vláda regionální, jak to mu může v praxi být v případě států jako např. Rusko, Ukrajina nebo Indie, zda byly záruky poskytnuty smluvním státem Úmluvy, zda existuje diplomatický nebo jiný mechanismus, jehož prostřednictvím je možné dodržování poskytnutých diplomatických záruk kontrolovat, zda již dříve byla vydávaná osoba na území vyžadujícího státu podrobena zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, zda se záruky týkají zacházení, které je v dané zemi (ne)zákonné, délka a síla bilaterálních vztahů mezi dotčenými státy, zda vyžadující stát záruky v minulosti dodržel, zda byla důvěryhodnost záruk ve vydávajícím státě podrobena soudní kontrole nebo zda má vyžadující stát účinný systém ochrany před mučením a zda je ochoten spolupracovat s mezinárodními monitorovacími mechanismy.⁴⁴⁷

ESLP tak odmítá záruky, které jsou neadresné, tzn., že neodkazují na konkrétní osobu a vyžadující stát v nich pouze odkazuje na své vnitrostátní předpisy nebo mezinárodní závazky.⁴⁴⁸

V případě *Gasayev proti Španělsku*,⁴⁴⁹ ve kterém se jednalo o vydání ruského státního příslušníka čečenské národnosti do Ruské federace k trestnímu stíhání pro teroristické skutky spojené s účastí na organizované zločinecké skupině, však ESLP považoval za dostatečné diplomatické záruky, kterými se Ruská federace zavázala dodržovat závazky vyplývající pro ni z čl. 3 Úmluvy a to i přes to, že vydávaný v průběhu řízení předložil zprávy nevládních organizací, které svědčily o porušování zákazu mučení v Ruské federaci, a to zejména pokud se jedná o příslušníky čečenské menšiny. ESLP navíc zdůraznil, že záruky byly poskytnuty ruským generálním prokurátorem, týkaly se výslovně osoby vydávaného a zástupcům Velvyslanectví Španělského království v Moskvě bylo umožněno dodržování poskytnutých záruk sledovat. Dále ESLP přiznal značnou váhu skutečnosti, že Ruská federace je

447 *Othman (AbuQatada) proti Spojenému království*, cit. výše § 182.

448 *M. S. S. proti Belgii a Řecku*, cit. výše § 354; v rozporu s tímto rozsudkem rozhodly například Městský soud v Praze usnesením ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018, a Vrchní soud v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 134/2018, o přípustnosti vydání osoby k trestnímu stíhání do Čínské lidové republiky, když závěr o tom, že vydávaný nebude podrobován v případě vydání zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, dovodily toliko ze skutečnosti, že Čínská lidová republika je smluvní stranou řady mezinárodních lidskoprávních úmluv, na které odkazuje Velvyslanectví Čínské lidové republiky v České republice v jedné ze svých v daném případě předložených nót.

449 *Gasayev proti Španělsku*, rozhodnutí ze dne 17. února 2009

smluvním státem Úmluvy a dotčená osoba tedy nebude vydána na území mimo její ochranu.⁴⁵⁰ K porušení čl. 3 Úmluvy tak vydáním osoby nedošlo.

Ve věci *Chentiev a Ibragimov proti Slovensku*⁴⁵¹ stěžovatelé čečenské národnosti namítali, že v případě realizace vydání do Ruska, kde byli trestně stíháni pro účast na organizované skupině a vraždě dvou pracovníků ministerstva vnitra ve městě Grozný, jim hrozí mučení nebo nelidské a ponižující zacházení, případně i trest smrti. ESLP ovšem dospěl k závěru, že slovenské soudy rozhodující o přípustnosti vydání neměly žádný důvod pochybovat o tom, že vydávání nebudou vystaveni zacházení v rozporu s čl. 3 Úmluvy, a to zejména ve světle diplomatických záruk poskytnutých Generální prokuraturou Ruské federace. Při hodnocení věrohodnosti těchto záruk přitom podle ESLP bylo namístě zohlednit postavení generálního prokurátora v ruském právním systému, zejména skutečnost, že dohlíží na všechny prokurátory v Rusku, včetně zastupování obžaloby před soudem v jednotlivých případech.⁴⁵² ESLP ale nepovažoval za podstatné, že slovenské soudy nenařídily zástupcům Velvyslanectví Slovenské republiky v Rusku monitorovat dodržování poskytnutých záruk, včetně stanovení pravidelných návštěv vydávaných osob v detenčním zařízení a možnosti hovořit s nimi bez přítomnosti třetích osob.⁴⁵³ Rusko totiž takovou možnost nabídlo samo, což podle závěru ESLP dodalo zárukám na hodnověrnosti. Důležitý faktor sehrál i fakt, že se jednalo o vydání do smluvního státu Úmluvy,⁴⁵⁴ čímž ESLP zopakoval svůj závěr z výše citovaného rozhodnutí *Gasayev proti Španělsku*.

Nutno dále zdůraznit, že poskytnuté diplomatické záruky nejsou a ani nemohou být jediným či rozhodujícím faktorem pro rozhodnutí o vydání dotčené osoby. Je třeba se zaměřit vždy komplexně ve světle veškerých okolností případu na to, zda dotčené osobě v daném státě nehrozí reálné nebezpečí špatného zacházení.⁴⁵⁵

Soudy jsou tak při rozhodování o přípustnosti vydání povinny přihlížet k zárukám poskytnutým vyžadujícím státem a shledají-li jejich nedostatečnost, vyžádají si popřípadě další záruky, na základě kterých je možné eliminovat případnou

450 Ibidem.

451 *Chentiev a Ibragimov proti Slovensku*, rozhodnutí ze dne 14. 9. 2010, stížnost č. 21022/08 a č. 51946/08

452 Ibidem, dále srov. *mutatis mutandis Shamayev a ostatní proti Gruzii a Rusku*, rozsudek ze dne 12. dubna 2005, stížnost č. 36378/02, § 344.

453 *A contrario Gasayev proti Španělsku*, rozhodnutí ze dne 17. února 2009, stížnost č. 48514/06

454 *Chentiev a Ibragimov proti Slovensku*, cit. výše

455 *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, cit. výše § 187–189.

hrozbu reálného rizika, že trestní řízení ve vyžadujícím státě by mohlo být v rozporu se zásadami spravedlivého procesu, popřípadě že by vydávaná osoba mohla být vystavena mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Pokud tak soud v extradičním řízení neučiní, nevytvoří si dostatečný prostor pro úvahu, zda ve vyžadujícím státě existuje takové riziko a zda s ohledem na jeho závažnost jsou poskytnuté garance natolik dostatečné, že je jimi odstraněno.⁴⁵⁶

Nadto je podle Nejvyššího soudu nezbytné konkretizovat poskytnuté záruky přímo ve výroku rozhodnutí o přípustnosti vydání, a to přinejmenším tak, aby bylo zřejmé kdo, kdy, pod jakým jednacím číslem atd. je poskytl.⁴⁵⁷

Ve světle judikatury ESLP je i Ústavní soud toho názoru, že při hodnocení existence reálného nebezpečí pro vydávanou osobu, a potažmo posuzování přípustnosti jejího vydání, mohou soudy přihlídnout k diplomatickým zárukám ze strany státu, do něž má být daná osoba vydána.⁴⁵⁸ Poskytnutí těchto záruk přitom ale samo o sobě neznamena, že takové nebezpečí neexistuje, nýbrž je třeba vždy zkoumat konkrétní okolnosti, které potvrzují či vyvracejí, že takové záruky skutečně povedou k ochraně příslušných základních práv vydávaného ve vyžadujícím státě.⁴⁵⁹

Ústavní soud v této souvislosti v případě vydání do Ruské federace k trestnímu stíhání pro trestný čin podvodu konkrétně vyslovil, že „má-li soud na základě zpráv o stavu dodržování lidských práv ve vyžadujícím státě (po jejich zhodnocení ve vztahu ke konkrétní osobě) nadále pochybnosti o tom, zda by řízení v takovém státě odpovídalo zásadám Úmluvy, pak je namístě vyžádání záruk ze strany dotčeného státu, které tyto pochybnosti rozptýlí, zvláště, jde-li o stát, který zjevně určité standardy respektování lidských práv naplňuje. Vždy je přitom nezbytné se vypořádat s otázkou, zda takovéto ujištění představuje dostatečnou záruku, že vydávaná osoba bude v praxi chráněna před nebezpečím zacházení v rozporu s Úmluvou, a zda jeho prostřednictvím dožadující stát poskytuje dostatečné prostředky kontroly.“⁴⁶⁰

Z nedávno vypracované statistiky mezinárodního odboru trestního Ministerstva spravedlnosti ČR ohledně využití institutu diplomatických záruk v případech vydávání osob z České republiky do Ruské federace, plyne, že od roku 2013 je evidováno

456 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. 11 Tcu 3/2014

457 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2012, sp. zn. 11 Tcu 25/2012

458 Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. března 2016, sp. zn. IV. ÚS 422/16; náleží Ústavního soudu ze dne 26. května 2015, sp. zn. II. ÚS 1017/14

459 Srov. *Saadi proti Itálii*, cit. výše, §148.

460 Nález Ústavního soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. I. ÚS 1015/14, § 41.

celkem sedm realizovaných případů vydání k trestnímu stíhání do Ruské federace a jeden případ zjednodušeného vydání podle § 96 ZMJS k výkonu trestu odnětí svobody. S výjimkou zjednodušeného vydání, kdy není rozhodováno o přípustnosti, resp. povolení vydání, jsou diplomatické záruky od příslušných orgánů Ruské federace vyžadovány vždy s ohledem na individuální okolnosti každého případu. Jsou-li požadované záruky poskytnuty, mezinárodní odbor trestní je hodnotí se zřetelem na relevantní judikaturu ESLP, včetně té výše uvedené.

Z celkem osmi výše uvedených případů je tedy v době zpracování této práce sledováno mezinárodním odborem trestním dodržování poskytnutých diplomatických záruk v sedmi případech.

Z toho v pěti případech došlo k realizaci vydání osob do Ruské federace v období od října 2017 do července 2018. Vzhledem ke krátkému časovému horizontu je v těchto případech dodržování poskytnutých záruk mezinárodním odborem pouze systematicky monitorováno, neboť v těchto případech nebyly zjištěny žádné poznatky, které by odůvodňovaly přijetí dalších opatření, včetně vyžádání součinnosti Velvyslanectví České republiky v Moskvě. Generální prokuratura Ruské federace, která je ústředním orgánem pro tento typ justiční spolupráce, je tak v pravidelných intervalech dotazována na stav a průběh trestního řízení a to, zda byla vydaná osoba vzata do vazby či nikoliv. V případě vazebního řízení je sledováno, v jakém detenčním zařízení se osoba aktuálně nachází.⁴⁶¹

Ve dvou zbývajících případech byla za účelem kontroly dodržování poskytnutých diplomatických záruk vyžádána součinnost Velvyslanectví České republiky v Moskvě. V roce 2013 tak bylo v prvním z případů Velvyslanectví České republiky v Moskvě požádáno o provedení návštěvy osoby ve vazebním zařízení, která byla do Ruské federace vydána v témže roce. Tato návštěva byla Generální prokuraturou Ruské federace povolena, k jejímu uskutečnění ovšem nedošlo, neboť vydaná osoba byla v mezidobí z vazby propuštěna. Ve druhém případě, kdy vydání bylo realizováno v roce 2016, byl mezinárodní odbor trestní v roce 2017 kontaktován ruským obhájcem vydané osoby z důvodu podezření ze špatného zacházení

461 Nutno ovšem říci, že situace v Ruské federaci není obecně natolik špatná, aby vydání do tohoto státu nebylo možné. V praxi jsou však v případech extradice nejen do Ruské federace diplomatické záruky vyžadovány vždy s ohledem na okolnosti konkrétního případu. Mnohdy se však jedná toliko o preventivní opatření a shromáždění dostatečných podkladů pro důkladné rozhodnutí soudu o přípustnosti vydání. Takový postup však není uplatňován pouze ze strany České republiky, ale i většiny cizích států žádajících o vydání z České republiky.

s vydaným ve vazebním zařízení. V návaznosti na tuto skutečnost byla Generální prokuratura Ruské federace mezinárodním odborem trestním požádána o prošetření podezření ze špatného zacházení a Velvyslanectví České republiky v Moskvě o projednání věci s ruskou stranou. Provedeným šetřením bylo zjištěno, že k pochybení a porušení poskytnutých diplomatických záruk na ruské straně nedošlo. Případ je ve spolupráci s Velvyslanectvím České republiky v Moskvě nadále podrobně sledován, zástupci Velvyslanectví České republiky v Moskvě se účastnili veřejného zasedání před soudem a jsou i v úzkém kontaktu s obhájcem vydané osoby.

Obdobně pracovníci Velvyslanectví České republiky v Tbilisi sledují průběh trestního řízení vůči osobě vydané do Gruzie k trestu odnětí svobody na patnáct let pro trestný čin vraždy.⁴⁶² V žádosti o vydání se mimo jiné příslušné gruzínské orgány zavázaly, že kromě možnosti sledovat průběh trestního řízení budou moci pracovníci Velvyslanectví České republiky v Tbilisi hovořit s vydaným ve věznici bez přítomnosti třetích osob, což jim je pravidelně umožňováno. Z jejich poznatků pak plyne, že veškerá práva vydaného, jež se gruzínské orgány zavázaly v případě vydání dodržovat, jsou zaručena a nejsou pochyby o spravedlivosti řízení ani zacházení s vydaným při výkonu trestu odnětí svobody.

V souvislosti s extradičním řízením do Gruzie je třeba upozornit na případ vydání osoby, kdy bylo soudy rozhodnuto o nepřipustnosti vydání⁴⁶³ i s ohledem na nedostatečnost poskytnutých diplomatických záruk. Ústavní soud s odkazem na judikaturu ESLP v této věci vyslovil, že považuje za rozhodující aplikační praxi spíše než okolnost přistoupení Gruzie k řadě mezinárodních dokumentů o ochraně lidských práv.⁴⁶⁴ Proto je třeba podle Ústavního soudu učinit spolehlivý závěr, zda by s určitou mírou pravděpodobnosti relevantně existující porušování základních práv a svobod v Gruzii na poli základních práv a svobod v justici a vězeňství mohlo postihnout vydávaného.⁴⁶⁵

V jednom řízení o přípustnosti vydání do Turecké republiky ministr spravedlnosti v návrhu na přezkoumání usnesení o přípustnosti předloženém Nejvyššímu soudu namítal, že vzhledem k tomu, že obecné soudy zcela opomenuly jak ve výroku, tak i v odůvodnění svých rozhodnutí, zohlednit diplomatické záruky poskytnuté Tureckou

462 Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15. listopadu 2012, sp. zn. 1 Nt 241/2009

463 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. června 2015, sp. zn. 14 To 95/2014

464 Srov. výše *Gasayev proti Španělsku*

465 Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 5. září 2012, č. j. II. ÚS 670/12-2

republikou, natož, aby se zabývaly tím, zda jsou tyto ve světle relevantní judikatury ESLP dostatečné a byly poskytnuty k tomu oprávněným orgánem, lze pochybovat o správnosti jejich postupu při rozhodování o přípustnosti vydání. Z dostupných podkladů navíc vyplývalo, že záruky poskytnuté tureckou stranou jsou spíše nedostatečné, když jsou obecné, nepřiliš adresné, a Turecká republika v nich pouze odkazuje na své zákony a na své mezinárodní závazky.⁴⁶⁶ Poskytnuté záruky tak výslovně nezahrnovaly ujištění, že vydávaný nebude v Turecké republice vystaven mučení nebo jinému krutému či nelidskému zacházení a dále ujištění, že žádost o vydání nebyla podána za účelem stíhat nebo potrestat danou osobu z důvodu její rasy, náboženství, národnosti nebo politických názorů, ani záruku práva na styk vydávaného se zastupitelskými úřady České republiky v Turecké republice, ani ujištění o informování příslušných orgánů České republiky o stížnostech podaných vydávaným v průběhu výkonu trestu odnětí svobody. Soudy rozhodující o přípustnosti vydání tak podle ministra spravedlnosti zcela opomenuly hlavní princip zakotvený v judikatuře ESLP, pokud jde o diplomatické záruky, kterým je nutnost vždy zkoumat, zda poskytují dostatečnou záruku, že vydávaný bude v praxi chráněn před nebezpečím zacházení v rozporu s Úmluvou, natož aby zhodnotily váhu, jakou je možno dát poskytnutým diplomatickým zárukám, s ohledem na okolnosti předloženého případu v daném čase.⁴⁶⁷ Nejvyšší soud se s tímto názorem ministra ztotožnil, rozhodnutí o přípustnosti vydání zrušil a věc vrátil krajskému soudu k novému projednání.⁴⁶⁸

V době zpracovávání této práce je zároveň zajímavé sledovat řízení o vydání osmi občanů Čínské lidové republiky a tchajwanské národnosti do Číny k trestnímu stíhání pro trestný čin podvodu, za který jim hrozí tresty odnětí svobody na doživotí. Městský soud v Praze a v současnosti Vrchní soud v Praze vyžádaly od příslušných čínských orgánů rozsáhlá ujištění⁴⁶⁹ mimo jiné ve smyslu čl. 3 Úmluvy a čl. 6 Úmluvy, tedy že vydávaní nebudou v případě realizace vydání podrobeni mučení, jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání, bude jim zaručeno právo na spravedlivý proces, že s nimi nebude špatně zacházeno v důsledku

466 Srov. např. *M. S. S. proti Belgii a Řecku*, cit. výše, § 354.

467 Srov. např. *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 148.

468 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016, sp. zn. 11 Tcu 1/2016

469 V praxi jsou diplomatická ujištění vyžadována Ministerstvem spravedlnosti často již v průběhu předběžného šetření po dohodě s příslušným státním zastupitelstvím po prostudování extradičních materiálů, v průběhu dalšího řízení po dohodě se soudem, u kterého je vedeno řízení o přípustnosti vydání. Formálně jsou ujištění vždy vyžadována nótou Ministerstva spravedlnosti jako ústředního orgánu pro vydávání, která je případně doručována diplomatickou cestou.

příslušnosti k tchajwanské národnosti, včetně informací o konkrétním detenčním zařízení, ve kterém mají být osoby v případě vydání umístěni, způsobech poskytování lékařské péče, a především záruky komunikace vydávaných osob v detenčním, případně vězeňském zařízení, se zástupci zastupitelského úřadu České republiky v Čínské lidové republice, a to jak z jejich podnětu, tak k žádosti dotčených osob, a řady dalších. Dané případy jsou o to zajímavější, že o vydání řady dalších osob pro obdobné skutky požádala Čínská lidová republika i několik dalších evropských států, jako je například Španělsko, Slovinsko, Švédsko nebo Lotyšsko. K datu uzavření rukopisu této práce již bylo ve všech osmi případech Městským soudem v Praze i Vrchním soudem v Praze rozhodnuto o přípustnosti vydání osob do Čínské lidové republiky.⁴⁷⁰ Tato rozhodnutí byla vydána i přes to, že čínské orgány neposkytly záruku práva na spravedlivý proces ani, že v případě vydání osoby nebudou podrobeny mučení nebo špatnému zacházení a že si v případě špatného zacházení v detenčním mohou podat stížnost odpovědnému orgánu, která bude řádně přezkoumána. Ignorovaly i požadavek na poskytnutí informací ohledně detenčního zařízení, tj. kde přesně budou umístěni, jaké podmínky v daném zařízení panují, jaká je jeho kapacita a naplněnost, a zda je zadrženým osobám poskytována řádná zdravotní péče. Mimo to soudy vůbec nevzaly v potaz, že diplomatické záruky má poskytovat orgán, který je k takovému postupu příslušný a který má fakticky možnost jejich dodržování ovlivnit. V daných případech však záruky byly poskytnuty Velvyslanectvím Čínské lidové republiky v Praze, které mezi takové orgány bezpochyby nepatří. V daných případech se tak jedná o záruky, o jejichž vymahatelnosti, zejména v případě reálného vydání osob k trestnímu stíhání do Čínské lidové republiky, tedy pouze s omezenými možnostmi kontroly ze strany orgánů České republiky, lze mít s ohledem na shora uvedená kritéria pochybnosti.

470 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 134/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. srpna 2018, sp. zn. Nt 405/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 127/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. srpna 2018, sp. zn. Nt 403/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. května 2019, sp. zn. 14 To 138/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. srpna 2018, sp. zn. Nt 410/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. května 2019, sp. zn. 14 To 139/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 404/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. května 2019, sp. zn. 14 To 140/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. září 2018, sp. zn. Nt 407/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. května 2019, sp. zn. 14 To 161/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. října 2018, sp. zn. Nt 409/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2019, sp. zn. 14 To 160/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. srpna 2018, sp. zn. Nt 406/2018, usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2019, sp. zn. 14 To 131/2018

Přestože se ujištění poskytnutá v uvedených případech jeví jako zcela abstraktní, Vrchní soud v Praze ve všech případech došel ke zcela opačnému názoru, když konstatoval, že „se jedná o konkrétní výčet povinností orgánů vyžadujícího státu, resp. osob, jejich jménem vystupujících, a tomu korespondujících práv a svobod vyžádané osoby, které se vyžadující stát zavazuje výslovně dodržovat a je ochoten se podrobit v tomto směru i vnější kontrole.“⁴⁷¹ Z praxe přitom plyne, že Velvyslanectví České republiky v Čínské lidové republice nemá přímé informace o poměrech v čínských věznicích ani žádné praktické zkušenosti s monitorováním dodržování poskytnutých diplomatických záruk vztahujících se k vydané osobě. To je z mého pohledu i zcela logické, když doposud k žádnému vydání z České republiky do Číny nedošlo.

Ministryně spravedlnosti mimo jiné i právě v otázce diplomatických záruk shledala v daném případě pochybení v rozhodnutí soudů o přípustnosti vydání a podala proto Nejvyššímu soudu návrh na přezkum usnesení o přípustnosti podle § 95 odst. 5 ZMJS. Nejvyšší soud ale tento návrh zamítl s odůvodněním, že záruky poskytnuté čínskými orgány jsou „dostatečně konkrétní a poskytují odpovídající garance pro to, aby čínské orgány činné v trestním řízení postupovaly během trestního řízení [...] v souladu s normami mezinárodního trestního práva.“⁴⁷² Ústavní soud ale na rozdíl od Nejvyššího soudu v řízení o ústavní stížnosti proti usnesení o přípustnosti vydání shledal, že Vrchní soud v Praze nerozhodoval v souladu s relevantní judikaturou ESLP a odmítl se zabývat mimo jiné i tím, zda při poskytování diplomatických záruk Čínská lidová republika postupovala podle vnitrostátních právních předpisů. Věrohodnost diplomatických záruk je navíc podle Ústavního soudu v daném případě oslabena i dostupnými lidskoprávními zprávami a nedostatkem praktických zkušeností s dodržováním poskytnutých záruk. Ústavní soud proto shrnul, že „[...] poskytnuté diplomatické záruky účinně neminimalizují riziko špatného zacházení po nuceném návratu a nelze je v dobré víře považovat za spolehlivé, proto nebyly v případě stěžovatelů dostatečné k tomu, aby odstranily reálné nebezpečí

471 Např. Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018, a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 134/2018; usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 405/2018, a usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 127/2018, § 32.

472 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2019, sp. zn. 11 Tcu 105/2019, § 77.

špatného zacházení v rozporu čl. 7 odst. 2 Listiny a čl. 3 Úmluvy v případě vydání stěžovatelů do ČLR.⁴⁷³

Lze však shrnout, že v případě hodnocení diplomatických záruk je českými soudy rozhodujícími o vydání ve valné většině případů reflektována judikatura ESLP. Z praxe lze zároveň vyzorovat, že vyžadované záruky jsou čím dál tím víc detailnější a že soudy berou na relevantní judikaturu ESLP v tomto směru zřetel. Pravidlem je i vyžadování ujištění, že vydaná osoba bude moci komunikovat se zástupci českého zastupitelského úřadu ve vyžadujícím státě, aby byla zaručena možnost neustálého sledování osoby po realizaci jejího vydání. S poskytnutím této záruky v praxi nebývá problém, vnitrostátní právo řady států ovšem nepřipouští možnost komunikace s vydanou osobou bez přítomnosti třetích osob. Takovéto situace jsou vždy řešeny s ohledem na konkrétní okolnosti každého případu.

V této souvislosti je možno argumentovat, že na rozdíl od záruky týkající se neuložení, případně nevykonání trestu smrti, záruky týkající se zákazu mučení vyžadují neustálé sledování jejich dodržování.⁴⁷⁴ Lze namítat, že pokud by záruka nevykonání, případně neuložení trestu smrti nebyla dodržena, došlo by k fatálnímu následku a dalšího monitorování by logicky nebylo zapotřebí. A právě proto se domnívám, že dodržování všech typů diplomatických záruk by mělo být činěno se stejnou intenzitou a pečlivostí.

Jako nejpalčivější problém ohledně diplomatických záruk s ohledem na výše uvedené tak nevnímám sledování jejich dodržování, ale jejich vynucení v případě, že dojde k jejich porušení. V praxi totiž v tomto směru neexistuje žádný právní základ, natož efektivní systém jejich vymáhání.

Přestože ve výrokové části usnesení o přípustnosti i nepřípustnosti vydání musí být specifikovány poskytnuté a přijaté diplomatické záruky, jak je uvedeno výše, toto usnesení se vyžadujícímu státu nezasílá. O povolení vydání je informován nótou Ministerstva spravedlnosti. Přestože se v praxi může často zdát, že záleží pouze na jeho vůli, zda poskytnuté záruky dodrží či nikoliv, skutečnost je odlišná. Lze totiž soudit, že poskytnutí, případně i přijetí diplomatických záruk je jednostranným právním aktem mezinárodního práva, jímž se stát zavazuje k určitému chování, a to bez záruky

473 Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, § 94.

474 UNHCR Note on Diplomatic Assurances and International Refugee Protection [online]. UN High Commissioner for Refugees (UNHCR), srpen 2006 [cit. 25. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.refworld.org/pdfid/44dc81164.pdf>>.

obdobného plnění nebo reakce ze strany jiných států, neboť taková podmínka by byla neslučitelná s přísně jednostrannou povahou právního úkonu, kterým bylo prohlášení daným státem učiněno.⁴⁷⁵ Podle Komise OSN pro mezinárodní právo navíc prohlášení, která jsou učiněna veřejně a vyjadřují vůli být vázán, mohou způsobit vznik právních závazků.⁴⁷⁶ Ze zásady dobré víry dále vyplývá, že, dotčené státy mohou vzít jednostranná prohlášení na vědomí a spoléhat se na ně a mohou požadovat respektování takto vzniklého závazku.⁴⁷⁷

Z praxe lze shrnout, že v případě, kdy k porušení dodržování diplomatických záruk dojde, jako tomu bylo například v jednom z výše uvedených případů vydání do Ruské federace, nemá Česká republika jiné efektivní možnosti, než diplomatický apel Ministerstva spravedlnosti, jako ústředního orgánu pro vydávání, ve spolupráci s příslušným zastupitelským úřadem ve vyžadujícím státě, případně Ministerstvem zahraničních věcí. Užitečnými mohou v tomto směru být i mezinárodní fóra, jako je například Výbor expertů pro provádění evropských úmluv v trestní oblasti (PC-OC) Rady Evropy, kde lze prostřednictvím osobního kontaktu a případné společné reakce několika států dosáhnout nápravy, v případě, že k porušení diplomatických záruk ve vyžadujícím státě došlo nebo dochází.

5.3.1 Shrnutí

Soudy jsou při rozhodování o přípustnosti vydání povinny přihlížet k zárukám poskytnutým vyžadujícím státem a shledají-li jejich nedostatečnost, mají si vyžádat jejich upřesnění, popřípadě záruky další, na základě kterých je možné eliminovat případnou hrozbu tzv. reálného rizika, že trestní řízení ve vyžadujícím státě, by mohlo být v rozporu se zásadami spravedlivého procesu, popřípadě že by osoba vydávaná mohla být vystavena mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. Pokud tak soudy v extradičním řízení neučiní, nevytvoří si dostatečný

475 *Nuclear Tests (Australia v. France)*, Judgment, I.C.J. Reports 1974, p. 253, § 46.

476 Guiding Principles applicable to unilateral declarations of States capable of creating legal obligations, with commentaries thereto. 2006, A/61/10, bod 1, s. 370 [online] [cit. 9. června 2020]. Dostupné na

<https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf&lang=E>.

477 Ibidem

prostor pro úvahu, zda ve státě vyžadujícím existuje takové riziko a zda s ohledem na jeho závažnost jsou poskytnuté záruky natolik dostatečné, že je jimi odstraněno.⁴⁷⁸

V praxi jsou diplomatické záruky vyžadovány od vyžadujícího státu vždy s ohledem na okolnosti každého konkrétního případu. Od těchto okolností se zároveň odvíjí i váha, která jim je přisuzována. Samotná skutečnost, že diplomatické záruky byly poskytnuty tak sama o sobě nemůže znamenat, že neexistuje reálné nebezpečí mučení, nelidského či ponižujícího zacházení, kterému může být vydávaná osoba v případě realizace vydání vystavena.

Z praxe pak plyne, že diplomatické záruky poskytované orgány vyžadujících států a jejich sledování nejsou v praxi pouze formálního charakteru, ale představují relativně spolehlivý mechanismus kontroly dodržování závazků vyplývajících jak pro Českou republiku, tak pro vyžadující státy, z Úmluvy i dalších smluv o lidských právech a základních svobodách. Problém ovšem představuje jejich vymahatelnost, kterou by bylo vhodné řešit na příslušných mezinárodních fórech tak, aby byl nastaven efektivní mechanismus v případě, že k porušení poskytnutých záruk vyžadujícím státem dojde.

5.4 Trest odnětí svobody na doživotí

Přestože je určitý stupeň utrpení obsažen v každém trestu, ESLP zdůrazňuje, že aby došlo k zásahu nebo porušení čl. 3 Úmluvy, utrpení a ponížení musí v každém případě překročit nezbytnou míru utrpení a ponížení spojenou s danou formou legitimního zacházení nebo trestu.⁴⁷⁹

V řízení o přípustnosti vydání v rámci zkoumání, zda existují závažné důvody domnívat se, že dotyčné osobě, bude-li vydána, hrozí ve vyžadujícím státě skutečné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy, jsou tedy soudy povinny zohlednit i skutečnost, zda osobě v případě vydání hrozí uložení trestu odnětí svobody až na doživotí a tudíž zkoumat, zda právo vyžadujícího státu obsahuje mechanismus přezkumu podle stanovených kritérií, zda pro pokračování výkonu trestu stále existuje legitimní penologický důvod, či zda existuje možnost jeho změny, odpuštění, ukončení nebo podmíněného propuštění. Jak někteří autoři argumentují, takovým osobám by

478 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. 11 Tcu 3/2014

479 *Kafkaris proti Kypru*, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, stížnost č. 21906/04, § 96.

nemělo být upřeno „právo naděje“ (*right to hope*), tedy jinými slovy možnost odčinit, co svými skutky spáchaly.⁴⁸⁰

Ve věci *Kafkaris proti Kypru*⁴⁸¹ ESLP konstatoval, že trest odnětí svobody na doživotí může vyvolat problém na poli čl. 3 Úmluvy, a to i přes to, že tento článek v praxi nebrání ani odpykání celého doživotního trestu. Uložení takového trestu bez možnosti snížení však může vyústit v porušení čl. 3 Úmluvy.⁴⁸² Doživotní trest by tak měl být redukovatelný *de iure* i *de facto*. Při zvažování, zda je redukovatelný, či nikoliv, se musí soudy ujistit, zda odsouzený má alespoň nějakou naději na propuštění. Pokud vnitrostátní právo umožňuje přezkum doživotního trestu tak, aby mohlo dojít k jeho změně, odpuštění, ukončení nebo podmíněnému propuštění, vyhovuje čl. 3 Úmluvy.⁴⁸³

Následně v rozsudku *Vinter a ostatní proti Spojenému království*⁴⁸⁴ ESLP shledal, že vydáním stěžovatelů došlo k porušení práva nebýt podroben nelidskému trestání, neboť tresty odnětí svobody na doživotí v případě všech stěžovatelů se jeví být nesnížitelné, což je v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Při zvažování, zda uložený trest odnětí svobody na doživotí je či není redukovatelný, se přitom soudy musí ujistit, zda doživotně odsouzený má alespoň nějakou naději na propuštění. Při zohlednění preventivních a rehabilitačních cílů trestu je dle ESLP nezbytné, aby vnitrostátní orgány mohly posoudit, zda případný pokrok, který odsouzený učinil, je natolik významný, že pro pokračování ve výkonu trestu již nejsou dány legitimní penologické důvody.⁴⁸⁵ Pokud vnitrostátní právní řád nestanoví žádnou možnost přezkumu trestu odnětí svobody na doživotí, nastává neslučitelnost s čl. 3 Úmluvy již při uložení trestu, a nikoli až při jeho výkonu.⁴⁸⁶

Zajímavé je rovněž zmínit, že podle ESLP je při omezení osobní svobody nutné počítat s určitou úrovní ponížení a utrpení, ale také s tím, že tato úroveň nesmí překročit minimální míru potřebnou k porušení čl. 3 Úmluvy. V případě *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*⁴⁸⁷ tak ani podmínky vězení, ani případná délka

480 ANTINUCCI, Mario. Life sentence penalty and extradition under article 3 of the ECHR: A leading case of the European Court of Human Rights. *ILIRIA International Review*, 2017, roč. 7, č. 1, s. 125-126.

481 *Kafkaris proti Kypru*, rozsudek velkého senátu ze dne 12. února 2008, stížnost č. 21906/04

482 Ibidem, § 97.

483 Ibidem, § 98.

484 *Vinter a ostatní proti Spojenému království*, rozsudek ze dne 9. června 2013, stížnost č. 66069/09

485 Ibidem, § 119.

486 Ibidem, § 122; srov. HARRIS, David, O'BOYLE, Michael, BATES, ED, BUCKLEY, Carla. *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford: Oxford University Press, 2009, s. 246-247.

487 *Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše

trestu nepřesvědčily ESLP o tom, že by extradice stěžovatelů jakkoliv znamenala nedostání závazkům vyplývajícím z Úmluvy.

V poměrně aktuálním rozsudku *Trabelsi proti Belgii*⁴⁸⁸ ESLP rozhodl, že vydání stěžovatele obviněného z podílu na teroristických útocích do Spojených států amerických bylo v rozporu s čl. 3 Úmluvy, neboť mu v USA reálně hrozilo uložení trestu odnětí svobody na doživotí, přičemž americké právo neobsahuje žádný mechanismus přezkumu podle předem stanovených kritérií, zda pro pokračování výkonu trestu stále existuje legitimní penologický důvod.

Záruky poskytnuté americkou stranou byly podle ESLP při zkoumání relevantního vnitrostátního práva a praxe velmi obecné a vágní a neobsahovaly ujištění, že stěžovateli nebude uložen trest odnětí svobody na doživotí, případně že pokud bude, bude spojen s možností snížení či přeměny. Ohledně klíčové otázky, zda relevantní právní úprava USA možností snížení trestu odnětí svobody na doživotí a prezidentské milosti vyhovuje požadavkům čl. 3 Úmluvy, ESLP shledal, že ačkoli tato právní úprava počítá s možností propuštění, žádný ze stanovených postupů nelze považovat za přezkumný mechanismus, v jehož rámci by byly vnitrostátní orgány povinny na základě objektivních, předem stanovených kritérií, se kterými by se odsouzený mohl seznámit již v době uložení trestu, ověřit, zda se odsouzený v průběhu výkonu trestu změnil natolik, že pro pokračování ve výkonu trestu odnětí svobody již nejsou dány legitimní penologické důvody. Proto ESLP konstatoval, že doživotní trest, který stěžovateli hrozí, nelze ve světle rozsudku ve věci *Vinter a ostatní proti Spojenému království*⁴⁸⁹ označit jako „snížitelný“ pro potřeby čl. 3 Úmluvy. Proto uzavřel, že vydáním stěžovatele došlo k porušení tohoto ustanovení.

Na rozsudek *Trabelsi proti Belgii* odkázal například Městský soud v Praze v usnesení o přípustnosti vydání tří osob libanonské a ukrajinské státní příslušnosti do USA pro účely trestního stíhání pro velmi závažnou trestnou činnost, za kterou jim hrozilo uložení trestu odnětí svobody až na doživotí.⁴⁹⁰ V daném případě šlo o obdobnou trestnou činnost, pro kterou bylo vedeno na území USA trestní stíhání i proti obžalovanému Trabelsimu, tuniskému státnímu příslušníkovi, a to v souvislosti s teroristickými činy, za které mu hrozilo na území USA uložení trestu doživotí bez možnosti předčasného propuštění. Městský soud v předmětném usnesení zopakoval,

488 *Trabelsi proti Belgii*, rozsudek ze dne 4. září 2014, stížnost č. 140/10

489 *Vinter a ostatní proti Spojenému království*, cit. výše

490 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. září 2015, č. j. Nt 408/2014-1306

že podle ESLP uložení trestu odnětí svobody na doživotí dospělému pachateli není samo o sobě zakázané jakýmkoli ustanovením Úmluvy za předpokladu, že tento trest není nepřiměřený. Je však v rozporu s čl. 3 Úmluvy, jestliže ve vyžadujícím státě je *de iure* i *de facto* vyloučena možnost předčasného propuštění odsouzeného v případě uložení doživotního trestu.⁴⁹¹ Toto je podle jeho závěru i případ USA.

Městský soud v Praze v dané věci rovněž zdůraznil, že závěr ESLP v případě *Trabelsi proti Belgii* je kategorický a je zřejmé, že ESLP chce zdůraznit penologický účel trestu a to bez ohledu na osobu pachatele, druh a závažnost trestné činnosti, za kterou mu hrozí trest doživotí bez možnosti předčasného propuštění. Vězeň by tedy měl mít právo vědět od samého počátku, tedy nejpozději od zahájení trestního řízení, co musí udělat, a za jakých podmínek může požádat o předčasné propuštění z výkonu doživotního trestu a za jakých podmínek může být jeho žádosti kladně vyhověno. Městský soud v Praze však dospěl k jednoznačnému závěru, že existence citovaného rozsudku *Trabelsi proti Belgii* představuje automatickou překážku pro vydání rozhodnutí o přípustnosti vydání osob z hlediska ustanovení § 91 odst. 1 písm. o) ZMJS. Zdůraznil rovněž, že podle čl. 46 Úmluvy jsou rozsudky ESLP závazné pro stát, který byl stranou řízení. Městský soud v Praze nicméně v předmětné věci rovněž zdůraznil, že rozsudek *Trabelsi proti Belgii* má nepochybně význam též pro interpretaci Úmluvy v českém kontextu. To platí tím spíše za situace, kdy takovouto judikaturou argumentuje účastník řízení.⁴⁹²

V uvedeném případě ale Městský soud v Praze dospěl k závěru, že zájem vyžádaných osob na právu předčasného propuštění v případě uložení doživotního trestu bez možnosti předčasného propuštění, nemůže zcela nepřiměřeně převýšit nad zájmy ochrany desítek či stovek lidských životů, potažmo obětí, které byly dle extradičních materiálů připravovanými teroristickými útoky vážně ohroženy.⁴⁹³

Nutno zdůraznit, že s tímto závěrem se ztotožnil i Vrchní soud v Praze⁴⁹⁴ v řízení o stížnosti podané vydávanými osobami proti výše uvedenému usnesení o přípustnosti vydání Městského soudu v Praze, když shrnul, že rozsudek *Trabelsi proti Belgii* nepředstavuje v porovnání s jinými rozsudky tohoto soudu jednoznačnou direktivu, neboť v jiných věcech, na které tento rozsudek odkazuje, se ESLP takto

491 Srov. výše *Kafkaris proti Kypru*, cit. výše

492 srov. nálezn Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05

493 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. září 2015, č. j. Nt 408/2014-1306

494 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. listopadu 2015, č. j. 14 To 149/2015-1419

jednoznačně nevyjádřil, a navíc zdůrazňuje, že je třeba poměřovat zájem pachatelů na právu předčasného propuštění se zájmy potencionálních obětí, ohrožených teroristickými útoky z jejich strany. Dále Vrchní soud v Praze podotkl, že extradiční řízení se vede o žádosti o vydání k trestnímu stíhání, nikoliv k výkonu pravomocně uloženého trestu odnětí svobody a v případě vydání mají vyžádané osoby široký prostor, jak v rámci probíhajícího trestního stíhání, pokud budou uznány vinnými, svým přístupem ovlivnit podobu uloženého trestu. Možnost „předčasného propuštění“ z výkonu trestu pak nespočívá jen v aplikaci institutu podmíněného propuštění, ale je dána i v případě, že prezident USA využije svého práva v podobě agraciace trestu podle čl. II odd. 2 Ústavy USA. Z těchto důvodů se Vrchní soud v Praze ztotožnil s názorem Městského soudu v Praze, jak je uveden výše, podle kterého možnost uložení trestu odnětí svobody na doživotí, byť bez alternativy podmíněného propuštění, nelze bez dalšího považovat za kategorickou překážku vyslovení přípustnosti vydání.⁴⁹⁵

Domnívám se, že i přes význam a absolutnost principu non-refoulement, jak je uvedeno výše v kapitole 4 této práce, by soudy neměly svými rozhodnutími bez dalšího vytvářet bezpečná útočiště pro pachatele závažné trestné činnosti. M. Bossuyt v této souvislosti argumentuje, že v situaci, kdy státy čelí zejména teroristickým hrozbám, by měla být maximálně posílena mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech mezi nimi.⁴⁹⁶ Tento svůj postoj M. Bossuyt opírá o názor ESLP v již výše zmiňované věci *Othman (Abu Quatada) proti Spojenému království*. ESLP v tomto případě, vědom si problémů, které pro státy představuje ochrana jejich obyvatel před teroristickým násilím, které je samo o sobě vážným ohrožením lidských práv,⁴⁹⁷ vyslovil, že vzhledem k takové hrozbě považuje za legitimní, aby smluvní státy zaujaly pevné stanovisko proti těm, kteří mají podíl na teroristických činech.⁴⁹⁸ M. Bossuyt dále

495 Ibidem.

496 BOSSUYT: *The European Court...*, s. 274.

497 Zde je na místě zmínit názor, že lidskoprávní závazky se netýkají jenom vlád jednotlivých států, ale i jiných subjektů mezinárodního práva, jakými jsou např. mezinárodní instituce, či nestátní aktéři. Tato myšlenka vychází z toho, že tradiční pojetí vnímá jako nositele lidskoprávních závazků čistě státy a ignoruje přitom rostoucí vliv a moc v této oblasti ze strany nestátních aktérů. Zastánci myšlenky, že respektovat a chránit lidská práva musí i nestátní aktéři, se opírají především o Všeobecnou deklaraci lidských práv z 10. prosince 1948, která v čl. 30 stanovuje, že, „Nic v této deklaraci nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo kterémukoli státu, kterékoli skupině nebo osobě jakékoli právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů, které by směřovaly k potlačení některého z práv nebo některé ze svobod v této deklaraci uvedených.“ Viz RONEN, Yaël. Human Rights Obligations of Territorial Non-State Actors. *Cornell International Law Journal*, 2013, roč. 46, č. 1, s. 35.

498 *Othman (Abu Quatada) proti Spojenému království*, § 183.

s ohledem na specifické okolnosti případu *Trabelsi proti Belgii* zdůrazňuje, že může dojít k situaci, že osoba, jež nemá žádné právo zdržovat se na území cizího státu, ve kterém byla navíc odsouzena, majíce v úmyslu páchat další škodu, nemůže být nadále zadržena ani deportována (potažmo vydána).⁴⁹⁹

ESLP však opakovaně potvrdil, že pro účely posouzení odpovědnosti podle čl. 3 Úmluvy není možné poměřovat riziko nelidského zacházení hrozícího při vydání osoby s důvody pro vydání osoby. Chování vydávané osoby, a to jakkoliv je nebezpečné, tedy nesmí být bráno v potaz, pokud jí vydáním hrozí porušení čl. 3 ve státě, do něhož má být vydána.⁵⁰⁰ Absolutní normy, tedy i čl. 3 Úmluvy, tak podle ESLP neponechávají žádný prostor pro vyvažování, potažmo pro obezřetnost a hodnocení hrozby, kterou může vydávaná osoba představovat pro daný stát.⁵⁰¹ Někteří autoři jsou proto toho názoru, že v případě hrozby mučení či jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení má ochrana vydávané osoby přednost před obavami o bezpečnost společnosti a státu.⁵⁰²

Podle mého názoru by soudy měly každý případ posuzovat s maximální mírou obezřetnosti a pečlivosti tak, aby nedošlo ke zmaření účelu extradičního řízení, krácení práv dané osoby i jakékoliv újmě ze strany státu. Spolupráce mezi státem vyžadujícím a vydávajícím, případně i domovským státem dané osoby, by pak měla být maximálně rychlá a efektivní. V praxi zatím české soudy nebyly postaveny před případ obdobný *Trabelsimu*, bude však zajímavé pozorovat jejich postoj v případě, že k takové situaci v budoucnu dojde.⁵⁰³

Co se týče dalšího případu vydání, který řešil Krajský soud v Ústí nad Labem⁵⁰⁴ a Vrchní soud v Praze,⁵⁰⁵ ve kterém vydávanému v případě vydání do Vietnamské

499 BOSSUYT: *The European Court...*, s. 274.

500 *Chahal proti Spojenému království*, cit. výše, § 81, Saadi proti Itálii, cit. výše, § 117.

501 BOSSUYT: *The European Court...*, s. 274.

502 LAUTERPACHT: *The scope and content...*, s. 138.

503 V případě, nepřipustnosti, resp. nepovolení vydání, by bylo možné podle subsidiární zásady univerzality zakotvené v § 8 zákona č. 40/2009 Sb., trestního řádu, která znamená, že za určitých, přesně stanovených podmínek se podle českého trestního práva hmotného posuzují všechny trestné činy spáchané v cizině cizím státním příslušníkem nebo osobou bez státní příslušnosti, která nemá na území České republiky povolen trvalý pobyt, provést trestní stíhání pachatele v České republice pouze na žádost cizího státu, který žádal o vydání nebo předání pachatele k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu. Více viz kapitola 2.2 této práce. Srov.: zásada univerzality, zajišťující v zájmu mezinárodní spolupráce postih na základě mezinárodních smluv, jejíž výkon musí mít subsidiární povahu, viz např. *Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium)*, Joint Separate Opinion of Judges Higgins, Kooijmans and Buerenthal, Judgement of 14 February 2002, I.C.J. Reports 2002, p. 3, § 59.

504 Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. dubna 2015, č. j. 4 Nt 201/2013-37

505 Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. 7. 2015, sp. zn. 14 To 90/2015

socialistické republiky hrozilo uložení trestu odnětí svobody na doživotí, soudy skutečnost, že vydávanému v případě vydání hrozí uložení trestu odnětí svobody na doživotí, nerozebíraly. Ministr spravedlnosti ale jejich rozhodnutí o přípustnosti vydání shledal jako věcně správná s jedinou výjimkou, že nezkoumaly, zda vietnamské právo obsahuje mechanismus přezkumu podle kritérií stanovených rozsudkem *Trabelsi proti Belgii*. V daném případě ale podle jeho názoru nešlo mít za to, že toto opomenutí je takového charakteru, který by vedl k nutnosti předložit věc Nejvyššímu soudu k přezkoumání. Navíc trestní zákon Vietnamské socialistické republiky v § 58 odst. 3 stanovuje možnost odsouzeného požádat o podmíněné propuštění po odpykání alespoň poloviny uloženého trestu. V případě osoby odsouzené na doživotí pak možnost podmíněného propuštění připadá v úvahu po vykonání dvaceti let.⁵⁰⁶

S ohledem na vazební povahu věci a zásadu hospodárnosti se proto mezinárodní odbor trestní obrátil podle čl. 65 Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních z 12. října 1982 (č. 98/1984 Sb.) na Nejvyšší lidovou prokuraturu Vietnamské socialistické republiky se žádostí o sdělení, zda vietnamský právní řád obsahuje možnost redukovatelnosti, potažmo přezkumu doživotního trestu odnětí svobody, a že osobě v případě vydání a následném případném odsouzení k výkonu trestu odnětí svobody včetně odnětí svobody na doživotí, bude zaručena možnost požádat o podmíněné propuštění. V odpovědi vietnamská strana zaslala podrobné znění ustanovení trestního zákoníku obsahující možnost podmíněného propuštění. Bylo tak proto možno uzavřít, že vietnamský právní řád obsahuje možnost redukovatelnosti, potažmo přezkumu doživotního trestu odnětí svobody, tudíž vydáním jmenovaného ve smyslu výše citovaného rozhodnutí *Trabelsi proti Belgii* nedojde k porušení čl. 3 Úmluvy. V době sepsání této práce trestní řízení ve Vietnamské socialistické republice stále probíhá a k pravomocnému odsouzení vydané osoby zatím nedošlo.

Z praxe rovněž plyne, že v případě, že vydávané osobě hrozí ve vyžadujícím státě uložení trestu odnětí svobody na doživotí, jsou v současnosti již v průběhu

506 „A person may be entitled to many reductions but have to execute half of the declared penalty. For persons sentenced to life imprisonment, the sentence shall be commuted for the first time to thirty years of imprisonment and despite many reductions, the actual duration of penalty served must be a minimum of twenty years.“ Criminal Code of the Socialist Republic of Viet Nam No. 15/1999/QH10 of December 21, 1999. Dostupné rovněž na <http://www.wipo.int/wipolex/en/text.jsp?file_id=385615>.

předběžného šetření státním zástupcem prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti⁵⁰⁷ vyžadována od vyžadujícího státu diplomatická ujištění, že v případě vydání osoby a uložení doživotního trestu jí bude zaručeno právo žádat o podmíněné propuštění, potažmo přezkumu uloženého trestu, tak jak ho definuje shora uvedená judikatura ESLP. Rovněž je zřejmé, že opomenutí soudů v řízení o přípustnosti vydání zabývat se podmínkami podmíněného propuštění v případě, že vydávanému hrozí uložení trestu odnětí svobody na doživotí, samo o sobě nepředstavuje důvod pro předložení věci ministrem spravedlnosti k přezkoumání podle § 95 odst. 5 ZMJS, neboť toto opominutí lze v řízení o povolení vydání zhojit postupem podle § 98 ZMJS, což je především s ohledem na vazební povahu věci a hospodárnost řízení mnohem efektivnější.

5.4.1 Shrnutí

Při posuzování, zda uložený trest odnětí svobody na doživotí je či není redukovatelný, se musí soudy rozhodující o přípustnosti vydání ujistit, zda bude odsouzenému v případě odsouzení k trestu odnětí svobody zaručeno právo žádat o podmíněné propuštění z výkonu trestu, jakož i reálná možnost, že k podmíněnému propuštění skutečně dojde. Pokud vnitrostátní právo poskytuje možnost přezkumu trestu odnětí svobody na doživotí s možností jeho změny, odpuštění, ukončení nebo podmíněného propuštění, není vydání osoby, která je ohrožena tímto typem trestu, v rozporu s čl. 3 Úmluvy.

5.5 Trest smrti

Pojetí trestu smrti se průběžně vyvíjelo. Zatímco v době přípravných prací na Úmluvě byl trest smrti považován za legitimní trest, později byl prostřednictvím Protokolů č. 6 a 13 bezvýjimečně zakázán. Přestože je například podle W. A. Schabase velmi předčasné říci, že trest smrti je zakázán mezinárodním obyčejovým

507 Viz. § 98 ZMJS

právem, dynamika mezinárodních norem ukazuje, že tomu tak brzy může skutečně být.⁵⁰⁸

Ve věci *Soering proti Spojenému království* ESLP zamítl argument, že trest smrti je v rozporu se zákazem nelidského a ponižujícího trestu podle čl. 3 Úmluvy, když dospěl k závěru, že Úmluvu je třeba číst jako celek a čl. 3 musí být interpretován v souladu s ustanoveními čl. 2. V tomto ohledu tedy podle ESLP autoři Úmluvy nemohli zamýšlet, že by čl. 3 obsahoval obecný zákaz trestu smrti, protože to by zrušilo jasné znění čl. 2 odst. 1. Úmluvy.⁵⁰⁹ Zároveň sjednáním Protokolu č. 6 se státy rozhodly aplikovat standardní metodu změny Úmluvy, což ESLP, podle jeho názoru, neumožňovalo vyložit čl. 3 Úmluvy pomocí evolutivní interpretace způsobem, který by fakticky vedl ke změně čl. 2 Úmluvy.⁵¹⁰

Ve věci *Öcalan proti Turecku* potom ESLP poukázal na skutečnost, že Rusko spolu s Ázerbájdžánem neratifikovalo Protokol č. 13,⁵¹¹ a Rusko jako jediný stát navíc ani neratifikovalo Protokol č. 6⁵¹² a trest smrti uchovávalo ve svých zákonech. Proto již podle ESLP není možné nadále čl. 2 a 3 Úmluvy interpretovat způsobem, že by povolovaly trest smrti v období míru.⁵¹³ Navíc je třeba trest smrti vynesený soudem, o jehož nezávislosti a nestrannosti existují důvodné pochybnosti, a na základě nespravedlivého řízení, vnímat jako nelidské zacházení odporující čl. 3 Úmluvy.⁵¹⁴

V případě *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království* ESLP konstatoval porušení čl. 3 Úmluvy i v případě, kdy byli stěžovatelé iráckého původu vydáni ze Spojeného království do Iráku, kde existovala reálná hrozba uložení trestu smrti oběšením. ESLP v tomto případě uvedl, že je dána odpovědnost státu za porušení čl. 3 Úmluvy v případě vydání osoby, u níž existují podstatné důvody se domnívat, že bude ve vyžadujícím státě podrobena zacházení nebo trestu zakázanému čl. 3 Úmluvy. Obdobně podle něj čl. 2 Úmluvy a čl. 1 Protokolu č. 13 vylučuje vydání osoby

508 SCHABAS, William A. *The Abolition of the Death Penalty in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, s. 20.

509 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, § 103.

510 *Ibidem*, § 66.

511 Protocol No. 13 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, concerning the abolition of the death penalty in all circumstances. Dostupné na <http://https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/187/signatures?p_auth=xigaVxFn>.

512 Protocol No. 6 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms concerning the Abolition of the Death Penalty <https://www.coe.int/en/web/conventions/full-list/-/conventions/treaty/114/signatures?p_auth=xigaVxFn>.

513 *Öcalan proti Turecku*, rozsudek velkého senátu ze dne 12. května 2005, č. 46221/99, 164.

514 *Ibidem*, § 175.

v případě, kdy existují podstatné důvody se domnívat, že existuje reálné nebezpečí, že dotčená osoba může být ve vyžadujícím státu odsouzena k trestu smrti.⁵¹⁵

V této souvislosti současně považuji za zajímavé zmínit i poměrně nedávné rozhodnutí ESLP ve věci *Saidani proti Německu*,⁵¹⁶ které se týkalo stěžovatele tuniské národnosti, o jehož vyhoštění do domovského státu bylo rozhodnuto příslušnými německými orgány v srpnu 2017, neboť bylo shledáno, že stěžovatel představuje hrozbu pro národní bezpečnost z důvodu svého členství a činnosti v teroristické organizaci Islámský stát. Tuniské orgány zároveň podaly žádost o jeho vydání k trestnímu stíhání pro skutky plynoucí z jeho činnosti v Islámském státu, za něž mu hrozilo uložení trestu smrti. ESLP ovšem shledal, že stěžovateli sice v případě vyhoštění do Tuniska hrozí skutečné nebezpečí uložení trestu smrti, nicméně tento trest se na základě moratoria z roku 1991 bezvýjimečně nevykonává, a představuje tak de facto uložení doživotního trestu odnětí svobody. Tato skutečnost byla potvrzena i diplomatickými zárukami poskytnutými příslušnými tureckými orgány. ESLP se proto ztotožnil se závěry německých soudů, podle kterých stěžovateli nehrozí skutečné nebezpečí výkonu trestu smrti, a nelze tak ani shledat, že má oprávněné obavy z jeho výkonu, které by mu způsobily velké psychické utrpení.⁵¹⁷ Formálně hrozící uložení trestu smrti ve vyžadujícím státě, případně vydání pro účely výkonu uloženého trestu smrti se zárukou, že tento nebude vykonán, tak podle ESLP samo o sobě z pohledu čl. 2 a 3 Úmluvy a čl. 1 Protokolu č. 13 nezabraňuje vyhoštění stěžovatele.

Ve světle závazků vyplývajících z tohoto ustanovení Úmluvy potom v případě existence skutečného nebezpečí, že ve vyžadujícím státu bude osoba podrobena trestu smrti, smluvní státy Úmluvy takového jednotlivce vydat nesmí.⁵¹⁸

Podle Ústavního soudu je potom projevem ústavního zákazu trestu smrti, garantovaného na vnitrostátní úrovni čl. 6 odst. 3 Listiny základních práv a svobod a na úrovni mezinárodní čl. 2 Úmluvy v souvislosti s čl. 1 Protokolu č. 13, závazek státu

515 *Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království*, cit. výše, § 123.

516 *Saidani proti Německu*, rozhodnutí ze dne 4. září 2018, stížnost č. 17675/18.

517 *Srov. a contrario Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království*, cit. výše, § 137 a § 144.

518 např. *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 125; srov. ROECKS, Craig R. Extradition, Human Rights, and the Death Penalty: When Nations Must Refuse to Extradite a Person Charged With a Capital Crime. *California Western International Law Journal*, 1994, roč. 25, č. 1, s. 233; MALKANI, Bharat. The Obligation to Refrain from Assisting the Use of the Death Penalty. *The International and Comparative Law Quarterly*, 2013, roč. 62, č. 3, s. 555.

zajistit, aby nedošlo k vydání cizince do země, která povoluje trest smrti v případě, že zde existuje důvodná hrozba uložení či výkonu tohoto trestu.⁵¹⁹

Mimo to je podle § 91 odst. 1 písm. h) ZMJS uložení či možnost uložení trestu smrti ve vyžadujícím státě důvodem nepřipustnosti vydání. Vždy je tak nutno v tomto směru hodnotit, zda trest smrti bude v případě vydání osoby nejen uložen, ale zároveň i vykonán. Z tohoto důvodu je vždy mezinárodním odborem trestním vyžadováno od vyžadujícího státu ujištění, že v případě uložení trestu smrti tento nebude vykonán.⁵²⁰ Diplomatičká ujištění v řízení o vydání byla rozebrána výše.

Co se týče vydání k výkonu trestu smrti, považují za nutné zdůraznit, že další úvahy v tomto směru nemají na tomto místě praktický význam, neboť trest smrti je čl. 3 Úmluvy zakázán a je tedy považován za nelidský trest.

5.5.1 Shrnutí

Podle ESLP není vydání osoby do státu, kde existují závažné důvody domnívat se, že jí hrozí reálné nebezpečí odsouzení k trestu smrti, přípustné. Tento závěr koresponduje podmínkou nepřipustnosti vydání podle § 91 odst. 1 písm. h) ZMJS.

519 Nález Ústavního soudu ze dne 15. září 2015, sp. zn. III. ÚS 2288/15

520 Např. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. října 2012, sp. zn. Nt 459/2009; v tomto případě se jednalo o vydání osoby do Čínské lidové republiky k trestnímu stíhání pro zločin vraždy, za který hrozilo uložení trestu smrti. Přestože Čínské orgány poskytly diplomatičké ujištění, že trest smrti nebude uložen, soud rozhodl o nepřipustnosti vydání podle § 393 písm. k) trestního řádu; usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. dubna 2015, č. j. 4 Nt 201/2013-372, ve spojení s usnesením Vrchního soudu v Praze ze dne 28. července 2015, sp. zn. 14 To 90/2015, kterými bylo rozhodnuto o přípustnosti vydání osoby do Vietnamské socialistické republiky k trestnímu stíhání pro trestný čin podvodu za přijetí ujištění vietnamské Nejvyšší lidové prokuratury, že trest smrti nebude uložen.

6 Závěr

Účelem řízení o vydání je znemožnit pachateli trestného činu uniknout trestnímu stíhání nebo trestu tím, že uprchne do cizího státu a realizace jeho samotného vydání do vyžadujícího státu. K vydání dochází až po zjištění všech relevantních skutečností pro rozhodnutí ministra spravedlnosti o žádosti cizího státu o vydání osoby zejména k trestnímu stíhání nebo k výkonu trestu odnětí svobody nebo i ochranného opatření spočívajícího ve zbavení osobní svobody.⁵²¹ Vydání osoby do cizího státu pro některý z výše uvedených důvodů se zásadním způsobem dotýká jejích základních práv, proto podle zákona nelze rozhodování o něm vyloučit ze soudního přezkumu. To znamená, že v řízení o vydání nejprve rozhodují soudy o tom, zda je vydání přípustné a až po rozhodnutí soudu o přípustnosti vydání může ministr spravedlnosti vydání povolit či nepovolit. Je přitom povinností především soudů rozhodujících o přípustnosti vydání v plném rozsahu posoudit, zda by vydáním nedošlo k porušení zásady non-refoulement ve smyslu čl. čl. 2, 3 a 6 Úmluvy, resp. zda nejsou dány důvody nepřípustnosti vydání podle § 91 ZMJS.⁵²² Navíc kromě výčtu okolností působících nepřípustnost vydání do ciziny stanovených zákonem, který nelze považovat za vyčerpávající, musí soudy při rozhodování o přípustnosti vydání zvažovat i další okolnosti, které by vydání mohly bránit.⁵²³ Ministr spravedlnosti je pak v otázce přípustnosti vázán právním názorem soudu, který není oprávněn ani přehodnocovat nebo nahrazovat. V případě pochybností o jeho správnosti však může podat návrh Nejvyššímu soudu na jeho přezkoumání. Zároveň je oprávněn využít své pravomoci vydání nepovolit, jsou-li pro to splněny veškeré zákonné důvody. Toto oprávnění je zároveň projevem politického rozměru ministrova rozhodování o vydání osoby do cizího státu, které lze považovat za projev státní suverenity. „V rámci svého uvážení tak ministr spravedlnosti zkoumá i další, tj. politické (a v jejich rámci především zahraničněpolitické) aspekty vydání konkrétní osoby do cizího státu, které z povahy věci nemohou být zákonem blíže vymezeny a jejichž kontrola či hodnocení z hlediska

521 V praxi doposud nebylo o vydání k výkonu ochranného opatření spočívajícího ve zbavení osobní svobody žádáno ani žádná taková žádost nebyla českými orgány přijata.

522 Srov. Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, § 45.

523 Nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06

účelnosti přirozeně není věcí moci soudní, nýbrž se uplatňuje v rovině ústavně politické odpovědnosti.⁵²⁴

Je tedy primární povinností soudů rozhodujících o přípustnosti vydání, zkoumat veškeré právně relevantní okolnosti, jež se mohou stát překážkou vydání, včetně existence závažných důvodů zakládajících domněnku, že dotyčnému, bude-li vydán, hrozí ve vyžadujícím státě skutečné nebezpečí špatného zacházení ve smyslu čl. 3 Úmluvy.⁵²⁵

V rozhodování o přípustnosti vydání jsou soudy povinny zkoumat především předvídatelné důsledky vydání osoby do země původu s ohledem na celkovou situaci ve vyžadujícím státě, osobní situaci vydávaného, jakož i diplomatické záruky, byly-li tyto vyžadujícím státem poskytnuty.⁵²⁶ Mají se přitom zaměřit vždy komplexně ve světle veškerých okolností případu na to, zda dotyčné osobě v daném státě nehrozí reálné nebezpečí špatného zacházení.⁵²⁷

Pokud existují závažné důvody domnívat se, že vydávané osobě hrozí reálné nebezpečí, potom je nutno konstatovat, že vydání je nepřípustné, neboť by jeho realizací došlo k porušení čl. 3 Úmluvy, resp. § 91 odst. 1 písm. o) ZMJS, a to i když k vydání ještě nedošlo a namítané porušení se de facto ještě neudálo. ESLP totiž v této souvislosti opakovaně připomněl, že v případech, které se týkají hrozícího vydání, soudy neřeší otázku, zda k porušení již došlo, ale zda by k němu došlo, pokud by bylo vydání provedeno.⁵²⁸

Závazek nevydat přímo vyplývá ze zásady non-refoulement, která je jako kogentní norma inkorporována do čl. 3 Úmluvy výkladem. V případě, kdy by hrozilo, že vydávaná osoba bude ve vyžadujícím státě vystavena mučení nebo podrobována nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu, je vydání nepřípustné, resp. nemůže být ministrem spravedlnosti povoleno. Respekt k základním právům a jejich ochrana jsou totiž definičními znaky materiálně chápaného právního státu a proto v případě, kdy vedle sebe existuje závazek chránící základní právo a smluvní závazek směřující k ohrožení téhož práva, musí první závazek převážit.⁵²⁹ Nadto Ústavní soud výslovně dovodil, že tento závěr je relevantní i pro poměrování závazku vyplývajícího

524 Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, § 50.

525 *Soering proti Spojenému království*, cit. výše, § 91.

526 např. *Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království*, cit. výše § 187–189.

527 např. *Saadi proti Itálii*, cit. výše, § 125.

528 *Sufi a Elmi proti Spojenému království*, cit. výše § 216-219.

529 Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11, § 43.

ze zásady non-refoulement se závazkem k extradici, tj. k vydání osoby k trestnímu stíhání nebo výkonu trestu do cizího státu.⁵³⁰

Vzhledem k významu, který ESLP přikládá čl. 3 Úmluvy, a k nenapravitelnosti újmy, jež může vzniknout, pokud se nebezpečí mučení nebo jiného špatného zacházení projeví, ESLP klade důraz na povinnost pečlivého přezkumu na vnitrostátní úrovni podle čl. 13 ve spojení s čl. 3 Úmluvy. Soudy jsou proto v řízení o přípustnosti vydání povinny i řádně odůvodnit svá rozhodnutí a vypořádat se se všemi důkazy, což zároveň odpovídá principu práva na spravedlivý proces.⁵³¹

Při rozhodování o přípustnosti vydání jsou soudy zároveň povinny respektovat judikaturu ESLP, která v českém právním řádu dosahuje ústavněprávní kvality a soudy tak mají v řízení o přípustnosti vydání obecnou povinnost přihlížet k interpretaci Úmluvy prováděné ESLP. To platí jak pro rozhodnutí ESLP ve věcech proti České republice, tak i ve věcech, které se týkají jiného členského státu Úmluvy, pokud mají podle své povahy význam též pro interpretaci Úmluvy v českém kontextu.⁵³² Je to tak právě ESLP, kdo je povolán podávat autoritativní výklad Úmluvy⁵³³ a pokud v určitém kontextu vyložil Úmluvu ve vztahu k jednomu státu určitým způsobem, pak je zřejmé, že tento výklad použije i proti jinému státu v obdobném budoucím případě, tedy neexistují-li v posuzovaných situacích relevantní rozdíly.

Co se týče celkové situace ve vyžadujícím státě, pouze důsledné zhodnocení tamních podmínek a z nich pramenící nebezpečí špatného zacházení představuje jedinou záruku, že nedojde k porušení principu non-refoulement, tedy navrácení vydávané osoby na území státu, ve kterém jí hrozí trest smrti, mučení, nebo jiné nelidské či ponižující zacházení nebo trestání, včetně případů, kdy je taková újma způsobena všeobecným nerozlišujícím násilím panujícím v zemi, do níž má být vydána. Při posouzení tzv. „reálného rizika“ mučení a nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání v cizím státě musí orgány rozhodující v řízení o vydání, tedy jak je uvedeno výše, především soudy, vycházet především z pokud možno aktuálních informací o situaci ve vyžadujícím státě, které lze získat zejména ze zpráv mezivládních a nevládních organizací o stavu dodržování lidských práv. Jak v této souvislosti konkrétně uvedl ESLP, při posouzení celkové situace ve vyžadujícím státě

530 Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2019, sp. zn. III. ÚS 1924/18, § 22.

531 Nález Ústavního soudu ze dne 4. září 2002, sp. zn. I. ÚS 113/02

532 Nález Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05.

533 srov. čl. 32 Úmluvy

se soudy rozhodující o přípustnosti vydání musí opírat o informace a důkazy, které považují za spolehlivé a objektivní, přičemž se mezi ně řadí informace od smluvních i nesmluvních států Úmluvy, zprávy orgánů OSN nebo uznávaných mezinárodních nevládních organizací jako je např. Amnesty International, nebo vládních zdrojů.⁵³⁴

Přesto se ale často stává, že soudy rozhodující o přípustnosti vydání si zprávy o lidskoprávní situaci ve vyžadujícím státě neobstarají vůbec, nebo přestože si takové zprávy obstarají, závěry z nich vyvozené jsou zcela vágní. V některých případech například soudy pouze konstatují, že porušování základních lidských práv, ke kterým ve vyžadujícím státě dochází, nejsou natolik četná, aby bylo možné konstatovat, že v případě vydání dojde k porušení základních práv vydávaného,⁵³⁵ a to i přes to, že k takovému závěru listinné důkazy založené v soudním spise nesvědčí a argumentace směřující k takovému závěru je velmi omezená. Dalším pochybením soudů je v mnoha případech skutečnost, že si vyžádají pouze zprávu Ministerstva zahraničních věcí ČR o stavu lidských práv ve vyžadujícím státě, která však zpravidla není příliš detailní, případně se opřou o zprávu, která je v daném případě nerelevantní, tj. zabývá se např. svobodou projevu a vyznání a právy postižených osob, nikoliv však zacházení s vydanými osobami a průběhem trestního řízení ve vyžadujícím státě po vydání osoby.

Zároveň v mnoha případech soudy opomíjí zkoumat podmínky v konkrétním detenčním zařízení, do kterého má být dotyčná osoba v případě svého vydání umístěna, a to i přes to, že jim je konkrétní detenční zařízení vyžadujícím státem sděleno. V praxi jsou tyto informace zpravidla vyžadovány mezinárodním odborem trestním Ministerstva spravedlnosti v řízení o povolení vydání, pokud již po předložení věci soudem podle § 95 odst. 5 ZMJS nejsou zjevně dány důvody pro předložení věci ministrem spravedlnosti Nejvyššímu soudu k přezkoumání. Nezaznamenala jsem tedy žádné usnesení o přípustnosti nebo nepřipustnosti vydání, kde by české soudy zkoumaly podmínky detence ve vyžadujícím státě a opíraly se přitom o relevantní judikaturu ESLP, popřípadě shledaly, že podmínky detence ve zkoumaném případě představují nelidské nebo ponižující zacházení, což by v důsledku vedlo k nepřipustnosti vydání pro rozpor se závazky České republiky z mezinárodních lidskoprávních smluv.

534 *Salah Sheek proti Nizozemí*, cit. výše, § 136.

535 Např. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018, a Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna. 2019, sp. zn. 14 To 134/2018

Mimo to by mi v tomto kontextu přišlo vhodné, aby Ministerstvo zahraničních věcí ČR spolu se zastupitelskými úřady zpracovávalo detailnější zprávy o stavu dodržování lidských práv v cizích státech a pokud si soudy takové zprávy pro účely řízení o přípustnosti vydání vyžádají, měly by v nich specifikovat konkrétní dotazy, tj. například jaké jsou podmínky v určitém detenčním zařízení, zda mají pracovníci zastupitelského úřadu snadný přístup do těchto zařízení a mohou tak sledovat zacházení s vydanou osobou, zda má zastupitelský úřad informace o dodržování diplomatických záruk poskytnutých danou zemí třetímu státu atp. V praxi se ovšem ve valné většině případů soudy spokojí s obecnou zprávou Ministerstva zahraničních věcí ČR o stavu dodržování lidských práv v daném státě, aniž by se zamyslely nad konkrétními otázkami, se kterými je nutno se v rozhodnutí o přípustnosti vydání vypořádat.

Další skutečnost, která musí být soudy při rozhodování o přípustnosti vydání zohledněna, je osobní situace vydávané osoby. V tomto směru vydávání nejčastěji namítají nepřípustnost vydání z důvodu špatného zdravotního stavu nebo příslušnosti k určité národnostní skupině. V tomto případě, na rozdíl například od výše uvedených podmínek detence, soudy situaci vydávané osoby ve většině případů hodnotí podrobně s ohledem na veškeré konkrétní okolnosti daného případu i judikaturu ESLP, přičemž v několika případech je zjištění v tomto směru vedla k závěru o nepřípustnosti vydání.

Kromě výše uvedených skutečností soudy musí při rozhodování o přípustnosti vydání hodnotit diplomatické záruky poskytnuté vyžadujícím státem. V praxi jsou diplomatické záruky vyžadovány vždy s ohledem na okolnosti každého konkrétního případu, a to jak již v průběhu předběžné šetření na žádost příslušného státního zástupce, tak i v některých řízeních ve stadiu rozhodování o povolení vydání. Dle mého názoru je, až s výjimkou některých excesů, judikatura ESLP upravující hodnocení diplomatických záruk reflektována. Domnívám se tak, že hlavní problém je v tomto směru vynucení poskytnutých záruk v případě, že dojde k jejich porušení. V praxi totiž v tomto směru neexistuje žádný právní základ, natož efektivní systém jejich vymáhání. V případě, že k porušení dojde, Česká republika pouze může apelovat na vyžadující stát diplomatickou cestou. Jako nejefektivnější způsob nápravy v tomto směru se tak jeví mezinárodní fóra, jako je například Výbor expertů pro provádění evropských úmluv v trestní oblasti (PC-OC) Rady Evropy, kde lze

prostřednictvím osobního kontaktu a případné společné reakce několika států dosáhnout urovnání situace.

V otázce trestu smrti odnětí svobody na doživotí a trestu smrti soudy dle mého názoru postupují pečlivě a obezřetně. Plyne-li z extradičních materiálů, že vydávanému hrozí ve vyžadujícím státě uložení trestu odnětí svobody na doživotí, stává se pravidlem, že se již státní zástupce v předběžném šetření obrací na Ministerstvo spravedlnosti, aby bylo od vyžadujícího státu vyžádáno ujištění, že vydávanému bude v případě odsouzení zaručeno právo žádat o podmíněné propuštění z výkonu trestu i reálná možnost, že k podmíněnému propuštění skutečně dojde. Například ve výše zmiňovaných případech vydání osmi osob tchajwanské národnosti k trestnímu stíhání do Čínské lidové republiky soudy dle mého názoru naprosto pochybily v mnoha směrech, jak je výše rozebráno. V otázce možnosti uložení doživotního trestu odnětí svobody ale citovaly rozsudek *Trabelsi proti Belgii*⁵³⁶ a adekvátně zkoumaly i diplomatická ujištění poskytnutá v tomto směru.⁵³⁷ Jediným mým vysvětlením tohoto odlišného přístupu je to, že judikatura ESLP týkající se trestu odnětí svobody na doživotí je poměrně jasná a konstantní a *Trabelsi proti Belgii* soudům stanovil při rozhodování o této otázce jasné mantinely. Nadto byl konkrétně tento judikát několikrát neformálně rozebírán mezinárodním odborem trestním s některými soudci.

To však s veškerými judikáty ESLP týkajícími se non-refoulement v extradičním řízení samozřejmě udělat nelze. Přestože mezinárodní odbor trestní téměř každoročně pořádá takzvanou Vyšší soudní síť, kde jsou soudci a státní zástupci seznamováni s aktualitami z oblasti mezinárodní justiční spolupráce ve věcech trestních, včetně relevantní aktuální judikatury ESLP, každé usnesení o přípustnosti nebo nepřípustnosti vydání je toliko výsledkem osobní invence příslušného předsedy senátu. V jednom případě, kdy Nejvyšší soud na návrh ministra spravedlnosti zrušil usnesení o přípustnosti vydání, se na mne telefonicky obrátil předseda senátu, kterému byla věc vrácena k dalšímu projednání a rozhodnutí s dotazem, jak by měl nadále postupovat, vázán právním názorem Nejvyššího soudu, tedy od jakých organizací by si měl obstarat zprávy o lidskoprávní situaci v daném státě, jaké další diplomatické záruky by bylo vhodné vyžádat a zda existuje aktuální judikatura ESLP,

536 s. 94 této práce

537 Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. 8. 2018, sp. zn. Nt 405/2018, § 12.

kteřou by měl při rozhodování zohlednit. Jeho přístup byl tak zcela opačný od toho, který zmiňuji v úvodu této práce, tedy že „není času zabývat se nějakými lidskými právy“ tedy i judikaturou ESLP.

Rovněž se domnívám, že v rozhodování soudů hraje roli i aktivní přístup obhajoby. Podrobně zdůvodněné námítky podložené relevantní judikaturou dle mého názoru i zkušeností podněcují soud k tomu, aby se s nimi ještě více podrobně zaobíral a k jejich řádnému vypořádání použil i judikaturu ESLP tak, aby odůvodnění jeho rozhodnutí bylo jasně přezkoumatelné a řádné.

Jako jediného „strategického litigátora“ ovšem vidím ministra spravedlnosti a jeho pravomoc předložit nesprávná usnesení soudů v extradičním řízení Nejvyššímu soudu k přezkoumání. Na svobodné akademické půdě si dovoluji říci, že tato pravomoc je ovšem někdy limitována politickým tlakem a dříve i doslova strachem z toho, že státní úředník by měl členu vlády navrhnout, aby dal podnět ke zrušení rozhodnutí vydaného soudcem. Podle mého názoru ale ZMJS (potažmo organizační řád Ministerstva spravedlnosti⁵³⁸) o této pravomoci hovoří zcela jasně a je ideálním nástrojem ke vznášení podnětů Nejvyššímu soudu, aby se vyjádřil k vytýkaným skutečnostem a upřesnil tak non-refoulement standardy, kterými jsou obecné soudy vázány v řízení o přípustnosti vydání. Mimo to rozhodnutí jak obecných soudů o přípustnosti vydání, tak Nejvyššího soudu na ně navazující vždy zakládají určitý precedent pro budoucí obdobné případy posuzování přípustnosti vydání do určitého státu.

Zajímavé bylo v uplynulých měsících sledovat rozhodování Nejvyššího soudu o návrzích ministryně spravedlnosti na přezkoumání usnesení Městského soudu v Praze a Vrchního soudu v Praze o přípustnosti vydání osmi osob do Čínské lidové republiky, o nichž bylo hovořeno výše a vůči kterým byly všemi osmi vydávanými zároveň podány ústavní stížnosti.⁵³⁹ V těch vydávaní mimo jiné namítali, že napadenými rozhodnutími byl porušen zákaz mučení, nelidského a ponižujícího zacházení či trestu podle čl. 3 Úmluvy neboť dle jejich názoru v Čínské lidové republice dochází k porušování lidských práv, a že ve vztahu k nim existuje reálné, a s ohledem na jejich tchajwanský původ dokonce zvýšené riziko jejich porušování v trestním řízení i při výkonu případného trestu, že obecnými soudy přijatá ujištění ze strany Čínské

538 Bod 342, písm. h) Přílohy II k Organizačnímu řádu Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 2019, č. j. MSP-28/2019-ORLZ-ORG/15

539 Usnesení pléna Ústavního soudu o spojení věcí ze dne 30. července 2019, sp. zn. II. ÚS 2299/19

lidové republiky stěžovatelé pokládají za nedostatečná a nespolehlivá. Nejvyšší soud však všech osm návrhů ministryně spravedlnosti zamítl⁵⁴⁰ s jednotným odůvodněním, že obecné soudy ve svém rozhodnutí o přípustnosti vydání nepochybily. Ústavní soud však dospěl k opačným závěrům, jež ministryně spravedlnosti předešle předešle předešle Nejvyššímu soudu, a všechna napadená usnesení o přípustnosti vydání zrušil. Podle názoru Ústavního soudu, na rozdíl od soudu Nejvyššího, totiž Městský soud v Praze a Vrchní soud v Praze ve všech osmi případech zasáhly do práv vydávaných, aby bylo k aktuálnímu datu jejich rozhodování důsledně posouzeno riziko mučení, krutého, nelidského či ponižujícího zacházení v případě jejich návratu do země původu tím, že si neopatřily dostatečné informace o hrozícím riziku, a že při hodnocení uvedených informací uplatnily příliš vysoký důkazní standard plošného rozšíření či vysoké pravděpodobnosti (pokud jde o podmínky ve věznicích a samotný průběh trestního stíhání) a tím, že vyhodnotily diplomatické záruky jako postačující, přestože ve skutečnosti nepředstavují dostatečnou záruku k odstranění reálného nebezpečí špatného zacházení. Podle závěrů Ústavního soudu obecné soudy porušily mimo jiné čl. 3 Úmluvy.⁵⁴¹ I přes závažnou kontradiktornost závěrů Nejvyššího soudu a Ústavního soudu považují tyto za žádoucí aktuální právní názory posunující českou judikaturu týkající se principu non-refoulement dopředu. Obecné soudy totiž budou mít při rozhodování o přípustnosti vydání k dispozici aktuální právní názory, které budou povinny respektovat. Osobně jsem pak ráda, že závěry ministryně spravedlnosti o nesprávnosti usnesení o přípustnosti vydání, které Nejvyšší soud odmítl jako neopodstatněné, nepřímo následně potvrdil Ústavní soud, a nápravy jejím návrhem požadované bylo docíleno jinou cestou. Zajímavé pak bude jistě sledovat, jak se s opačnými závěry soudů nejvyšší instance vypořádají při dalším řízení soudy obecné. Pevně však doufám, že budou plně následovat závěrů Ústavního soudu tak, aby v jejich dalším rozhodnutí byly podmínky čl. 3 Úmluvy plně respektovány.

S ohledem na veškeré shora v této práci uvedené skutečnosti a závěry mohu shrnout, že princip non-refoulement v extradičním řízení vymezený judikaturou ESLP

540 Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2019, sp. zn. 11 Tcu 105/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, č. j. 11 Tcu 116/2019-979, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 123/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 128/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 134/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 149/2019, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, č. j. 11 Tcu 154/2019-979, usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 155/2019

541 Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19, § 98.

je v praxi českých soudů ve většině případů respektován, a jak bylo naznačeno v úvodu této práce, s přibýváním meritorních rozhodnutí Nejvyššího soudu a Ústavního soudu je tento důraz kladen se vzrůstající kadencí.

Nicméně v některých případech obecné soudy ve svých rozhodnutích tuto judikaturu zcela opomíjí. Osobně však věřím, že i malými kroky lze mnohé změnit. Non-refoulement v kontextu vydávání tak zůstává aktuálním tématem, kterému bych se chtěla i nadále věnovat.

Seznam literatury a pramenů

Literatura

Monografie

BASSIOUNI, Cherif, M. *International Extradition. United States Law and Practice*. Oxford: Oxford University Press, 2014. 1328 s.

BATTJES, Hemme. *European Asylum Law and International Law*. Leiden/Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2006. 688 s.

CRYER, Robert, FRIMAN, Håkan, ROBINSON, Darryl, Wilmshurst, Elizabeth. *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. New York: Cambridge University Press, 2010. 618 s.

DRAŠTÍK, Antonín a kol. *Trestní zákoník (č. 40/2009 Sb.) – Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. 3264 s.

FENYK, Jaroslav, Kloučková, Renáta. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestním řízení*. Praha: Linde, 2003. 972 s.

GRÜTZNER, Heinrich, PÖTZ, Paul-Günter. *Internationaler Rechtshilfeverkehr in Strafsachen*. Heidelberg: C.F. Müller, 2004. 7594 s.

HARRIS, David, O'BOYLE, Michael, BATES, ED, BUCKLEY, Carla: *Law of the European Convention on Human Rights*. Oxford: Oxford University Press, 2009. 902 s.

HENDRYCH, Dušan a kol. *Právníký slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009. 1481 s.

KMEC, Jiří, KOSAŘ, David, KRATOCHVÍL, Jan, BOBEK, Michal. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2012. 1687 s.

KOSAŘ, David. *Nestátní subjekty v definici uprchlíka*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. 167 s. Spisy Právníké fakulty MU č. 457 (řada teoretická, Edice S).

KUBÍČEK, Miroslav, POLÁK, Přemysl. *Zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2014. 1102 s.

MADEJ, Martin. *Meze základních práv v České republice*. Praha: Leges, 2018. 240 s.

MAY, Larry. *Global Justice and Due Process*. New York: Cambridge University Press, 2011. 270 s.

NICHOLLS, Clive, MONTGOMERY, Clare, KNOWLES, Julian B. *The Law of Extradition and Mutual Assistance*. Oxford: Oxford University Press, 2013. 880 s.

NOWAK, Manfred, McARTHUR, Elizabeth. *The United Nations Convention Against Torture. A Commentary*. New York: Oxford University Press, 2008. 1680 s.

SCHABAS, William A. *The Abolition of the Death Penalty in International Law*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009. 508 s.

SHAW, Malcolm N. *International Law*. 6th edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2008. 1708 s.

ŠÁMAL, Pavel, RAIMONDI, Guido, LENAERTS, Koen a kol. (ed). *Závaznost soudních rozhodnutí – vnitrostátní a mezinárodní náhledy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 292 s.

WOUTERS, Kees. *International Legal Standards for the Protection from Refoulement*. Mortels: Intersentia, 2009. 639 s.

ZIMMERMANN, Andreas. *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol. A Commentary*. New York: Oxford University Press, 2011. 1936 s.

Příspěvky ve sbornících

LAUTERPACHT, Elihu, BETHLEHEM, Daniel. The scope and content of the principle of non-refoulement: Opinion. In FELLER, Erika, TÜRK, Volker, NICHOLSON, Frances (ed). *Refugee Protection in International Law: UNHCR's Global Consultations on International Protection*. Cambridge: Cambridge University Press, 2003. 352 s.

POLAKIEWICZ, Jörg. Mezi Res Judicata a Orientierungswirkung – Rozhodnutí ESLP před vnitrostátními soudy. In ŠÁMAL, Pavel, RAIMONDI, Guido, LENAERTS, Koen a kol. (ed). *Závaznost soudních rozhodnutí – vnitrostátní a mezinárodní náhledy*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2018. 292 s.

WALLACE, Rebecca M. M., JANECZKO, Fraser A. W. The Concept of Asylum in International Law. In ISLAM, Rafiqul, BHUIYAN, Jahid Hossain (ed). *An Introduction to International Refugee Law*. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2013. 430 s.

WILT van der, Harmen. On the Hierarchy between Extradition and Human Rights. In DE WET, Erika, VIDMAR, Jure (ed). *Hierarchy in International Law*. Oxford: Oxford University Press, 2012. 366 s.

Články v odborných časopisech

ALLAIN, Jean. The jus cogens nature of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law*, 2001, roč. 13, č. 4, s. 533–558.

ANTINUCCI, Mario. Life sentence penalty and extradition under article 3 of the ECHR: A leading case of the European Court of Human Rights. *ILIRIA International Review*, 2017, roč. 7, č. 1, s. 119-127.

BOBEK, Michal. Několik poznámek k práci s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva. *Soudní rozhledy*, 2006, roč. 12, č. 5, s. 161-168.

BOSSUYT, Marc. The European Court of Human Rights and Irreducible Life Sentences. The Trabelsi v. Belgium Judgement of 4 September 2014. *Human Rights Law Journal*, 2014, roč. 34, č. 7-12, s. 269-276.

BOURLOYANNIS-VRAILAS, Christiane. Al-Saadoon & Mufdhi v. United Kingdom (Eur. Ct. H.R.), Introductory Note by Christiane Bourloyannis-Vrailas. *International Legal Materials*, 2010, roč. 49, č. 3, s. 762-815.

BRUINS, Rene, WOUTERS, Kees. Terrorism and the non derogability of non-refoulement. *International Journal of Refugee Law*, roč. 15, č. 1, s. 5-29.

ÇUKAJ, Lisjana. Non-Refoulement principle according to article 3 of the ECHR. *Advanced Research in Scientific Areas*, 2015, roč. 1, č. 4, s. 156-158.

FELLER, S. Z. The Scope of Reciprocity in Extradition. *Israel Law Review*, 1975, roč. 10, č. 4, s. 427-455.

HATHAWAY, Oona, SHAPIRO, Scott J.. Outcasting: Enforcement in Domestic and International Law. *Yale Law Journal*, 2011, roč. 121, č. 2, s. 252-349.

HEIJER den, Maarten. Whose Rights and Which Rights - The Continuing Story of Non-Refoulement under the European Convention on Human Rights. *European Journal of Migration and Law*, 2008, roč. 10, č. 9, s. 277-314.

KLEČKOVÁ, Renáta. Terorismus, extradice a princip non-refoulement. *Časopis pro právní vědu a praxi*, 2005, č. 3, s. 311-315.

KÜHN, Zdeněk. K otázce závaznosti rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva pro domácí soudnictví. *Právní rozhledy*, 2005, roč. 13, č. 1, s. 1-7.

MALKANI, Bharat. The Obligation to Refrain from Assisting the Use of the Death Penalty. *The International and Comparative Law Quarterly*, 2013, roč. 62, č. 3, s. 523-556.

MUHAMMADIN, Fajri Matahati. Can International Law be Enforced Towards its Subjects Within the International Legal Order? *Ius Quia Iustum Law Journal*, 2014, roč. 15, č. 2, s. 175-202.

MURDOCH, Jim. The Work of the Council of Europe's Torture Committee. *European Journal of International Law*, 1994, roč. 5, č. 2, s. 220-248.

ORAKHELASHVILI, Alexander. Case concerning Armed Activities on the Territory of the Congo (Democratic Republic of the Congo v Rwanda), Jurisdiction and Admissibility, Judgment of 3 February 2006. *The International and Comparative Law Quarterly*, 2006, roč. 55, č. 3, s. 753-763.

PADMANABHAN, Vijay M. To Transfer Or Not To Transfer: Identifying and Protecting Relevant Human Rights Interests In Non-Refoulement. *Fordham Law Review*, 2011, č. 80, s. 73-123.

PARIS, Francesco. GHEI, Nita. The Role of Reciprocity in International Law. *Cornell International Law Journal*, 2003, roč. 36, č. 1, s. 93-123.

REZEK, José Francisco. Reciprocity as a Basis of Extradition. *British Yearbook of International Law*, 1981, roč. 52, č. 1, s. 171–203.

ROECKS, Craig R. Extradition, Human Rights, and the Death Penalty: When Nations Must Refuse to Extradite a Person Charged With a Capital Crime. *California Western International Law Journal*, 1994, roč. 25, č. 1, s. 189-234.

RONEN, Yaël. Human Rights Obligations of Territorial Non-State Actors. *Cornell International Law Journal*, 2013, roč. 46, č. 1, s. 21-50.

ŠTURMA, Pavel. Mezinárodněprávní úprava postavení uprchlíků. *Právník*, 1991, č. 4. s. 340-345.

ŠTURMA, Pavel. Povinnost aut dedere aut judicare a nový smíšený trestní tribunál pro stíhání zločinů podle mezinárodního práva v Čadu. *Jurisprudence*, 2014, č. 4, s. 12-16.

WYNGAERT Van den, Christine. Applying the European Convention on Human Rights to Extradition: Opening Pandora's Box? *The International and Comparative Law Quarterly*, 1990, roč. 39, č. 4, s. 757-779.

Prameny

Judikatura Evropského soudu pro lidská práva

Ahorugeze proti Švédsku, rozsudek ze dne 27. října 2011, stížnost č.37075/09

Al-Adsani proti Spojenému království, rozsudek ze dne 21. listopadu 2001, stížnost č. 35763/97

Al-Moayad proti Německu, rozhodnutí ze dne 20. února 2007, stížnost č. 35865/03

Al-Saadoon a Mufdhi proti Spojenému království, rozsudek ze dne 3. února 2010, stížnost č. 61498/08

Atsaev proti České republice, rozhodnutí ze dne 7. července 2015, stížnost č. 14021/10

Babar Ahmad a ostatní proti Spojenému království, rozsudek ze dne 10. dubna 2012, stížnosti č. 24027/07, 11949/08, 36742/08, 66911/09 a 67354/09

Bader a Kanbor proti Švédsku, rozsudek ze dne 8. února 2006, stížnost č. 13284/04

Bahaddar proti Nizozemsku, rozsudek ze dne 19. února 1998, stížnost č. 25894/94

Bordovskiy proti Rusku, rozsudek ze dne 8. února 2005, č. 49491/99

Budrevich proti České republice, rozsudek ze dne 23. června 2011, stížnost č. 65303/10

Cipriani proti Itálii, rozhodnutí ze dne 30. března 2010, stížnost č. 22142/07

D. proti Spojenému království, rozsudek ze dne 2. května 1997, stížnost č. 30240/96

Denizci a další proti Kypru, rozsudek ze dne 23. května 2001, stížnost č. 25316/94

Diallo proti České republice, rozsudek ze dne 23. června 2011, stížnost č. 20493/07

F. proti Spojenému království, rozhodnutí ze dne 22. června 2004, stížnost č. 17341/03

Farbtuhs proti Lotyšsku, rozsudek ze dne 2. prosince 2004, stížnost č. 4672/02

Gäfgen proti Německu, rozsudek velkého senátu ze dne 1. června 2010, stížnost, č. 22978/05

Garabayev proti Rusku, rozsudek ze dne 7. června 2008, stížnost č. 38411/02

Gasayev proti Španělsku, rozhodnutí ze dne 17. února 2009, stížnost č. 48514/06

Gomes proti Švédsku, rozhodnutí ze dne 12. října 2004, stížnost č. 34566/04

Hilal proti Spojenému království, rozsudek ze dne 6. března 2001, stížnost č. 45276/99

Chahal proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ze dne 15. listopadu 1996, stížnost č. 22414/93

Chankayev proti Ázerbájdžánu, rozsudek ze dne 14. listopadu 2013, stížnost č. 56688/12

Chentiev a Ibragimov proti Slovensku, rozhodnutí ze dne 14. 9. 2010, stížnost č. 21022/08 a č. 51946/08

Chitayev a Chitayev proti Rusku, rozsudek ze dne 18. ledna 2007, stížnost č. 59334/00

Dzhaksybergenov (aka Jaxybergenov) proti Ukrajině, rozsudek z 10. února 2011, stížnost č. 12343/10

Idalov proti Rusku, rozsudek velkého senátu ze dne 22. května 2012, stížnost č. 5826/03

I. M. proti Francii, rozsudek ze dne 2. února 2012, stížnost č. 9152/09

Jabari proti Turecku, rozsudek ze dne 11. července 2000, stížnost č. 40035/98

Jalloh proti Německu, rozsudek ze dne 11. července 2006, stížnost č. 54810/00

J. K. a ostatní proti Švédsku, rozsudek velkého senátu ze dne 23. srpna 2016, stížnost č. 59166/12

K.A.B. proti Švédsku, rozsudek ze dne 5. září 2013, stížnost č. 886/11

Kaboulov proti Ukrajině, rozsudek ze dne 19. listopadu 2009, stížnost č. 41015/04

Kafkaris proti Kypru, rozsudek ze dne 12. února 2008, stížnost č. 21906/04

Khaydarov proti Rusku, rozsudek ze dne 20. května 2010, stížnost č. 21055/09

Khodzhayev proti Rusku, rozsudek ze dne 12. května 2010, stížnost č. 52466/08

Komissarov proti České republice, stížnost č. 20611/17 ze dne 8. 3. 2017

Kummer proti České republice, rozsudek ze dne 25. července 2013, stížnost č. 32133/11

Kuzbari proti Německu, rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ze dne 26. března 1963, stížnost č. 1802/62

L. M. a ostatní proti Rusku, rozsudek ze dne 15. října 2015, stížnost č. 40081/14,č. 40088/14 a č. 40127/14

Mamutkolov a Askarov proti Turecku, rozsudek velkého senátu ze dne 4. února 2005, stížnost č. 46827/99

Mathloom proti Řecku, rozsudek ze dne 24. července 2012, stížnost č. 48883/07

Mawajedi Shikpohkt proti Nizozemsku, rozhodnutí ze dne 27. ledna 2005, stížnost č. 39349/03

Messina proti Itálii č. 2, rozhodnutí ze dne 8. června 1999, stížnost č. 25498/94

M. S. S. proti Belgii a Řecku, rozsudek velkého senátu ze dne 21. ledna 2011, stížnost č. 30696/09

Muršić proti Chorvatsku, rozsudek velkého senátu ze dne 20. října 2016; stížnost č. 7334/13

N. proti Finsku, rozsudek ze dne 26. července 2005, stížnost č. 38885/02

N. proti Spojením království, rozsudek velkého senátu ze dne 27. května 2008, č. 26565/05

N. A. proti Spojenému království, rozsudek ze dne 17. července 2008, stížnost č. 25904/07

Mawajedi Shikpohkt proti Nizozemsku, rozhodnutí ze dne 27. ledna 2005, stížnost č. 39349/03

Muzamba Oyaw proti Belgii, rozhodnutí ze dne 28. února 2017, stížnost č. 23707/15

Nadiradze proti České republice, stížnost č. 6904/17

Nasrullojev proti Rusku, rozsudek ze dne 11. října 2007, stížnost č. 656/06

Öcalan proti Turecku, rozsudek velkého senátu ze dne 12. května 2005, č. 46221/99

Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, rozsudek ze dne 12. ledna 2012, stížnost č. 8139/09

Paposhvili proti Belgii, rozsudek velkého senátu ze dne 13. prosince 2016, stížnost č. 41738/10

Ramirez Sanchez proti Francii, rozsudek velkého senátu ze dne 4. července 2006, stížnost č. 59450/00

R. C. proti Švédsku, rozsudek ze dne 9. března 2010, stížnost č. 41827/07

R. H. proti Švédsku, rozsudek ze dne 10. září 2015, stížnost č. 4601/14

R. K. proti Francii, rozsudek ze dne 9. července 2015, stížnost č. 61264/11

Razaghi proti Švédsku, rozhodnutí ze dne 26. října 2010, stížnost č. 64599/01

Romeo Castaño proti Belgii, rozsudek ze dne 9. července 2019, stížnost č. 8351/17

Rupa proti Rumunsku, rozsudek ze dne 16. prosince 2008, stížnost č. 58478/00

Selmouni proti Francii, rozsudek velkého senátu ze dne 28. července 1999, stížnost č. 25803/94

Saadi proti Itálii, rozsudek velkého senátu ze dne 28. února 2008, stížnost č. 37201/06

Sabadosh proti České republice, rozhodnutí ze dne 17. června 2014, stížnost č. 76192/13

Saidani proti Německu, rozhodnutí ze dne 4. září 2018, stížnost č. 17675/18

Salah Sheekh proti Nizozemsku, rozsudek ze dne 11. ledna 2007, stížnost č. 1948/04

Samaras a ostatní proti Řecku, rozsudek ze dne 28. února 2012, stížnost č. 11463/09

Shamayev a ostatní proti Gruzii a Rusku, rozsudek ze dne 12. dubna 2005, stížnost č. 36378/02

Shakurov proti Rusku, rozsudek ze dne 5. června 2012, stížnost č. 55822/10

Sisojeva a ostatní proti Lotyšsku, rozsudek velkého senátu o vyškrtnutí stížnosti ze dne 15. ledna 2007, stížnost č. č. 60654/00

Soering proti Spojenému království, rozsudek ze dne 7. července 1989, stížnost č. 14038/88

Soliyev proti Rusku, rozsudek ze dne 5. června 2012, stížnost č. 62400/10

S. R. proti Švédsku, rozhodnutí ze dne 23. dubna 2002, stížnost č. 62806/00

Sufi a Elmi proti Spojenému království, rozsudek ze dne 28. června 2011, stížnost č. 8319/07 a č. 11449/07

Tekdemir proti Nizozemsku, rozhodnutí ze dne 1. října 2002, stížnost č. 49823/99

Tekin proti Turecku, rozsudek ze dne 9. června 1998, stížnost č. 22496/93

Tershiyev proti Ázerbájdžánu, rozsudek ze dne 31. července 2014, stížnost č. 10226/13

Torreggiani a ostatní proti Itálii, rozsudek ze dne 8. ledna 2013, stížnost č. 43517/09

Trabelsi proti Belgii, rozsudek ze dne 4. září 2014, stížnost č. 140/10

Umirov proti Rusku, rozsudek ze dne 18. září 2012, stížnost č. 17455/11

V. proti Spojenému království, rozsudek velkého senátu ze dne 16. prosince 1999, stížnost č. 24888/94

Van der Ven proti Nizozemsku, rozsudek ze dne 4. února 2003, stížnost č. 50901/9

Vilvarajah a další proti Spojenému Království, rozsudek ze dne z 30. října 1991, stížnost č. 13163/87, č. 13164/87, č. 13165/87, č. 13447/87 a č. 13448/87

Vinter a ostatní proti Spojenému království, rozsudek ze dne 9. června 2013, stížnost č. 66069/09

Z. a T. proti Spojenému království, rozhodnutí ze dne 28. února 2006, stížnost č. 27034/05

Zarmayev proti Belgii, rozsudek ze dne 27. února 2014, stížnost č. 35/10

Judikatura Mezinárodního soudního Dvora

North Sea Continental Shelf (Federal Republic of Germany v. Denmark and the Netherlands), Judgement of 20 February 1969, I.C.J Reports 1969, p. 3

Fisheries Jurisdiction (Federal Republic of Germany v. Iceland), Judgement of 2 February 1973, I.C.J. Reports 1973

Nuclear Tests (Australia v. France), Judgment of 20 December 1974, I.C.J. Reports 1974, p. 253.

Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Jurisdiction and Admissibility, Judgment of 27 June 1986, I.C.J. Reports 1984, p. 392

Gabcikovo-Nagymaros Project (Hungary v. Slovakia), Judgment of 25 September 1997, I.C.J. Reports 1997, p. 7

Arrest Warrant of 11 April 2000 (Democratic Republic of the Congo v. Belgium), Joint Separate Opinion of Judges Higgins, Kooijmans and Buergenthal, Judgement of 14 February 2002, I.C.J. Reports 2002, p. 3

Armed Activities on the Territory of the Congo (New Application: 2002) (Democratic Republic of the Congo v. Rwanda), Jurisdiction and Admissibility, Judgment of 3 February 2006, I.C.J. Reports 2006, p. 6

Application of the Convention on the Prevention and Punishment of the Crime of Genocide (Bosnia and Herzegovina v. Serbia and Montenegro), Judgment of 26 February 2007, I.C.J Reports 2007, p. 43

Questions relating to the Obligation to Prosecute or Extradite (Belgium v. Senegal), Judgment of 20 July 2012, I.C.J. Reports 2012, p. 422

Judikatura Stálého Dvora Mezinárodní spravedlnosti

German Interests in Polish Upper Silesia (Germany v. Poland), Judgment of 7 May 1926, P.C.I.J. (ser. A) No. 7

Judikatura Mezinárodního trestního tribunálu pro bývalou Jugoslávii

Prosecutor v. Tihomir Blaškić, Case No. IT-95-14-AR, Judgement on the Request of the Republic of Croatia for Review of the Decision of Trial Chamber II of 18 July 1997 (29 October 1997)

Prosecutor v. Anto Furundžija, Judgement of 10 December 1998, Case No. IT-95-17/1-T

Prosecutor v. Dragan Nikolić, Decision on Interlocutory Appeal Concerning Legality of Arrest of 5 Jun 2003, Case No. IT-94-2

Prosecutor v. Dragan Nikolić, Judgement of 18 December 2003, Case No. IT-94-2

Prosecutor v. Momčilo Krajišnik, Judgement of 27 September 2006, Case No. IT-00-39-T

Judikatura Mezinárodního trestního soudu

Prosecutor v. Germain Katanga, Case No. ICC-01/04-01/07-3405-tENg, Decision on the Application for the Interim Release of Detained Witnesses of 1 October 2013, Trial Chamber II, International Criminal Court

Judikatura Soudního dvora Evropské unie

Rozsudek velkého senátu Soudního dvora Evropské unie ze dne 25. července 2018 ve věci C-216/18 PPU

Rozsudek Soudního dvora Evropské unie ze dne 5. května 2016 ve spojených věcech C-404/15 PPU a C-659/15 PPU

Judikatura Ústavního soudu ČR

Nález Ústavního soudu ze dne 4. února 1999, sp. zn. IV. ÚS 427/98

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 15. dubna 2003, sp. zn. I. ÚS 752/02

Nález Ústavního soudu dne 27. října 2004, sp. zn. III. ÚS 383/04

Nález Ústavního soudu ze dne 15. listopadu 2006, sp. zn. I. ÚS 310/05

Nález Ústavního soudu ze dne 3. ledna 2007, sp. zn. III. ÚS 534/06

Nález Ústavního soudu ze dne 29. ledna 2008, sp. zn. PI. ÚS 63/06

Nález Ústavního soudu ze dne ze dne 5. září 2012 sp. zn. II. ÚS 670/12-2

Nález Ústavního soudu z 5. prosince 2012, sp. zn. II. ÚS 670/12

Nález Ústavního soudu ze dne 10. září 2013, sp. zn. III. ÚS 665/11

Nález Ústavního soudu ze dne 29. ledna 2014, sp. zn. II. ÚS 1221/13

Nález Ústavního soudu ze dne 19. prosince 2014, sp. zn. I. ÚS 1801/14

Nález Ústavního soudu ze dne 26. května 2015, sp. zn. II. ÚS 1017/14

Nález Ústavního soudu ze dne 15. září 2015, sp. zn. III. ÚS 2288/15

Nález Ústavního soudu ze dne 23. srpna 2016, sp. zn. sp. zn. I. ÚS 1015/14

Nález Ústavního soudu ze dne 5. září 2017, sp. zn. II. ÚS 1301/17

Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2019, sp. zn. III. ÚS 1924/18

Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2020, sp. zn. II. ÚS 2299/19

Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. II. ÚS 604/02

Usnesení Ústavního soudu ze dne 21. prosince 2004, sp. zn. II. ÚS 543/03
Usnesení Ústavního soudu ze dne 26. února 2004, sp. zn. II. ÚS 604/02
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. října 2011, sp. zn. III. ÚS 2816/11
Usnesení Ústavního soudu ze dne 14. března 2012, sp. zn. I. ÚS 529/12
Usnesení Ústavního soudu z 30. května 2013, sp. zn. I. ÚS 1142/13
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. listopadu 2013, sp. zn. II. ÚS 1144/13
Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. února 2015, sp. zn. I. ÚS 3/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 2. února 2016, sp. zn. IV. ÚS 2779/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. března 2016, sp. zn. IV. ÚS 422/16
Usnesení Ústavního soudu ze dne ze dne 30. června 2016, sp. zn. III. ÚS 2726/15
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. března 2018, sp. zn. IV. ÚS 530/18
Usnesení Ústavního soudu ze dne 24. července 2019, sp. zn. II. ÚS 2299/19
Usnesení pléna Ústavního soudu o spojení věcí ze dne 30. července 2019, sp. zn. II. ÚS 2299/19
Stanovisko pléna Ústavního soudu ze dne 13. srpna 2013, sp. zn. Pl. ÚS-st. 37/13

Judikatura Nejvyššího soudu ČR

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 28. června 1995, sp. zn. Tcnu 8/95
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. srpna 2002, sp. zn. 11 Tcu 144/2002
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. května 2006, sp. zn. 11 Tcu 29/2006
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. února 2007, sp. zn. 11 Tcu 7/2007
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 29. července 2009, sp. zn. 11 Tcu 43/2009
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. června 2010, sp. zn. 11 Tcu 19/2010
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. dubna 2012, sp. zn. 11 Tcu 25/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. srpna 2012, sp. zn. 11 Tcu 41/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 19. října 2012, sp. zn. 11 Tcu 138/2012
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. března 2014, sp. zn. 11 Tcu 3/2014

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. prosince 2015, č. j. 11 Tcu 106/2015-12
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. dubna 2016, sp. zn. 11 Tcu 1/2016
Usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. června 2016, č. j. 11 Tcu 36/2016-12
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. listopadu 2019, sp. zn. 11 Tcu 105/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, č. j. 11 Tcu 116/2019-979
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 123/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 128/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 134/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 149/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, č. j. 11 Tcu 154/2019-979
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. prosince 2019, sp. zn. 11 Tcu 155/2019
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. ledna 2020, č. j. 11 Tcu 169/2019-1295

Judikatura Nejvyššího správního soudu ČR

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. ledna 2008, sp. zn. 4 Azs 99/2007
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. března 2008, č. j. 2 Azs 71/2006-82
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 10. srpna 2010, č. j. 4 Azs 10/2010-99
Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 14. dubna 2016, č. j. 9 Azs 28/2016-31

Judikatura Vrchního soudu v Praze

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne ze dne 4. srpna 1995, sp. zn. 1 To 41/95
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 14. dubna 1997, sp. zn. 11 To 32/97
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 3. listopadu 2011, sp. zn. 14 To 169/2011
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 7. března 2013, sp. zn. 14 To 23/2013
Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 2. července 2015, sp. zn. 14 To 57/2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 29. června 2015, sp. zn. 14 To 95/2014

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 28. července 2015, sp. zn. 14 To 90/2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne ze dne 20. srpna 2015,
sp. zn. 14 To 14/2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. listopadu 2015, sp. zn. 14 To 136/2015

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 12. května 2016, sp. zn. 14 To 57/2016

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 134/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 18. dubna 2019, sp. zn. 14 To 127/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. května 2019, sp. zn. 14 To 138/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 16. května 2019, sp. zn. 14 To 139/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. května 2019, sp. zn. 14 To 161/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 31. května 2019, sp. zn. 14 To 140/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2019, sp. zn. 14 To 160/2018

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 17. června 2019, sp. zn. 14 To 131/2018

Judikatura Vrchního soudu v Olomouci

Usnesení ze dne 17. prosince 2014, sp. zn. 2 To 118/2014

Usnesení ze dne 29. července 2015, sp. zn. 2 To 62/2015

Usnesení ze dne 31. května 2018, č. j. 4 To 21/2018-1106

Judikatura krajských soudů ČR

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30. října 2012, sp. zn. Nt 459/2009

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 22. září 2015, č. j. Nt 408/2014-1306

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 12. října 2015, č. j. Nt 403/2015-218

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 5. listopadu 2015, sp. zn. Nt 406/2015

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. srpna 2018, sp. zn. Nt 406/2018,

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 7. srpna 2018, sp. zn. Nt 410/2018

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 14. srpna 2018, sp. zn. Nt 403/2018

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 404/2018

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 405/2018

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 21. srpna 2018, sp. zn. Nt 408/2018

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27. září 2018, sp. zn. Nt 407/2018

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. října 2018, sp. zn. Nt 409/2018

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15. listopadu 2012, sp. zn. 1 Nt 241/2009

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 5. června 2015, sp. zn. 1 Nt 202/2014

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 2. října 2017, sp. zn. 1 Nt 202/2014

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 19. června 2019, č. j. 1 Nt 202/2014-1253

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 12. února 2016, č. j. 11 Nt 52/2015- 246

Usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 29. května 2017, č. j. 3 Nt 131/2016-688

Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 23. dubna 2010, sp. zn. 1 Nt 101/2010

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 11. září 2015, sp. zn. Nt 653/2015

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 30. června 2011, sp. zn. 56 Nt 103/2010

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 21. února 2012, č. j. 51 Nt 304/2012-374

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 13. prosince 2012, sp. zn. 56 Nt 103/2010

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. dubna 2015, č. j. 4 Nt 201/2013-372

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 1. dubna 2016, č. j. 4 Nt 1606/2016-100

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 9. dubna 2015, č. j. 4 Nt 201/2013-372

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 12. května 2016, sp. zn. 14 To 57/2016

Usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 23. srpna 2017, č. j. 4 Nt 1606/2016-209

Ostatní judikatura

Suresh v. Canada (Minister of Citizenship and Immigration), [2002] 1 S.C.R. 3, 2002 SCC 1

Lord Advocate v. Zain Taj Dean [2017] UKSC 44

Rozsudek Prvního okresního soudu pro federální trestní řízení v Mexico City ze dne 18. dubna 2017, sp. zn. 4/2016-II

Elektronické zdroje a internetové stránky

FENYK, Jaroslav. *Mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech* [online]. Brno: Nejvyšší státní zastupitelství, Akademie věd České republiky, 2005 [cit. 16. července 2017] Dostupné na <http://www.avcr.cz/opencms/export/sites/avcr.cz/cs/pro-verejnost/.content/soubory/dsc-teze/fenyk_teze.pdf>.

JURMAN, Miroslav. *Možnosti prosazování státních zájmů* [online]. epravo.cz, 16. července 2002 [cit. 18. dubna 2020] Dostupné na <<https://www.epravo.cz/top/clanky/moznosti-prosazovani-statnich-zajmu-17715.html>>.

KAPFERER, Sybille. *The Interface between Extradition and Asylum* [online]. Legal and protection policy research series. PPLA/2003/05. unhcr.org, listopad 2003 [cit. 21. května 2020] Dostupné na <<https://www.unhcr.org/3fe84fad4.pdf>>.

McCARTHY, Conor. *Diplomatic Assurances, Torture and Extradition: The Case of Othman (Abu Qatada) v. the United Kingdom* [online]. ejiltalk.org, 18. ledna 2012 [cit. 25. dubna 2020] Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/diplomatic-assurances-torture-and-extradition-the-case-of-othman-abu-qatada-v-the-united-kingdom/>>.

MILANOVIĆ, Marko. *Norm Conflict in International Law: Whither Human Rights?* [online]. Duke Journal of Comparative & International Law, 2009, roč. 20, č. 1 [cit. 29. března 2019]. Dostupné na <<https://ssrn.com/abstract=1372423>>.

MILANOVIĆ, Marko. *Al-Saadoon and Mufdhi Merits Judgment* [online]. ejiltalk.org, 2. března 2010 [cit. 26. května 2020]. Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/al-saadoon-and-mufdhi-merits-judgment/>>.

POLÁK, Přemysl, KUBÍČEK, Miroslav. *Vybrané koncepční změny obsažené v návrhu zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních*. [online]. Institut pro kriminologii a sociální prevenci [cit. 16. července 2017]. Dostupné na <http://www.ok.cz/iksp/docs/aidp_121018.pdf>.

STEIN, Torsten. *Extradition*. [online]. Max Planck Encyclopedia of Public International Law, 2011 [cit. 9. června 2020]. Dostupné na <<https://opil.ouplaw.com/view/10.1093/law:epil/9780199231690/law-9780199231690-e797?prd=EPIL>>.

ZAMBONI, Matteo. *Romeo Castaño v Belgium and the Duty to Cooperate under the ECHR* [online]. ejiltalk.org, 19. srpna 2019 [cit. 27. května 2020]. Dostupné na <<https://www.ejiltalk.org/romeo-castano-v-belgium-and-the-duty-to-cooperate-under-the-echr/>>.

Zákonná předloha o mezinárodní justiční spolupráci [online]. beck-online.cz, Právní rozhledy 5/2013, s. II. [cit. 7. září 2017] Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=nrptembrgnpxa4s7gvpxg5dsl5uws&groupIndex=0&rowIndex=0#>>.

Důvodová zpráva k zákonu č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních [online]. beck-online.cz, [cit. 7. září 2017] Dostupné na <<https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=oz5f6mrqgezv6mjggrpwi6q&groupIndex=2&rowIndex=0>>.

Soudní dvůr EU k výkonu Evropského zatýkacího rozkazu [online]. bulletin-advokacie.cz, 29. června 2018 [cit. 27. května 2020] Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/soudni-dvur-eu-k-vykonu-evropskeho-zatykaciho-rozkazu>>.

OSCE, Department of Human Rights and Communities. *The Conditions in Detention Facilities in Kosovo*, 2010. [online]. Dostupné na <https://www.ecoi.net/en/file/local/1250009/1788_1291403793_47954-en.pdf>.

Revised Manuals on the Model Treaty on Extradition and on the Model Treaty on Mutual Assistance in Criminal Matters. [online]. Dostupné na <https://www.unodc.org/pdf/model_treaty_extradition_revised_manual.pdf>.

U.S. Department of State, Country Reports on Human Rights Practices. [online]. Dostupné na <<https://www.state.gov/reports/2019-country-reports-on-human-rights-practices/>>.

Dokumenty Úřadu Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky

UNHCR Note on the Principle of Non-Refoulement [online]. refworld.org, listopad 1997 [cit. 9. srpna 2017] Dostupné na <<http://www.refworld.org/docid/438c6d972.html>>.

Guidance Note on Extradition and International Refugee Protection [online]. refworld.org, duben 2008 [cit. 9. srpna 2017] Dostupné na <<https://www.refworld.org/docid/481ec7d92.html>>.

Advisory Opinion on the Extraterritorial Application of Non-Refoulement Obligations under the 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol [online]. unhcr.org, 26. ledna 2007 [cit. 9. srpna 2017 a 23. května 2020] Dostupné na <<http://www.unhcr.org/4d9486929.pdf>>.

UNHCR Note on Diplomatic Assurances and International Refugee Protection [online]. refworld.org, srpen 2006 [cit. 25. dubna 2020]. Dostupné na <<https://www.refworld.org/pdfid/44dc81164.pdf>>.

Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 25 (XXXIII) – 1982 [online]. unhcr.org, 20. října 1982 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c434c/general-conclusion-international-protection.html>>.

Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 55 (XL) – 1989 [online]. unhcr.org, 13. října 1989 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c43c/general-conclusion-international-protection.html>>.

Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 65 (XLII) – 1991 [online]. unhcr.org, 11. října 1991 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c404/general-conclusion-international-protection.html>>.

Executive Committee of the High Commissioner's Programme. General Conclusion on International Protection No. 79 (XLVII) – 1996 [online]. unhcr.org, 11. října 1996 [cit. 18. srpna 2018]. Dostupné na <<https://www.unhcr.org/excom/exconc/3ae68c430/general-conclusion-international-protection.html>>.

Dokumenty Komise pro mezinárodní právo

Second report on the expulsion of aliens, By Mr. Maurice Kamto, Special Rapporteur, A/CN.4/573, s. 246 [online]. [cit. 20. července 2017]. Dostupné na <https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/documentation/english/a_cn4_573.pdf&lang=EF SX>.

The obligation to extradite or prosecute (aut dedere aut judicare). Final Report of the International Law Commission 2014 [online]. [cit. 16. května 2020]. Dostupné na <https://legal.un.org/ilc/texts/instruments/english/reports/7_6_2014.pdf>.

Summaries of the Work of the International Law Commission. Immunity of State officials from foreign criminal jurisdiction [online] [cit. 23. května 2020]. Dostupné na <https://legal.un.org/ilc/summaries/4_2.shtml>.

Chapter V: Peremptory norms of general international law (jus cogens). Report of the International Law Commission: Seventy-first session (29 April-7 June and 8 July-9 August 2019). A/74/10 [online] [cit. 17. května 2020]. Dostupné na <<https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/reports/2019/english/chp5.pdf&lang=EF SRA>>.

Report of the International Law Commission on the work of its seventy-first session. 2. ledna 2020. A/RES/74/186 [online] [cit. 17. května 2020]. Dostupné na <<https://legal.un.org/docs/?symbol=A/RES/74/186>>.

Guiding Principles applicable to unilateral declarations of States capable of creating legal obligations, with commentaries thereto. 2006, A/61/10 [online] [cit. 9. června 2020]. Dostupné na <https://legal.un.org/docs/?path=../ilc/texts/instruments/english/commentaries/9_9_2006.pdf&lang=EF>.

Dokumenty Rady Evropy

Council of Europe Committee of Ministers. Rec. No. R (80) 9 concerning Extradition to States not Party to the European Convention on Human Rights, 27 June 1980 [online] [cit. 24. května 2020]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/09000016804f8303>>.

Council of Europe Committee of Ministers. Rec. No. R (84) 1, on the Protection of Persons satisfying the Criteria in the Geneva Convention who are not Formally Recognized as Refugees, 25 January 1984 [online] [cit. 24. května 2020]. Dostupné na <<https://www.refworld.org/pdfid/3ae6b3816c.pdf>>.

Information received from states on practical problems encountered and good practice as regards the interaction between extradition and asylum procedures [online] CDPC, PC-OC, 8 December 2014 [online] [cit. 21. května 2020] Dostupné na

<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090000168048bce4>>.

Dokumenty OSN

UN General Assembly, Office of the United Nations High Commissioner for Refugees: Resolution adopted by the General Assembly, 6 February 2003, A/RES/57/187

UN Doc. A/56/10, Návrh článků o odpovědnosti států (2001), ILC

Mezinárodní smlouvy

Charta OSN z 26. června 1945

Statut Mezinárodního soudního dvora ze dne 26. června 1945 (č. 30/1947 Sb.)

Všeobecná deklarace lidských práv z 10. prosince 1948 (č. DE01/48)

Evropská úmluva o ochraně lidských práv ze 4. listopadu 1950, ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12, 13 a 16 (č. 209/1992 Sb.)

Evropská úmluva o vydávání ze 13. prosince 1957 (č. 549/1992 Sb.)

Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z 18. dubna 1961 (č. 157/1964 Sb.)

Úmluva o právním postavení uprchlíků ze dne 31. ledna 1967 (č. 208/1993 Sb.)

Vídeňská úmluva o smluvním právu z 23. května 1969 (č. 15/1988 Sb.)

Úmluva o potlačení protiprávního zmocnění se letadel z 16. prosince 1970 (č. 96/1974 Sb.)

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 10. prosince 1984 (č. 143/1988 Sb.)

Úmluva proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z 20. prosince 1988 (č. 462/1991 Sb.)

Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu z 10. února 2000 (č. 18/2006 Sb. m. s., č. 9/2010 Sb. m. s.)

Listina základních práv Evropské unie ze dne 26. října 2012 (č. 2012/C 326/02)

Smlouva mezi republikou Československou a Spojenými Státy Severoamerickými o vzájemném vydávání zločinců z 2. července 1925 (č. 48/1926 Sb. z. a n.), ve znění Dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojenými Státy Americkými o vzájemném vydávání zločinců z 29. dubna 1935 (č. 185/1935 Sb. z. a n.) a Druhé dodatkové úmluvy z 16. května 2006 (č. 8/2010 Sb.m.s.)

Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o vzájemném vydávání zločinců z 11. listopadu 1926 (č. 211/1926 Sb.) změněná Protokolem podepsaným v Londýně dne 4. června 1926 (č. 212/1934 Sb.)

Smlouva mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních z 20. ledna 1964 (č. 207/1964 Sb.)

Dohoda mezi Českou republikou a zvláštní administrativní oblastí Čínské lidové republiky Hongkong o předávání osob hledaných pro trestní řízení ze 4. března 2013 (č. 14/2015 Sb. m. s.)

Smlouva mezi Českou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o předávání odsouzených osob ze 7. června 2017 (33/2019 Sb. m. s.)

Vnitrostátní právní předpisy

Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, č. 2/1993 Sb.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 104/2013 Sb. o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 141/1961 Sb., trestní řád

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu

Interní předpisy

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 30. prosince 2004, č. j. 66/2004-MO-J/89, o postupu soudů ve styku s členskými státy Evropské unie ve věcech trestních

Instrukce Ministerstva spravedlnosti ze dne 23. února 2005, čj. 81/2002-MO-J/14, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních

Instrukce Ministerstva spravedlnosti z 9. dubna 2013, č. j. 37/2013-MOT-J/65, o postupu soudů ve styku s cizinou ve věcech trestních

Pokyn obecné povahy nejvyššího státního zástupce ze dne 26. ledna 2005, kterým se upravuje postup státních zástupců při výkonu působnosti státního zastupitelství v oblasti právního styku s cizinou v trestních věcech, poř. č. 1/2005

Pokyn policejního prezidenta ze dne 4. března 2002, kterým se stanoví postup policejních orgánů při právním styku s cizinou ve věcech trestních a při trestním stíhání za účasti cizinců č. 41 vyhlášený v částce 48/2002, ve znění závazného pokynu č. 73 ze dne 30. dubna 2002

Příloha II k Organizačnímu řádu Ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 2019, č. j. MSP-28/2019-ORLZ-ORG/15

Pokyn Ministerstva spravedlnosti ze dne 28. srpna 2015, č. j. MSP-3/2015-OP-ORG, ve znění Pokynu č. j. MSP-3/2016-ORLZ-ORG ze dne 1. června 2016, Pokynu č. j. MSP-6/2017-ORLZ-ORG ze dne 1. srpna 2017, Pokynu ze dne 7. května 2018, č. j. MSP-11/2018-ORLZ-ORG, pokynu č. 3/2019 č. j. MSP-6/2019-ORLZ-ORG ze dne 29. května 2019 a pokynu č. 7/2019 č. j. MSP-29/2019-ORLZ-ORG ze dne 2. září 2019, kterým se vydává Spisový řád Ministerstva spravedlnosti

Jiné

Cartagena Declaration on Refugees, Colloquium on the Protection of Refugees in Central America, Mexico and Panama. Adopted by the Colloquium on the International Protection of Refugees in Central America, Mexico and Panama, held at Cartagena, Colombia from 19 - 22 November 1984

Extradition Act 2003 of the United Kingdom

Extradition Act of Canada (S.C. 1999, c. 18)

Estatuto do Estrangeiro do Brasil, Lei no 6.815/198

Extradition Law of the People's Republic of China (Order of the President No. 42)

Criminal Code of the Socialist Republic of Viet Nam No. 15/1999/QH10 of December 21, 1999

Ley de cooperacion internacional en materia penal de Argentina, Ley 24.767

Mexico Declaration and Plan of Action to Strengthen the International Protection of Refugees in Latin America Mexico City, 16 November 2004

Abstrakt a seznam klíčových slov

Abstrakt/Abstract

Rigorózní práce je zaměřena na problematiku principu non-refoulement na poli čl. 3 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv v kontextu řízení o vydání vedeném českými soudy. V praxi aplikace tohoto principu znamená, že vydání osoby do cizího státu je nepřípustné a nemůže být povoleno, pokud by znamenalo porušení povinnosti státu nevydat osobu do země, kde by byla vystavena hrozbě porušení jejích základních lidských práv. Práce je rozčleněna do tří hlavních oblastí, které korespondují s jejím názvem. První se věnuje základním aspektům řízení o vydání, aby bylo zjevné, jakou roli činí české soudy a Ministerstvo spravedlnosti v řízení o vydání, druhá část rozebírá povahu samotného principu non-refoulement podle judikatury Evropského soudu pro lidská práva tak, aby v části třetí mohlo být posouzeno, jakým způsobem je českými soudy tento princip aplikován v extradiční praxi, a to s důrazem na zkoumání celkové situace ve vyžadujícím státě, osobní situace vydávané osoby a diplomatických záruk.

Presented thesis is focused on issue of the principle of non-refoulement under Article 3 of the European Convention on Human Rights in the context of extradition proceedings before the Czech courts. In practise, application of this principle means that the extradition of a person to a foreign state is inadmissible and cannot be granted if the state's obligation not to extradite a person to a country where he or she would face a risk of breach of his or her fundamental human rights would be violated. The thesis is divided into three main parts which correspond with its title. The first one deals with the fundamental aspects of extradition to clarify the role assumed by the Czech courts and the Ministry of Justice in the extradition proceedings, the second examines the concept of non-refoulement as such according to the case law of the European Court of Human Rights to allow for assessment, in the third part, of how this principle is applied by the Czech courts in the extradition practice with emphasis on examination of general human rights situation in the requesting state, individual circumstances of the requested person and diplomatic assurances.

Klíčová slova/Key words

Extradice, mezinárodní justiční spolupráce, non-refoulement, lidská práva, mučení, podmínky v detenci, diplomatické záruky, trest odnětí svobody na doživotí, trest smrti, Evropský soud pro lidská práva, trestní řízení

Extradition, International legal cooperation, Non-refoulement, Human rights, Torture, Detention conditions, Diplomatic assurances, Life sentence, Capital punishment, European Court of Human Rights, Criminal procedures